

yeditepe Fatih

KÜLTÜR SANAT YAŞAM DERGİSİ

TEMMUZ
AĞUSTOS
EYLÜL
2021

SUR İÇİNİN
Kuşları

Merhamet
Medeniyetinin
Estetiği:
KUŞ EVLERİ

İstasyon Berberi

CAVİT

Fatih'in Resimli

APARTMANLARI

Kitap Meraklılarının
Yeni Mekânı

MERKEZ KÜTÜPHANESİ

Dosya
YEDİKULE

>>>
Zeyrek ve
Süleymaniye
Gezi Haritası eki

FATİH BELEDİYESİ RESİM YARIŞMASI

Tarihten Tuvale

“Kültürel Miras”

#tarihtentuvale

Eserlerin Teslim Tarihi: 27 Eylül - 28 Ekim 2021 | Eserlerin Teslim Yeri: Kadırga Sanat Galerileri

3 Başarı Ödülü	7.000 ₺	10 Mansiyon Ödülü	2.000 ₺	10 Fatih Belediyesi Özel Ödülü	1.500 ₺	30 Sergileme Ödülü ve Kitap Hediye Çeki
Yarışma Kategorisi 18 Yaş ve Üzeridir.						

Detaylı bilgi ve başvuru için: www.fatih.bel.tr

SAYGIDEĞER İSTANBULLULAR,

Nihayet üçüncü sayımızla yeniden birlikteyiz. Bu sayımızda İstanbul'un tarihî semtlerine, abidelerine, büyük şahsiyetlerine, her zamanki gibi şehrin kalbinden, Fatih'ten bakmayı sürdüreceğiz. İstanbul'u, içeriden, Fatih'ten okuma çabası, hayatımızı bütün cepheleriyle şekillendiren bir yapıyı hakıyla anlamanın yolunu önümüze açacaktır. Kuşkusuz İstanbul gibi bir şehri mahalle mahalle, sokak sokak gezerek, çeşmelerinde dinlenip mezar taşlarına bir bir dokunarak idrak etmenin ruhumuza katacağı zenginliği hiçbir kelime tarif edemez. Dergimiz tarihî yarımadada çıkılmış seyahatlerin bilgi veren, keyifli izlenimlerini size yansıtmayı, İstanbul'un kendine mahsus güzelliğini, ahengini yüzyıllar içinde bulan bütün sesleri ve renkleriyle sunmayı hedefliyor. Dergimizin sayfaları arasında gezinirken şehirle ünsiyetinizi yeniden imar edecek detaylara rastlayacağınıza inanıyorum.

Bu sayı Fatih'in en müstesna semtlerinden Yedikule için hazırlanmış özel bir bölüm içeriyor. Temayı oluşturan her bir yazı; bu güzide semtin tarihi, mimarisi, yaşam kültürü ve sakinleriyle birlikte medeniyetimizin oluşumundaki rolüne ve kimliğine ışık tutmaya çalışıyor. Göreve geldiğimiz günden itibaren ilçemizdeki tarihî mirasın üstüne titiriyoruz. Harap olanları yeniden inşa ederek ayağa kaldırıyor, atıl bekleyenleri restore ederek canlandırıyoruz. Elbette, Yedikule denilince aklımıza ilk olarak Fatih Sultan Mehmed'in yadigarı Yedikule Hisarı gelir. Fethin sembolü olarak yükselen Yedikule burçları şehrin savunma hattını tahkim ederken hisarın içinde de camisiyle, çeşmesiyle, ahşap evleriyle bir Osmanlı yerleşimi oluşmuştu. Burasının İstanbul'un bilinen en eski mahallelerinden biri olduğunu söyleyebiliriz. Bu iç alanda o günlerdeki yaşamdan günümüze birkaç kalıntı dışında ulaşan yok ne yazık ki.

Uzun seneler ilgisizlik yüzünden kenarda mahzun bekleyen Yedikule Hisarı'nı kapsamlı bir restorasyona aldık, buradaki mescidi aslına uygun olarak yeniden inşa ediyor ve Osmanlı caddesini açığa çıkarıyoruz. Çalışmalar sürerken bir

tarafından da hisarın kapılarını halkımızın, öğrencilerimizin ziyaretine açarak mekâna hareketlilik kazandırdık. Restorasyon en kısa sürede tamamlanacak ve bu sayede Yedikule semti sadece İstanbul'un değil, ülkemizin de en önemli kültür-sanat, turizm destinasyonları içinde hak ettiği yeri alacak.

Yine semtimizde faaliyet gösteren Yedikule Bahçe'de yaz boyunca birçok ailemizi misafir ettik. Çocuklarımız envaiçeşit meyve ağaçlarıyla, çiçeklerle donanmış bahçede gönüllerince eğlenirken düzenlediğimiz ziraat atölyelerine de iştirak ederek çok şey öğrendiler. Yedikule Bahçe, şehrin bu bölgesinde çok eskiden beri yaşayan bostancılığın bir uzantısı. Burada gerçekleştirilen hasat şenliklerinde çocuklarımızın heyecan ve sevinci de görülmeye değer doğrusu.

Fatih, farklı sosyal katmanlardan ailelerin bir arada yaşadığı bir yer. Aynı zamanda kozmopolit bir yapıya sahip. Bu nedenle sosyal belediyeçilik hizmetlerine öncelik tanıyoruz. Eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması gerektiğine inanarak Fatihli gençlerimizin bilgiye kolay erişebilecekleri, güvenli, huzurlu bir ortamda ders çalışabilecekleri ferah kütüphaneleri, etüt salonlarını bir bir faaliyete geçiriyoruz. Belediye hizmet binamızın içinde atıl bir alanın değerlendirilmesiyle inşa edilen Merkez Kütüphanemiz özgün mimari tasarımı, havadar ortamı ve sunduğu imkânlarla gençlerimizin büyük beğenisini kazandı. Sıra dışı bir fikrin güzel bir projeyle nasıl kıymetlenebileceğini Merkez Kütüphanemiz sayesinde bir kez daha deneyimlemiş olduk.

Dergimizin konuları burada zikrettiklerimle sınırlı değil tabii ki. Yeditepe Fatih İstanbul'un maddi manevi değerlerine, vefakâr kurumlarına, kültür sanat mahfillerine şehri kuşatan zengin yaşam kültürüne değinen yazılarla, kıymetli isimlerle oldukça ilginç konular üzerine gerçekleştirilen söyleşilerle dolu. Keyifli okumalar diliyor, hepinizi muhabbetle selamlıyorum.

M.ERGÜN TURAN
FATİH BELEDİYE BAŞKANI

İÇİNDEKİLER

İSTASYON
BERBERİ
CAVİT

28

YEDİKULE VE SAMATYA

22

MERKEZ
KÜTÜPHANESİ

92

KALİGRAF VE RESSAM
ETEM ÇALIŞKAN

60

KOLEKSİYONCU
MEHMET SERMET MÖLÜ

84

YEDİKULE BAHÇE'DE
HASAT ZAMANI

4

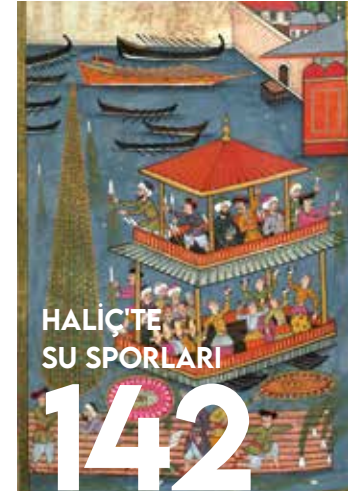
REVNAKOĞLU'NUN
İSTANBUL'U

106

AİLEM SAHAKYAN:
SAMATYA
SAHAKYAN
KOROSU

130

HALIÇ'TE
SU SPORLARI

142

İRFAN TÜKEK

150

GERİ DÖNÜŞÜMLE, YAŞAM
ALANLARINIZDA FARKLILIK YARATIN!

158

PANDEMİ
DÖNEMİNDE
YEME BOZUKLUĞU

162

RENKLİ BALKONLAR

168

yeditepe
Fatih

KÜLTÜR
SANAT
YAŞAM
DERGİSİ

TEMMUZ
AĞUSTOS
EYLÜL
2021

İmtiyaz Sahibi
T.C. Fatih Belediyesi adına
M. Ergün Turan

Yayın Danışmanı
İhsan İlze

Yayın Koordinatörü
Mahmut Ekşi

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Abdullah Kargılı

Yayın Direktörü
Pelin Avcı

Editör
Akif Kuruçay

Sanat Yönetmeni
Murat Gür

Fotoğrafçılar
İhsan İlze
Kadri Erdem

Katkıda Bulunanlar
Çiçe Kan
Merve Gögsu
Merve Şerbetçi
Sümeyye Koç
Sümeyye Meryem Arslan

Grafik Tasarım
Emine Kocaman

Seslendirme
İbrahim Emre

Kapak fotoğrafı için
Tuğkent Akkurum'a teşekkür ederiz.

Baskı
BBAS Ofset Mat. San.veTic.Ltd.Şti.
Cevizlik Mh. Muhasebeci Sk.
No: 21/A Bakırköy/İstanbul

Yönetim Yeri
Akşemsettin Mahallesi Adnan Menderes
Vatan Bulvarı No:54. Fatih / İstanbul
T. 0 (212) 453 1453

www. fatih.bel.tr www.yeditepefatih.com

© Her hakkı saklıdır Süreli Yayın
ISSN: 2757-7368

'Yediküle BAHÇE'de

hasat zamanı

DALLARI MEYVELERLE YÜKLÜ AĞAÇLAR, OLGUNLAŞMIŞ SEBZELER, ENVAİÇEŞİT RENKLERLE BEZENMİŞ ÇİÇEK TARHLARI DERİNLİKLERİNDE KAYBOLUP GİTTİĞİMİZ PASTORAL TABLOLARDAN FARKSIZDIR. YEDİKÜLE BAHÇE'DE KÜÇÜK BİR MOLA, RUHUMUZU KENT HAYATININ YARATTIĞI STRESTEN ARINDIRABİLİR.

Yaz hasadın da mevsimidir. Özellikle ağustos gelip çatığında bağ, bahçe, bostan bereketini gözler önüne sermeye hazırdır. Toprak bize emeğin ve üretmenin zevkini, sabrın nimetlerini bu aylarda cömertçe tattırır. Yeter ki toprağa hürmetle eğilmeyi, onunla yakınlık kurmayı başarabilelim.

Hele büyük şehirlerde insan toprağın dostluğuna öyle çok ihtiyaç duyar ki. Onun sunduğu nimetler sadece bedenlerimize değil, ruhlarımıza da dokunur, bizi besler, iyileştirir. Dalları meyvelerle yüklü ağaçlar, olgunlaşmış sebzeler, dolgun fideler, envaiçeşit renklerle bezenmiş çiçek tarhları derinliklerinde kaybolup gittiğimiz pastoral tablolardan farksızdır. Böyle bir manzaranın içinde bir anlık vakit geçirmek bile, ruhumuzu şehrin stresinden arındırabilir. Toprağa temas etmenin insana katacağı

ne çok şey var. En önemlisi sakinlik... Meyveyi dalında sabırla büyüten toprağı kavrayan köklerin sakinliğidir. Sonra öze yönelmek... Tadını bulan meyvenin dalından koparak toprakla bütünleşmesi gibi. Yani insan topraktan almayı bildiğı kadar toprağı vermesini de bilmeli. Toprağı ilgisini, sevgisini vermeli, ona gözü gibi bakmalı, korumalı, yeşertmeli, beslemeli. Eskiler “Bakarsan bağ olur” diye boşuna söylememiş. Gerçekten de toprağı ne ekersen, onu biçersin. Bir bahçeden öğreneceğimiz çok şey var.

Kuşkusuz kısa süreliğine de olsa toprakla, bağ bahçe işleriyle uğraşmak kent hayatına tamamen adapte yaşayan yetişkinler için büyük önem taşır. Ama çocukların özellikle, bu gibi etkinliklere dâhil edilmesi çok daha önemlidir. Bazı yetişkinler için toprakla ilgilenmek hobi düzeyinde kalabilir, ama bütün çocuklar için toprak, bağ bahçe bir okuldur. Bu düşüncelerle Fatih’te yaklaşık bir yıl önce kurulan Yedikule Bahçe, toprakla şehrin ve şehir insanının münasebetini yeniden ele alma ve boyutlandırma iddiasında.

BAHÇE'DEKİ ZİRAAT ATÖLYELERİ ÇOCUKLARIMIZA EMEK VE NİMET BİLİNCİNİ AŞILIYOR.

Burada düzenlenen zirai atölyeler, hasat şenlikleri çocuklarımızın bilinçlenmesinde ve doğayı tanıyarak çevreleriyle sağlıklı iletişim kurmalarında önemli bir rol üstleniyor. İnsan neden üretmeli, üretmek nasıl sonuçlar getirir, yaşam insanlar için olduğu kadar doğanın diğer parçaları için de neden önemlidir? Minik kalpler gerek katıldıkları atölye esnasında gerekse bahçenin mahsullerini toplarken bu gibi sorulara zihinlerini de çalıştırarak daha

ikna edici cevaplar bulabilirler. Elbette evlerinde, bilgisayarları başında büyüyen çocukları toprakla tanıştırmak öyle kolay değil. Her şeyden önce büyük bir şehirde bu tip alanlara rastlamanın zorlukları ortada. Fatih Belediyesi’nin attığı bu adımla şehirden uzaklaşmadan doğayla bütünleşmenin mümkün olduğu kanıtlandı. Yedikule Bahçe’deki etkinliklerin hepimizi şehrin içinde doğal yöntemlerle tarım yapmanın yöntemleri, teknikleri, avantajları, sürdürülebilirliği

hususunda bilinçlendireceğı çok açık. Tabii çocuklar söz konusu olunca bahçenin civıltılarına şen kahkahalar ve ilginç sorular da eklenecek, bahçenin işlevselliğı daha anlamlı bir hâle gelecek.

Sonbaharın ılık günlerinden birinde Yedikule Bahçe’ye uğramalı, mutlaka bir hasat şenliğine katılmalısınız. Surların yanı başında doğayla iç içe olmanın zevkini çıkarmanız dileğıyle... ▲

Yedikule Hisari'nı Gösteren Çizim, Giulio Ferrario, Il Costume Antico E Moderno Del Firenze, 1827

YEDİKULE HİSARI ve RESTORASYONU HAKKINDA

◆ **CELALEDDİN ÇELİK**
MİMAR

**YEDİKULE HİSARI, GEÇ ROMA DÖNEMİ KARA SURLARINA EKLEMLenen
BİR OSMANLI YAPISI OLUP BU İKİ TARİHİ DÖNEMİ DE TEMSİL EDER.
İSTANBUL'UN EN ÖNEMLİ GİRİŞ KAPISI SAYILAN ALTIN KAPI'YI DA İÇİNE
ALAN BU "İÇ KALE" YILDIZ ŞEKLİNDE BİR PLANA SAHİPTİR.**

Yedikule Hisari Restorasyon Projesi, Nun Mimarlık 2021

İstanbul çok katmandan oluşan "palimpsest" bir şehir. Farklı medeniyetlere yüzyıllarca ev sahipliği yapmış bu olgun şehrin, her dönemde farklı bir anlayış, kültür ve üslupla yeniden yorumlandığı görülür. Ayakta kalmayı başarabilmiş tarihî yapılarla günümüz yapıları arasındaki farklar buna örnek verilebilir. Yerini bugünkü binalara bırakmış nice mimari eserden geriye birkaç fotoğraf, gravür ya da çizim kalır sadece. Yedikule Hisari ise şehirde örneklerine hâlâ rastlayabileceğimiz müstesna yapılardan, eski ve nispeten yeni dönemlerin birbirine eklenmesiyle oluşmuş, şehrin güzide anıt eserlerinden biri.

Yedikule Hisari, geç Roma dönemi kara surlarına eklenilen bir Osmanlı yapısı. Bu iki tarihî dönemin ortak yapımı neredeyse. İstanbul'un en önemli giriş kapısını [Altın Kapı / Porta Aurea] da içine alacak şekilde yapılan bu "iç kale", mükemmele yakın yıldız şeklinde bir plana sahiptir. Bu beşgen yıldızın geometrik merkezinde bugüne minaresi, sarnıcı ve çeşmesi kalan, sur içinin ilk mescitlerinden biri vardı. Zamanla bu mescidin etrafında bir mahalle oluştu ve hisarın iç

kısmı, kendini dış dünyadan 20 m yüksekliğinde duvarlarla ayıran bir şehir tahayyülünü oluşturdu.

Hisar bir dönem yabancıların, savaşa girilen ülkelerin elçilerinin ve bazen de Osmanlı'nın kendi devlet adamlarının tutulduğu bir hapishaneydi. Hatta hisar mahallesi içinde Hristiyan kız çocukları için kurulmuş ve bir süre faaliyet göstermiş bir sanat mektebi de vardı.

Bir yangınla birlikte bu mahalle yok oldu, geriye minare, sarnıcı ve çeşme yapısının bir kısmı kalabildi. Yedikule Hisari'nın bugüne kadar ulaşmasını sağlayan çeşitli tamiratlar yapıldı, bunların sonuncusu ve en kapsamlısı 1960'lı yıllarda mimar Cahide Tamer eliyle Vakıflar tarafından gerçekleştirilen restorasyondur.

Döneminin imkânları ve anlayışı çerçevesinde uygulanan bu restorasyon, günümüz yenileme anlayışı ile kıyaslandığında bazı sorunlar içerse de, hisarın günümüze ulaştırılmasında şüphesiz en büyük payın da sahibidir.

Uzun bir aradan sonra yeniden kapsamlı bir onarıma alınan Yedikule Hisari, sadece elimizdekini dondurmakla

**HİSARIN MERKEZİNDE BUGÜNE
MİNARESİ, SARNICI VE
ÇEŞMESİ KALAN, SUR İÇİ'NİN
İLK MESCİTLERİNDEN BİRİ
VARDI. ZAMANLA BU MESCİDİN
ETRAFINDA BİR OSMANLI
MAHALLESİ OLUŞTU.**

Fatih Belediye Başkanı M. Ergün Turan restorasyon çalışmalarını yakından takip ediyor.

yetinen müzeci bir anlayış yerine, anıt eseri bugün de yaşayan bir yere dönüştürecek, bunu yaparken geri dönülemez hiçbir müdahale içermeyen, olduğu hâliyle dondurmalar, tamamlamalar ve çağdaş ekleri bir arada barındıran tasarımcı bir restorasyon anlayışıyla ele alınıyor.

Hisar günümüze ulaşana dek çeşitli değişimlere uğradı. Son asırdaki hafızalarda salt bir harabe estetiği ile yer edinen bu yapı, aslında şehrin silüetinde önemli bir yer tutan, etkileyici kuleleri ve bunların üzerindeki sivri külahları ile masalsi bir Orta Çağ kalesiydi. Kuleleri örten bu görkemli mahrutî [konik] külahlar zaman içinde kaybolmuş. Benzer külahların, Yedikule'nin kardeş yapıları diyebileceğimiz Rumeli ve Anadolu Hisarı'nın burçlarında da yer aldığını biliyoruz. Bu kurşun kaplı külahlar, kuleleri sudan koruyan çatılardır ve ahşap oldukları için kaybolması en kolay unsurlardır, uzun vadede bakım ve tamir isterler. Yangınların da etkisiyle hisarda bugün sadece taş kısımlar kalmış, ahşap ara katlar, külahlar tamamen kaybolmuş. Çatısız burçlar yağmur suyu yüzünden zamanla çürümeye başlamış.

Külahlar uzun süredir burçların üzerinde görülmedikleri için yakın dönem kent hafızasından silinmiş durumda. Oysa Yedikule ismini külahlı kulelerin kara surlarının burçlarının arasından dikkat çekici bir biçimde yükselmesi sayesinde alır. Bugün Yedikule'yi surlardan ayırt etmek kolay değil, hâlbuki bu kulelerin onlardan ayrıştığını, sivri çatılarıyla Yedikule isminin hakkını verecek biçimde yükseldiğini biliyoruz. Kuleleri külahlı biçimde tasvir eden çok sayıda gravür, minyatür, çizim ve resim mevcut.

Kulelerin bitişlerini belirten bu simgesel külah çatıların önemli bir diğer örneği de Galata Kulesi'nde. Zaman içinde yangınların yok ettiği, rüzgârların uçurduğu bu külah da farklı dönemlerde farklı biçimde tekrar yapılmış. 1967'de bugünkü külah [betonarme olarak] yapılan kadar da, kule yaklaşık bir asır boyunca çatısız kalmış. 1875-1967 yılları arasında çekilmiş fotoğraflarında kulenin üstünde çatı yoktur. 54 yıl önceki restorasyonda bugünkü şeklini almamış olsaydı, şehrin sembolü olan bu karakteristik imgeden mahrum kalacaktık.

2021 restorasyonu ile Yedikule Hisarı'nın da külahlarına tekrar kavuşması planlanıyor. İlk inşa edildiği dönemdeki gibi yine ahşaptan, ama günümüz teknolojisiyle, lamine ahşap bir strüktür ve özgün malzemesi olan kurşun yerine çağdaş titanyum alaşımli çinko kaplamalarla bu çatıları projelendirdik. Projeyle birlikte hem burçların yağmur suyuyla temasını kesmeyi hem kent silüetine o masalsi imgeyi geri getirmeyi hedefledik. Ayrıca proje yapıya geri dönülemez bir müdahale içermiyor. Bu önemli dokunuşla Yedikule Hisarı tekrar şehir hayatına katılacak. Kara surlarının içinde kaybolmuş, girilmez, nerede olduğu bilinmez bir yapı durumundayken alametifarikası olan külahlarıyla birlikte özgün kimliğine yeniden kavuşacak.

Yedikule Hisarı için bir diğer önemli kimlik ögesi, ortasında bulunan ve Fatih döneminden kalma Yedikule Fatih Mescidi'dir. Sur içinin ilk mescitlerinden olduğu bilinen bu yapının minaresi, sarnıcı ve çeşmesi ayakta sadece. Arkeolojik kazılar sonucunda mescidin temelleri bulundu ve rölöveleri hazırlandı. Elimizde mescide ait 1900'lerin

başından kalma 3 kare fotoğrafla birlikte kısıtlı bilgi bulunuyor. Bu fotoğraflara göre mescidin revaklı son cemaat alanı ahşap yalı baskısı ve doğramalarla tamamen kapatılmış. Mihrap cephesinde üç adet pencere denemeyecek kadar küçük ve düzensiz açıklık bulunuyor. Fotoğraflardan yapının saçaklarının çok kısa, neredeyse sifıra yakın olduğu görülüyor. 290 m²'lik alana sahip yapının irice kırma çatısı da kiremitle örtülü.

Fotoğrafı çekildiği zamana kadar yapının çok müdahale görmüş, yapıyla oynanmış olduğu açık. İzzet Kumbaracılar *Yedikule* eserinde 1873 yılında ve sonrası Rus Harbi'nde burasının fişek imalathanesi ve bilahare eşya deposu olarak kullanıldığı yazmaktadır. Bu sebeple pencereleri kapatılmış, saçakları kesilmiş, çatıdaki kurşunları sökülmüş ve revakı kapatılmış olmalı. Elimizdeki tek görsel veri bu fotoğraflardır ve yapıyı bunlara göre restitüte etmek Yedikule Hisarı'nın ortasına mihrap cephesinde 3, yanlarda 1'er tane küçücük ve düzensiz delikten ibaret karanlık ve iri bir hacim koymak demektir. Ayrıca arkeolojik kazı sonrasında ulaştığımız ve tam olarak çözülemediği için planı muallakta kalan, soru işaretleri barındıran temelleri de geri dönülemez biçimde tahrip etmek anlamına gelecektir. Mescidin özgün yapısının böyle kullanıldıktan sonra bu duruma geldiğini biliyoruz.

Bunun üzerine Fatih döneminin diğer yapılarıyla analogi kuran bir çalışma yapmak istedik. Dönemin benzer yapılarının pencere düzenleri, tepe pencereleri, saçakları, revakları, revzenleri ile örtüşen bir yapı, bir mescit tasarladık. Bu süreçte elimizde bizi hakikaten destekleyecek, özgün yapıya götürecek bir veri olmadığı için bir noktada tasarımcılık, mimarlık yapmaya başladığımızı fark ettik.

Pirî Reis Dönemi Portolan Atlası, 16.yy

Bugün eski üslupta tasarlayıp inşa edeceğimiz bir mescidin, bizden sonraki nesillere o yapının 15. asırdaki bu şekilde inşa edilmiş olduğuna dair yanıltıcı olabilecek bilgiler aktarma tehlikesi var.

Mescit, hisarın içindeki mahalle hayatının doğal bir parçasıydı. Mahalle, başında çamaşır yıkanan su kuyusuyla, meskenleriyle, çarşısıyla, ibadethanesiyle bir bütündü. Bugün böyle bir hayat yok. Ancak yine de bu mescidin ibadet ihtiyacına yönelik işlevinin yanında, sembolik bir anlamı da var. Kıymetli nefis-i İstanbul'un, sur içinin kaybolmuş, kaybolmasına göz yumulmuş yüzlerce mescidi, medresesi, sıbyan mektebi arasından hangisini yeniden kazandırılabilirsek, şehrin tarihi ve hafızası adına kâr sayılmalıdır. Yakın geçmişin hoyrat

yıkımlarının elden geldiğince telafi edilmesi, ortak geçmişe saygının bir gereği.

Fatih devrinin Yatağan, Rumelihisarı gibi diğer yaşıt mescitleri ile analogi kurduğumuzda, Yedikule Fatih Mescidi'nin ilk hâlinin bugünkü temel izlerinde görülen kadar büyük [~290 m²] olmadığını öngörmek hata olmaz. Söylediğimiz gibi elimizdeki fotoğraflar mescidin fişekhane ve depo olarak kullanıldığı, çokça müdahale edilmiş ve bozulmuş hâline ait. Bu nedenle kazıda elde edilen özgün temelleri ileride de araştırmaya imkân verecek kıymetli bir kaynak olarak görmek gerekiyor. Mevcut verileri koruyup elde edilen yapının içine kendini geriye çekerek ve biraz küçülerek oturan, temel taşlarını söküp atmamıza gerek

hissettirmeyen özgün bir tasarımla yapıyı ihya etmek en uygun ve en bilimsel yaklaşım. Bu sebeple mescit binası, ilerideki araştırmalarda yeni bulgular elde edildiği takdirde yapının kolaylıkla sökülebilmesi için, hiçbir özgün kalıntıya temas etmeden, gündelik işlevini yerine getirecek şekilde tasarlanmalıdır. Yani yeni bir düzenlemeye rahatlıkla imkân verecek geri dönülebilir bir mimari tercih edilmelidir.

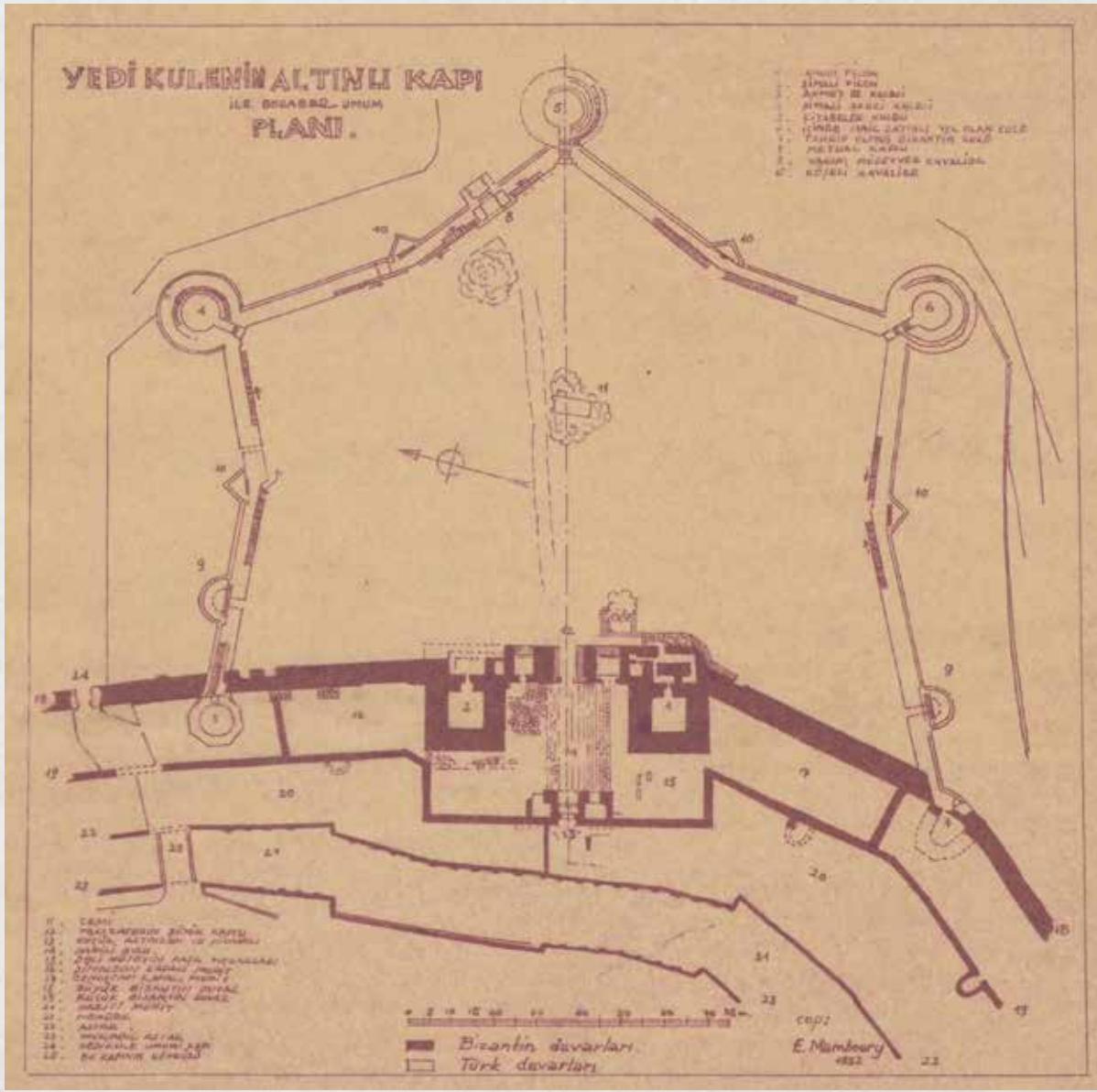
Kısaca Yedikule Fatih Mescidi tüm hatırasıyla; minaresi, sarnıcı, çeşmesiyle birlikte ihya edilirken Osmanlı arkeolojisine konu olan temellerini muhafaza edecek. Yeni tasarımı oluştururken *Portolan Atlası'nda, Kitab-ı Bahriye'*de, Francesco Scarella gravüründe görünen topuz çatılı, kare planlı mescit yapısını esas almak tercih edilebilir en tutarlı yaklaşımdı. Ancak bu ihya, yapının bugün yeniden inşa edildiğini de inkâr etmeyen bir tasarımla olmalıydı. Gelecek nesiller Fatih Sultan Mehmed'in hatırası olan bu mescidi bu çağın insanların yeniden ayağa kaldırdığını apaçık bilmeliydi. Bununla birlikte bir kısmı ayakta olan ve haklarında yeterli bilgi bulunan minare, çeşme ve su haznesi gibi kısımlar özgün teknik ve biçimleriyle tamamlanacak. Çeşme 1958-1961 yılları arasında gerçekleştirilen restorasyonda aldığı betonarme eklerden arındırılıp özgün hâline getirilecek.

Hisarın içindeki hayatın izlerini taşıyan bir diğer önemli unsur ise su kuyusu. Bu su kuyusu Kuzey Kule'nin hemen önünde yer alıyor ve çapı emsallerinden çok daha geniş ve derin. Bir karşılaştırma yapmak gerekirse, kuyunun çapı neredeyse hemen yanındaki Kuzey Kule'nin çapı, derinliği de yine o kulenin yüksekliği kadar. Yani yerin altında bir kule daha var dense yeridir. Son dönemlerde kuyunun üzerine inşa edilmiş olan mekanizma da özgün

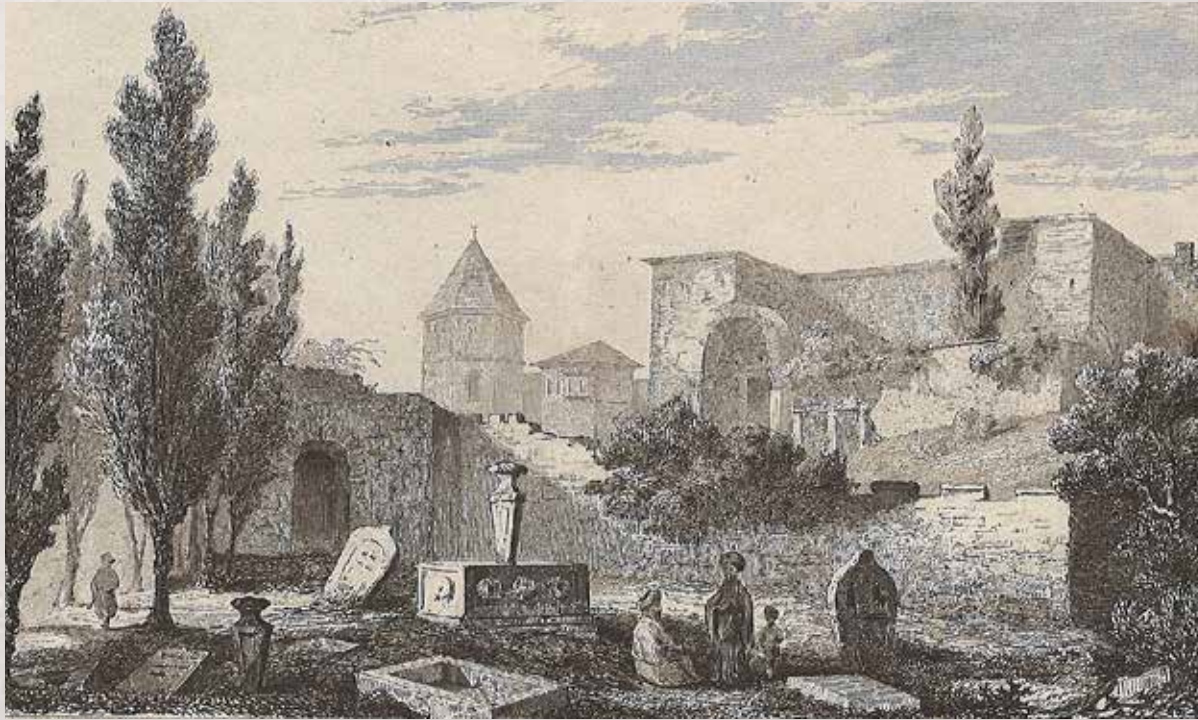
bir endüstri mirası olarak kabul edilmelidir. Su kuyuları zaman zaman yerleşim yerlerinin sosyal toplanma alanları, canlı bir odak noktası olarak değerlendirilmiştir. Restorasyon sonrası kuyu, hisar içinde yine bir odak noktası olarak konumlanacak. Kuyu ve çevresi bir saçak altına alınarak ziyaret edilen bir alan hâline getirilecek.

Hisarın bugünkü kapısı olan Fatih Kapısı ile Altın Kapı arasındaki özgün döşemeli yol, bu anıt eserin vurgulanmaya değer unsurlarından. Altın Kapı önündeki özgün Geç Roma döşemesi, bugüne kadar müdahale edilmemiş hâliyle hisarın en önemli kültür varlıklarından biri olarak değerlendirilebilir. Şehrin en önemli giriş kapısından Via Egnatia'yı Mese Yolu'na bağlayan bir güzergâh burası. İki kapı arasındaki hattın neredeyse yarısını oluşturan kısım iri taşları ile Geç Roma dönemine tarihlenirken, diğer yarısı [mescit önünden Fatih Kapısı'na kadar olan kısım] 15. asır Osmanlı dönemine tarihleniyor. Bu iki kısım arasında ise kot farkı var, Osmanlı döşemesi doğal olarak daha üst kotta. Döşemeler arasında yapısal olarak ciddi farklar da var. Roma döşemeleri çok büyük, geniş taşlardan, Fatih dönemi klasik Osmanlı yolunun döşemesi çok daha küçük taşlardan oluşuyor ve Osmanlı döşemesinin ortasından su yolu geçiyor.

Bu ilginç yol şu anda hisarın ortasında, onu neredeyse doğu - batı aksında tam ortadan ikiye bölen özgün bir unsur olarak duruyor. Hisara girince önce 15. asırdan kalma Osmanlı yoluna, mescitten sonra ise yaklaşık 5 basamak aşağı inerek Roma döşemesine ulaşırız, yani kabaca 1000 yıl daha eskiye gideriz. Hayri Fehmi Yılmaz'ın akılda kalıcı hoş tespitiyle, her basamakta adeta 200 yıl aşağıya ineriz. Bu önemli aksa, hisarın yeni peyzaj tasarımında da odak noktası olarak yer verilecektir.

Yedikule Hisarı planı, Salt Araştırma, Ali Saim Ülgen Arşivi

Altın Kapı, İstanbul, Gravür Lemaitre, 1840

Hisar, etrafı yaklaşık 20 m'lik duvarlarla çevrili, yaklaşık 15 dönümlük bir bahçe. Bu bahçe, sur içinin yoğunluğundan yalıtılmış masalsı bir boşluk hâlinde yayılıyor. Bu büyüü bir boşluk gerçekten, çünkü sur içi İstanbul'un kalbi ve her noktası çok kıymetli, bu nedenle azami verimle değerlendirilmiş her yeri. Bitişik nizam, yola cephesi dar, arkaya doğru uzanan yapılar içeren sur içinin bu kadar kıymetli arazisinin içinde 15 dönümlük, etrafı yüksek duvarlarla çevrili bir bahçe. Bu bahçenin içine giren âdeta dünyadan uzaklaşıyor, tarihin katmanları arasında gezmeye başlar.

Bu gizli ve güzel bahçenin ana unsuru, kurucu aksı bahsi geçen Fatih Kapısı'ndan Porta Aurea'ya uzanan özgün döşemeli yol olacak. Hak ettiği önemi koruyabilmesi için, bahçenin geri kalanındaki yolların hiçbirinin bu ana yolla yarışmaması gerekir. Bu sebeple peyzaj tasarımında bu aksa alternatif ikinci bir aksın oluşmasına izin verilmedi. Diğer bütün dolaşım aksları bahçenin içinde kaybolan, dağılan, çözünen bir dokuyu oluşturuyor. Bahçe düzeni, hiçbir ikinci aks tarif etmemek maksadıyla yüzeyin homojen biçimde satıhlaştığı, bir istikametten ziyade bir yüzey tarif edecek şekilde çözüldüğü bir tasarımla ele alındı. Hisarın yıldız planının devamını andırır biçimde yüzeye dağılmış astronomik noktaların, yıldız kümelerinin düğüm noktaları hâlini alarak birbirine bağlanması ile üçgenler oluşuyor. Gökyüzünde saçılmış yıldızlar gibi, onların birbirine bağlanmasıyla oluşan üçgen yüzeyler, bütün bahçe sathını çözünerek kaybolan tek satıh hâline getiren, ikinci bir istikamet, bir doğrultu tarif etmeyen bir tasarım.

Hisar, içerisinde ona hayat verecek işlevlere ve mekânlara sahip olmadığı için bugün kullanılmıyor. Hisarın kullanılmasını sağlayacak ek yapılar, burayı boş bir bahçe

olarak tutmakla birlikte buraya gelen insanların yapıyı gezmesine, kullanmasına imkân verecek bazı bazı birimler de düşünüldü. Bunlardan ilki bahsettiğimiz üzere mescitti. Bunun dışında küçük bir yeme-içme, toplanma birimi, yani bir kültürel yapı, küçük bir kitap ve hediyelek eşya mağazası ve bazı ıslak hacimler içeren ek yapılar tasarlandı. Bu yapıların tamamı hafif lamine ahşap strüktürler, rahatça sökülebilir yapılar. Tamamı bulon ve vidalarla bir araya getirilen kolon ve kirişlerden oluşan, işleri bittiği, görevini tamamladığı zaman tekrar oradan sökülüp alınabilecek olan geçici yapılar. Hiçbiri hisara kalıcı ve geri dönülemez bir müdahale gerektirmiyor.

Bu birimlerin bazıları hisar içindeki yaya hareketinin ve zemin kattaki görsel devamlılığın sağlanması için ayaklar üzerinde yükseltilmiş olacak. Böylece hisarın içindeki o düzlemin kesintisizliği sağlanmış olacak. Sur duvarlarını engellemeyecek biçimde eteklerini yukarı kaldırıp zemin kattaki insan hareketini devam ettirecek olan bu yapılar, surlara çok yaklaşımadan ama hisarın içindeki boşluğun bütünlüğünü de zedelemeyen kenarlara çekilmiş durumdalar. Yani hisarın içinde bir boşluk hâlâ var. O boşluğu “ben buradayım” diyerek bozan tek bir unsur var, o da özgün noktasında bulunan mescidin kendisi. Onun dışında yeni eklenen her şey ortadaki boşluğu kesintisiz bir bütün olarak kendi başına bırakıp kenara çekiliyor. Bu yapılar ömürlerini tamamladıkları zaman sökülüp oradan alınabilecek hafif, geçici strüktürler.

Lamine ahşap kullanılması, bu malzemenin yapıyı olabildiğince hafif bir strüktür olarak inşa edebilme imkânı sağlaması nedeniyledir. Ayrıca geri dönüşebilir bir malzeme olması sebebiyle söküldüğü zaman tüm kolon, kiriş ve dikmeler tekrar kullanılabilir. Bugüne ulaşamamış olan hisar içi mahallesi ahşap evlerden oluşuyordu.

Hisardan görünüm, Cornelius Gurlitt, 1907

Yeni inşa edilecek birimler ile onların bugün ayakta olmayan öncülleri ekolojik kaygılar yanında mimari devamlılık fikrini de içermesi sebebiyle ahşaptan imal edilecek.

Bu yapılar hisarın o uzun, ağır duvarlarıyla hiçbir şekilde yarışmayacak bir mimari oluşturması için noktasal birimler olarak planlandı. Orada uzayan ve yerle bütünleşmiş gibi duran 5 asırlık hisar duvarları dışında bütün yeni yapılar ayaklar üzerinde ve mütereddit şekilde var olacak. Bu sebeple yapıların tamamı kare planlardan oluşuyor, yani hepsi birer noktadan ibaret. Hisarın yıldız biçimindeki planını ören astronomik düğümünün bazılarını işte bu yapılar oluşturacak. Hiçbir zaman uzamayacak, yere hep oradaymışçasına güçlü şekilde oturmayacak, hep mütereddit ve bir gün bir anda oradan kalkıp gidecekmişçesine duran noktasal kütleler. Zira orada uzun yıllar bulunduğunu bildiğimiz eski mahallenin evleri de, aynı bu şekilde, zamanı gelir gelmez hemen kalkıp gidecekmiş gibiydiler. Bu yüzden geride onlardan en küçük bir iz dahi

kalmadı. Daha düne kadar oradaydılar, ama şimdi hiçbir yok yerinde. Önerilen yeni yapılar da işte bu “geçicilik” karakterini devam ettirecekler.

Hisarın dışında, Fatih Kapısı’nın hemen önünde II. Mahmud döneminden kalma eski bir karakol yapısı olduğunu, bu yapının bir set üstünde konumlandığını biliyoruz. Hisarın girişinden daha üst kotta, bir set duvarının üzerinde yer alan T planlı ahşap bir karakol yapısı bu. Binaının plandaki izleri haritalarda görülüyor, bazı fotoğrafları da var. Bugün o noktada yine bir set var ve set üstündeki yapı yine bir karakol. Ancak mevcut yapılar oldukça niteliksiz, zaman içinde eklenmiş, oynanmışlar.

Eski karakolun tespit edilen izleri, yeni düzenlemede Yedikule Hisarı’nın giriş meydanı olacak. Buna göre mevcut niteliksiz karakol yapısı oradan kaldırılarak T planlı eski büyük karakol yapısının izi meydana bir döşeme çizgisi oluşturacak. Mevcut set kabaca korunmakla beraber, duvarla ayrılan bir kapalı düzlem olmaktan çıkarılacak. Rampa ve basamaklarla yumuşatılarak

Küçük Altın Kapı

Yedikule Hisarı Girişi, Abdullah Freres, 1880'ler

hisar girişine bağlanan bir meydan hâline getirilecek. Girişteki bu yeni meydan, hisarın İmrahor İlyas Bey Camii ile zaman içinde kaybolmuş ilişkisini yeniden kurmaya çalışacak. Cami ile hisar arasındaki görsel bağın tekrar kurulması amaçlandığı için yeni düzenlemede mevcut giriş kaydırılarak caminin önüne alınacak. Böylece mevcut durumda parçalanmış olan cami, hisar, meydan ve çeşme ilişkisi yeniden sağlanmış olacak.

Söz konusu meydanda hisarın girişini canlandıracak; giriş, güvenlik, bilet satış, danışma, kafeterya, polis ofisi işlevi gören küçük yapılar da yer alacak. II. Mahmud devrinden beri orada yer alan karakolun hatırası, bu küçük polis noktasıyla yaşatılacak. Bütün ek yapılar hisarın içindekiler gibi tek katlı, lamine ahşaptan, çok küçük ve çok hafif strüktürlerden ibaret olacak. Eski karakolun hemen önündeki sete çıkan giriş merdiveni yeni düzenlemede aynı noktada, aynı büyüklükte yer alacak, ama merdivenin dışındaki set duvarları yıkılıp kotlar yumuşatılarak hisara doğru indirilecek. Böylelikle cami önündeki meydana

girdiğimizden itibaren hisar kapısına yönelip onu seyrederek hisara yaklaşabileceğiz.

Yedikule Hisarı’na kuzey yönden giren eski bir yol daha var. Burası bugüne kadar devamlılık gösteren, Yedikule kapısından sur içine girdikten sonra sağdan hisarın giriş kapısına doğru ilerleyen bir güzergâh. Bu hat üzerinde Kuzey Kule’nin dış cephesinde göze çarpan Roma dönemine ait devşirme taş unsurlar âdeta yolu süslemek amacıyla yerleştirilmiş gibidirler. Bu güzergâh hâlen taşıt trafiğine açık. Yeni düzenlemede ise tamamen yayalaştırılacak. Yolun başlangıç noktasında Fatih döneminden kaldığı düşünülen küçük bir türbe var, burası da ihya edilerek söz konusu güzergâhın nirengi noktası olarak düzenlenecek.

Yedikule meydanı, yani hisarın dış giriş meydanı içerideki düzenlemenin bir habercisi, küçük bir modeli olarak ele alındı. Hisarın içindeki ek binalardan birkaç örnek de burada yer alacak. Meydan düzenlemesi insani ölçekte parçalanmış kotlar ve yönelişlerden oluşacak, aynı zamanda mevcut ağaç topluluğunu da muhafaza koruyacak.

Yedikule’nin yedinci kulesi bir İstanbul depreminde yıkılmış, bugün yok. Yapıya ismini veren karakteristik öğelerden biri olan yedinci kule sanatsal yerleştirme diliyle yeniden inşa edilecek. Bu inşanın yedinci kulenin silüetini tekrar eski yerinde ayağa kaldırmayı amaçlayan, hafif, geçirgen, sanatsal ve çağdaş bir yorumla olması planlandı.

Yedikule Hisarı’nı özgün kimliğine en uygun şekilde ve çağdaş restorasyon anlayışıyla elden geçirip ihya etmek, bu anıt eseri tekrar canlandırıp yaşayan bir mekân olarak İstanbul’a armağan etmek, İstanbul’a, İstanbul’un kalbi Fatih’e yakışır bir iş olacak. ▲

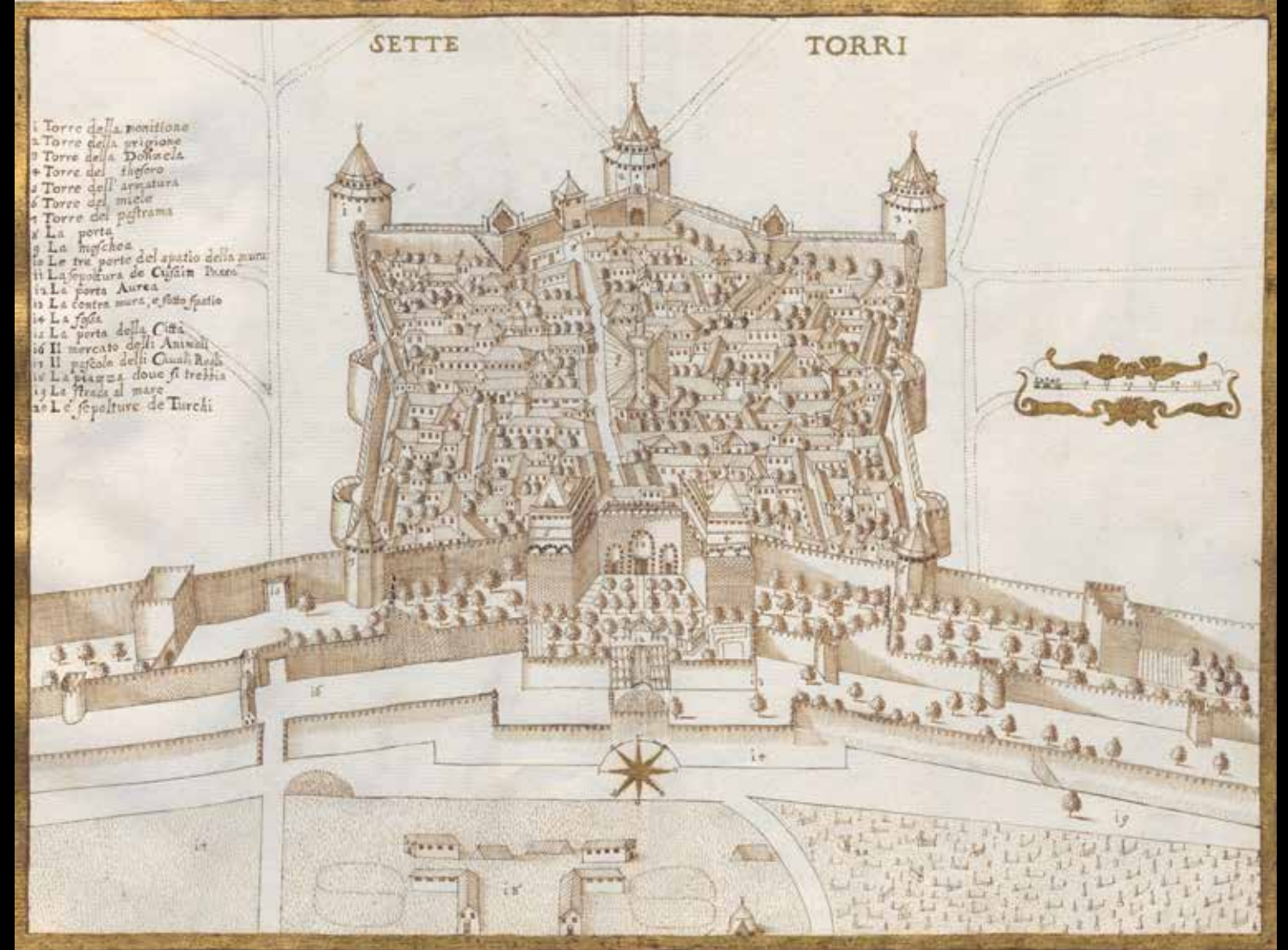

Yedikule hava fotoğrafı, 1920 Celaeddin Çelik Koleksiyonu,

İTALYAN SANATÇI
**FRANCESCO
 SCARELLA'**NIN
 GÖZÜNDEN
YEDİKULE
 (1686)

SCARELLA'NIN KUTSAL ROMA GERMEN İMPARATORU I. LEOPOLD'A
 TAKDİM ETTİĞİ ALBÜMDE YER ALAN ÇİZİMLER OSMANLI
 PAYİTAHTINDAKİ MİMARİ YAPILARIN O DÖNEMKİ GÖRÜNÜMLERİNE
 DAİR SON DERECE KIYMETLİ AYRINTILAR İÇERİR.

SEDAT BORNOVALI
 SANAT TARİHÇİSİ

Yedikule, Francesco Scarella, 1686, Avusturya Ulusal Kütüphanesi Arşivi

İstanbul Panoraması, Francesco Scarella, Avusturya Ulusal Kütüphanesi Arşivi

Yedikule Hisarı, Batılı ziyaretçilerin her zaman ilgisini çekmiştir. Hisarın haşmetli yapısı ve konumu itibarıyla kente yalnızca karadan giriş yapanların değil, deniz yoluyla gelenlerin de zihinlerinde yer ettiği aşîkârdır. Bugün Viyana’da Avusturya Ulusal Kütüphanesi’nde cod. 8627 numarasıyla kayıtlı bir albüm bunu en güzel şekilde kanıtlamaktadır.

Batı dünyası kendi varlığı açısından çok önemli bir tehdit saydığı Osmanlı’yı 1683’te Viyana kapılarından püskürtmesiyle, aynı zamanda düşmanını yakından gözlemlemek ve tanımak yolunda bir fırsat da yakaladı. İtalyan sanatçı Francesco Scarella’nın işte böyle bir atmosferde 1686 yılının aralık ayında Kutsal Roma Germen İmparatoru I. Leopold’a takdim ettiği albüm İstanbul’daki bazı mimari eserlerin o dönemdeki ayrıntılarını

kavrayabilmemiz açısından son derece kıymetli bilgiler içerir. Scarella, Yedikule’den çok etkilendiğini daha eserin başında hissettirir. Albümünün tanıtım sayfasında içerik bahsinde “İstanbul kenti, Yedikule, Topkapı Sarayı ve Sekiz Selatin Camii” şeklinde bir sıralama yaparak Yedikule’yi padişah sarayının önünde konumlandırır.

Sanatçı İstanbul panoramasını kendisini çok etkilediği belli olan ahşap konut dokusunun hâkimiyetinde yansıtır. Öylesine ki daha sonra ayrı bir çizimini yapacağı Ayasofya’nın

SCARELLA, ALBÜMDEKİ SIRALAMASINDA YEDİKULE HİSARINI SARAYIN ÖNÜNDE KONUMLANDIRARAK YAPIYA VERDİĞİ ÖNEMİ GÖSTERİR.

SANATÇI BİR ZAMANLAR HİSAR İÇİNDE VAR OLDUĞUNU BİLDİĞİMİZ OSMANLI MAHALLESİNİ AHŞAP EVLERİYLE BİRLİKTE AYRINTILI ŞEKİLDE, ÖZENLE BETİMLEMİŞTİR.

Francesco Scarella’nın 1686 yılında Kutsal Roma Germen İmparatoru I. Leopold’a takdim ettiği İstanbul Şehri Çizimleri Albümü, Avusturya Ulusal Müzesi Arşivi

kent silüetine etkisi hemen tümüyle kaybolmuştur. Buna rağmen Yedikule resmin en solunda, tam da kentin başlangıç noktasında neredeyse bağımsız bir yapı olarak kent dokusundan sıyrılır. Detayı fark etmek zor olsa da yapı denize doğru konumlanmış gibidir, orijinalinden farklı bir perspektifle yansıtılmıştır. Yedikule’nin gerçeğe çok uygun ayrıntılarla betimlendiği folyo ise başlı başına bir tarihî belge niteliğindedir. Scarella’nın eseri bir resim albümünden ibaret olduğundan bilgileri nasıl edindiğine dair elimizde açıklayıcı metinler yok ne yazık ki. Diğer taraftan 20 maddeden oluşan lejant bölümü, Scarella’nın çizim yapmak dışında kapsamlı bir hazırlık sürecine gereken önemi verdiğini ve yapıyı bir mihmandar eşliğinde gezerek bilgi topladığını gözler önüne serer.

Scarella listesinin ilk yedi maddesinde Yedikule’ye dair öğrendiği isimleri aktarır. Ardından kapılardan söz eder. Son zamanlardaki çalışmalarda çok daha netlikle açığa çıkan ve aslında 20. yüzyıl başına değin tamam hâlde gözlemlenebilen camiye (Fatih Mescidi) çizerek 9 numarayla işaretler. Burayla ilgili diğer birçok çizimde olduğu gibi, minare yapısı sanatçıyı en etkileyen unsurlar arasında öne

çıkır. Scarella minareyi formuna sadık kalarak, ancak boyut olarak orantısız sayılabilecek ölçekte betimler. Yolun hemen kenarında, Yedikule’nin merkezinde bir referans noktası olarak durmaktadır.

Yine son kazı çalışmalarında ortaya çıkan Osmanlı caddesi Scarella’nın betiminde net şekilde görülür. Ziyaretinden kısa süre önce (1660) Yedikule’de idam edilerek buraya defnedilen Deli Hüseyin Paşa’nın mezarını ismini de vererek 11 numarayla işaretlemiş olması yine albümde bir metin yer almadığı hâlde, Scarella’nın ziyaret ettiği yerler konusunda kapsamlı bilgi aldığının kanıtıdır. Her ne kadar “Altın Kapı” gibi ifadelerle yer verse de (12) bunun Roma, Bizans dünyası açısından işlevine tek kelimeyle bile değinmeyişi onun nesnel yaklaşımına işaret eder. Hatta en dışarıdaki kapıyı “Altın Kapı”, ancak surların üzerindeki ana kapıyı “sur üzerindeki üç kapılar” diye belirtmekle yetinir.

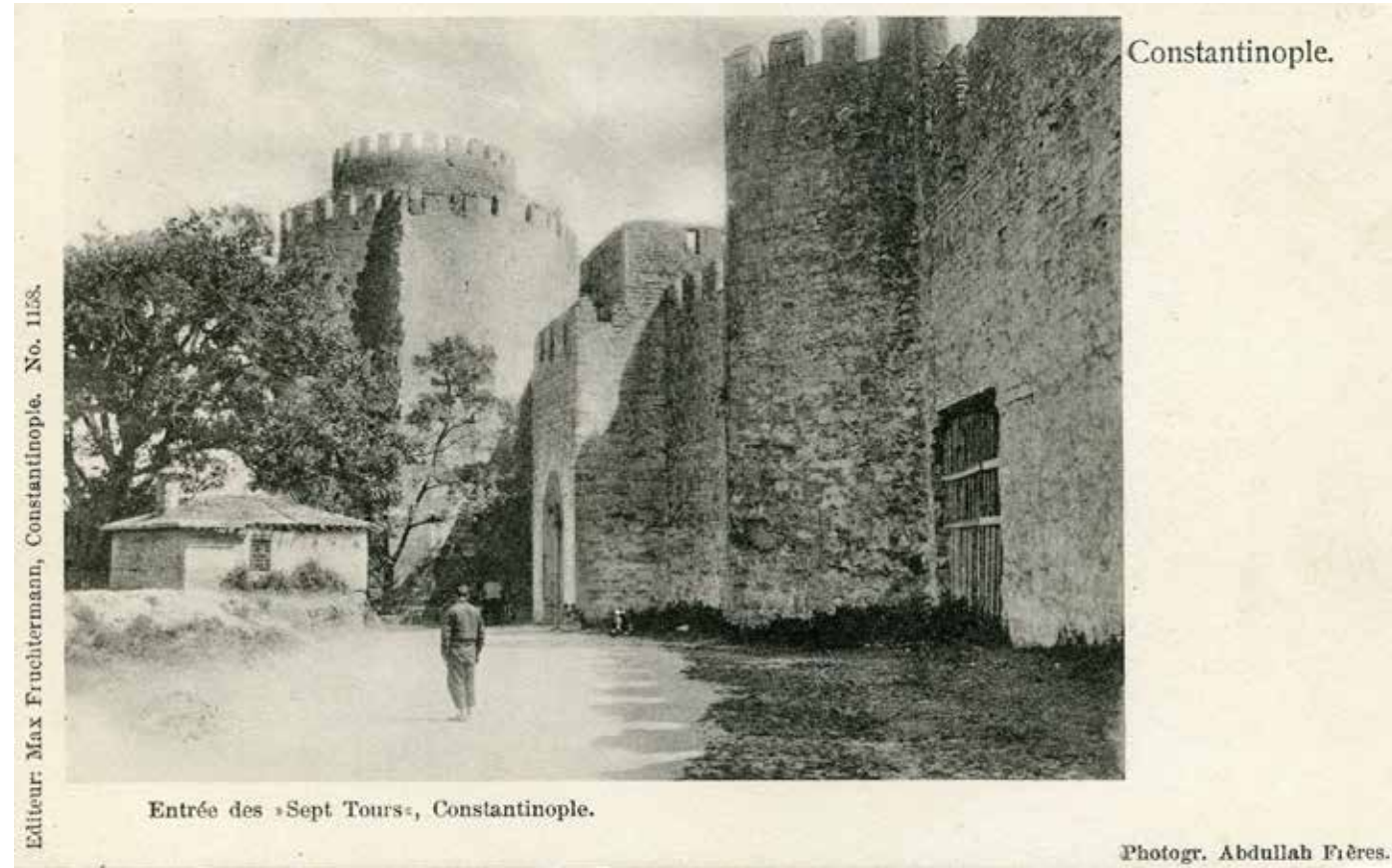
Hisar içinde var olduğunu bildiğimiz ve ortadan kalktığı tarihi tam takip edemediğimiz mahalleyi ahşap evleriyle birlikte ayrıntılı şekilde ve büyük bir özenle betimler. Ancak bu yapılarla veya onların işlevleriyle ilgili herhangi bir açıklama yapmaz.

Kendisine doğal gelen detayların herkes tarafından algılanacağını ummuş olmalıdır.

Yedikule’nin dışındaki alanlarla da ilgilenen sanatçı “padişahın atları için otlak” (17) ve “harman yeri” (18) gibi ifadelerle buralara dair gözlemlerini yansıtır. Yine kentin dışındaki Müslüman mezarlığını 20 numarayla işaretleyerek bazı detaylara vurgu yapar, örneğin mezarların çok sayıda oluşuna, baş ve ayak şahideleri arasındaki farklara dikkatleri çeker. Perspektif tekniğine hâkimiyeti camiler başta olmak üzere diğer çizimlerinden de bellidir. Sanatçı, tüm bu inceleme ve çizimleri gerçekleştirirken bazen açıklayıcı olabilmek uğruna oranları farklı yansıtır. Yine de bu farklar bizi gerçekçilikten uzaklaştıracak boyutta değildir.

Francesco Scarella, her ne kadar İstanbul’daki sekiz büyük camiye betimlemek üzere yola çıkmış olsa da çalışmasını Yedikule’yle takviye ederek büyük bir işe imza atar. Scarella’nın albümü sunduğu bilgilerle Yedikule Hisarı’nın tarihini aydınlatan güvenilir kaynaklar arasında anılmayı sonuna kadar hak eder. **▲**

YEDİKULE HİSARI'NIN KARTPOSTALLARDAKİ GÖRÜNÜMÜ

Kartpostal 1

Fatih Sultan Mehmed, İstanbul'un fethinden bir yıl önce, 1452'de Rumelihisarı'nı inşa ettirmiş; fetihten hemen sonra da kuşatma sırasında harap olan kara surları tamir edilmiştir. İnşası 1458 yılında tamamlanmış olan Yedikule Hisarı'nın planı beş köşe üzerinde yer alan kulelerle kurulan bir iç kale niteliğindedir. Yıldız biçimli hisar, 15. yüzyıl İtalya'sında tasarlanan yıldız kalelere benzetilmektedir.

DR. ZEYNEP EMEL EKİM
SANAT TARİHİ UZMANI

Bizans döneminde inşa edilen sur üzerinde dört kule yer alır. Bunlar, Altın Kapı'nın her iki yanındaki pylonlar, Sultan III. Ahmed Kulesi ve güneyde yıkılmış olan Bizans Kulesi'dir. Bunlardan sadece III. Ahmed Kulesi Osmanlı döneminde inşa edilmiştir. Osmanlı dönemi surlarında ise üç kule (Kitâbeler, Güney ve Kuzey Kuleleri), giriş methali ve altı küçük burç bulunur. Fatih Sultan Mehmed döneminde Osmanlı devlet hazinesi ve resmî evrakı Yedikule Hisarı'nda saklanırdı. Yavuz Sultan Selim'in İran seferi dönüşünde, Tebriz'den getirdiği Şah İsmail'in hazinesi ile Mısır'dan getirdiği hazine (firavun hazinesi) buraya nakledilmişti. Yedikule Hisarı'daki kulelerden birinde, altın külçe ve para; ikincisinde silahlar, zırhlar, askerî kıyafetler, eyerler, mücevherle bezenmiş altın ve gümüşten at koşum takımları; üçüncüsünde madalyalar ve eski armalar; dördüncüsünde savaş aletleri; beşincisinde devletin resmî evrakı; altıncısında Yavuz Sultan Selim'in İran Seferi dönüşünde, getirdiği hazine bulunurdu.

Sultan III. Murad'ın hazineyi Topkapı Sarayı'na aldırmasından sonra, hisar bir dönem devlet adamlarının hapisanesi, bir sürgün yeri ve siyasi esirlerin sulh olana kadar tutulduğu yer olarak kullanılmıştır.

Kartpostal 1

Yedikule Hisarı'nın girişi; Bayrak Kulesi ve Kitâbeler Kulesi'nin görünümü. Kartpostalın alt kenar boşluğunda "Entreé des Sept Tours" (Yedikule'nin girişi) yazılıdır. Yan kenar boşluğunda editörün adı Max Fruchtermann olarak belirtilmiştir. Fotoğrafçı (Photogr.) olarak Abdullah Frères ismi yazılmıştır.

Kartpostalda, hisarın methalinin (giriş) üstündeki iki katlı Bayrak Kulesi ve Kitâbeler Kulesi

Kartpostal 2

Kartpostal 3

görülmektedir. Yolun karşısında tek katlı kâğıt bir yapı yer alır.

Kartpostal 2

Yedikule Hisarı'nın ve dışındaki mahallenin kara surları üzerinden görünümü. Evler hisara paralel bir şekilde uzanarak hisarın mimariyle uyum sağlamaktadır. Renklendirilmiş bir baskıdır. Fotoğrafın alt kısmında Fransızca "Les sept. Tours de Constantinople, Yedi Koulé" (İstanbul'un Yedikulesi) yazılıdır.

Kartpostal 3

Hendek tarafından Altın Kapı, Küçük Altın Kapı ve III. Ahmed Kulesi'nin görünümü.

Kartpostalın üstünde "Les Sept Tours et la Porte dorée, Constantinople" (Yedikule ve Altın Kapı, İstanbul) yazılıdır. Kartpostalın bölünmüş arka yüzü bulunur. Alt kısımda, editörün adı Max Fruchtermann olarak belirtilmiştir. Fotoğrafçı (Phot.) olarak Sébah&Joaillier'nin adı geçmektedir. ▲

ÇOK ESKİ, ÖZ İSTANBUL: YEDİKULE ve SAMATYA

**YEDİKULE BENDE, ÇOCUKLUĞUMDA SAMATYA'YA
GİDİŞLERİMİZLE BAŞLAR. AKSARAY'DAN SONRA LANGA,
CERRAHPAŞA, KOCAMUSTAPAŞA, SAMATYA, YEDİKULE,
HEPSİ ÂDETA TEK BİR SEMT, HEPSİ ÖZ İSTANBUL.
SELİM İLERİ**

◆ **MERVE AKBAŞ**
GAZETECİ - EDITÖR

Yedikule Kapısı, Pascal Sébah

YEDİTEPE FATİH KÜLTÜR SANAT YAŞAM DERGİSİ

Şimdi her taraftan şu sualler geliyor kulağıma: ‘Ya Ayasofya? Ya Topkapı Sarayı? Ya sultan sarayları? Yedikule? Abdulaziz? Boğaziçi?’ Hepsini yazacağım, seve seve yazacağım, fakat evvela, her adım başında düşüncelerimi değiştirdiğim gibi, her sayfada başlık değiştirerek İstanbul’da biraz daha serbestçe dolaşmak ihtiyacındayım.

19. yüzyılda İstanbul’u ziyaret eden İtalyan yazar Edmondo de Amicis şehri anlatmaya bu sözlerle başlamıştı. Ben de ahşap bir evin cihannümasından Yedikule ve Samatya’ya bakarken bunları düşünüyorum. Bir yanımda bu mahallenin buram buram tarih kokan sokakları, evleri. Diğer yanımda ise Marmara denizinin muhteşem manzarası. Dün olduğu gibi bugün de yerli ve yabancı turistler için keşfedilmeyi bekleyen bir hazine olan Yedikule ve Samatya’yı tıpkı Amicis gibi, her şeyden önce sokak sokak gezmemiz gerekiyor.

“Bitinya sağımızda kaldı; solumuzda ise surlar, yani aziz imparator Konstandya’nın inşa ettirdiği Yedikule vardır. Eski zamanlarda, kışın, şehir halkına yetecek miktarda arpa ve buğday

buradaki ambarlara konulurdu. Şimdi ise orada, ayrı ayrı yapılmış olan kulelerde paşalar, sadrazamlar ve Tatar hanları hapsedilir.” Seyyah ve tarihçi Eremya Çelebi Kömürçüyan işte bu sözlerle anıyor Yedikule Hisarı’nı. Biz de İstanbul’un başladığı, İstanbul’a girişin kapısı olan Altın Kapı’dan yolculuğumuza başlayabiliriz. Türk – Bizans mimarisinin bir parçası olan Yedikule Hisarı’nda yürürken, binlerce yıl önce buraya gelen ve Altın Kapı’dan Akdeniz havzasının bu önemli kentine giriş yapan insanları hayal etmek çok da zor değil. Uzun yıllar boyunca hapishane olarak kullanılan hisar, son günlerde Fatih Belediyesi’nin sürdürdüğü önemli bir restorasyondan geçiyor. Halka açık turların da yapıldığı hisarın çok sayıda tarihî anlatıya ve hikâyeye ev sahipliği yaptığını da ekleyelim.

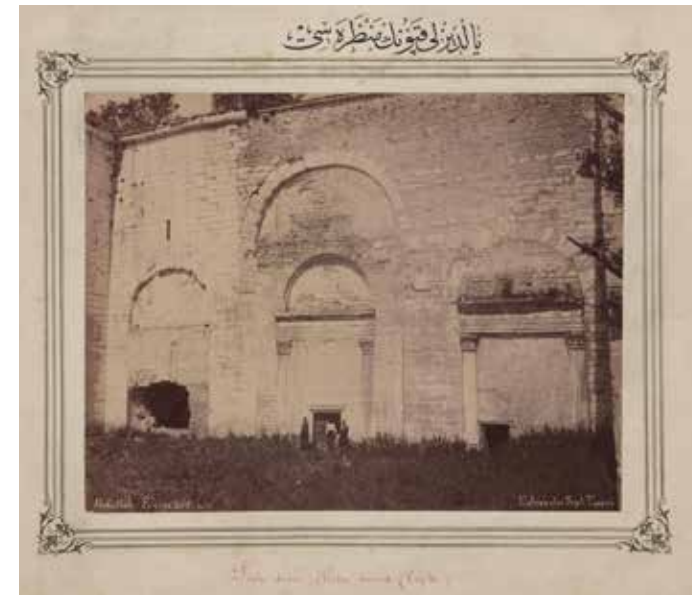
İstanbul’un sosyal amaçlı ilk aydınlatma tesisi olan Yedikule Gazhanesi’ni arkamızda bırakıp Yedikule Caddesi’nden yürümeye devam ettiğimizde karşımıza ilk çıkan tarihî yapılardan biri Altı Parmak Ahmet Baba Türbesi oluyor. Ahmet Baba, Fatih’in İstanbul’u fetheden ordusunun önemli askerlerinden. Tahminlere göre Bayrampaşa civarındaki ordugâhta görev yapan bu zat, şehit olunca buraya defnediliyor. Çok değil,

Yedikule’de Bir Evin Ön Cephesi, İstanbul, Edmondo De Amicis, Hachette Yayınevi 1883

Edmondo De Amicis

Altın Kapı, Abdullah Frères, Salt Araştırma Arşivi

biraz ileride başka bir tarihî eser bizi bekliyor: Küçükbaşı Hüseyin Ağa Camii. 17. yüzyılda yapılan cami bu zamana dek birçok kez restorasyon geçirmiş. Bugünkü hâlini 1945 yılında yapılan son tadilatla almış.

Yedikule'nin ara sokaklarına girdikçe, muhitin içinde barındırmaya devam ettiği ruhu daha derinden hissetmek mümkün oluyor. Tam da bu nedenle yıllar boyu mahallenin zengin dokusundan beslenen onlarca TV dizisi ve film de çekilmiş. Akıllara gelen ilk dizi elbette İkinci Bahar. Geçtiğimiz yıl televizyon izleyicisinin dikkatini çeken Alev Alev ve Kırmızı Oda dizilerinin de bazı sahneleri bu sokaklarda çekiliyordu. 90'lı yıllarda çevrilen, Selim İleri'nin yönetmenliğini yaptığı Hülya Koçyiğit'in başrolünde olduğu Hiçbir Gece de izleyiciye Yedikule ve Samatya'nın sıcaklığını gösteren filmlerden. O günleri ve çekimleri anlatan Selim İleri bir yayında şu cümleleri kuruyor: “Yedikule bende, çocukluğumda Samatya'ya gidişlerimizle başlar. Aksaray'dan sonra

Langa, Cerrahpaşa, Kocamustapaşa, Samatya, Yedikule, hepsi âdeta tek bir semt, hepsi ‘öz İstanbul’.”

İleri'nin dediği gibi “öz” İstanbul'un eski merasim yolundan devam edelim. Sağlı sollu eski sivil mimari örnekleriyle karşılaşmaya devam ediyoruz. Osmanlı evleri... Fetihten kısa süre sonra bu muhite yoğun bir Ermeni nüfusu yerleştirilmiş, bu detay bölge tarihi için oldukça önemli. Fatih 1461'de Bursa'da bulunan Ermeni piskopos Hovagim ve Anadolu'daki bazı Ermenileri, devletin yeni başkenti İstanbul'a getirdikten sonra Samatya'daki Sulu Manastır olarak da bilinen Surp Kevork Kilisesi'ni Ermenilere verir ve bir fermanla İstanbul Ermeni Patrikhanesi kurdurur. Patrikhanenin başına Hovagim geçer. Söz konusu bölgede 11. yüzyılda yapılan başka önemli bir kiliseden tarihî belgelerde bahsediliyor. Bu nedenle bölge yıllar boyunca özellikle Ermenilerin dikkatini de üzerine çekiyor. Bugün muhitte yine aktif çok sayıda kilise bulunuyor.

SOKAK ARALARINDA FOTOĞRAFÇILARA, ELLERİNDE HARİTA İLE GEZEN TURİSTLERE RASTLANIR. SOSYAL MEDYA ÜNLÜSÜ MİSKİN VE BİR O KADAR SEVİMLİ KEDİLER BURADA YAŞAR.

Tam bu lokasyonda kendini misafirine hemen fark ettirecek trafiğe kapalı bir cadde daha var: Genç Ağa Caddesi. Masalarını sokağa çıkarmış apartman sakinleri, birbirleriyle sohbet dalmış esnaf, caddeyi saran sarmaşıklar ve çiçek kokularıyla bezeli Genç Ağa, Fatih'te ilk yayalaştırılan caddelerden biriymiş. İnsan bu sokakta yürürken, sadece etrafa bakarken bile bir zaman makinesiyle farklı bir İstanbul'a gidebilir. Doğma büyüme Yedikuleli olan yazar Takuhi Tovmasyan, Genç Ağa Caddesi'nde geçirdiği çocukluğunu anlatırken muhitin sıcak mahalle havasını bize aktarır.

Şimdi ise İstasyon Berberi Cavit'in dükkânını solumuza alıp Yedikule İstasyonu'na doğru yürümeye devam edelim. Kuşkusuz Yedikule ve Samatya arasında göreceğiniz en özel yapılarından biri bu istasyon binasıdır. Yola devam edip kâh denize yakın sokaklardan kâh

alt geçitlerden geçtikten sonra karşımıza Uşşaki Camii çıkıyor. Nazır Mehmed Halid Efendi tarafından 1879'da Uşşaki tarikatının dergâhı olarak yapılan yapı, 1950'li yıllarda geçirdiği restorasyon sonrasında cami olarak kullanılmaya başlanmış.

İmrahor Camii ise bölgedeki önemli eserlerden bir diğeri. Cami aslında İstanbul'un Doğu Roma döneminden kalan en eski yapısı olarak biliniyor. İstanbul'un fethinden sonra camiye dönüştürülen kısım, Stoudios Manastırı'nın bir parçası olarak inşa edilmiş. Yapının restorasyonuna yakında başlanacağını not edelim. Artık Narlıkapı'da, Sur'un çıkış kapısında. Biz burada Marmara manzarası eşliğinde yürürken kulaklarımızı da Yedikuleli Aydın Boysan'a çevirelim: “Yıllar önce bir iş adamı bana sormuştu: ‘Siz nereden feyz aldınız? İngiliz terbiyesi mi? Fransız terbiyesi mi?

Yedikule İmrâhor Camii minaresinden görüntü, Nicholas V. Artamonoff, 1937

Yoksa Oxford’dan mı? ‘Arz edeyim efendim’ deyip başlamıştım saymaya: ‘Bendeniz Davutpaşa Çöp İskelesi, Davutpaşa İspanak Viranesi, Samatya Narlıkapı Çıkmazı ve Yeşilköy bamya tarlasından feyz aldım.’”

Sokak aralarında fotoğrafçılara, ellerinde harita ile gezen turistlere rastlamak mümkün. Sahil boyunca yürürken kâh deniz manzarasını görüyor kâh sokak aralarındaki tarihî yapılara rastlıyoruz. Denize bakan bu evler insana Büyükaada’da, Heybeliada’da geziyormuş hissini yaşıyor. Altgeçitlerden geçip istasyon altı sokaklarına girmeyi de ihmal etmemek gerek. Samatya’nın sosyal medya ünlüsü miskin ve bir o kadar sevimli kedileri de burada yaşıyor. Çıkmaz bir sokağa bağlanan istasyon altı, rengârenk evleriyle insanı kendine bir mıknaş gibi çekiyor. Ana caddeye doğru geçerken karşımıza

çıkacak bir diğer önemli yapı Ağa Hamamı. Osmanlı’nın Mimarbaşı Mimar Sinan’ın imzasını taşıyan 56 hamamdan biri olan Kapıağası Yakup Ağa Hamamı yaklaşık 500 yıldır ayakta. Orgeneral Nazif Gürman Caddesi ile Müşir Süleyman Paşa Sokağı arasında sahile doğru yürümeye devam ediyoruz.

Yedikule’den Samatya’ya yaptığımız bu yürüyüşün her anı tarihî bir anlatı ve hikâye ile doluydu. İlerleyen günlerde bu yürüyüşü daha uzun bir güzergâhta yapmak mümkün olacak. Fatih Belediyesi, TOKİ (Toplu Konut İdaresi Başkanlığı) iş birliği ile gerçekleştirilecek olan Kara Surları Millet Bahçesi projesinde önemli bir aşamaya gelindi. Bunun yanında Yedikule banliyö hattının yeniden düzenlenerek hayata geçecek olması sevindirici bir gelişme. Bu hat üzerinde işleyecek olan Nostaljik tren sur içi

mahallelerine canlılık getirecek. Yine bu koridor üstünde planlanan yürüyüş ve bisiklet yolları Yedikule, Samatya ve çevresini şehrin cazibe merkezlerinden biri yapacak. Bütün bu önemli projeler sayesinde Yedikule, Samatya ve çevresi yeni yaşam alanları, parkları, yürüyüş ve bisiklet yollarıyla beraber tarihî yarımadaanın bir ucuna, Sultanahmet ve Sirkeci’ye bağlanacak.

Yazıya başlarken sözlerini alıntıladığım Edmondo de Amicis ile bitirebiliriz yazımızı. Şöyle diyor İtalyan yazar: “Birden yüzüme tuzlu bir esinti çarptı; gözlerimi kaldırıncı, önümde, uzaklarda, Marmara denizinin maviliğini gördüm. Aynı anda birisi kulağıma: ‘Yedikule’ diye fısıldıyormuş gibi geldi. İşte şimdi ben de Yedikule’deyim yeniden, bu gezide görüp, heybemde kalan öz İstanbul’a yeniden bakıyorum.”

Kaynakça

Nursel Gülenaz, Oya Koca, Yedikule Samatya, Remzi Yayınevi.
Evliya Çelebi, haz. Seyit Ali Kahraman, Yücel Dağlı, Seyahatname, Yapı Kredi Yayınları.
Eremya Çelebi Kömürçian, XVII. Asırda İstanbul - İstanbul Tarihi, Eren Yayıncılık.
Takuhi Tovmasyan, Sofranız Şen Olsun, Aras Yayıncılık.

EFSANELERİYLE ÜNLÜ YEDİKULE HİSARI’NDA REHBER EŞLİĞİNDE

Turlar Başladı

M. ERGÜN TURAN
FATİH BELEDİYE BAŞKANI

**Fatih’i yaşa
Fatih’te yaşa**

Detaylı Bilgi ve Başvuru İçin:

fatih.bel.tr

FATİH BELEDİYESİ

İŞİNİN ERBABI, YEDİKULE'NİN
MEDARİİFTİHARI, YÜREĞİ SEVGİ DOLU
BİR İNSAN

İSTASYON. BERBERİ CAVİT

🔑 EMRAH ALTUNKAYA

Mahallenin eski sakinleri birer birer yarımada dışındaki yeni, modern evlerine taşınırken 14 yaşında başladığı berberlik mesleğinde 60. yıla merdiven dayamış Cavit abi bütün bir Yedikule'nin derdini dinlediği 8 metrekairelik şirin dükkânında değişime meydan okuyor.

Burası yıllar içinde âdeta bir fotoğraf sergisine dönüşmüş... “Kimler geldi, kimler geçti” diyerek hüznünlendiği dükkânında şimdi Cavit Durukan'ı kendi ağzından dinleyelim.

Bize kendinizden bahseder misiniz? Cavit Durukan kimdir?

Henüz 3 yaşındayken annem ve babamla Rumeli'den göçerek Çanakkale'nin Kumkale köyüne gelmişiz. Burada yaklaşık 22 yıl ikamet ettik. Köyümüzün halkı rençperlikle geçinir, çalışkan insanlardır. Köyümüz de güzelliğiyle muteber bir yerdir. Babam berberdi. Ben de 1961 yılında onun yanındayken berberliğe başladım. Yani babam aynı zamanda ustamdır. O yıl 14 yaşındaydım. Geçtiğimiz mayıs ayında meslekteki 60. yılımı doldurdum.

Fotoğraf: Tuğkent Akkurum

"YEDİKULE'DE İLK MÜŞTERİLERİM İSTASYON ÇALIŞANLARI, YOLCULAR VE MAHALLE SAKİNLERİYDİ. SONRA HEPSİ DAİMÎ MÜŞTERİLERİM OLDU. UZUN YILLAR TIRAŞ ETTİM, DERTLERİNİ DİNLEDİM."

Yedikule hikâyeniz nasıl başladı?

1971'de hem gezip görmek hem de çalışmak için İstanbul'a geldim. Yedikule'yi o zaman çok beğendim ve buraya yerleşmeye karar verdim. Büyüklerimiz eski İstanbul'u anlatırdı, hatta babam "Surların içi asıl İstanbul'dur" derdi hep. 1972'de 8 m²'lik bu küçük dükkânı açtım. Burası benden önce üç berber değiştirmiş, ancak en uzun ömürlü ben oldum. Tam 49 yıldır bu dükkândayım ve mesleğime devam ediyorum.

Bu dükkânı tesadüf eseri buldum. Burası sürekli berber değiştirdiği için, dükkân sahibi de önceki berberden içeride kalan malzemeleri tahliye etmek için uğraşüyor, bir kamyonet arıyordu. Rahmetli babamla birlikte istişare ettik, istasyon karşısı sonuçta iş yapar dedik ve rahmet olsun babamın da yardımıyla dükkânı alıp faaliyete başladık. İlk müşterilerim doğal olarak istasyon çalışanları, yolcular ve mahalle sakinleriydi. Sonra hepsi daimî müşterilerim oldu. Uzun yıllar tıraş ettim, dertlerini dinledim. Ancak bugün maalesef neredeyse hepsi rahmetli oldu. Akşamları dükkânda müzik dinletisi yapardık. Türk sanat müziğine ilgim o yıllarda artmıştır.

Dükkânınızda "Kimler geldi, kimler geçti" köşesi var. Kimdir bu vesikalıkları olanlar?

Eskiden berberlerde bir âdet vardı. Gelen müşteriler, tezgâha vesikalık fotoğraflarını bırakırlardı, hatıra kalsın diye. Birçok müşterimin vesikalık resmi bulunur dükkânımda. Ben de onlardan bana kalan bu fotoğraflarla dükkânımda bir hatıra köşesi yaptım. Adına da "Kimler geldi, kimler geçti" dedim.

Bu resimlere baktığımda onlarla olan anılarım, yaşanmışlıklarım gelir aklıma. Dertlerini, neşelerini, hüznlerini, heyecanlarını bana anlatırlardı. Tıpkı dün gibi hatırımda hepsi.

Hatta hiç unutmam, bir keresinde emniyetten polis arkadaşlar gelmişti. Bir fotoğraf gösterdiler, "Tanır mısınız?" diye sordular. Ben de onlara dükkândaki vesikalıkları gösterdim. "Eğer dükkânda da aynı vesikalıktan varsa tanırım, müşterimdir. Değilse tanımam." demiştim. Onlar da çok gülmüş ve şaşırmışlardı.

İnsanlar gelip burada siyasetten spora birçok konuda konuşur, içini döker. Berber onlar için aileden biri gibidir. Bu nedenle berberler sevilen, dost olunan insanlardır. O yıllarda birçok Ermeni komşumuz vardı. Hepsisi uzun yıllar benim müşterimdi. Kendi dinî bayramlarında bana hediyeler getirirlerdi. Hâlâ yurt dışında olanlarla arada bir muhabbet eder, hediyeleşiriz. Benim şu an burada 47 yıllık bir müşterim var.

"ESKİDEN MÜŞTERİLER BERBERE HATIRA OLARAK VESİKALIK FOTOĞRAFLARINI BIRAKIRLARDI."

Dükkânın her tarafında Türkan Şoray'ın boy boy resimleri var. Sıkı bir hayranısınız sanırım.

Bu ilgi nereden geliyor?

Mesleğe başladığım ilk günlerden beridir Türkan Şoray hayranıyım. O dönem sakızlardan bütün artistlerin, oyuncuların, sanatçıların vesikalıkları çıkardı. Ben de dükkânın her yanını Türkan'ın resimleri ile süslerdim. Çok ayrı bir güzelliği var Türkan'ın...

1965 yılında kendisine bir mektup yolladım. Hayranı olduğumu yazmış ve ondan imzalı bir fotoğrafını istemiştim. Sağ olsun beni kırmayıp fotoğrafını yollamıştı. Çok cana yakın biridir Türkan. Tam 30 sene sonra Türkan, Faruk Peker ile birlikte "Bir Aşk Uğruna" dizisini çekmeye Yedikule İstasyonu'na gelmişler. Faruk bey bir Türk subayını canlandırıyor, Türkan ise onun sevdiği kadını. Film icabı Yedikule'den savaşa uğurluyor sevdiğini. Bana hemen haber uçurdular, "Abi senin Türkan istasyona geldi. Film çekiyor." diye. Bunu duyar duymaz çok heyecanlandım. Türkan'ın bana yolladığı fotoğrafla birlikte istasyona gittim, film çekimine...

İstasyon müdürü bilirdi Türkan'ın hayranı olduğumu. Beni gördü, gülümsedi. "Gel abi görüştüreyim seni." dedi. Türkan'ın yanına kadar götürdü. Ben de Türkan'ın 30 sene önce bana yolladığı fotoğrafı kendisine gösterdim. "Türkan Hanım" dedim. "Ben yıllar yılı sizin

"EŞİMLE BİRLİKTE 2 ÇOCUK YETİŞTİRDİK. 3 DE TORUNUMUZ OLDU. BUGÜN AİLEMLE, ÇOCUKLARIM VE TORUNLARIMLA ÇOK MUTLUYUM."

"O DÖNEM SAKIZLARDAN BÜTÜN ARTİSTLERİN, SANATÇILARIN VESİKALIKLARI ÇIKARDI. BEN DE DÜKKÂNIN HER YANINI TÜRKAN'IN RESİMLERİ İLE SÜSLERDİM."

hayranınızım. Hatta 30 sene önce bana mektupla bu fotoğrafınızı yollamıştınız. İmzası eskimek üzere. Rica etsem imzayı tazeleyebilir misiniz?" Türkan ben daha sözümü bitirmeden gülmeye başladı. "Beyefendi" dedi. "Hiç orijinal imzayı bozmayalım." Çok duygulandım göz göze geldiğimizde. "Ben size bir tane de renkli fotoğraf imzalayayım. Bu siyah beyaz olanla birlikte yan yana koyarsınız, hatıra olur." dedi. "Türkan hanım" dedim. "Dükkânımda Türkan Şoray köşesi yaptım, 65'e yakın fotoğrafınız var, çoğu gazete kupürü olduğu için onları getiremedim." dedim. Gülmeye devam etti Türkan... Bu onu yüz yüze ilk ve son görüşümdü.

50 seneyi aşkın bir Türkan sevgisi var içimde. Geçenlerde fotoğraf sanatçısı Gültekin Çizgen'i tıraş ederken ona söyledim. "Gültekin bey" dedim. "Artık bu hasretlik bitsin, Türkan ya da ben fânî olup gitmeden önce onunla görüşmek istiyorum. Türkan'la yan yana bir fotoğrafımız olsun, kendisiyle iki tatlı söz ve muhabbet edeyim istiyorum." dedim. Bu da bir hayal tabii. Ben geçenlerde ameliyat masasından kalktım. Ne olur ne olmaz, bugün varız yarın yokuz sonuçta. "Tamam" dedi, "Söz veriyorum. Sizi yan yana getireceğim. O zaman bu hasret bitecek."

Eşiniz, Türkan Şoray'a olan bu hayranlığınızı kıskanmıyor mu? Bu sorunuzla ilgili size çok komik

bir anımı anlatayım: Küçük oğlumun nikâhına gideceğiz. Ben de o zaman Türkan'ın çok beğendiğim fotoğraflarından birisini aldım, hanımdan rica ettim. “Hanım yahu” dedim, “şu fotoğrafı alsan da, saçlarını Türkan'ın bu hâli gibi yapsan olur mu?” Sağ olsun kırmadı beni. Gitmiş bayan kuaförüne göstermiş fotoğrafı, aynısını yapmışlar. Sonra yolda bir kadına denk geldim. “Kim bu kadın yahu, ne kadar güzel, aynı Türkan'a benziyor” diye içimden geçirdim. Meğer bizim hanımmış. “Ah be adam tanıyamadın mı beni?” deyince yolun ortasında ikimizi de bir gülmektir aldı. Öyle bir anyıdı işte. Sorunuza gelecek olursam. Bizim hanıma arkadaşları sormuş. “Eşiniz Türkan Şoray hayranı, hiç mi kıskanmıyorsunuz, adamın gecesi gündüzü Türkan'da Türkan.”

Eşim de “Hayır tabii. Ben hiçbir zaman bunu sorun yapmadım. Sonuçta Türkan hanımla yemeğe çıkmadı, sinemaya gitmedi, gezip dolaşmadı. O bir sanatçı, şöhreti olan bir insan, eşimin de bir sanatçının hayranı olması gayet doğal, neden kıskanayım ki?” diye cevap vermiş. Eşimle birlikte 2 çocuk yetiştirdik. 3 de torunumuz oldu. Bugün ailemle, çocuklarım ve torunlarımla çok mutluyum. Onlarla yaşamak, onlarla vakit geçirmek inanın bana, dünyanın en güzel şeyi diyebilirim.

Dükkâna gelenleri ne güzel, çiçeklerle karşılıyorsunuz...

Çocukluktan beri çiçeklere ilğim var. Çiçek beslemeyi çok severim. Çiçek dükkânımın olmazsa olmazıdır. Hediye çiçek istemem mesela. Hazır çiçek verirler almam. Bizzat emek sarf ederek o çiçeği kendim yetiştireceğim ki o benim için kıymetli olsun.

İş yoğunluğunuz nasıl?

40 küsur senelik müşterilerim hâlâ gelir, ama Yedikule'deki fabrika kapanınca müşterim azaldı. Eskiden günde 20'yi görürdüm bazen, ama şimdi bir müşteriyle dükkânı kapattığım oluyor.

Yaşınız 74, bu enerjinizi neye borçlusunuz?

Gençlerle sohbet etmek, çiçeklerle iç içe olmak ve Türk sanat müziği dinlemek... Bunların hepsi hayat enerjimi besliyor diyebilirim. Bu sayede mesleğimi sürdürebiliyorum. Aslında çoktandır emekliyim, ancak insanların gelip burayı görmesini de istiyorum. Âdeta mini bir müze burası. Çocuklarım hep “Baba artık bırak, dinlen.” deseler de ben burayı görmeden yapamam. Hatıralarım, yaşanmışlıklarım, anılarım, her şey bu dükkânda. Burada olmak huzur veriyor bana. Eğer bugün perdeleri çekip buralardan gitmiş olsaydım, sizlerle tanışamayacaktım mesela. O yüzden evlatlarıma vasiyetim, bu dükkânın benden sonra da içindeki hatıralarla beraber aynen kalması ve yaşatılması. “Bir zamanlar Cavit abi vardı burada, iyi insandı, muhabbeti hoştu.” desinler bana yeter. Gönüllerde hoş bir seda bırakabilirsem ne mutlu bana. Ha, birçok dizide, filmde, gazete haberinde yer verdiler bana. Asla ünlü olmak gibi bir dert taşımadım. İnsanlara azıcık nostalji yaşatabiliyorsam o kadarı kâfi.

Sizce berberlik nasıl bir meslek?

Mesleğin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

60 senelik berberliğim boyunca mesleği öğrenmek için yanıma gelen bir ya da iki

"GENÇLERLE SOHBET ETMEK, ÇİÇEKLERLE İÇ İÇE OLMAK VE TÜRK SANAT MÜZİĞİ DİNLEMEK... BUNLARIN HEPSİ HAYAT ENERJİMİ BESLİYOR."

"BEN BERBERİM VE BERBER OLARAK KALACAĞIM. KAVRAMLARIMIZLA, DİLİMİZLE OYNAMASINLAR. YENİ NESİL DÜKKÂNLARA YABANCI KELİMELER YAZIYORLAR, BUNA KARŞIYIM."

kişi oldu. Bunun dışındakiler mevsimlik çalışmak, harçlığını çıkarmak için gelenlerdi. Aslında insanların geliriyle gayet geçinebilecekleri bir meslek berberlik. Ancak bazı zorlukları da var tabii. Dükkânı bırakıp gidemiyorsun hiçbir yere. Meşakkatli bir iş. Özel günlerde, bayram öncesinde çok yoğun çalışıyorsun. Artık eskisi gibi değil; ne zamandır mesleğe meraklı, meslek edinmek isteyen bir genç göremedim maalesef.

Eskiye göre şimdiki saç modelleri sizce nasıl?

Geçmişteki saç modelleri ile şimdikieler çok farklı. Eskiden asker ve okul tıraşı çok modaydı. Özellikle okul çağındaki çocuklar için alaburus (alabros), saç kesimi vardı, şimdilerde unutuldu. Çok değişik modeller çıktı. Tabii zamane modasına ister istemez ayak uyduruyorsunuz.

Şimdilerde berberlere, kuaför diyorlar. Siz ne düşünüyorsunuz?

Ben berberim ve berber olarak kalacağım. Kavramlarımızla, dilimizle oynamasınlar. Şimdi bakıyorum yeni nesil dükkânlara yabancı kelimeler yazıyor. Saç dizaynı vs. Ben buna karşıyım. Geleneğimizde neyse şimdi de o. Berber berberdir. Bazen müşterilerimin telefonu çalar. “Kuafördeyim, birazdan işim biter.” deyince, kızıyorum onlara. “Evladım burası kuaför değil, berber.” diyorum.

Son olarak söylemek istediğiniz bir şey var mı?

Özellikle günümüz gençlerine sesleniyorum. Benlikten uzak dursunlar, biz olmaya baksınlar. İşte o zaman evlilikler daha tatlı daha uzun ömürlü, hatta ölümsüz olur. Çok teşekkür ediyorum. Kalın sağlıcakla... 📌

FİLMLERDE YEDİKULE HİSARI

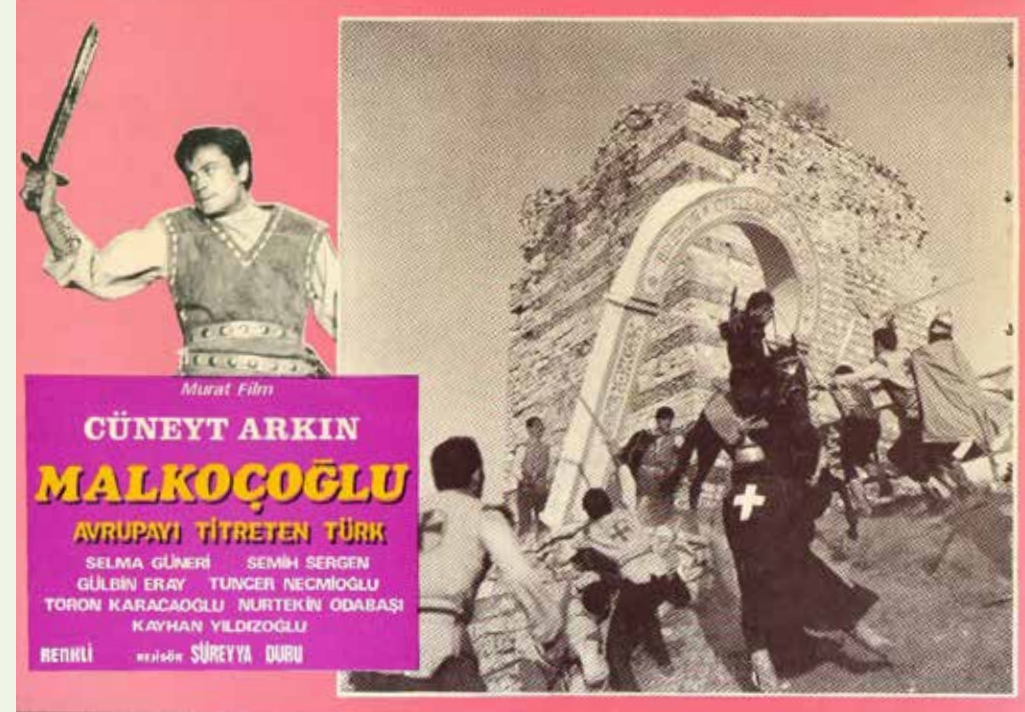

FATİH'İN YADİGÂRI YEDİKULE HİSARI...
HER KÖŞESİ TARİHTEN SİLİNMEZ İZLER
TAŞIYOR. HER ADIMDA BİZİ MAZİNİN
DERİNLİKLERİNDE YOLCULUĞA ÇIKARIYOR.

YEDİKULE HİSARI AYNI ZAMANDA BİR
DÜNYA MİRASI OLARAK DEĞER GÖRÜYOR.
YAPILAN SON RESTORASYONLA YENİDEN
GÜÇLENDİ, ARTIK YENİ ÇEHRESİYLE
VE İÇİNDE GERÇEKLEŞTİRİLEN KÜLTÜR
SANAT ETKİNLİKLERİYLE İSTANBULLULARI
AĞIRLIYOR.

**YEDİKULE'DE
ÇEKİLEN
KAHRAMANLIK
FİMLERİ
BİR DÖNEME
DAMGASINI
VURMAKLA
BİRLİKTE HER
YAŞTAN İNSANDA
BİR TARİH SEVGİSİ
DE UYANDIRDI.**

**YEDİKULE
HİSARI BU
ZAMANA KADAR
BİRÇOK FİLM VE
DİZİDE DE BOY
GÖSTERDİ. GELİN
BU ŞAHESERİN
SİNEMA VE
EKRANLARDAKİ
YANSIMALARINA
BİR GÖZ ATALIM.**

MALKOÇOĞLU

Türk sinemasının unutulmaz aktörü Cüneyt Arkin'in canlandığı en önemli karakterlerden biriydi *Malkoçoğlu*. Atının sırtında düşmanlarına karşı zaferler elde eden bu Türk akıncısının maceraları beyaz perdeye yansıdığı ilk günden itibaren büyük ilgi gördü. Türk seyircisinin kahramana olan sevgisi devam filmleriyle pekiştirildi.

Serinin ilk filmi 1966 yılında çekildi. Film, Sırp kralının ölümünün ardından oğullarının arasında taht kavgası çıkması üzerine bu taht kavgasını durdurmak isteyen Fatih Sultan Mehmet'in Malkoçoğlu adında bir akıncı beyini görevlendirmesini konu alıyor. Filmde Malkoçoğlu ve yoldaşı Ejder'in heyecan dolu mücadelesine tanıklık ederken aynı zamanda 60'ların İstanbul'unu da izleriz.

İlk filmin hemen ardından ikinci film *Malkoçoğlu Krallara Karşı* vizyona girdi.

Takip eden yıllarda serinin devam filmleri *Kara Korsan*, *Akıncılar Geliyor*, *Cem Sultan*, *Ölüm Fedaileri* ve *Kurt Bey* sinemaseverlerle buluştu. Sinema tarihimizin en ilgi gören filmlerinden oluşan bu serinin aksiyon dolu birçok sahnesi Yedikule Hisarı'nda çekildi.

ŞAHMARAN: BİR İSTANBUL MASALI:
Yedikule Hisarı'nda geçen bir başka film de *Şahmaran: Bir İstanbul Masalı*'dir. 1994 yılında beyaz perdeyle buluşan filmin yönetmenliğini Zülfü Livaneli yaptı.

Şahmaran'ın hikâyesi, küçük Yusuf'un bir antika kaçakçısıyla yaşadığı maceralardan ibarettir. Haliç'te kahvehane işleten dedesiyle birlikte yaşayan Yusuf kendi hayal âleminde yaşayan bir çocuktur. Dedesinin anlattığı define hikâyelerinin etkisinden çıkamayan Yusuf bir gün arkadaşıyla birlikte hazine bulmak umuduyla İstanbul'un tünellerine girer. Burada yolunu kaybeder ve

bir süre sonra antika kaçakçıları tarafından bulunur. Kaçakçılık çetesine Sultan adında bir kadın liderlik etmektedir. Kaçakçılar aynı zamanda Sultan'ın son derece tehlikeli olan Kral lakaplı kocasından saklanmaktadırlar. Tüm bu olup bitenler kısa sürede yeraltı hayatına adapte olan Yusuf'un hayal dünyasını daha da zenginleştirir. Çetenin lideri olan Sultan'ı sık sık duyduğu hikâyelerdeki Şahmaran'a benzetir.

Şahmaran'da Yusuf'un gözünden izlediğimiz bu tehlikeli dünya masalsı bir dille aktarılır beyaz perdeye. Kullanılan renklerden, diyaloglara tüm detaylar bu masalsı anlatıyı pekiştirir. Anlatımı güçlendiren unsurlardan biri de hiç kuşkusuz tercih edilen mekândır. Filmin büyük bir bölümü Yedikule Hisarı'nda geçer. Türk sinemasının sultanı Türkan

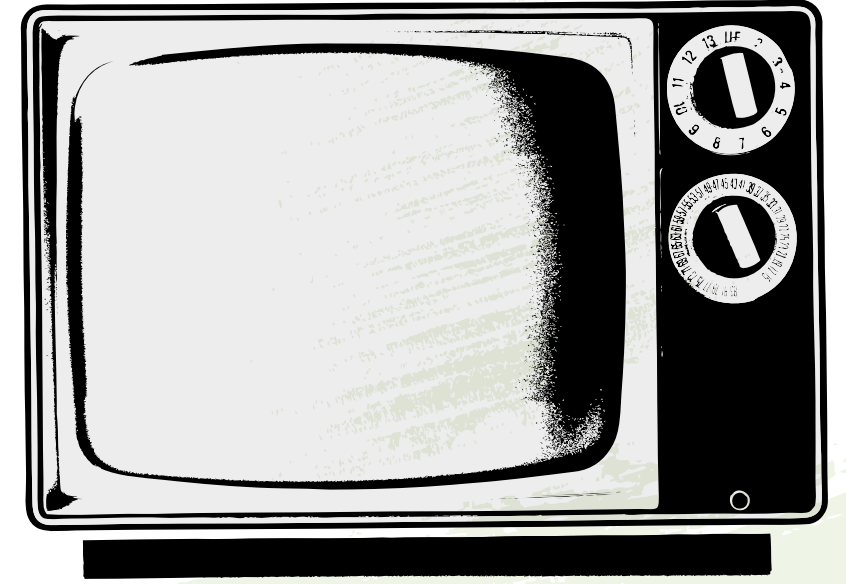
Şoray'ın başrolde olduğu Şahmaran: *Bir İstanbul Masalı*, çok kültürlü Anadolu'nun büyülu söylencelerinden şahmaran ile İstanbul'un esrarengiz yüzünü ustaca birleştiriyor.

LEYLA İLE MECNUN
Yedikule Hisarı'nı "Metonya" ismiyle gördük Türk dizi tarihinin belki de en sevilen projelerinden biri olan *Leyla ve Mecnun*'da. Metonya tek kişilik nüfusuyla Mecnun'un hayal dünyasında eşsiz bir mekân, hüznleriyle, sevinçleriyle sadece ona ait bir ülke âdeti.

Hepimiz Leyla ve Mecnun'un hikâyesini biliriz. Bu güçlü anlatı, ilahî metaforlarıyla birlikte aşkı anlatır. Edebiyatın en sevdiği konuların başında gelir aşk. Leyla ile Mecnun'un aşkı sanatın başka alanlarında da işlenmiştir, mesela sinemada. 1982

**İZLENME REKORLARI
KIRAN LEYLA İLE
MECNUN DİZİSİNDE
ADI METONYA OLAN
TEK KİŞİLİK BİR
DÜNYAYDI.**

yılında, Halit Refiğ'in yönetmenliğinde beyaz perdeye taşınan *Leyla ile Mecnun* büyük beğeni toplamıştı. 2011 yılında bu defa Onur Ünlü yönetmenliğinde televizyon ekranlarında dizi film olarak yerini aldı. Sıra dışı, absürt anlatımıyla Türk izleyicisinin ilgisini kısa bir sürede üzerine çeken dizi Leyla ile Mecnun efsanesine bambaşka bir perspektif kazandırdı. Dizi seçilen mekânlarıyla da izleyicinin gönlünde taht kurdu. "Metonya", yani Yedikule Hisarı da dizinin çekildiği mekânlardan biriydi.

KURTLAR VADİSİ
2003'te Türk televizyonlarında gösterilmeye başlanan *Kurtlar Vadisi* büyük bir sükse yarattı. Aksiyon ve dram ağırlıklı dizi, Türk televizyon tarihinin en uzun soluklu projelerinden biriydi, 97 bölüm sürdü. Hikâyesiyle, karakterleriyle büyük ilgi gören *Kurtlar Vadisi* sinema filmi olarak da çekildi. Ancak bu dizi ve filmler konuları itibarıyla gençleri olumsuz yönde etkilediği düşünülerek çok defa negatif eleştirilere maruz kaldı.

Yedikule Hisarı, *Kurtlar Vadisi*'nin kimi bölümlerinde de bütün ihtişamıyla boy gösterdi. ▀

Seyyahların Gözüyle YEDİKULE HİSARI

◆ MESUD AKYÜZ
İLETİŞİM UZMANI

**RUS AYDINLARI ARASINDA İSTANBUL’U ZİYARET ETMEK BİR AYRICALIKTI.
BİLHASSA RUS ELÇİLERİNİN YEDİKULE İLE İLGİLİ
ANLATTIKLARI, BURAYA OLAN İLGİYİ BÜSBÜTÜN ARTIRMIŞTI.**

15. yüzyıl Osmanlı şairi ve devlet adamı Tacizade’nin “Şehrin Gözleri” diyerek tanımladığı Yedikule Hisarı, 4. yüzyılın sonunda inşa edildiğinde Bizans imparatorlarının anıtsal bir zafer takıydı. İstanbul’un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmed tarafından mevcut sur sisteminin iç kısmına 3 adet kule eklenmesiyle bir iç kale hâlini aldı ve sur içi İstanbul’unun ilk askerî yapısı oldu.

Yedikule Hisarı tarihi boyunca; ganimetlerin saklandığı hazine binası, hapishane, hayvanat bahçesi, kız sanat mektebi, fişekhane, müze gibi farklı işlevlerde kullanılmış, her dönem yabancı seyyahların ilgi odağı olmuştur. Osmanlı’nın son yüzyıllarında Rusya ile ilişkilerin yoğunlaşması nedeniyle şehirlerin sultanı İstanbul’u birçok Rus seyyah ziyaret etmiştir. Bunun çeşitli sebepleri olsa da, özellikle Rus aydınları arasında İstanbul’u ziyaret

**"ŞEHİR SURLARI, ARTIK
ŞEHRİN MUHAFAZASI
İÇİN HİÇBİR ÖNEMİ
KALMASA DA
OLAĞANÜSTÜ BİR
MANZARAYA SAHİP
OLUP ETRAFINDAKİ
HENDEKLERDEN
FIŞKIRAN
YEŞİLLİKLERLE
SÜSLÜDÜR."**

etmek bir ayrıcalık kabul ediliyordu. Bilhassa 17. ve 18. yüzyıllarda süregelen Osmanlı-Rus savaşları esnasında, teamüller gereği Yedikule Hisarı içindeki zindanlarda misafir edilen Rus elçilerinin Yedikule ile ilgili anlattıkları, Rus kamuoyunda buraya karşı bir ilgi uyandırmıştı.

Gelin Yedikule Hisarı hakkında notlar alan iki Rus seyyahın yazdıklarına nazar edelim.

Yedikule, İstanbul, anonim, 1809, Victoria ve Albert Müzesi Arşivi

VSEVOLOJSKI, İSTANBUL'A SEYYAH OLARAK SON GELİŞİNDE YEDİKULE HİSARI'NI GEZİ ROTASINA EKLEYEREK GEZMEK İÇİN ÖZEL İZİN ÇIKARTTIRIR.

Kumkapı sahili ve İstanbul'un surları, Sébah-Joaillier, Salt Araştırma Arşivi

VLADİMİR PETROVİÇ DAVİDOV

Avrupa'da eğitim gören Rus asilzadesi Davidov, 1835 yılında İstanbul'u da içine alan bir doğu seyahatine çıkmış ve bu seyahatlerini Davidov 1840 ismiyle kitaplaştırarak Edinburg Üniversitesi'nden saygın bilim adamı ödülünü almıştır. Seyyah, İstanbul gezisi boyunca üst düzey devlet adamlarıyla yakın ve iyi ilişkiler geliştirmiş, hatta yabancı ziyaretçilerin çok zor elde ettikleri sultanı yakından görme şansına erişmiştir. Davidov, Yedikule ile ilgili şunları yazmaktadır:

“Surları seyretmek ve özellikle meşhur Yedikule’yi gözlemlemek için tarihî şehir surları yakınında şehirden çıktık. Çeşitli devirlerde, bir kısmı Büyük Konstantin tarafından, bir kısmı ise Haçlı seferleri sırasında yapılmış olan şehir surları, artık şehrin muhafazası için hiçbir önemi kalmasa da olağanüstü bir manzaraya sahip olup etrafındaki hendeklerden fışkıran yeşilliklerle süslüdür. Şehre 12 kapıdan giriliyor. Yedikule zindanı ilk başta surların Marmara Denizi'yle buluşan köşesini savunmak maksadıyla inşa edilmiştir. Etrafı büyük ve görmeye değer harabe yığınları ve topraklarla

çevrili bu harika kaleyi sadece dışarıdan gördüğüm için ayrıntılı bir biçimde tasvir edemiyorum. Şimdilerde sık sarmaşıklarla kaplı, ancak kendi türünde zengin mimari yapılardan biri sayılan bir zamanların meşhur Altın Kapı’sını zor da olsa görebildim. Kalenin diğer kapılarının o kadar tarihi olmadığını söylediler. Cevahir Pazarı’nın kapılarında görülen kartal kabartmasının aynısı burada da mevcut. Yedikule şimdilerde hapisane olarak hizmet vermiyor. Hatta özel kişilere ait evler yapılmış durumda. Ancak firman olmadan içine girmek yasak ve bu yüzden sadece yüzeysel de olsa bu kadarını gördüğüme mutlu olmalıyım. Oysa Yedikule Konstantinopol’un hem geçmişte hem de yakın tarihinde oynadığı önemli tarihi rol dolayısıyla son derece enteresan.”

Nikolay Sergeyeviç Vsevolojski

Önemli bir askerî kariyere sahip olan Rus seyyah Nikolay Sergeyeviç Vsevolojski, 1836 yılında İstanbul’u ziyaret etmiştir. Edebî yönüyle olmasa da Osmanlı ordusunun modernleşme çalışmalarının yoğunlaştığı bir dönemi uzman gözüyle değerlendirmiştir. İstanbul izlenimlerini ülkesine döndükten sonra kitaplaştıran seyyah, İstanbul’a deniz yolculuğuyla

Altın Kapı, Salt Araştırma Arşivi

giriş yaptığı sırada şehrin eşsiz manzarası ve tarihî dokusu karşısında büyülediğinden bahseder. Askerî kimliği dolayısıyla Boğaz’da gördüğü kaleler ve askerî tertibat dikkatini çekmiştir.

Vsevolojski’nin İstanbul’undan ilk sahne şöyledir: “Şehrin bu azametli manzarası, onu ilk görenlerde şaşkınlık ve hayranlık doğuruyor. Gemimizin tam karşısında 'Jeralskiy Dvrety' (Saray) evleri, kuleleri ve türlü bahçeleriyle saray gemimizin tam karşısında idi. Saray eski Bizans sarayının tam bulunduğu yerde kurulmuş ve bütün şehrin genişliğini ihtiva ediyor. Onun farklı mimarisi, ihtişam ve görkemli görüntüsü ister istemez bin bir gece masallarını hatırlatıyor. Rengârenk ve yaldızlı filikaların görüldüğü Sultan iskelesi, gözleri kamaştırıyor. Marmara denizi buradan başlıyor. Tam olarak saraydan itibaren sağ sahilinden Yedikule zindanına kadar şehrin eski surlarının uzandığını görürsün.”

İstanbul’a daha önce de beş kez gelen Vsevolojski, bu sefer seyyah olarak Yedikule Hisarı’yla özel ilgilenmiş, burayı gezi rotasına ekleyerek, gezmek

için izin çıkarttırmıştır. Yedikule Hisarı’nı ayrıntılı şekilde inceleyen Vsevolojski, yapının tamamını gezerek deniz tarafındaki sur kapıları hakkında bilgi vermiştir.

“Edikulya’dan (Yedikule) ilki Türkler tarafından 'Granatniy', 'Narlev-Kapu' olarak adlandırılıyor. Çünkü Arhipelog’dan kayıklarla nar ve portakal getirenler genelde oraya yanaşıyorlar. İkincisi Pesocniya, Psamatiya-Kapısı, Bu söz Greklere ait. Psamatos’dan geliyor. Arena, Pesok (kum) çünkü onlar akıntıyla birlikte taşınan kum yığınlarının köşesinde bulunuyor. Üçüncüsü Davut-Paşinskaya Kapısı (Davut Paşa Kapısı) bu eski Kutsal Emeliya Kapısı olmalı. Dördüncüsü, Naviya Vrata, Yeni-Kapısı, Ermeni mahallerinin hemen yanında bulunuyor. Beşincisi de ikinci kapı gibi 'Pesocniy', Türkçe olarak Kum-Kapısı adlandırılıyor. Eski zamanlardaki adı Kondoskalia’dır. Altıncısı Türkler tarafından Tşatladi-Kapı diye adlandırılıyor. Yedincisi Konyuşenniya, Akhur-Kapısı (Ahırkapı) diye adlandırılıyor. Sultan atları için gerekli şeyler bu kapıdan getiriliyor. Saray’ı çevreleyen sur bu kapıdan başlıyor ve Yalı Köşk’ünde bitiyor.” ▲

YEDİKULE'DE İMRAHOR İLYAS BEY CAMİİ -STUDIOS MANASTIRI KİLİSESİ-

**454 YILINDA DOĞU KONSÜLÜ OLAN STUDIOS TARAFINDAN, KENDİ ARAZİSİ
ÜZERİNE İNŞA EDİLEN YAPI II. BAYEZİD DÖNEMİNDE İMRAHOR İLYAS BEY
TARAFINDAN CAMİYE DÖNÜŞTÜRÜLDÜ.**

◆ **MURAT SAV**
ARKEOLOG

İmrahor Camii minaresinden görünüm, Nicholas V. Artamonoff, 1937

18. yüzyılda uğradığı yangın felaketinden sonraki dönemde caminin batı cephesinden görünüm, Auguste De Choiseul - Gouffier, 1922

İstanbul'daki, kısmen de olsa günümüze kadar ulaşan en eski dinî yapı olan İmrahor İlyas Bey Camii/Studios Manastırı, Doğu Roma imparatoru Leon Flavius I. zamanında, dönemin önde gelenlerinden ve 454 yılında Doğu Konsülü olan Studios tarafından, kendi arazisi üzerine ve kendi vakfına (typicon) kayıtlı olarak inşa edilir. İstanbul'un yedinci tepesinin deniz tarafındaki eteğine kurulan kilise, Vaftizci Yahya'ya (Prodromos Ioannes=Yol gösteren, önden giden Yahya) adanır. Ana nefi daha geniş olmak üzere, üç nefli bir plana sahip bu tür yapılar, “bazilika” olarak adlandırılır. Bazilikalar, Hristiyanlıkla birlikte Roma kilise mimarisinin vazgeçilmez bir unsuru olur.

Studios Manastırı'nın iç alanı 25x24 m ebadındadır. Yapının batısındaki atrium (ortasında çeşme/phialesi olan bir avluya sahipti) ile birlikte V. yüzyıl mimarisinin özelliklerini gösterir. Beş kapılı ve üç bölümlü narteks (camilerdeki son cemaat mahallini andıran hazırlık bölümü) kısmından asıl ibâdet mekânına üç kapıyla geçilir. Yeşil breş mermerinden

yedişer sütunla iki yan nef vücuda getirilmiştir. Kuzey sıradaki sütunlardan altısı sağlamdır ve bunlar iskele vasıtasıyla koruma altına alınmıştır. Sütun başlıkları dönemin üslubuna uygun korint düzenindedir. Bu başlıklar, bir zamanlar zengin süslemeli mermerden arşitravları taşıymaktaydı.

**ANA NEFİ DAHA GENİŞ OLMAK
ÜZERİNE, ÜÇ NEFLİ BİR PLANA SAHİP
BU TÜR YAPILAR, BAZİLİKA OLARAK
ADLANDIRILIR. BAZİLİKALAR,
ROMA'DA KİLİSE MİMARİSİNİN
VAZGEÇİLMEZ BİR UNSURUDUR.**

manastıra ait tarlalar, bahçeler, bağlar, su değirmenleri, kayık iskelesi, atölye, mezarlık, Aziz Georgios'a adanan şapel (mezar+ibadet mekânı), deniz kenarında büyük bir yemekhane (trapeza) ile bir de itfaiye kuruluşu bulunmaktaydı.

Yapının güneybatısında bulunan ve 24 sütunun taşıdığı beş nefli sarnıç, 1970 yılındaki yangında tahrip olmuştur. Kilise-caminin doğusunda, kare şeklinde bir yapı yer alır. Yapı, yandaki şapelin mahzenine (olasılıkla, manastıra ait Theotokos Şapeli'ne) aittir. Manastırın denize açılan kapısı olan Narlıkapı günümüze kadar ulaşmıştır. Ayrıca,

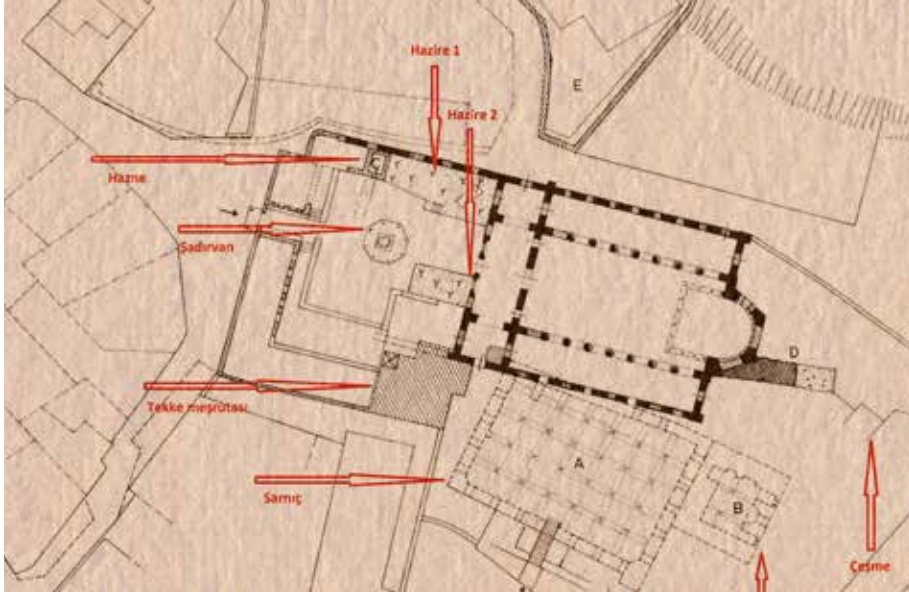
MANASTIRA BİR DÖNEM YERLEŞTİRİLEN VE KENDİLERİNE UYKUSUZLAR DENİLEN KEŞİŞLER ZAHİTLİKLERİYLE MEŞHURDU. GRUBUN İÇİNDE İKONA RESSAMI, BEZEMECİ MÜZEHHİP, ŞAİR, İLAHİ BESTEKÂRİ VE HATTATLAR DA BULUNMAKTAYDI.

UYKUSUZLARIN MANASTIRI

Boğazda bir manastırda bulunan ve Akomeitler denilen “uykusuzlar” keşiş grubu yapının inşasından sonra bu manastıra yerleştirilir. Latin, Grek ve Suriye kökenli bu insanlara “uykusuzlar” denilmesinin sebebi, gece-gündüz devamlı ibadet etmelerinden ötürüydü. Keşişler, geceleri dahi nöbetleşe dua ederlerdi. Ayrıca, keşişler arasında ikona ressamı, bezemeci müzehhip, şair, ilahi bestekârı ve hattatlar bulunmaktaydı. İkonoklazma (Tasvir kırıcılık) adı verilen dönemde, resmî otoriteye aykırı hareket ettikleri gerekçesiyle manastırdan uzaklaştırılmışlardır.

İKONOKLAZMA KARŞITI THEODOROS STUDİTES

Theodoros Studites 798 yılında manastırın başına geçmiş, manastırı geliştirmiştir. Bu sırada büyük bir teoloji merkezine kavuşturduğu manastırda 700 civarında keşişin olduğu sanılmaktadır. İkonoklast imparator VI. Konstantinos (hk.780-797) tarafından Theodoros ve beraberindeki keşişler sürgüne

Külliye ait mevcut yapı ve kalıntıları gösteren plan, çizim: Müller-Wiener

gönderilirler. Theodoros Studites, imparator I. Mikael (hk. 811-813) döneminde sürgünden dönerek manastırın başına tekrardan geçmişse de bu kez imparator V. Leon (hk. 813-820) tarafından 818 yılında sürgüne, başka bir manastıra gönderilir. 826 yılında öldüğünde Adalar’a defnedilmiş, ikonoklazma dönemi sona erdikten sonra, 844 yılında naaş Studios Kilisesi’ne getirilmiştir. Bu konu, 11. yüzyılda bir minyatürde işlenmiştir.

Yapının batı cephesinden görünüşü

Yapı içinden mihraba doğru bakış

Theodoros Studites'in naaşının Studios Manastırı'na deniz yoluyla getirilişi, kilisenin bir kısmı minyatürde görünmektedir, II. Basileios'un Menologion'u, 11. yüzyıl

KİLİSEYE GÖMÜLDÜĞÜ SÖYLENEN ŞEHZADE

Kiliseye çeşitli dönemlerde bazı gömüler yapılır. 627’de ölen asilzâde Bonus, Studios’a defnedilir. Ayrıca, Anamurlu Aziz Blaise (916-940), Studites’in akrabaları Platon ve onun kardeşi ile Naucratiu ve Nicholas da buraya gömülür. Aşıkpasazâde ve Oruç Bey tarihlerinde Dukas’a atfen verilen bir bilgiye göre, İstanbul’da rehin tutulan Yıldırım Bayezid’in oğlu ve Osmanlı şehzadesi Kasım Çelebi, 1417 yılındaki veba salgınında ölünce mermer bir lahit içinde 6 Eylül 1387’de kapının iç kısmına gömülmüştür.

LATİN İSTİLASINDA YAPILAN YAĞMA

1204 yılında İstanbul’u işgal eden Haçlılar, yapının değerli eşyasını ve kütüphanesini yağmalarlar. Vaftizci Yahya’ya ait olduğuna inanılan baş röliği Walon de Sarton tarafından Amiens’e götürülür. Vaftizci Yahya’nın kafatası ile yine ona ait olduğuna inanılan bir iskeletin göğüs kısmı, parmağı ve dişi yüzyıllarca bu kilisede saklanmaktaydı. Aynı zamanda bu manastırda Vaftizci Yahya rölikleri dışında 12. yüzyılda buraya getirilen

babası Zekeriya Peygamberin rölikleri de muhafaza edilmekteydi.

OSMANLI DÖNEMİNDE CAMİ

Caminin Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde bulunan ve H. 910/M. 1504 tarihini taşıyan Arapça Vakfiyesi, Mirahur İlyas Bey bin Abdullah adınadır. Kendisi, II. Bayezid’in has atlarından sorumlu kişiydi. Vakfiyede, “İstanbul’da Kule kurbünde latif bir mescidi cami inşa ve tahkim etti” denilerek mevcut yapıdan bahsedilmektedir. Ayrıca karşısında bir mektep (beyti tâlim) inşa ettirdiği, üç taraftan vakfın mülküyle çevrili bir yer odasının (bodrum, yani sarnıç) akar olarak vakfa tahsis edildiği kayıtlıdır. Tekke olarak da kullanıldığı bilinen yapının H. 950/1543 tarihli vakıf kaydında müteveli olarak “Devlet Han” adı geçmektedir. Zaviyenin şeyhleri, caminin avlusundaki hazirede metfundur.

İstanbul’un fethini müteakip kilise ve manastır yapısının durumu belli değildir. Ancak II. Bayezid döneminde (1481-1512) İmrahor İlyas Bey tarafından camiye dönüştürüldüğü bilinmektedir. XVI. yüzyılın başında Topkapı Sarayı’ndaki bir köşkün

İmrahor Camii, Nicholas V. Artamonoff, 1935

İmrahor Camii ,yapının güneydoğusunda yer alan manastır sarnıcının sütunlu içi
- Nicholas V. Artamonoff, 1937

inşaatı için manastır, taş ocağı olarak kullanılır. 1782 yılında meydana gelen yangında zarar gören cami, 1820’de onarılır. Yangın sonrasında yapılmış ve yapıyı yarı yıkık gösteren Gouffier’e ait gravür son derece önemlidir. Cami bu sefer de 1894 depreminde zarar görür. 1911 yılında yoğun kar yağışı nedeniyle çatısı çöker ve bir daha onarılmaz. Ardından, narteksinin sol kısmı bir duvar vasıtasıyla kapatılarak mescide çevrilir ve bir de minyatür minber konularak namaz kılınmaya başlanır. 5x4 m’lik bu alan 50 yıl kadar mescit olarak hizmet eder. Ancak yaklaşık 120 yıldan beridir kapsamlı bir konsolidasyon veya restorasyon yapılmadığından yapı, üst örtüden yoksun bir vaziyette günümüze ulaşmıştır.

Yapı camiye çevrilirken eklenen minare ve mihrap, Osmanlı döneminin önemli birer eki olup minare şerefeye kadar sağlam olarak günümüze

ulaşmıştır. XI. yüzyıldan kalma döşeme mozaikleri, Geç Roma özelliğini yansıtan plastik öğelerle birlikte İstanbul’un eski yapıları arasında özel bir yere sahiptir.

DÖŞEME MOZAIKLERİ

1908-1909’da Rus Arkeoloji Enstitüsü tarafından B. A. Panchenko öncülüğünde bir arkeolojik kazı yapılır ve apsis (mihrap) bölümünün ön kısmında kriptâ denilen bir mezar odası çıkarılır. Burada bulunan bir mozaik parçasında Hz. Meryem’e ait olduğu düşünülen bir betim Atina’ya götürülmüştür. Çalışmalar esnasında ortaya çıkanlan ve bir kısmı oldukça harap durumda olan yer döşemesi mozaikler ise çimento kullanılarak korunmak istenmiş, bu sayede mozaiklerin günümüze kadar ulaşması sağlanmıştır.

Opus Sectile denilen teknikle yapılan mozaikler, renkli taş veya mermer parçalarının küp biçiminde kesilmesi

MİNARE VE MİHRAP, OSMANLI DÖNEMİNİN ÖNEMLİ BİRER EKİDİR. MİNARE ŞEREFYE KADAR SAĞLAM OLARAK GÜNÜMÜZE ULAŞMIŞTIR.

Restorasyon projesine göre hazırlanan modellemeye cami ve avlusunun kuzeybatıdan görünüşü

ve bunların figure, süsleme vs oluşturacak şekilde iç içe monte edilmesiyle elde edilmektedir. Motifler, *antrolak* denilen büyük dairelerin iç içe geçmesinden oluşmaktadır. Bunun yanında çeşitli hayvan motiflerine ve bazı mitolojik sahneler de yer verilmektedir. Söz konusu mozaiklerde şu ana kadar av sahnesi ve griffon gibi birkaç mitolojik figür tespit edilebilmiştir. 1402 yılında yapıyı ziyaret eden Ruy de Gonzales tavan ve duvarların mozaiklerle kaplı olduğunu kayıt olarak düşmüştür. Narteks döşemesinde de mozaik kullanılmıştı. Apsis duvarında ise İsa ve Meryem’e ait tasvirlerin bulunduğunu seyyahlar sayesinde biliyoruz.

MÜZEYE ÇEVİRİLİŞİ

İmrahor İlyas Bey Camii, 05.12.1945 tarihli 3/3373 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile müze olarak ilan edilmiş ve Maarif Vekâletine bağlanmıştır. Projelendirme ve Workshop Süreci

Bakanlar Kurulunun 22.10.2012 tarih ve 3845 sayılı Karar’ı gereği kullanımı 24.12.2012 tarihinde mülk sahibi olan Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne devredilmiş ve vakfına iade edilmiştir. Aynı yıl İstanbul Valiliği Yatırım İzleme Koordinasyon Müdürlüğü tarafından başlatılan projelendirme süreci 2019 yılında Koruma Kurulu tarafından onaylanmasıyla yürütülmüştür. 2021 yılı itibarıyla Vakıflar Genel Müdürlüğü ve İtalya Restorasyon Firmaları Birliği tarafından cami odağında bir restorasyon eğitim çalışması yürütülmektedir. ▲

HİSARIN TANIKLARI

1608

POLONYALI SIMEON

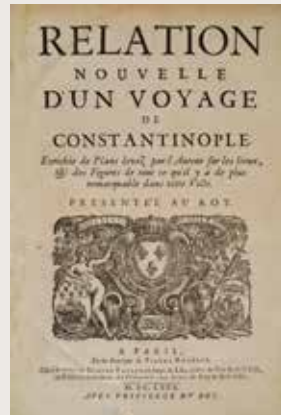
Eski ve yeni birçok sayan-ı hayret bina ile vezir, paşa, ağa ve zaimlere mahsus olup krallara layık güzellikte saraylar gördük. On sekizi sahilde, altısı da karada olmak üzere, şehrin 24 kapısı vardır. Şehir, Akdeniz’le çevrilmiş olduğu için dalgalar surları mütemadiyen dövmektedir. Kapılardan biri, çok metin bir kale olan Yedikule’dir. Tevkif ve esir edilen büyük prensler, baronlar ve hanlar bu kaleye kapatılırlar. Kale kapısı üzerinde beyaz mermerden birçok büyük insan şekli yapılmıştır.

1681

GUILLAUME-JOSEPH GRELOT

Geçmişte, kentin giriş kapılarından biriydi ve dört kuleden oluşuyordu. Gerek altın bezemelerle süslenmiş olması gerek İstanbul’un en güzel girişlerinden biri olarak kentin görkemini sergilemesi bakımından Altın Kapı diye anılıyordu. Kente resmî girişler buradan yapılıyordu.

Altın Kapı üstünde beyaz mermerden iki büyük alçak kabartma vardır. Biri, koluna dayanıp uyuyan bir erkek ile elinde bir meşaleyle gökyüzünden inen bir tanrıçayı gösterir. Bunlar Endimion ile onu görmeye gelen ay tanrıçası Selene olabilir. Diğeri ise yanılmıyorsam, dokuz musa ile kanatlı at Pegasus’u betimler.

1632

MICHEL BAUDIER

Burası, 250 askerin muhafazası altındadır. İstanbul’un fethinden sonra, ilk padişahlar hazinelerini buradaki kulelere koyarlardı.

Kulelerden biri altın külçe ve altın para, bir diğeri de gümüş külçe ve gümüş parayla dolu idi. Başka bir kulede muhtelif silahlar ve harp teçhizatı, altın, gümüş ve mücevherat ile işlenmiş at takımları; beşinci kulede eski zırhlar, madalyalar ile eski devirlerden kalma kıymetli eşya; altıncı kulede muhtelif harp aletleri, yedinci kulede imparatorluğun resmî evrakı bulunurdu. Yedinci kuleye bitişik bir galeriye, I. Selim’in İran

zaferinden sonra Tahran’dan getirdiği kıymetli ganimet eşyası koyulmuştu.

Bütün bu hazineler, II. Selim zamanına kadar Yedikule’de kalmıştır. II. Selim’in oğlu Murad, hazineyi saraya naklettirdi ve Yedikule hükûmetçe idamı matlup olmayan rical için bir hapisane oldu.

1681

EREMYA ÇELEBİ KÖMÜRCİYAN

Bitinia sağımızda kaldı; solumuzda ise surlar, yani aziz imparator Konstantinos’un inşa ettirdiği Yedikule var. Eski zamanlarda, kışın şehir halkına yetecek miktarda arpa ve buğday buradaki ambarlara konulurdu. Şimdi ise orada, ayrı ayrı yapılmış olan kulelerde padişahlar, sadrazamlar ve Tatar hanları hapsediliyor. Sultan Osman da burada katledilmiştir.

1790

GUILLAUME ANTOINE OLIVIER

Yeşilköy’e giderken, İstanbul şehrini karadan savunmak için yapılmış çifte bentleri ve çifte surları görmüştük. Muhtelif tarihlerde yapılan bu surların, birçok saldırıya rağmen iyi ve sağlam bir hâlde kalmış olduğunu müşahade ettik. Dönüşte İstanbul’un denizden savunması için yapılmış, limanın bir ucundan öbür ucuna, ta Eyüp civarına kadar uzayan surları da görmek istedik. Ertesi gün bir kayığa bindik ve bir buçuk saatte şehrin güney ucunda bulunan ve Yedikule namıyla anılan küçük, yuvarlak kalenin önüne geldik. Burası bugün artık bir kale olmaktan çıkmış, Osmanlı imparatorluğuyla savaşta yabancı devlet büyükelçilerinin ve diğer temsilcilerinin hapsedildikleri bir zindan hâline gelmiş.

YEDİKULE TREN İSTASYONU

RUMELİ YAKASININ İLK TREN YOLU GÜZERGÂHI YEDİKULE İSTASYONUNDAN BAŞLIYOR, BAKIRKÖY VE YEŞİLKÖY İSTASYONLARINI GEÇEREK NİHAyet KÜÇÜKÇEKMECE'YE KADAR ULAŞIYORDU.

AKIN KURTOĞLU
ARAŞTIRMACI-YAZAR

KADRI ERDEM

İstanbul'un kent içi ve kentler arası yolcu ve yük naklini sağlayan ulaşım sacayaklarından birini teşkil eden demir yolu sistemi ile tanışması 19. yüzyılın son çeyreğine denk gelir. Şehrin topografyasının düz satırlı hareketlere pek fazla imkân vermemesi ve demir yolunun uygun bir eğim izleyerek devam edebileceği alanların da son derece kısıtlı olmasından dolayı, Marmara sahillerine paralel şekilde uzanan kıyı kesimleri kentte tren işletilebilmesine en uygun bantlardı.

İstanbul'a gelen yabancılardan oluşmaktaydı. Çalışanların büyük bölümünün ülkelerine geri dönmek zorunda kalmaları ve Fransa'dan İstanbul'a malzeme naklinde yaşanan ciddi aksaklıklar nedeniyle, 1870'in sonlarında ana hattın sadece 15 km'lik bir kısmı tamamlanmıştı. Söz konusu yol, Theodosius surlarının batıdaki kara kesimiyle deniz kıyısı boyunca uzanan sahil surlarının kesiştiği köşe noktasında, Yedikule'de Altınkapı yakınlarında açılan gedikten şehri terk ederek dışarı çıkmaktaydı.

Hiç değilse eldeki mevcut aksın işler hâle getirilmesi için, hattın Yedikule-Küçükçekmece arasında uzanan demir yolu hattı 4 Ocak 1871 tarihinde, sadrazam Âlî Paşa'nın da katıldığı görkemli bir törenle hizmete girdi [Levant Herald 05-01-1871]. İstanbul'un Rumeli yakasının ilk tren yolu güzergâhı, planlandığı şekilde Sirkeci yerine şimdilik Yedikule'den başlıyor; Bakırköy (Makrıköy), Yeşilköy (Ayastefanos) ve Küçükçekmece istasyonlarından oluşuyordu. Törenin hemen ertesinde, 5 Ocak 1871 sabahından itibaren

Bu noktadan hareketle İstanbul'un Rumeli ve Anadolu yakasında, aralarındaki deniz yolu engelinden ötürü birbiriyle bağlantısız olarak hizmet verecek iki ayrı tren yolunun inşası için girişimler başlatıldı. Fakat Osmanlı hükûmetince 1855 yılından itibaren birbiri peşi sıra açılan İstanbul odaklı demir yolu ihaleleri, o dönemin şartlarında çözümsüz kalarak iptal edildi ve İstanbul-Belgrad aksının sekiyonlarının hayata geçirilmesi 1869'a kadar gecikti. Nihayet 4 Haziran 1870 günü törenle Yedikule'de ilk çalışmalara başlandı. Ancak aynı sene kıta Avrupa'sında alevlenen çatışmalar ve bölgesel harplerden dolayı demir yolu serimi yeterince hız kazanamadı. Çünkü teknik personelin neredeyse tamamı, inşaat için Avrupa'dan

Yedikule-Küçükçekmece arasındaki banliyö hattında yolcu ve yük taşınmasına başlandı. İlk olarak günlük beşer tren katarının karşılıklı olarak hareket ettiği bir sefer tarifesi uygulanıyordu. Sefer sayısı zaman içinde artındı. Tren güzergâhı, o yıllarda Nefs-i İstanbul olarak bilinen sur içi bölgesinden çıkıldıktan hemen sonra nüfus kesafetinin oldukça düştüğü ve batı Marmara kıyılarına serpiştirilen küçük ölçekli birkaç köy haricinde yerleşimin olmadığı sahil boyunca uzanıyordu. Seyrek sayılabilecek tren hareketleri bile, deniz kenarında uzanan yerleşimlerin ticari anlamda gelişmesini sağladı ve şehrin bu kesimini hoş bir tenezzüh mahalline dönüştürecek bir canlanmayı beraberinde getirdi.

Hat devreye alındığında Yedikule ve diğer duraklarda istasyon binaları henüz tam anlamıyla inşa edilmediğinden, üst kesimleri zeminlerine kadar sökülün ve durak mahallinde yolcuların katarlara rahatlıkla inip binebilmeleri için yan yana gelecek şekilde yolun kenarına uzunlamasına sabitlenen yük vagonları o günlerde geçici şekilde peron olarak kullanıldı. İstasyon hizmet binaları inşa edildikçe bunlar da kademeli olarak kaldırıldı.

Bu arada faaliyette olan güzergâhın her iki ucunda da hummalı bir çalışma sürüyordu. Hat, Yedikule'den Sirkeci'ye kadar ve Küçükçekmece'den Çatalca'ya dek uzatılacaktı. Bahçekapı-Yedikule arasında çalıştırdığı hatla Aksaray-Langa-Samatya-İmrahor-Yedikule semtlerinin sâkinlerine

hizmet veren İstanbul Tramvay Şirketi, oluşacak rekabetten dolayı kendi işletme gelirinin azalacağı bahanesiyle bu ilaveye karşı çıksa da, 21 Temmuz 1872'de Yedikule'den itibaren hattın doğusundaki çalışmalar tamamlanarak tren yolu Sirkeci'ye kadar uzatıldı. Böylece Yedikule ana hareket noktası Sirkeci'ye çekilmiş oldu ve Yedikule istasyonu, Sirkeci-Küçükçekmece güzergâhı üzerinde bir ara istasyon hâline geldi. Yine aynı gün Çekmece'den itibaren Çatalca'ya kadar olan kısım da hizmete girdi. Hattın Avrupa ile olan iltisakı ise 1888'de sağlandı. Avrupa-Balkanlar-Küçük Asya istikametli meşhur Orient (Şark) Ekspresi zengin ve seçkin yolcularını 12 Ağustos 1888'den itibaren İstanbul'a getirmeye başladı. Haziran 1910'a gelindiğinde sekiz istasyonluk hat üzerinde çalışan

**1872'DE TREN
YOLU SİRKECİ'YE
KADAR UZATILDI.
BÖYLECE ANA
HAREKET
NOKTASI
YEDİKULE'DEN
SİRKECİ'YE
ÇEKİLMİŞ OLDU
VE YEDİKULE,
SİRKECİ-
KÜÇÜKÇEKMECE
GÜZERGÂHI
ÜZERİNDE BİR
ARA İSTASYON
HÂLINE GELDİ.**

banliyö trenlerinin sayısı yeterli ölçüde artırılmış ve halka daha düzenli hizmet verecek seviyeye çıkarılmıştı. Gün içinde Sirkeci'den Yedikule geçişli 26 sefer işletilirken, Çekmece yönünden de Yedikule'ye 28 sefer gerçekleştirilmekteydi. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde İstanbul hareketli tren seferlerinin yarısına yakınının son istasyonu Yedikule'ydı. Katar hareketleri daha ileriye, yani Bakırköy, Yeşilköy ve Çekmece'ye kadar devam etmeksizin tekrar buradan geri dönecek şekilde planlanmıştı.

Tek parkürlü Sirkeci-Yedikule arası, buharlı trenlerle yalnızca 24 dakika sürmekteydi ve bu süre oldukça makuldü. Çünkü Sirkeci-Bahçekapı bölgesinden hareket eden Tramvay Şirketi'ne ait "33" numaralı Yedikule tramvaylarının aynı noktaya varış süreleri tek yönde 45 dakikayı bulmakta, seyrüseferin yoğun olduğu vakitlerdeyse yolculuk bir saati fazlasıyla aşmaktaydı.

Yedikule istasyonu Sirkeci kalkışlı trenlerin çoğunun son durağı olması sebebiyle, diğer istasyon alanlarına göre biraz daha geniş bir alana kurulmuştu. Katarların manevra yaparak tekrar buradan geri dönebilmesi ve karşı istikametten gelen bir diğer trenle kesişmeden devam edebilmeleri için makas ve triyaj alanı, lokomotif ve vagonların lazım gelen geçici bakımlarının ve onarımlarının yapılabilmesi için mütevazı bir lokomotif tamir atölyesi ile su deposu ve buharlı lokomotifler için bir de su kulesi inşa edilerek, zaman içinde diğerlerine nazaran daha kapsamlı bir istasyon hâline getirildi. Yedikule istasyon binasının çelikleri, Paris'teki Eyfel Kulesi'ni inşa eden firma tarafından tedarik edilmişti. İstasyonun eski su deposu artık işlevini çoktan kaybetmesine rağmen, hâlen mevcudiyetini korumaktadır.

Tren yolu 1910-12 yılları arasında Sirkeci'den itibaren Yedikule'ye kadar kısmen çift hatta çıkarıldı. Bununla birlikte Yedikule istasyon alanındaki mevcut yapılar yenilenerek ek binalar inşa edildi. Lojmanlar, emtia ambarı ve istasyon giriş binası yapıldı. Lokomotif ve vagonlar imalatçı yabancı ülke fabrikalarından parçalar hâlinde Yedikule'ye getirilerek buradaki atölyelerde monte edildikten sonra hizmete alındı. Adı geçen yapıların bir kısmı yakın zamana dek atölye olarak kullanılmaya devam etti. 1870 yılında Rumeli demir yollarının inşası için yapılan istikrazdan kaynaklanan borçlar Türkiye

Cumhuriyeti'ne devrolundu ve son borç 25 Mayıs 1954 tarihinde ödendi. 1934'te Şark Demiryolları'nın 21.935 km'lik Sirkeci-Küçükçekmece tren hattı ile 11 lokomotifi ve 11 furgonu ile 156 vagonu bulunmaktaydı (İstanbul Şehir Rehberi, 1934).

Nisan 1943'de tren hattının Sirkeci-Yedikule arasında uzanan kısmının yer altına alınarak metro(politan) işletme hâline getirilmesi düşünüldüyse de, sonra bundan vazgeçildi. 50'li yılların başında İstanbul banliyö trenlerinin buharla tahrik edilen lokomotifleri yerine, Avrupa'da olduğu gibi artık elektrikli motrislerle çekilmesi ve katarların modern bir çerçevede yenilenerek hızlandırılması düşüncesi ağırlık kazandı. Öncelikle Rumeli tarafındaki demir yolu hattı, yani Sirkeci-Çekmece aksı üzerinde

yoğunlaştı ve 1954-55 yılları arasında TCDD İdaresi tarafından güzergâh yenilenerek şebekenin elektrifikasyonu tamamlandı. Hemzemin istasyon peronları gidiş-geliş hatlarının ortasına konumlandırılarak her iki yönde yanan trenlere aynı anda hizmet verecek şekilde yeniden inşa edildi. Otomatik kapılı vagonlar üçer set hâlinde birbirlerine bağlanarak raylara indirildi ve nihayet 6 Aralık 1955 tarihinden itibaren düzenli seferlere başlandı. Yeni sistem yolculara 7'ser dakikalık bir süre kazandırıyordu. Yedikule ve diğer istasyonların yeniden inşası sırasında platform uzunluğu 252 m ve genişliği 12 m olarak planlandı. Beton ayaklar üzerinde yükselen çelik putreller yardımıyla taşınan V şeklindeki yekpare saçak uzunluğu ise 122 m'ydi.

İSTANBUL'UN İKİ YAKASINDA BAĞIMSIZ ŞEKİLDE HİZMET VEREN BANLİYÖ TREN HATLARININ BOĞAZ'IN ALTINDAN BİRBİRLERİNE BAĞLANMASI İÇİN BAŞLATILAN ÇALIŞMALAR KAPSAMINDA, 2013 YILINDA YEDİKULE TREN İSTASYONUNUN İŞLERLİĞİNE SON VERİLDİ.

Hazırlanan gölgeliğin altına tek katlı iki salon oturtuldu. Bu bina çiftinin biri bekleme salonu, diğeryse istasyon şefliği ve işletmeye ait ofisler olarak kullanılmaya başlandı. Lojman yapıları ise demir yolunun her iki kenarına konumlandırıldı.

İstanbul'un iki yakasında bağımsız şekilde hizmet veren banliyö tren hatlarının Boğaz'ın altından geçirilecek bir çift tüp tünel yardımıyla birbirlerine bağlanması için başlatılan çalışmaları kapsamında 12 Ağustos 2013'te Sirkeci-Yedikule hattının seferlerine son verildi. 29 Ekim 2013 tarihinde Marmaray'ın Kazlıçeşme-Ayrılık Çeşmesi arasındaki kısmı törenle hizmete girdi. Ancak bu kez Yenikapı ile Kazlıçeşme arasındaki Yedikule ve Samatya (Kocamustafapaşa) istasyonları aks değişikliğinden ötürü mecburen iptal edildi. TBM ile gerçekleştirilen inşaat sırasında günlük milimetrik ölçümler yapılarak Yedikule İstasyon Caddesi'ndeki binalarda oturmalar saptanması üzerine, hat biraz daha kuzeyden geçecek şekilde yeniden tadil edildi.

Yeni güzergâh Kazlıçeşme'den itibaren sur içine girdikten sonra Yedikule'yi pas geçerek direkt Yenikapı ana aktarma istasyonuna ulaşacak şekilde planlandığından, Sirkeci Garı'na 7.460 m (4.6 mil) uzaklıkta bulunan tarihî Yedikule tren istasyonu, cer atölyesi, yol atölyesi, elektrikli tren deposu ve diğer destek binalarıyla birlikte, kullanım dışı kaldı. Günümüzde Yedikule eski istasyon bölgesinde, Marmaray'daki olası enerji kesintileri hâlinde tünelleri besleyecek sistemin ana jeneratörü ve su sızdırmaz kapıları bulunmaktadır.

2022-23 yıllarından itibaren Sirkeci-Yedikule-Kazlıçeşme arasındaki hattın yeniden canlandırılması planlanmakta ve bu amaçla Kazlıçeşme'den itibaren ikinci bir hatla Marmaray ana taşıma hattı üzerinden Yedikule'ye bağlantı verilmesi düşünülmektedir. Bu sayede Yedikule istasyonu yeniden faaliyete geçecek ve kaldığı yerden işlevine devam edecektir. ▲

FATİH'İN ESKİ APARTMANLARI, YALNIZCA DUVAR RESİMLERİYLE DEĞİL, MOZAİKLERİ, SERAMİK PANOLARI, AHŞAP OYMA POSTA KUTULARI, FERFORJE KORKULUKLARI VE YER DÖŞEMELERİYLE BİR BÜTÜN HÂLİNDE İNCE BİR ZEVKİN ESERİDİR.

Fatih Mıhçılar Caddesi No:3, ressamı bilinmiyor

FATİH'İN RESİMLİ APARTMAN LARI

◆ **GÜVEN BAYAR**

📷 **KADRI ERDEM**

Uzun zamandır İstanbul'un sosyokültürel tarihiyle ilgili insan hikâyelerini de içine alan araştırmalar yapıyorum. Pandemi döneminin başındaydık, yaşamakta olduğum Fatih sur içinde kısa bir yürüyüşe çıkmıştım. Ali Öker imzalı naif bir duvar resmiyle karşılaştım. İlğimi çektiği için bu konuyu araştırmaya karar verdim. Fatih'te apartman duvar resimlerinin 1940-1970 yılları arasında çok yaygın olduğunu öğrendim. Geçen sürede sadece Ali Öker'e ait 60'ın üzerinde resim çalışmasını, 24 yeni ressam ismini ve yüzlerce duvar resmini kayıt altına aldım. Ardından resimliapartmanlar.com sitesini kurarak google map üzerinden moderleşmenin başladığı Beyoğlu ve Şişli bölgesinden Fatih'e, Beşiktaş'tan Sarıyer'e tespit ettiğim tüm apartmanları resimleriyle birlikte haritada konumlandırımdım. Hâlen “resimliapartmanlar” instagram

hesabında resimle ilgili teknik okumalar, apartmanda yaşayanların resimle olan ilişkileri ve ressamlarla ilgili detaylandırılmış bilgiler vermeye çalışıyorum.

1950'lerde modern üslup ile inşa edilen pek çok yapıda, mimar ve sanatçı iş birliği ile yapıya dâhil edilen eserleri görüyoruz. Apartman duvar resimleri bu dönemde dekoratif bir öge, bir süs olmak yerine mimarinin ayrılmaz bir parçası olarak görülmüş.

Apartmanlarda sadece duvar resimleri değil, duvar mozaikleri, seramik panolar, ahşap oyma posta kutuları, ferforje korkuluklar, yer döşemeleri de belli bir estetik düşüncenin göstergeleriydi. Apartman kapılarının üstünde ailelerin belleği apartman isimleri değişik fontlarda, altın varaklı, süslemeli olarak büyük bir özenle yazılırdı. Bunların

Fatih Parmaklık Sokak Şeyhoğlu Apartmanı No:15, ressam Şevket Tüzün

hünerli ustaların elinden çıktığı biliniyor. Tamamen el becerileriyle bu yazıları yazan ustaları şu an bulmak mümkün değil.

Dönemin ruhunu yansıtan, uzun zaman önce unutulup kaybolan çok sevdiğim bir detaydan örnekle dönemin estetik kaygısını daha iyi anlatabilirim. Eskiden olukçular varmış, çinkodan oluk yaparlarmış. Su haznesinin üzerindeki çinkoyu keserek kuş, çiçek gibi motiflerle oluğu süslerlermiş. Bu tür zanaatkârlara hem incelik olsun hem biraz para kazansın, sanatını göstereyin diye o zamanın insanı iş yaptırırılmış.

İstanbul’da “apartman” adı ilk olarak II. Abdülhamid döneminde Fatih Şehzadebaşı’nda Serasker Rıza Paşa Konağı (Letafet Apartmanı) için kullanılmış.

Duvar resimleri anlatılırken, Beyoğlu Pera ve Şişli’deki apartmanlar akla gelirken Fatih ilçesi nedense geri planda kalır. Oysa eskiden İstanbul

APARTMAN DUVARLARINI SÜSLEYEN RESİMLERDE NAİF BİR BETİMLEME ÜSLUBU GÖZE ÇARPAR.

denildiğinde sadece bugünkü Fatih ilçesi kastedilirdi. Bedri Rahmi’nin ilk duvar mozaik de Doğubank cephesinde Sirkeci’de uygulanmıştır. Modernleşme ve mimari-sanat ilişkisinin Cumhuriyet döneminde bu ilçeden başlaması şaşırtıcı olmamalıdır.

Fatih’teki apartman girişi resimlerinin imzalarına baktığımızda 17 farklı ressamla karşılaşırız, ancak yaygın

olarak bir isim öne çıkıyor, o da Ali Öker. Naif ressam (halk ressamı) olarak tanımlayabileceğimiz Ali Öker, akademik düzeyde bir sanat eğitimi almamış. Naif resimlerde çocuksu bir betimleme anlayışı göze çarpar. Resimlerde genelde perspektif kuralları önemsenmez. Naif ressamlarca geliştirilen teknik ve ele alışlar oldukça özgündür. Eserlerinde çoğu kez bir ayrıntı zenginliği gözlemlenir. Bu kimselerin asıl işleri ressamlık da değildir, hafta sonları ve tatil günlerinde ya da boş zamanlarında resim yaparlar.

Ali Öker’i tanıyan ve o döneme tanıklık eden Fatih’in değerli ismi Aydın Güzeldoğan ile beni tanıştıran ve Fatih’in sosyokültürel hafızası, Sarıgözel Akademisi olarak bilinen dükkânında her kesimden insanın fikir alışverişinde bulunduğu eski Fatih resimleri araştırmacısı Volkan Vacit Daylan Bey’e bu vesileyle teşekkür ediyorum.

Aydın Güzeldoğan, bana Ali Öker’i

Ressam Ali Öker’in arkadaşı Aydın Güzeldoğan

Fatih Balipaşa Caddesi Erk Apartmanı No:48, ressam Mehmet Tezmen

tanıdığına henüz çocuk olduğundan, oğluyla arkadaşlık ettiğinden söz etti. Öker ailesi Fatih’te mübadillerin yaşadığı muhitte ikamet etmesi dolayısıyla muhacir ya da mübadillerden olabilirilmiş. Güzeldoğan, Ali Bey’i anlatırken onun resimlerinden etkilendiğini de dile getirdi. Ona göre, Ali Öker hem görünüş hem de giyim tarzıyla farklı bir insandı. Bahsettiği 50’li yıllar... Naif ressamlar başka işlerde çalışıp hafta sonları resim yaparken apartmanlara resim yapmak Ali Öker’in asıl mesleğiymiş. Malum 2. Dünya Savaşı’ndan sonraki dönem... “Zaten iş mi vardı?” diye ekliyor Güzeldoğan. Ali Öker, apartman resimlerinin boyasını kendisi hazırlarmış. Resim yaparken merdiven kullanmaz uzun bir sopanın üstüne yerleştirdiği fırçaıyla yukarı noktalara uzanırmış.

Ali Öker’i tanıyan ve o döneme tanıklık eden bir başka değerli isim eczacı Süreyya Cinaklı. O günleri şöyle anlatıyor: “Yaklaşık 60 sene evvel, ben 12 yaşındaydım, bu resimleri

FATİH’İN RESİMLİ APARTMANLARI SUNDUĞU KEYİFLİ ROTAYLA ALTERNATİF BİR SANAT TURİZMİNE KAPI AÇIYOR.

üç günde yaptı bitirdi. Bir taburesi vardı. Oturarak çalışıyordu. Babam herhâlde üç resim için ona 250-300 lira ödemişti.”

Günümüzde Avrupa şehirlerinde apartman hollerine turlar yapılmaktadır. Mimari estetik ve sanat tarihiyle ilgili insanlar uzman kişiler eşliğinde apartman duvarlarındaki resim, mozaik, seramik pano, kalem işi, yer döşemeleri vb tüm unsurları detaylı bir

şekilde inceliyor. Bizim de bu alanda ciddi çalışmalar yapmamız gerekiyor. Bu konuda bir dizi öneriyi şöyle sıralayabilirim: bu tip özellikli yapılara dair broşür kitaplar hazırlanabilir, bakım ve onarımları konusunda üniversitelerle iş birliği yapıp ilgili bölümlerin öğrencilerine staj dönemlerinde bu apartmanlarda görev verilebilir. Resimli apartmanlar haritası oluşturulup bu resimler koruma altına alınabilir. Apartman içindeki resimlerin dönemi, ressamı ve resim türü hakkında bilgi içeren panolar hazırlanabilir.

FATİH'TEKİ RESİMLİ APARTMANLAR

Yavuz Selim Caddesi’nde 3, Fevzipaşa Caddesi’nde 3, Balipaşa Caddesi’nde 7, Akşemsettin Caddesi’nde 4, Sarıgözel Caddesi’nde 3, Sofular Caddesi’nde 1, Mıhçılar Caddesi’nde 1, Akdeniz Caddesi’nde 2, Halıcılar Caddesi’nde 1, Küçük Langa Caddesinde 4, İskenderpaşa Mahallesi’nde 3, Kocamustafapaşa Mahallesi’nde 1, Cerrahpaşa Mahallesi’nde 1, Hırka-i Şerif Mahallesi’nde 8, Zeyrek Mahallesi’nde 4, Horhor Mahallesi’nde 2, Karagömrük Mahallesi’nde 5, Atıkali Mahallesinde 2, Aksaray Mahallesi’nde 4, Topkapı Mahallesi’nde 2, Molla Gürani Mahallesi’nde 2, Çapa Şehremini’de 3, Haseki’de 2, Fındıkzade’de 1 adet Samatya’da 1 olmak üzere 70 adet apartman duvar resmi tespit edilmiştir.

APARTMAN RESİMLERİNDE SANATÇI İMZALARI

Ali Öker imzalı 40 adet, Mahir Hocaoglu, H. Rauf, M. Tezmen, Şevket Tüzün imzalı 2’şer adet, Cemil İsmail, İsmet, Nebahattin, Orhan Omay, Necati, İ. Hakkı, Cemal, Semih, Mehmet, Ş. Maviğöz, Adnan, Saadet imzalı 1’er adet, imzasız 10 adet olmak üzere toplam 90 adet resim tespit edilmiştir. ▲

Kaligraf ve Ressam

**O RESİM YAPMAYA BAŞLADIĞI İLK GÜNDEN
BERİ NE ÖNLÜĞÜNÜ ÇIKARDI NE FIRÇASINI ELİNDEN BIRAKTI.
ÇÜNKÜ HİÇBİR RESMİN BİTMEDİĞİNE,
ESERİN SANATÇININ FİKRİNDE SONSUZA DEK
SÜRDÜĞÜNE İNANIYOR.**

🔑 PELİN AVCI

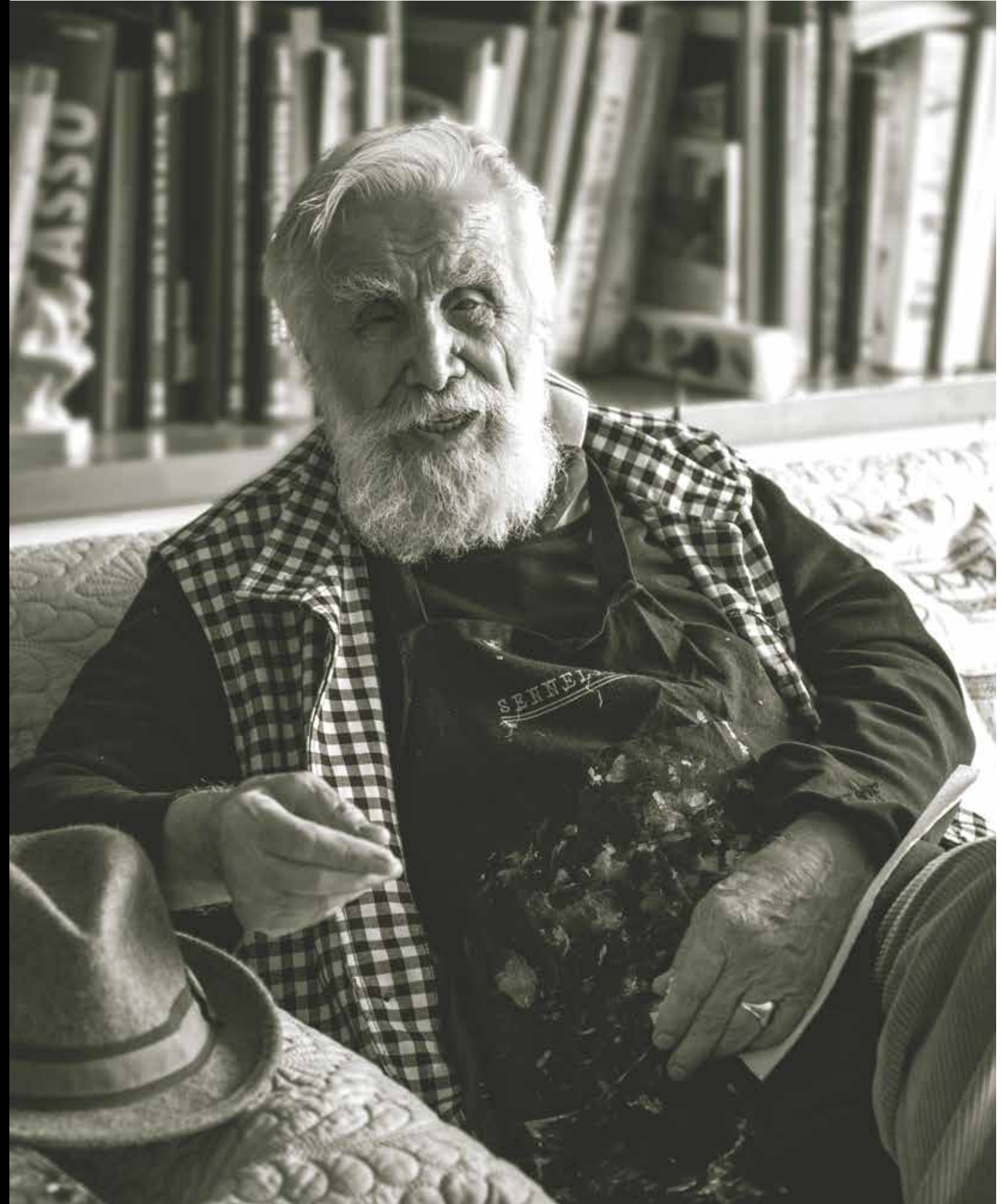

Hayatın kaynayan zenginliğini, fikirlerindeki dinamizmi tuvalindeki lekelerle anlatıyor Etem Çalışkan. Bu lekeler bazen bir figür bazen bir yazı olarak anlam kazanıyor. Türk yazı ve resim sanatının duayen isimlerinden Etem Çalışkan'la tuvaleri kadar renkli evinde sohbet ettik.

Şuan yaptığınız tabloyu bize anlatır mısınız?

Etem'in E'den T'ye kadar yeni yazıyla yazılışını yapıyorum. M harfini Arap harfi ile yazıyorum. Önemli olan Latin ya da Arap harfi olması değil. Önemli olan lekelerdir. Yazı önemli olandır. Ben buna yazı dedim

ama sen bakarsın, burada ne yazdığını anlamazsın. Şimdi bu birdenbire kendini göstermez. Ben bir resim yapıyorum. Ben bir yazı da yazıyorum. Aynı şey. Resim gibi düşünüyorum. Ya da hiçbirini düşünmeden lekeler koyuyorum. Burada uyguladığınız tekniğin adının bir önemi yok. Burada Uzak Doğu etkisiyle oluşturduğum görüntüde siyah lekeler, çizgiler var. Bunlar bütünleştiği zaman, Uzak Doğu etkisini daha iyi hissettirecek. Biraz baktığımızda yazıya da benziyor. Yazı hareketleri var. Resim ile yazı arasında bir fark yok zaten. Adı değişik. Harflerin resmedilmesi ile yazı oluşur ve okunur hâle gelir. Oysaki mağara resimlerinde çizgiler ve resimler var. Ama alfabesi olan yazılar değil.

Tuvalin başına geçtiğinizde yapacağınız resim zihninizde planlamış mı oluyor, yoksa doğaçlama mı çalışıyorsunuz?

Kafamda bir şey yok. Var da yok. Çok hoşuma giden bir şiirden bir mısra söyleyeceğim: “Ne içindeyim zamanın ne de büsbütün dışında.” Bu mısra, Ahmet Hamdi Tanpınar’dan, durumumu özetliyor. Sizin sorunuzun da yanıtı aynı zamanda, ne içindeyim ne dışındayım. Tuvalin başına geçtiğim her an fikir değiştirebilirim.

**HURDACI ARABALARI ASLINDA
KÜLTÜR ARABALARIDIR.**

Hurdacı arabaları ile kültür arasında kurduğunuz ilişkiden bahsedermisiniz?

**"İŞİN NE
İÇİNDEYİM NE
DIŞINDAYIM.
TUVALİN BAŞINA
GEÇTİĞİM
HER AN FİKİR
DEĞİŞTİREBİLİRİM."**

götürdü. O yüzden hurda arabaları anılarla ve yaşanmışlıklarla doludur. Senelerin izlerini taşıyan bu arabalar kültür arabalarıdır.

Romanların sanatınızı etkilediğini söylüyorsunuz. Anlatır mısınız?

da eklemiştir. Kültür demek birikim demektir. Bu birikim benim eserlerime yansımıştır. Hayallerimde hep onların evlerinin, mahallelerinin duvarlarına resimler yaparım.

“Aşk Olsun” sergisi ile yıllar sonra Kadirga’ya geldiniz...

diye düşündüm. İşte Kadırğa ile bağımız böyle oldu. Belediye başkanımız açılışa geldiğinde sohbet ettik, bu düşüncelerimi onunla da paylaştım.

Serginizde Que Sera Sera isimli şarkı çok sık tekrar ediyor. Sizin için bu şarkıyı özel kılan nedir?
Doris Day’ın 1950’li yıllarda seslendirdiği meşhur bir şarkıdır.

Benim Güzel Sanatlar Akademisinde okuduğum yılların şarkısıydı. Bu şarkıyı herkes bilirdi. Çok güzel bir şarkıdır.

Bir kız çocuğu daha küçükken annesine, “Ben güzel bir kız olacak mıyım? Ben de zengin olacak mıyım?” diye sorular sorar. Annesinin cevabı her soruya aynı olur: “Que sera sera.” Yani “Olacaksa olacak.” Kız büyür. Bir delikanlıya âşık olur ve ona da gelecekle ilgili birçok soru sorar. Delikanlının cevabı da annesinkiyle aynıdır: “Olacaksa olur.”

Evlenirler, bir kızları olur. O kız çocuğu da bu sefer annesine aynı soruları yöneltir. Tabii aldığı cevap belli: “Que sera sera.” Yani “olacaksa olur”. Kaderciliği anlatan bir şarkı, ben bu sebeple seviyorum. Bence de bu hayatta ne olacaksa olur.

Eserlerinizde hep kelime oyunları var. Mizahı sevdiğinizi söyleyebilir miyiz?
Esprisiz hayat olmaz. Esprisiz yaşarsan kurak iklim gibi yaşarsın hayatı. Su olmaz, ağaç olmaz, canlılık olmaz. Bu nedenle esprisiz de olmaz. Çünkü espri düşüncelerden doğar. Tam tersini de söyleyebiliriz: düşünceler esprilerden doğar. Her düşüncenin bir esprisi vardır.

HOCAM EMİN BARIN'I ÇOK ARIYORUM

Bir eser ne zaman biter?
Bittiğini nasıl anlıyorsunuz?
Bitti dersem ölmüşümdür. Eser bitmez. Eğer biterse hayat bitmiştir. Biri biterken diğeri başlar. O bir son değildir. Yaşaması için hiçbir eserin noktası konmaması

gerekir. Yarını olmayan bugüne benzer o zaman.

Hattat Emin Barın’ın öğrencisi olmak nasıl bir duygu?

Yıllar geçtikçe hocam Emin Barın’ı dahi iyi anlıyorum. Herkes tarafından daha iyi anlaşılıyor. Zaman geçtikçe birtakım pişmanlıklar başlıyor. Keşke şunu da sorsaydım, kendisinden şunu da öğrenseydim... Hocanız hayattayken her şey daha kolaydır. O yol gösteren biriydi. Hem eski yazıda hem yeni yazıda öncü olmuştur. Eski yazıyı modernleştirmiş ve ileri götürmüştür. Eski yazının mimari ile ilişkisini çok iyi bilirdi. Yapının karakterine uygun yazı tipi kullanırdı. Anıtkabir’in şeref salonuna girerken sağlı sollu gördüğümüz 10. Yıl Nutku ve Gençliğe Hitabe, yapının karakteri ile uyumludur. Seçilerek yapılmıştır. Mesele oraya yazıyı yazmak değil. Nasıl yazdığın önemlidir. Emin hoca mimari ile bütünleşen yazılar kullanırdı. Kendisine

"GELENEKSEL SANATLARDAKİ TUTUCULAR BANA KORKU VERİR. 3 NOKTAYI DA BİRİSİ BULDU. ONDAN ÖNCE KAÇ NOKTADAN YAZILIYORDU? ... GÜZELLİK 3-5 NOKTAYLA ÖLÇÜLEMEZ."

sevgim ve saygım sonsuzdur. Rahmetle anıyorum.

GELENEKSEL SANATLAR İLE GELENEKÇİLİĞİ BİRBİRİNE KARIŞTIRIYORLAR

Geleneksel ile modern arasında nasıl bir yerde durmak gerektiğine inanıyorsunuz?
Geleneksel sanatlar çok güzeldir. Geleneksel sanatların incelikleri öğrenilmelidir. Ama gelenekçiliğe karşıyım. Geleneksel sanat ile gelenekçilik aynı şey değildir. Geleneksel sanatlardaki tutucular bana korku verir. 3 noktayı da birisi buldu. Ondan önce kaç noktadan yazılıyordu? O zaman da güzeldi. Güzellik 3 noktayla, 5 noktayla ölçülemez. Sanat belki

zamanında anlaşılmaz ama sonradan değeri mutlaka ortaya çıkar. Van Gogh gibi. Hayattayken hiçbir resmini satamayan bir ressamdı. Eserleri o öldükten sonra astronomik fiyatlara satıldı. Onun başarısı eserlerinin satılmasıyla da ölçülemez. Ancak eserlerinin ve fikirlerinin anlaşılması onu başarılı kılar. Eğer o da tutucu davransaydı bu değerlerin hiçbirisi onun sanatında ortaya çıkmazdı.

İSTANBUL'DA SENFONİK YAZ

İstanbul Senfonik Orkestrası yaz boyunca sürecek konserlerine başladı. 17 Eylül'e kadar devam edecek olan konserler sayesinde İstanbullu sanatseverler uzun süren kapanma günlerinin ardından müzikle hemhâl olarak unutulmaz bir yaz yaşayacak. İstanbul'un en güzel konser sahnesi olarak tarif edilen Harbiye Cemil Topuzlu Açıkhava nihayet yeni açılma dönemiyle birlikte klasik müziğin sevilen eserleriyle misafirlerini ağırlayacak.

Müzisyen ve dinleyici buluşmalarında icra edilecek konser programları şöyle: "Büyük Bir Gece Müziği", "Bir Yaz Akşamı", "Dansa Davet", "Masallar".

DİASPORA ULUSLARARASI KISA FİLM FESTİVALİ

27 Ağustos 2021 tarihinde başlayacak olan Diaspora Uluslararası Kısa Film Festivali, ilk sezonuyla kültür sanat dünyasına merhaba diyor. Sinema ve sanatın toplumlar üstündeki birleştirici gücünü, diaspora toplumlarının hikâyeleri vasıtasıyla seyirciyle buluşturacak olan festival iki gün sürecek ve film gösterimleri Atlas Sineması'nda yapılacak.

MAZİYİ KORUMAK: SADBERK MÜZESİ'NDEN BİR SEÇKİ

Geçtiğimiz aralık ayından beri Meşher'de ziyaretçilerini bekleyen *Mâziyi Korumak: Sadberk Müzesi'nden Bir Seçki* sergisi ağustos ayı itibarıyla sona erecek. Türkiye'nin ilk özel müzesi olan Sadberk Hanım Müzesi'nin uzun geçmişinden yola çıkarak gelişen ve zenginleşen kültürel birikime tanıklık edebildiğimiz bu sergide, MÖ 6. bin yıldan 20. yüzyıla kadar uzanan geniş bir zaman dilimini görüyoruz. Bu uzun süreç, özenle kurgulanmış bir öykü gibi sunuluyor bizlere. Özenle hazırladığı bu seçki Sadberk Hanım Müzesi'nin 40. yaşına bir armağan niteliğinde. Küratörlüğünü müze müdürü Hülya Bilgi'nin yaptığı sergi, arkeoloji ve Türk İslam sanatı koleksiyonlarından derlenmiş 200'ü aşkın eserden oluşuyor. Sergi, 1 Ağustos 2021 tarihine kadar gezilebilecek.

BİR YAZ GECESİ RÜYASI

William Shakespeare'in sevilen oyunlarından olan *Bir Yaz Gecesi Rüyası*, 18 Mart - 31 Aralık 2021 tarihleri arasında tiyatro severlerle buluşuyor. Oyunda Selma Ergeç, Selin Şekerci, Ozan Dolunay gibi isimler rol alıyor. Absürt bir aşk hikâyesi olarak da tanımlanan oyun, Zorlu PSM YouTube kanalından da gösterime sunulacak.

TARİHİN MERKEZİNE SEYAHAT: FOTOĞRAF VE OSMANLI KÖKLERİNİN YENİDEN KEŞFİ (1886)

Bu yılın unutulmaz sergilerinden biri, *Tarihin Merkezine Seyahat*. Daha önce 10 Mayıs 2018-30 Eylül 2018 tarihleri arasında ANAMED Galerisi'nde ziyaretçisiyle buluşmuş olan sergi, yeni bir görünümle yeniden İstanbullu sanatseverlerin huzurunda. Sergiye ilham veren eser oldukça ilginç: II. Abdülhamid'in özel bir keşif niyetiyle hazırlattığı ve Almanya şansölyesi Otto von Bismarck'a sunduğu üç ciltlik bir fotoğraf albümü. 19. yüzyıl sonunda Bismarck'a armağan edilen bu albümler, Bursa, İzmit, Söğüt, Bozüyük gibi erken Osmanlı yerleşim birimlerini kapsamlı olarak belgelemek amacıyla oluşturulmuştu. Bu albümde dönemin önemli ressam ve fotoğrafçılarından Hoca Ali Rıza, Sururili Ahmed Emin, Ahmet Şekûr ve Mehmed Emin gibi isimlerin de eserleri mevcut. *Tarihin Merkezine Seyahat: Fotoğraf ve Osmanlı Köklerinin Yeniden Keşfi (1886)* tarihe yakından tanıklık etmek isteyen sanatseverler için birebir.

MAHŞER-İ CÜMBÜŞ TİYATRO SPORU

2001 yılında Ankara Üniversitesi Tiyatro bölümü öğrencileri tarafından kurulan Mahşer-i Cümbüş topluluğu özgün tarzıyla tiyatro severlerin sevgisini kısa sürede kazanmayı başardı. Türkiye'de modern doğaçlama tiyatrunun öncüsü olarak bilinen topluluğun ünlenmesinde televizyon için hazırladıkları skeçlerin payı büyük. Topluluk aynı zamanda Türkiye'nin çeşitli kentlerinde sahne alıyor. Mahşer-i Cümbüş 31 Temmuz -27 Ağustos tarihleri arasında Trump Sahne'de izleyicileriyle buluşacak.

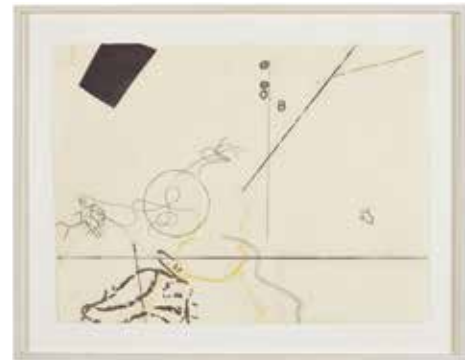

İSTANBUL MODA VE MÜZİK FESTİVALİ

Bu sene, 21 Ağustos 2021 tarihinde başlaması planlanan İstanbul Moda ve Müzik Festivali'nin üçüncüsü Multiworks'ün organizatörlüğünde düzenleniyor. Festival müzikle modanın buluştuğu bir ortamda gerçekleşecek. Festivale damgasını vuracak atölye ve söyleşiler moda ve müzik camiasının önemli isimlerini bir araya getirecek.

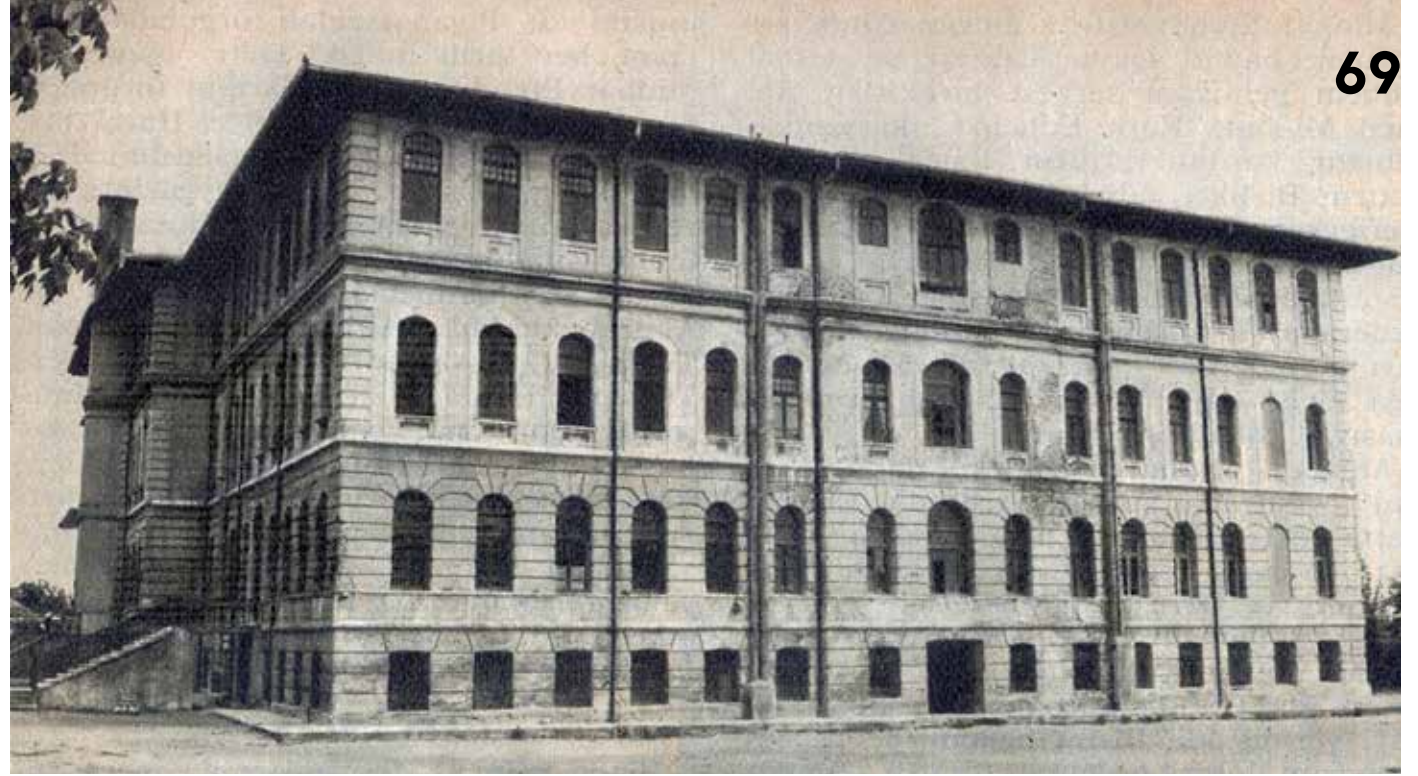
DİNLEYEN GÖZLER İÇİN

10 Eylül'de başlayıp 2 Ocak 2022 tarihinde sonlanması planlanan grup sergisi *Dinleyen Gözler İçin*, Arter Sanat Galerisi'ndeki yerini alıyor. Çoğu müzikle güçlü bir bağ kurmuş olan 23 yapıta yer verilen sergide ziyaretçiler, galeri alanına hâkim olan sessizliğin içinde eserlerden yükselen seslere odaklanıyor, her birini hayal ediyor. Amerikalı bestekâr, düşünür ve yazar John Cage'in sanatında sık rastladığımız belirsizlik ve sessizliğin ve Fluxus sanatçılarının referans alındığı *Dinleyen Gözler İçin* sergisi, duyu sistemimize içkin yaratıcı ve imgesel güçleri keşfetmemize engel olan sis perdesini aralıyor. Her ziyaretçisinin dinleme ve görme biçimini farklılaştırıyor, onlara bambaşka bir perspektif kazandırıyor. Az sayıda olan ses içerikli eserlerin, tamamen sessiz yapıtlarla aynı noktada buluşturulması, gerçeklik ve hayal arasında kalmamıza vesile oluyor. Arter tarafından "Sesli dizi" serisi kapsamında düzenlenen üçüncü sergi olan *Dinleyen Gözler İçin*, çevremizi kuşatan görsel dünyayı algılama şeklimizi çeşitli seslerle, gürültüyle ya da müzikle kimi zaman da salt sessizlikle yeniden keşfetmemize imkân sağlıyor.

Bir buçuk asırlık şefkat yuvası DARÜŞŞAFKA

Planını mimarbaşı Ohannes Kalfa'nın çizdiği Darüşşafaka binası

Fatih Belediyesi tarafından yayımlanan ve Prof. Mustafa Koç tarafından hazırlanan *Revnakoğlu'nun İstanbul'u* isimli çalışma kısa süre içinde sur içi İstanbul'una olan ilgiyi yeniden arttırdı. İlk olarak iki cildi yayımlanan bu çalışma Reşad Ekrem Koçu'nun, Ahmed Rasim'in, Sermet Muhtar Alus'un, Osman Cemal Kaygılı'nın İstanbul anlatılarına ilave olarak Cemaleddin Server Revnakoğlu'nun gözünden İstanbul'u bizlere aksettirdi. Revnakoğlu daha ziyade şehrin tasavvuf ve ilmiye mahfillerine yoğunlaşmış bir isim. Bize İstanbul'u tabir yerindeyse satır satır anlatıyor. Çalışmanın ikinci cildinde Fatih Camii'nin Boyacı kapısından çıkınca karşımıza gelen hazireler, camiler ve ulema konakları tek tek sıralanıyor. Dama, satranç ve tavla ustası İsmet Molla, İttihatçıların şeyhülislamı olarak bilinen Cemaleddin Efendi, bir diğer şeyhülislam Necmeddin Efendi, Münecimbaşı Arif Efendi, Dürriyade Abdullah Efendi ve Kırımızadelerin konakları belleğimizde yeni baştan diriliveriyor. Esasen bu konakların ne yazık ki hiçbir bugüne ulaşamamış. Günümüze çıkmayı başarabilen birkaç medrese ve hazire bakiyesi... Ben de bu yazıda söz konusu muhitle özdeşleşen

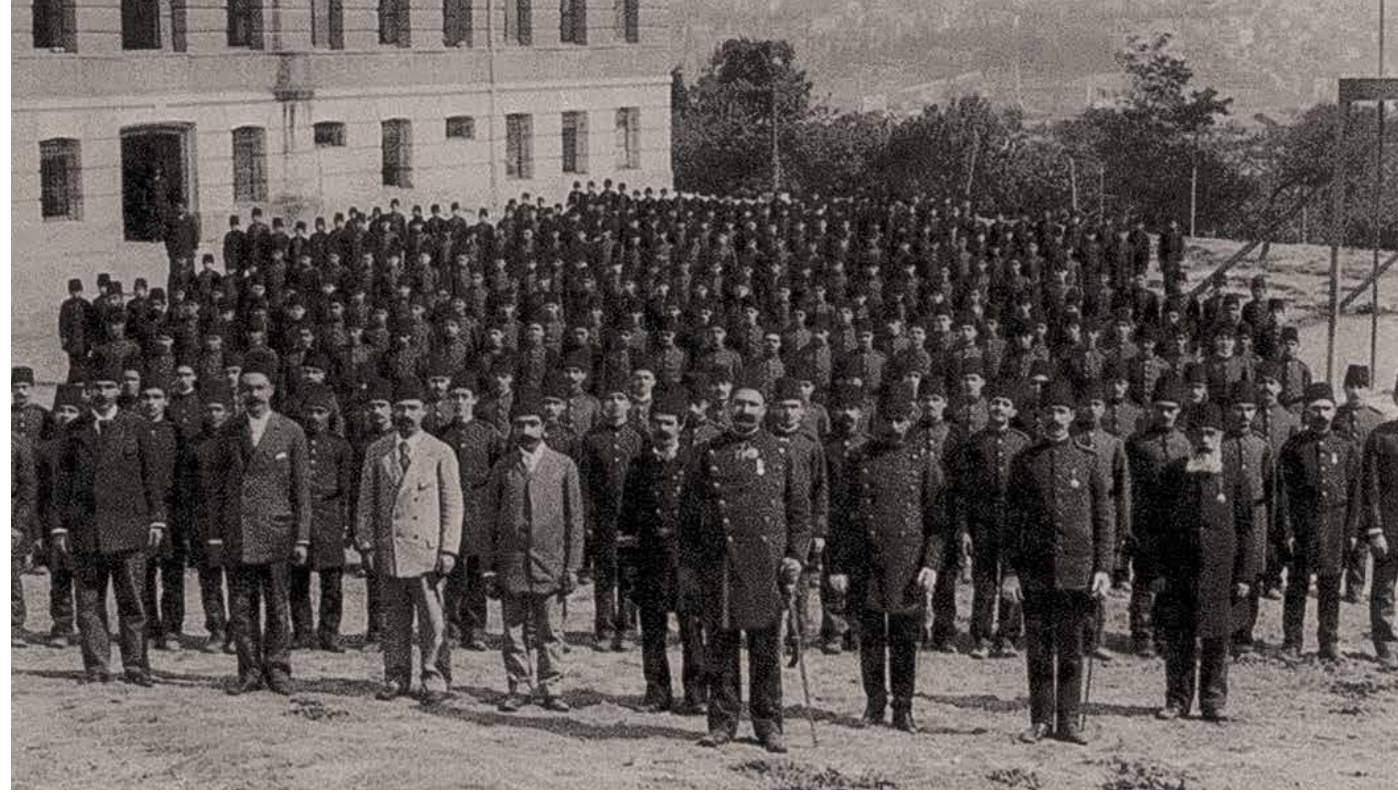
Darüşşafakalılar satranç oynarken, 1960'lar

tarihî bir okulu, Darüşşafaka'yı konu edinmek istedim.

Türkiye tarihinde bir asrı devirmiş okul sayısının çok fazla olduğu söylenemez. İstanbul'da bir buçuk asrı deviren okullar arasında biri var ki Türk halkının kalbinde ayrı bir yer tutar. "Şefkat Evi" olarak günümüz Türkçesine çevirebileceğiniz bir

isme sahip olan Darüşşafaka yetim çocukların kaliteli bir eğitim görmesi ve topluma kazandırılması için tesis edilen güzide eğitim kurumlarımızdan biridir. Temelleri Fatih'in Yavuz Selim semtinde atılan okul 1993-94 yılında çok daha geniş bir kampüse yayılma olanağı bulduğu Maslak'a taşındı. Atıl kalan eski kampüs bir süreden beri dünyanın farklı ülkelerinden gelen Müslüman öğrencilerin eğitim gördüğü Uluslararası Fatih Sultan Mehmet İmam Hatip Lisesi olarak hizmet veriyor.

Darüşşafaka'nın tesis edildiği tarihe bakıldığında bu dönemin hem Osmanlı siyasi tarihi hem de eğitim anlayışı açısından önemli bir dönemeci işaret ettiği görülebilir. Bilindiği üzere sultan Abdülaziz'in 1867'de çıktığı Avrupa seyahati, Osmanlı ülkesinde belli alanlardaki gelişmeler açısından milat kabul edilir. Sultan, seyahati esnasında gördüğü başta demir yolu olmak üzere çeşitli kurumları ve bu arada eğitim müesseselerinin verdiği sonuçları bizzat gözlemlemişti. Memlekete dönüşte de Osmanlı ülkesinde benzer kurumların kurulması için emirler verdi. Bunun da etkisiyle önce Mekteb-i Sultani kuruldu. Okul, Fransız hükûmetinin

Darüşşafaka muallim kadrosu ve talebeleri, 1880 –1893, Amerikan Kongre Kütüphanesi Arşivi

tavsiyesi ve Fransa eğitim bakanı Victor Duruy'un hazırladığı proje esas alınarak oluşturulmuştu. Sonradan Galatasaray Lisesi adını alacak Mekteb-i Sultani'yi, zamanla başka yeni okullar takip etti. Darüşşafaka'nın kuruluşu ile ilgili olarak anlatılan bir olay, aslında okulun çırak ve esnaf eğitimi merkezi olarak ortaya çıktığını, daha sonra ise oldukça etkin ve başarılı bir eğitim müessesesine dönüştüğünü ispatlar niteliktedir.

Daire-i Askeriye ruzmanecisi Yusuf Ziya Efendi, her sabah Kapalıçarşı civarından geçerken çarşının kapılarının sabah vakti geç denebilecek bir saatte dua ile açıldığını akşam da güneşin batması ile erkenden kapandığını, bu süre içinde de hem sabah gelen çalışanların hem de akşam erkenden çıkan kişilerin kahve köşelerinde pinekleyerek vakitlerini ziyan ettiklerini fark eder. Bu kişilerin aslında son derece değerli olan boş vakitlerini eğitim alanına kanalize etmenin yollarını arar. Yusuf Ziya Efendi bu durumu çevresindeki bazı üst düzey şahıslara

açtığında İslam ahalisini eğitmek, onların boş vakitlerini değerlendirmek amacıyla bir cemiyet kurulması fikri ortaya çıkar. Bunun sonrasında temelleri atılan cemiyete Cemiyet-i Tedrisiyye-i İslamiye adı verilir. Söz konusu cemiyetin üyeleri arasında Yusuf Ziya Bey'in yanı sıra Ahmet Muhtar Paşa, Vidinli Tefvik Paşa, Sakızlı Ahmed Esad Paşa ve Ali Naki Efendi gibi bir kısmı sadrazamlık makamında da bulunacak kişiler vardır.

Cemiyet ilk olarak Yusuf Ziya Bey'in kendi imkânlarıyla tamir ettirdiği ve Bayezid semtinde bulunan Simkeşhane'de Valide Emetullah Sultan Mektebi'nde bir çırak okulu açar. Amaç, özellikle Kapalıçarşı'da çalışan Müslüman çıraklara okuma-yazma, hesap, tarih, coğrafya ve İslami bilimler konusunda dersler vermektir. Okul amacına fazlasıyla ulaşmış olmalı ki bir müddet sonra yoğun talebe cevap veremez hâle gelir. Bunun üzerine cemiyet, Aksaray'da bulunan Ebubekir Paşa mektebinde ikinci bir şube açar. Burada dersler fahri olarak

Darüşşafaka'nın kurucusu Yusuf Ziya Paşa

DARÜŞŞAFAKA’NIN TOHUMLARI ASLINDA KAPALIÇARŞI’DA ÇALIŞAN ÇIRAK VE ESNAFIN EĞİTİLMESİ DÜŞÜNCEİYLE ATILIR. KALİTELİ ALT YAPI SEMERESİNİ ÇABUK VERİR. ÇIRAK OKULU BAŞARILI BİR EĞİTİM MÜESSESESİNE DÖNÜŞÜVERİR.

cemiyet üyesi olan şahıslar tarafından verilmektedir. Yani bu derslere devam edenler bizzat dönemin en önde gelen devlet adamlarından ders almak gibi bir ayrıcalığa sahiptiler. Cemiyet ders faaliyetlerini 1873'e kadar tam sekiz yıl aralıksız sürdürür.

1873 yılına gelindiğinde cemiyet üyeleri Batı tarzı iptidai düzeyde bir okul açmayı tasarlıyorlardı. Tam da bu sıralarda Paris elçiliğinden İstanbul'a dönen ve cemiyete katılan Sakızlı Ahmed Esad Paşa'nın teklifiyle Darüşşafakati'l İslamiye adı ile bir mektep kurulması kararlaştırıldı. Tasarlanan mektep için arazi arayışına girildi. Darüşşafaka'nın binası için seçilen alan, Bahriye feriklerinden Maşuk Paşa'ya ait konağın bulunduğu yer idi. Okulun inşası için burada karar kılındı. Zira söz konusu mekân Fatih ve Yavuz Selim camilerinin tam ortasına düşüyor ve bu hâliyle de ulema muhiti olarak adlandırılan bölgenin göbeğinde yer alıyordu. Bir eğitim kurumunun en ihtiyaç duyduğu özelliklerden biri olan havadarlığa sahipti. Cemiyet-i Tedrisat-ı İslamiye tarafından planı belirlenecek olan okul binasının, söz konusu nedenlerden dolayı bu mevkide yapılmasına karar verildi. Konak ve arazisi 2100 altın karşılığında satın alındı. Arazi bedeli dönemin padişahı sultan Abdülaziz tarafından verildi. Yine çevredeki bazı araziler de, ama satın alma ama hazineinden hibe yoluyla okul arazisine katıldı. Son olarak 1918'deki Sultan Selim yangını sonrasında, bölgede kullanılamayacak hâle gelen mektep, medrese, mescit gibi yapıların arsaları da 1926 yılında kurumun fahri başkanı olarak kabul edilen İsmet Paşa tarafından okul arazisine dâhil edildi.

Darüşşafaka yararına yapılan bir etkinliğin bileti.

Okulun mimarı aynı zamanda Dolmabahçe sarayının da mimarı olan Ohannes Kalfa'dır. İnşaata şehremini Server ve Erkan-ı Harbiye reisi Mahmud Paşalarla, Bahriye seraskeri ruzmanecisi, yani muhasebecisi ve ilk kurucu olan Yusuf Ziya Bey nezaret ettiler. İnşaat sonrasında ortaya çıkan binanın bodrum katında yemekhane, erzak ambarı ve hademe odaları bulunuyordu. Birinci katta ileri şubelerin derslikleri, idarecilerin odaları, muhasebe dairesi, kimyahane, eliş ve resim derslikleri, mescit, muallimlerle memurların yemek salonu ile hastane vardı. İkinci katta başlangıç sınıflarının derslikleri, kütüphane, hayvanlar, bitkiler ve madenler müzesi, konferans salonu, fizik ve riyaziyyat dershanesi ile elbise depoları yer alıyordu. Üçüncü ve son kat ise yatakhanelerin bulunduğu alandı. Başlangıçta okulun hem kız hem de erkek öğrencilere hizmet vermesi tasarlanmış ve okul bu amaçla iki taraflı bir müessese olarak kurgulanmıştı. Nitekim binanın bir tarafında “Kızlar dershanesi” bulunmaktaydı. Ancak sonradan bu düşünceden vazgeçilerek mektebin sadece erkek çocuklarına hizmet vermesinde karar kılındı.

DARÜŞŞAFKA’DA TÜRKÇE, ARAPÇA, FARŞÇA, FRANSIZCA GİBİ LİSAN DERSLERİNİN YANINDA ASTRONOMİ, MAKİNE BİLGİSİ, HUKUK, İKTİSAT, MUHASEBE GİBİ MESLEKİ DERSLER DE OKUTULUYORDU.

Darüşşafaka tesis olunduğu sırada kurumun nizamnamesi de kaleme alındı. Bu nizamnameye göre okula yalnızca fakir ve yetim Müslüman çocukların alınması, bunların da on yaşından büyük olmaması şartı aranıyordu. Okulun ve öğrencilerin her türlü masrafının karşılanmasını ise Cemiyet-i Tedrisiyye-i İslamiye üstleniyordu. Ayrıca söz konusu nizamnamede öğrencilerin devlet dairelerinde ve askeriyede görev almalarını temin edecek derslerin verileceği belirtiliyordu. Öğrenciler okulda yatılı kalmak zorundaydı.

Okulun eğitim programı Maarif Nezareti okullarında uygulanan müfredatın çok ilerisindeydi. Darüşşafaka’nın sekiz yıllık eğitim veren bir okul olması tasarlanmıştı. Son iki yılın dersleri yüksekokul programına göre hazırlandığından 1873-1894 yılları arasında bu okulu bitirenler yüksekokul mezunu sayılmışlardır. Darüşşafaka’nın ilk zamanlarında görülen derslere bakıldığında, okulun öğrencilerini zorlu hayat şartlarına en iyi şekilde hazırladığı, aynı zamanda toplumun kalifiye eleman ihtiyacına da önemli katkılarda bulunduğu hemen gözlemlenir. Nitekim okutulan dersler arasında Türkçe, Arapça, Farsça, Fransızca gibi lisan derslerinin yanında astronomi, makine bilgisi, Osmanlı kanunları, iktisat, defter tutma gibi mesleki, tarih, coğrafya, edebiyat gibi kültür dersleri yer alıyordu. Müfredatın bir diğer özelliği de ihtiyaçlar doğrultusunda yeniden elden geçirilerek çağın gereklerine ayak uydurabilmesiydi. Nitekim 1894’e kadar okul, Posta ve Telgraf Nezaretinin yetmişmiş eleman ihtiyacını önemli ölçüde karşılıyordu. Sultan Abdülaziz, Kırım Savaşı’ndan beri Osmanlı ülkesinde kullanılan telgraf sisteminde görev alacak kalifiye eleman ihtiyacını önce Galatasaray Lisesi’nden karşılamayı tasarlamıştı. Ancak bu okul öğrencilerinin daha büyük hedeflere kanalize olarak

Osmanlı devri Darüşşafaka yaka yazılı öğrenciler

Darüşşafaka kütüphanesi

telgrafçılığa rağbet etmemesi sonucunda bu iş Darüşşafakalılara havale edildi. Bunun için de okul müfredatına 1882’den itibaren fenn-i telgrafiye adıyla bir ders ilave olundu. Darüşşafakalıların önemi I. Dünya Savaşı’nın çıkması ile daha da artı. Zira bu tarihte Osmanlı Devleti savaş hâlinde olduğu ülkelerin tabiyetindeki yabancı memurları işten çıkartma yoluna gitmişti. Telgraf alanında oluşan boşluğu da büyük ölçüde Darüşşafakalılar doldurdu.

Osmanlı İmparatorluğu’nun içinde bulunduğu siyasi çalkantılardan, doğal olarak okul da olumsuz etkilendi. Nitekim 93 Harbi sırasında bir kısmı askerî okullarda da ders veren subay kökenli hocaların cephelere gönderilmesi, eğitimde ciddi aksamalara neden oldu. Dahası Balkanlardan ve Kafkaslardan gelen göçmenlerin İstanbul’un farklı mekânlarına yerleştirilme uygulamasından okul da nasibini aldı. Buraya yerleştirilen bir miktar göçmenin temel gereksinimleri okul tarafından karşılanıyordu. Böylelikle zaten ekonomik açıdan darboğaz yaşayan okul, iyice cendere içine girdi. Ancak bir süre sonra bu sıkıntı da bazı devlet adamlarının katkısıyla aşıldı.

Cumhuriyetin ilanı ile birlikte Darüşşafaka’da da radikal değişimler yaşandı. Tevhid-i Tedrisat yasası sonrasında Darüşşafaka, lise statüsünde bir eğitim kurumu olarak kabul edildi. İlk iki sınıfı Maarif Vekillliği okullarının 4. ve 5. sınıflarına denk sayılmıştı. Yine kabul edilen düzenlemeye göre kurum mezunlarının diğer devlet liselerinde olduğu gibi Darülfünun ve diğer yüksekokullara sınavsız olarak kabul edilmesi karara bağlanmıştı. Okulun yabancı dili de cumhuriyetin ilk yıllarında Fransızca idi. Hatta kurum verdiği Fransızca eğitimi ile Türkiye’nin hatırı sayılır okullarından biri durumundaydı.

Bu arada 1927 yılında okul içinde bir de muallim sınıfı açılmıştı ki bundan amaç nitelikli öğretmen yetiştirilmesini temin etmekte. Ancak bu sınıf üç yıl sonra Maarif Bakanlığı’nın isteği ile kapatıldı. Okuldaki en radikal dönüşümlerden biri 1971’de yaşandı. Bu yıl içinde kız öğrenciler de okula kabul edilmeye başlandı. Esasen okulun ilk açıldığı günlerde de varolan bu fikir, neredeyse bir asır sonra hayata geçirilmiş oluyordu.

Darüşşafaka musiki hocası Zekâi Dede Efendi

Darüşşafaka marşı

Okul, bu yönüyle Türkiye'nin ilk yatılı karma lisesi olmuştu.

Cumhuriyet zamanında okulun ve idaresini işleten cemiyetin adı ile ilgili de birtakım sıkıntılar gündeme geldi. Okulu kuran dernek 1935'e kadar Cemiyet-i Tedrise-i İslamiye adını taşımaya devam etti. Ancak bu tarihten itibaren "Türk Okutma Kurumu" olarak adını değiştirmek zorunda kaldı. Okulun adı da Koruma Lisesi olarak değiştirildi. Ancak kısa bir süre sonra öksüz ve yetim çocukların korunması için zaten "Koruma Yurdu" adında bir kurumun var olduğu anlaşılınca, bu değişiklikten vazgeçildi. 1949'da değişen siyasi dengelerin etkisiyle cemiyet yeniden eski ismini aldı. Cemiyetin adındaki son değişiklik ise 1953'de yapıldı ve "Darüşşafaka Cemiyeti" adında karar kılındı.

Osmanlı devrinde kurumun onursal başkanlığını sadrazam yapmaktaydı. Cumhuriyet devrinde ise bu görevi başbakan yürüttü. Hâliyle devlet adamlarının himayesi Darüşşafaka'nın yaşadığı büyük sıkıntıların zor da olsa atlatılmasında önemli rol oynadı. Cumhuriyet dönemindeki bir diğer sorun da okulda eğitim görececek olan öğrencilerin taşıyacakları özelliklerle ilgiliydi. Osmanlıdan beri süregelen düzenleme gereğince okula sadece yetim

İslam çocuklarının alınması ön koşuldu. 1964'te bu maddede bir değişikliğe gidildi ve cemiyet başkanı Fettah Aytaç'ın girişimleriyle ana-babası sağ ancak fakir olan çocukların da okula kaydedilmesinin önü açıldı. Ancak 1978'de bu uygulama sonlandırıldı. Darüşşafaka Cemiyeti tüzüğünde yer alan "Türk-İslam yetim çocukları" ibaresindeki Türk-İslam ibaresi de kısa bir süre önce kaldırıldı. Böylece okul daha kapsayıcı ve ulusal bir yapıya büründü.

Eğitim hayatına başladığı ilk yıllardan itibaren Darüşşafaka, Türk toplumunun farklı alanlarına son derece kıymetli katkılar yapan pek çok önemli ismi yetiştirdi. Akla ilk gelenler, tabii ki adı Darüşşafaka ile özdeşleşen Ahmed Rasim, Aziz Nesin, Sait Faik Abasıyanık, şair İsmail Safa, Berna Moran, Riyaziyeci Salih Zeki Bey, yönetmen Sami Ayanoglu, karikatüristlerden Tekin Aral ve Ali Ulvi, tiyatrocusu Tolga Aşkıner'dir.

Darüşşafaka aynı zamanda güçlü bir öğretmen kadrosuna da sahipti. Nitekim mezunları tarafından Daçka olarak adlandırılan okulda görev yapan bazı önemli eşhas arasında şu isimler hemen göze çarpar: Zekai Dede, Namık Kemal, Ömer Nasuhi Bilmen, Ruhi Sarialp, Selim Sırrı Tarcan, Yahya Kemal Bayatlı, Yavuzer Çetinkaya. ▲

Darüşşafaka'nın tarihî binası

Eğitim ve söyleşilerle kapılarını açıyor...

13 Ağustos Cuma

TEZ SUNUMLARI

Dr. Mustafa Bulut

18 Ağustos Çarşamba

ZEYREK SÖYLEŞİLERİ

Kemal Öztürk

28 Ağustos Cumartesi

OSMANLI TÜRKÇESİ

Dr. Harun TUNCER

4 Eylül Cumartesi

TEMEL FOTOĞRAFÇILIK EĞİTİMİ

Murat Gür

8 Eylül Çarşamba

İSTANBUL TÜRBELERİ VE KUTSAL EMANETLER

Leyla Alan

1 Eylül Çarşamba

TEMEL FOTOĞRAFÇILIK EĞİTİMİ

Prof. Dr. Özer Kanburoğlu

18 Eylül Cumartesi

MİNYATÜR OKUMALARI

Doç. Dr. Şehnaz Biçer

Detaylı Bilgi ve Başvuru Koşulları için fatih.bel.tr

FATİH BELEDİYESİ

M. ERGÜN TURAN
FATİH BELEDİYE BAŞKANI

FATİHLİ BESTEKÂRLAR – II

♦ **HARUN KORKMAZ**
MUSİKİ VE KÜLTÜR TARİHÇİSİ- MÜZİSYEN

**MUSİKİ ÜSTATTAN TALEBEYE MEŞK
EDİLMEK SURETİYLE AKTARILDIĞI İÇİN
KADİM ZAMAN ESERLERİNİN BİRÇOĞU
BİZE ULAŞMADI. İTRÎ’NİN YÜZLERCE
BESTESİ DE BU KADERİ YAŞAYARAK
YAHYA KEMÂL’İN İFADESİYLE “GEMİLER
GEÇMEYEN BİR UMMÂNDAN” KALDI.
BİZE ULAŞAN AZ SAYIDAKİ
BESTESİYLE BİLE NE BÜYÜK BİR DEHA
OLDUĞUNU KANITLAMIS BİR İSİM:**

BUHÛRÎZÂDE MUSTAFA

Semazenler, Jean Baptiste Vanmour,
1720 – 1737, Rijksmuseum Arşivi

Çoğu eski bestekârimızınki gibi, İtrî’nin doğum tarihi de belli değildir. Namı 1660’lar-1670’ler civarında Buhûrîzâde mahlasıyla yayılmaya başlar ve ondan bahseden en erken

kaynak olan Evliya Çelebi’de nev-zuhûr hânendeler [yeni yetişen ses sanatçıları] başlığı altında “sâhib-i beste üstâd-ı kâmil bir zât-ı şerîf [besteler yapan, olgun bir üstat, şerefli bir kişi]”, “Hâfız Buhûrîzâde” olarak anılır. Evliya’nın bu kaydı ve dönemin diğer kaynaklarında boy göstermeye başladığı tarihler göz önüne alınarak 1630-1640 civarında doğduğu tahmin edilebilir. İstanbul’da Mevlanakapı civarındaki Yaylak semtinde dünyaya geldiğini, Osmanlı tarihinde musikişinaslar biyografisine dair yazılmış, bilinen yegâne tezkire olan *Atrabü’l-Âsâr* isimli eserinde, Şeyhülislam Esad Efendi kaydediyor. Yaylak, bugün olduğu gibi o gün de sur içi İstanbul’unun mütevazı bir semtiydi. Bugün burası, Fatih Belediyesi sınırları içindeki Seyyid Ömer Mahallesi’nde Yayla Caddesi ve Yaylak Sokağı’nın kesiştiği yerin çevresinde kalan bir bölgedir. Mahallenin yerlilerinden Ali Abbas Gölge ile yaptığımız görüşmede,

babası Mehmed Gölge ve mahallenin diğer büyüklerinden, çocukluğunda Yayla Caddesi üzerindeki ahşap bir evin İtrî’nin doğduğu ev olduğu yolunda bir rivayet işittiğini öğrendik. Mahalledeki bütün eski konak ve evler gibi ne yazık ki bu ev de yıkılarak yerine apartman dikilmiş.

Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi’nin babası “buhur” yani tütsü, koku işiyle uğraşan, bu maddeleri satan bir kimse olmalıdır. Nitekim unvanı kimi kaynaklarda “Buhurcuâde, Buhurcuoğlu” diye de geçmektedir. O tarihlerde bu lakapla bilinen bir aile olmadığına göre, bir buhuncunun oğlu olduğu için “Buhûrîzâde” unvanıyla anılması kuvvetle muhtemeldir. İlk gençlik yıllarında, belki de çocukluğunda, doğduğu semte çok yakın olan Yenikapı Mevlevihanesi’ne devam etmiş olması muhtemeldir. Nitekim bestekârı bilinen en eski Mevlevi ayin-i şeriflerinden *Segâh Ayin-i Şerifi*’ni bestelemiş olduğunun kaynaklarda zikredilmesi, ayrıca Mevlevilerin sözlü geleneklerinde *Rast Na’t-ı Mevlânâ*’nın bestesinin ona atfedilmesi, İtrî’nin Mevlevi olduğunu göstermektedir. Câmî Ahmed Dede (v. 1671/1672)’ye kapıldığı ise kronolojiye uygun bir rivayettir. Ancak bu, kendisi de bir Mevlevi olan Rauf Yektâ tarafından aktarılan ve Sâdeddin Nüzhet’in de söylediği gibi “hiç şüphe yok ki sadece şifahi” bir rivayettir. 17. asır ortalarının en önde gelen talik yazı üstatlarından Siyâhî Ahmed Efendi’den talik hat meşk ettiğine, yazdığı şiirlerin eldeki örneklerine ve Küçük İmâm Mehmed Efendi (v. 1674/1675) ile Hâfız Post (v. 1693/1694)’un vefatı için kaleme aldığı vefat tarihi manzumelerine bakılırsa iyi bir tahsil gördüğü anlaşılmaktadır.

Daha gençliğinde “olgun bir üstat bestekâr” olarak anılması, sıkı bir musiki terbiyesi aldığına ve erken yaşta üstatlığının teslim edildiğine işaret ediyor. Peki, musiki terbiyesini ve yetişmesini kime borçludur? Bu sorunun ilk cevabı Kantemiroğlu’ndan (Dimitri Cantemir) gelmektedir.

Yanlış olarak Itrî'ye ait zannedilen, Buhurcu Yakub Efendi'nin Otakçılarbaşı'ndaki kabri

Yazarımız Itrî'nin doğduğu tarihi Yaylak semtinde

Mehmed IV, 1642–1691, Türklerin padişahı, Claude du Bosc French, İskoçya Ulusal Galerileri Arşivi

Sultan IV. Murad müzik dinlerken, Hamse-i Atâî'den bir minyatur, 1634, Walters Sanat Müzesi Arşivi

Itrî'nin Fasil Mecmuası'ndan bir sayfa, imzasını “hakîr Itrî” diye atmış

Kantemiroğlu'nun yazdığına göre Itrî (*Buhurcuoğlu* olarak zikrediyor) Koca Osman'ın talebelerindendir. Hâfız Kömür, Memiş Ağa, Küçük Müezzîn ve Tesbîhî Emîr Çelebi de Koca Osman'ın talebeleri, yani büyük ihtimalle Itrî'nin meşk arkadaşlarıdır. Itrî'nin, vefatlarına tarih düşürdüğü, kendisinden yaşça büyük olan iki değerli musiki üstadı Küçük İmâm ve Hâfız Post'tan meşk etmiş olma ihtimali de kuvvetlidir. Nitekim Osmanlı musiki dünyasında, bir üstada giderek musiki eserlerini ondan, ezberlemek suretiyle alma usulü geçerli olduğundan ve her üstadın o devirde mevcut olan bütün eserleri ezbere bilmesi pek mümkün olmadığından, talebe farklı hocalardan farklı fasıllar ya da eserler geçirdi.¹ Yani Itrî, Koca Osman'ın talebesi olmakla beraber diğer hocalardan da eserler geçmiş ya da çeşitli musiki bahislerinde onlardan istifade etmiş olmalıdır. Zaten pek çok ilimde olduğu gibi musiki ilminde de ilerlemek isteyenler mutlak surette pek çok farklı hocanın halkasında ya da sohbetinde bulunurlardı.

Itrî'nin iyi yetişmiş bir musikişinas olarak IV. Mehmed devrinden (1648–1687) itibaren Saray'da hanendelik ve hocalık yaptığı belgelerle sabittir. Devrinin önde gelen hanendelerinden biri olduğu kaynaklara yansımıştır. Itrî bu vasıflarının ötesinde çağının ve bütün Türk musiki tarihinin en çok eser besteleyen bestekârlarından biri olarak kayıtlara geçmiştir. Esad Efendi'ye göre eserlerinin sayısı binden fazladır. Eserlerinin çokluğu kastedilerek söylenmiş bir söz olsa da pek az bestekâr için verilmiş olan bu eser miktarı dikkat çekicidir. Nitekim güfte mecmualarına bakıldığında onun en az 350–400 kadar eser bestelediği ve bunların arasından bazılarının epeyce uzun, usul bakımından karmaşık yapılı oldukları ve geniş bir makam yelpazesinde bestelendikleri görülmektedir.

*Kıskanıp gizlemiş kazâ ve kader
Belki binden ziyâde bestesini,
Bize mîrâsı kaldı yirmi eser...*

Yahya Kemâl Beyatlı
İşte Yahya Kemâl'in dediği gibi,

yüzlerce eser besteleyen koca bestekârdan bize anca 20 civarında eser kalmıştır. Eskiden musiki eserleri pek notaya alınmadığından, üstattan talebeye meşk edilmek suretiyle aktarılan eserler, belli bir müddet sonra zamanın yıpratıcı etkisinden kurtulamayarak unutulurdu. Yeni bestekârların eserleri eskilerin yerini alır, elde kadim zamanlardan pek az eser kalırdı. Itrî'nin eserleri de aynı kaderi yaşadı ve yine Yahya Kemâl'in ifadesi ile “Gemiler geçmeyen bir ummânda” kaldı. Ancak eldeki az sayıda eserle bile Itrî efsanesi devam etti. Musiki tarihinin büyük bestekârları arasında ilk akla gelenlerden oldu. Öyle ki aslında anonim olmalarına karşın, asırlardır camilerde okunan *Segâh Bayram Tekbiri* ve *Salât-ı Ümmiye* gibi renkli eserler onun bestesi olarak bilinmeye başladı.

Ona ait olduğunu tarihî kaynakların şahitliğinde öğrendiğimiz başlıca eserleri şunlardır: Klasik musikinin harikulâde melodileriyle örülmüş bir şâheser olan Nevâ Kâr'ı, sufi

müziğinin abidelerinden Segâh *Mevlevi Ayin-i Şerifi*, Pençgâh makamında iki haşmetli bestesi, İsfahan makamının en güzel örneklerinden olan bestesi ile Hisar makamının yapı taşlarından olan bestesi, Segâh makamının başyapıtlarından olan ağır semaisi, Bestenigâr, Bûselik, Râhatülervâh besteleri, Rast ve Irak makamındaki ağır semailer, Bayatî ve Nühüft Peşrevleri ve Nühüft makamında, güftesi de kendine ait olan tevşîhi.

Itrî, 1711–1712 yılları civarında hayata gözlerini yummuş ve dönemin biyografi yazarlarından Şeyhî'nin aktardığına göre “Mevlevîhâne Yenikapusu hâricinde” defnedilmiştir. Yani bugün Mevlanakapı olarak adlandırılan sur kapısının dışındaki mezarlıktadır Itrî'nin kabri. Bu tarife en uygun mezarlık “Tahir Efendi Mezarlığı” olarak bilinen mahaldir. Ancak Itrî'nin mezar taşına henüz tesadüf edilmemiştir. Surlarla mezarlık arasında Topkapı'dan sahile inen genişçe bir yol bulunduğundan, mezar yeri yol yapımında tamamen kaybolmuş olabilir.

Edirnekapı'ndan Eyüp'e doğru giderken, Mısırtarlası Mezarlığı'nın kuzeybatı tarafındaki köşesinde, Otakçıbaşı mevkiinde bulunan ve 16. yüzyılda yaşamış Buhurcu Şeyh Yakub Efendi'ye ait olan mezarın Itrî'nin zannedilmesi, “Buhurcu” unvanının yol açtığı karışıklıktan ileri gelmiştir. Lahdin ve mezar taşının, Itrî'nin yaşadığı ve vefat ettiği çağlara ait olmayıp en az 150 sene öncesinin özelliklerini göstermesi, bilhassa kabir şahidesindeki başlığın biçimi, ayrıca bu mezar yerini Yakub Efendi'ye ait gösteren tarih kaynaklarının mevcudiyeti, bugün dahi Itrî'nin zannedilen ve ziyaret edilen söz konusu kabrin onunla hiçbir alakasının olamayacağını kesin olarak teyit eder.

Aşağıdaki kare kodu okutarak, Itrî'nin *Segâh Ağır Semâî'* sini meşhur hanendelerden Hâfız Kemâl Bey'in Dârüelhân plâğına alınmış icrasından dinleyebilirsiniz. ◀

ITRİ'BESTESİ

¹ Eser geçmek: Bir musiki eserini, bir üstada gidip, onunla beraber eserin ritmik kalıbı olan usulü dizlerine vurmak suretiyle meşk etmek, ezberine almak.

15. Contemporary Istanbul

4 GÜNE 5.000 ESER

**1-4 HAZİRAN TARİHLERİ ARASINDA BİNLERCE
ÇAĞDAŞ SANAT ESERİNİ GÖRME FIRSATIMIZ
OLDU. HER YIL YAPILAN CONTEMPORARY
İSTANBUL'UN YANI SIRA BU YIL İLK DEFA
KAPILARINI ZİYARETÇİLERİNE AÇAN
ARTCONTACT'I DA SİZLER İÇİN GEZDİK.**

Çağdaş sanat fuarları; bir ülkenin tarihini, sosyal ve kültürel değerlerini yansıtmaları açısından büyük önem taşıyan sanat eserlerinin üretilmesi ve istikrarlı bir sanat piyasasının oluşması için önemli organizasyonlar arasında yer alıyor. Sanat eserlerinin devamlılığı için sanatçı, galerici ve koleksiyonerin birbirleriyle sürekli iş birliği hâlinde olması gerekir. Bu ilişkiyi canlı tutan ve ilk adımların atılmasına vesile olan esas organizasyonlar ise fuarlardır. 2000’li yıllardan beri ülkemizde peşi sıra açılan galeriler, düzenlenen fuar ve bienaller, sanat piyasasının gelişme grafiğini yukarı çekiyor.

Pandemi dolayısıyla uzak kaldığımız sanat fuarları bu yıl kısıtlamaların hafiflemesiyle sanatseverlere kapılarını açtı. Sanat eserlerini çevrimiçi gezmeye alıştığımız bir dönemden sonra binlerce eseri yakından seyretmek hepimize çok iyi geldi. Aynı tarihlere denk gelen iki büyük çağdaş sanat fuarı sanatseverlere yoğun ve koşturmalı dört gün yaşattı. Sadece birini bile sindirerek gezmek için birkaç güne ihtiyaç duyulurken iki büyük fuara ayrılan dört gün sanatseverler için hâliyle pek yeterli değildi. Bazı galeriler her iki fuarda da stant açarak sanatçıların eserlerini daha geniş bir sanatsever kitlesine sergileyebildiler. Contemporary İstanbul’da eserlerini izlediğimiz bazı sanatçılara ArtContact’da da rastladık.

Bu iki büyük sanat fuarını dergimiz okurları ve sanatseverler için fotoğrafladık.

CONTEMPORARY ISTANBUL 15. EDİSYONU

İstanbul’u dünyada çağdaş sanatın kalbinin attığı önemli merkezlerden biri hâline getiren Contemporary İstanbul, 2005’ten beri Lütfi Kırdar Sergi ve Kongre Merkezi’nde düzenleniyor. Sürdürülebilir sanat ortamının sağlanması için sanat kurumları ve enstitüler ile birlikte hareket ediyor. Bu yıl 15. edisyonu düzenlenen fuara öncekilerden farklı olarak sadece Türkiye’den sanat galerileri katılabilir.

Salgının yarattığı olağanüstü koşullar nedeniyle sosyallikten uzak geçirdiğimiz sıkı bir pandemi sürecinin ardından nihayet sanatın, yaşamı zenginleştiren ve insanı iyileştiren gücü devreye girdi. 5 günde, 20 seansta 8.336 kişi

tarafından ziyaret edilen fuarda yaklaşık 500 eser sergilendi. Contemporary İstanbul’un 16. edisyonu uluslararası sanat galerileri ve kurumları ile eylül ayında Haliç’teki Tershane İstanbul’da gerçekleştirilecek.

SANAT RETİNAL ALGININ ÖTESİNE GEÇEREK İNSAN ZİHNİNDE GERÇEK BİR İZ BIRAKACAKTIR.

Contemporary İstanbul’un bir uzantısı olan Plugin’in bu yılki konusu dijital sanat ve yeni medya sanatıydı. Plugin, ‘post-’ teması üzerinden insan-makine iletişimindeki akışa, yapay zekâya, insan-sonrası tartışmalarına, dijital karakterlere, birbiri içine geçen ve ayrılan yeni medyanın farklı yaklaşımlarına ve biyo sanat gibi üretim şekillerine yer verdi.

KAMUSAL ALANDA ARTCONTACT
Önceki yıllarda Ankara’da ArtForum ve ArtAnkara sanat fuarlarını organize eden ATİS Fuarcılık tarafından düzenlenen ArtContact, İstanbul’lu sanatseverlerle ilk kez buluştu.

Fuar mekânı olarak seçilen Avrasya Gösteri ve Sanat Merkezi 10 bin m²’lik kapalı, 5 bin m²’lik açık alanıyla bu tip etkinlikler için oldukça elverişli. Bir sanat fuarı için burasının tercih edilmesinin bir başka sebebi mekânın kamusal alan oluşuyla ilgili. Kamusal alanda sanatın görünürlüğüne hizmet eden bir yaklaşım sunması açısından ArtContact etkili bir başlangıç yaptı diyebiliriz.

ArtContact’da 79 sergi standı kuruldu ve yerli ve yabancı yaklaşık 1000 sanatçıya ait 4500 eser ziyaretçilerle buluştu. Galerilerin bünyesinde fuara katılan sanatçılar yanında, sivil toplum kuruluşu, üniversite ve belediye çatısı altında faaliyet gösteren sanatçılar da fuardaki yerini aldı. Resim, heykel, seramik, dijital art, enstalasyon eserler özellikle gençlerin büyük ilgisini çekti. Çağdaş sanat organizasyonlarına yeni bir soluk getiren ArtContact’ın her sene mayıs ayının sonunda sanatsever ile buluşması planlanıyor.

PANDEMİDE RENKLERE SARILAN DOKTORLAR...

ArtContact İstanbul’da yer alan sıra dışı projelerden biri Dışkapı Hastanesi Sanat Atölyesi’ydi. Dışkapı Hastanesi Ankara’da faaliyet gösteriyor. Pandemi dolayısıyla yoğun günler geçiren hastanede çalışan bir grup doktor ve sağlık personeli sanatın iyileştirici işlevine odaklanarak eski bir ameliyathaneyi atölyeye çevirmişler.

“Zihinsel yorgunluğu giderecek tek şey olarak renklere sarıldık” diyen sanat atölyesi mensupları yaptıkları resimleri ArtContact sayesinde sanatseverlerle buluşturma imkânı yakaladılar. ▲

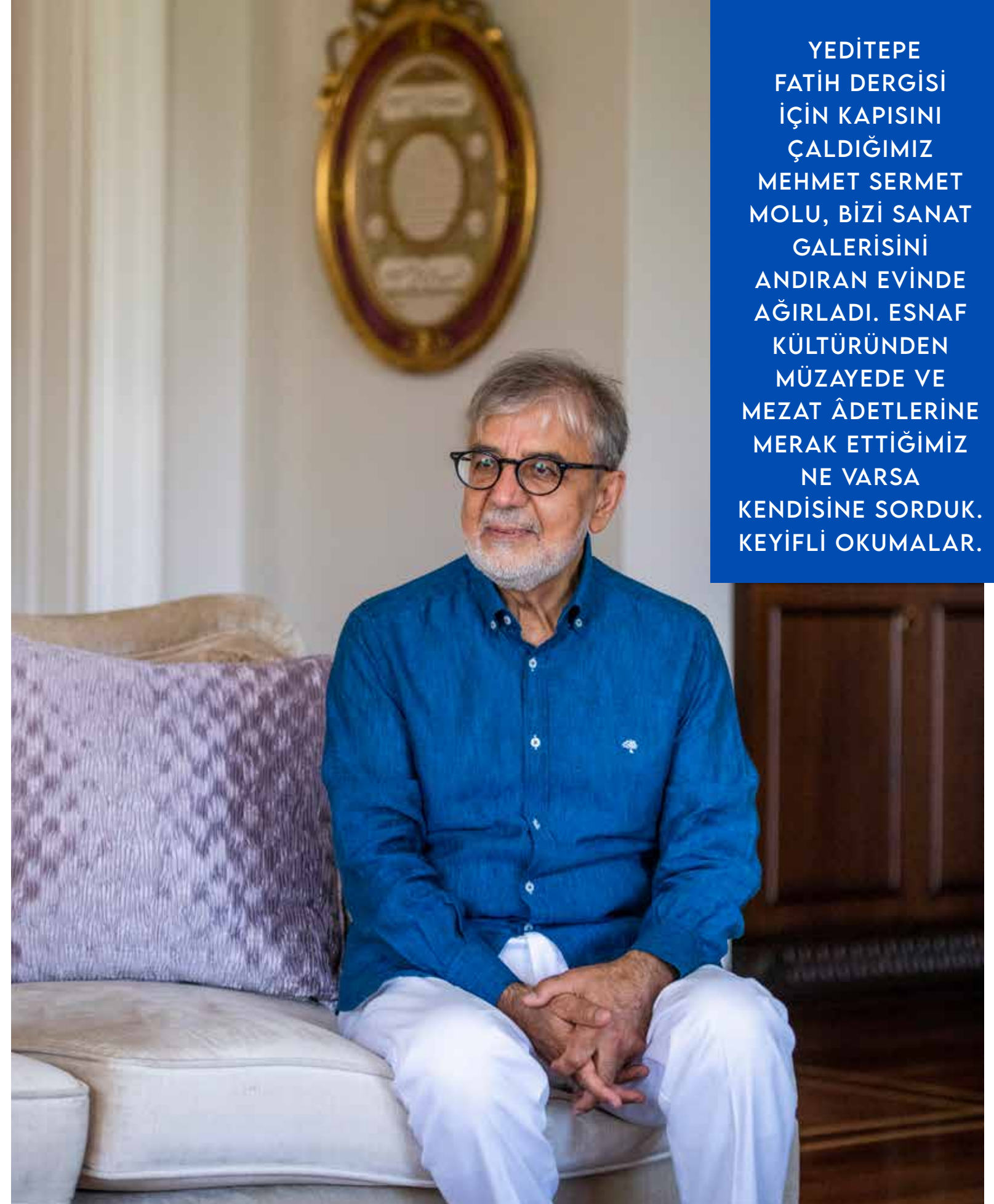

KOLEKSİYONCU, GÖZÜNÜ GÜZELE ALIŞTIRAN İNSANDIR!

“İSTANBUL BEYEFENDİSİ” DEYİŞİNİN TAM OLARAK GÜNÜMÜZDEKİ KARŞILIĞI MEHMET SERMET BEY. ÇOCUK YAŞTA ADIM ATTIĞI KAPALIÇARŞI’DA UZUN YILLAR KARDEŞLERİYLE BİRLİKTE BABA MESLEĞİ OLAN MÜCEVHER İMALATI VE TİCARETİ İŞİNİ SÜRDÜREREK DÜNYA ÇAPINDA BAŞARILARA İMZA ATMIŞ. GÜZELİN PEŞİNDE SÜREN YOLCULUĞU ONU İYİ BİR ANTİKA VE SANAT KOLEKSİYONCUSUNA DÖNÜŞTÜRMÜŞ.

YEDİTEPE
FATİH DERGİSİ
İÇİN KAPISINI
ÇALDIĞIMIZ
MEHMET SERMET
MOLU, BİZİ SANAT
GALERİSİNİ
ANDIRAN EVİNDE
AĞIRLADI. ESNAF
KÜLTÜRÜNDEN
MÜZAYEDE VE
MEZAT ÂDETLERİNE
MERAK ETTİĞİMİZ
NE VARSA
KENDİSİNE SORDUK.
KEYİFLİ OKUMALAR.

"ESKİ ÇARŞILAR SADECE TİCARETİN DÖNDÜĞÜ YERLER DEĞİLDİ, BURALAR AYNI ZAMANDA ADAP VE ERKÂN OKULLARIYDI. ÇARŞININ TOPLUMSAL AHLAKIN TESİSİNDE PAYI BÜYÜKTÜ. BURADA MÜŞTERİ İLE ESNAF ARASINDA SON DERECE GÜVENLİ BİR İLİŞKİ VARDI."

Kapalıçarşı'nın eski esnaflarındansınız. Çarşının alışveriş kültürünü biraz anlatır mısınız?
Kapalıçarşı 500 küsur yıllık bir tarihe sahip. Hatta kimilerince buranın iç bedesten dediğimiz kısmı İstanbul'un fethinden önce de çarşı olarak kullanılıyordu. Eğer öyleyse Kapalıçarşı'nın mazisi İstanbul'un fethinden daha eskiye gider. Kapalıçarşı, İstanbul'un hatta bütün ülkenin ticari hayatında birinci derecede önemli bir merkez. Biliyorsunuz, eski çarşılar sadece ticaretin döndüğü yerler değildi, buralar aynı zamanda adap ve erkân okulları olarak iş görürdü. Çarşının toplumsal ahlakın tesisinde payı büyüktü. Burada müşteri ile esnaf arasında son derece güvenli bir ilişki vardı. Tabii o zamanın ticari kuralları şimdikine göre daha farklıydı. Bir ürünün reklamını yapmak, malını fazlaca övmek ayıp karşılanırdı. Müşterinin ürünü kötülemesi de aynı şekilde ayıptı. Bütün bunlar o çarşının kültüründen ileri geliyordu. O kültürün yaşatılması gerekir. Kapalıçarşı'da sokak isimleri çadircılar, kalpakçılar, örücüler, kilitçiler, yorgancılar, akikçiler gibi mesleklerle göre verilmiştir. Her esnaf kolunun kendine ait sokağı, bir bölgesi var. Bu da bize çarşıda işleyen sistemi gösterir. Alışverişe gelenler istedikleri ürünü kendi sokağında bir arada görebiliyordu.

Esnaf da birbiriyle dayanışma hâlindeydi. Maalesef mesleklerin çoğu kayboldu. Kapalıçarşı'daki esnaf çeşitliliği azaldı. Bizim çocukluğumuzda kuyumcular parmakla sayılacak kadar azdı ve kuyumcu dükkânları kendi sokağında sıralanırdı. Ama şimdi bakıyorum, Kapalıçarşı denilince akla hemen kuyumcular geliyor. Her ne kadar son 50 yılda büyük değişiklikler olmuş, Kapalıçarşı renkliliğinden çok şey kaybetmişse de yine de kendine mahsus bir cazibesi hâlâ var.

Çocukluğunuzdan beri Kapalıçarşı'da mısınız?

Evet. O zamanki âdete göre okullar tatil olduğunda neredeyse hiçbir çocuk evde durmazdı. Çocuklar ailenin iş yeri varsa orada, yoksa eşin dostun dükkânında, atölyesinde çalışır vaktini değerlendirirdi. Ailelerin bundan maddi bir beklentisi olmazdı. Hatta bizden önceki dönemde babalar kendi çocuklarını yanında, dükkânında çalıştıran ahabplarına para verirlermiş. Çocuğum orada bir iş öğreniyor diye düşünürlermiş. Hakikaten de çocuklar bu yolla küçük yaşta hem kendi emeğinin karşılığını görme zevkini tadar hem de

hayatın meşakkati, zorluğunu tanımış olurdu. Şimdi böyle bir âdet kalmadı.

Kapalıçarşı'da başlayan ve dünyaya açılan bir aile şirketiniz var. Bu başarıyı nasıl sağladınız?

Kapalıçarşı insan ihtiyacını karşılayabilecek her şeyin bir arada bulunduğu yer, daha doğrusu eskiden öyleydi. Bu özelliği yabancılara hep cazip gelir. Çünkü kapalıçarşı kültürü doğulu ülkelere mahsus, Batı'da

görülmez. Mekânımız Kapalıçarşı işimiz de daha çok yurt dışına yönelik olunca dünyanın birçok yeriyle irtibatımız oldu, tanındık. Zaman ayırınca, emek verince her şey olur. Ne yapıyorsak yapalım, işimizin hakkını vermemiz gerekir. Ben eski âdete göre yetiştim, daha ilkokul sıralarındayken iş hayatına bir ucundan dâhil edildim.

Sanat eserlerine ilginiz ne zaman başladı?

Kapalıçarşı dediğim gibi her ihtiyacı karşılayan bir mekândı. Antikalar ve sanat eserleri bakımından da oldukça zengin bir yerdi. Özellikle iç bedestende

her döneme ait antika eşyaya, sanat eserlerine rast gelmeniz mümkündü. Burada çok iyi ressamlarla, çok iyi hattatlarla karşılaşmanız an meselesiydi. Osmanlı pazarı için yurt dışında yapılmış porselenlerin, ahşap işlerinin, süs objelerinin en çok ve en iyilerinin bulunacağı yer Kapalıçarşı ve etrafındaki hanlardı. Çocukluğum bu havayı teneffüs ederek geçti. Bu eserlere çok değer verildiğini keşfettiğimde kendim de özel olarak antikayla ilgilenmeye başladım. Bu merakımın hayatıma yansımaları hep olumluydu. Çevremde bu işleri seven kim varsa, onlarla ahabplık kurdum.

"ZAMAN AYIRINCA, EMEK VERİNCE HER ŞEY OLUR. NE YAPIYORSAK YAPALIM, İŞİMİZİN HAKKINI VERMEMİZ GEREKİR. BEN ESKİ ÂDETE GÖRE YETİŞTİM, HAYATA ERKEN ATILDIM."

Evinizdeki kıymetli eserler size sorulacak pek çok sorunun yanıtı gibi, ancak yine de sormak isterim. Eser toplarken nelere dikkat edersiniz, özellikle ilgilendiğiniz bir dönem var mı? Esasında güzeli seviyorsanız, güzel olan her şey size hitap eder. Hangi dönemde üretilmiş olursa olsun, ben güzel olanın taliplisiyim. İster Osmanlı ister Avrupa; çok da fark etmiyor. Diğer taraftan Osmanlı devleti bir imparatorluktu, neredeyse sınırsız bir kültürel zenginlik barındırıyordu. Bütün medeniyetlere açık, onlarla ilişki içindeydi. Batı'yla bilhassa yakın bir diyalog hâlindeydi. Osmanlı sağlam zevk sahibiydi. Öyle ki Avrupalı sanatçılar bu zevke hitap eden eserler ürettiler. Birçok porselen, saat ve mobilya eşya Osmanlı pazarı için imal edildi. Hâliyle benim tercihim de bu yönde. Elbette koleksiyonculukta yakın dönem eserlerini takip ve temin etmek daha kolaydır. Kimi durumda kendi

"DUVARIMDA ASILI TABLOYU BİR SÜRE SONRA BAŞKASIYLA DEĞİŞTİRİRİM. BU YENİLİK, DEĞİŞİKLİK İNSANA İYİ GELİR. ESERLER EVİN, YANİ HAYATIN İÇİNDE, DAİMA GÖRÜNÜR OLMALIDIR."

mizacımıza yakın gelen eserleri tercih ettiğimiz de olur. Ancak başta dediğim gibi, benim için temel kıstas güzelliğidir.

GÜZELİN DE KENDİSİNE GÖRE KURALLARI VARDIR

Size göre güzelin tanımı nedir? Güzelin tanımı çok kimse tarafından yapılmıştır. Kimisi güzelin herkese göre değiştiğinden bahseder. Bu düşüncenin yanlış olduğunu düşünüyorum. Güzelin kendisine göre kuralları, ölçüleri vardır. Renklerin, çizgilerin kesinleşmiş güzellik ölçütleri vardır. Bu kurallar, ölçüler tarihin en eski devirlerinden bu tarafa derin bir sanat tecrübesiyle birlikte intikal etmiştir. İlk iyi sanatçılar, ustalar doğadan faydalanmıştır. Doğadaki motifleri, renkleri, tonları sanata bir ölçüyle geçirmişlerdir. Tabiata baktığınızda renklerde hiçbir uyumsuzluk göremezsiniz, bütün tonlar gözünüze hoş görünür. Şu da var ben şu rengi daha çok seviyorum diyebilirsiniz. Ama en güzel renk budur diyemezsiniz. Yeşil, kırmızı, mavi vs hepsi yerini, ölçüsünü bulduğunda en güzel tondadır. Bu sebeple sanatçıların güzellik ölçütlerine riayet etmesi gerekir. Koleksiyoncu içinse önemli olan gözünü güzele alıştırmasıdır. Güzel obje ancak böyle seçilebilir.

Koleksiyoncu olmak en başından beri aklınızda var mıydı?

Hayır yoktu. En başta amacım evimde birtakım güzel nesne ve eşyaya yer vermektir. Hani güzel bir şey görünce onun sahibi olmak isteriz ya. Kimi insan yüzlercesini biriktirmek suretiyle tatmin olur. Kimi insan da beğendiği eserleri izlemeyi sever, onları hep görebileceği yerde tutar. Ben de böyleyim. Duvarımda asılı tabloyu bir süre sonra başkasıyla değiştiririm. Bu yenilik, değişiklik insana iyi gelir. Ben müzecilik mantığı ile biriktirmem. Eserler evin, yani hayatın içinde, daima görünür olmalıdır. Böylece o evdeki çocukların gözleri de güzele alışır, zevk sahibi olur.

olmasaydı bu yazılar da olmayacaktı aslında. Eserlerimin hepsinin işte böyle bir hikâyesi var. Çerçevesi başka yerden, yazısı başka yerde yaptırılmış, tezhibi için günlerce çalışılmış...

SÜHEYL HOCA BANA HEM SANAT ZEVKİ AŞILADI HEM DÜNYA GÖRÜŞÜMÜ GENİŞLETTİ

Süheyl Ünver ile tanışmanız nasıl oldu? Lisede talebeyken bir arkadaşımın yaptığı tezhibi gördüm. Bu arkadaşım vesilesiyle Süheyl hocadan haberdar oldum. Kubbealtı Cemiyeti'ne gittim. Çarşamba günleri orada dersler yapıyormuş. Ben de kaydoldum. Tezhip ve hat atölyesinde arkadaşça bir ortam vardı. Burada başka bir âleme girmiş gibi oluyordum. Cuma günleri de Cerrahpaşa Hastanesi'nde Süheyl hoca'nın yanında çalışmalara devam ettik. Süheyl hoca bana hem sanat zevki aşıladı hem

"ESER TOPLARKEN YA İLGİ DUYDUĞUNUZ ALANDA HER ŞEYİ ALIRSINIZ YA SEVDİĞİNİZ BİR SANATÇIYLA İLGİLİ HER ŞEYİ TOPLARSINIZ. BEN HAYATTA OLAN SANATÇILARLA TANIŞARAK ONLARIN ESERLERİNİ TOPLAMAK GİBİ BİR YOLU TERCİH ETTİM. BU NEDENLE HER ESERDE BENDEN BİR HİKÂYE VARDIR."

dünya görüşümü genişletti. Hayatıma birçok güzellik kattı. Onu tanıdığım, onun öğrencisi olduğum için kendimi fevkalade şanslı hissediyorum.

Faik Kırımlı çini koleksiyonunuzdan biraz bahseder misiniz?

Osmanlı sanatları içinde çini önemli bir yer tutar. Çini mimaride en görünür süsleme unsurudur. Camilerin büyük bir kısmında özellikle 16. yüzyıl yapılarında çok değerli çiniler göze çarpar. Osmanlı çinisinin bir benzeri dünyanın herhangi bir yerinde üretilmemiştir. Çini sadece

sanatı o zaman gerilemiş, neredeyse yok olma derecesine gelmiş. Tekfur Sarayı'nda üretilen çinilerle bir nebze olsun canlanma görülse de hiçbir zaman 16. yüzyıl çinilerinin kalitesine ulaşamamış.

Faik Kırımlı, gördüğü bir İznik çini parçasından yola çıkarak bu sanatı yeniden canlandırabileceğini düşünmüş, hayatını buna adanmış bir sanatçı. Tanışmamız onu tanıyan bir arkadaşım sayesinde oldu. Birlikte uzun zaman geçirme bahtiyarlığına eriştim. Faik bey çok öğrenci yetiştirdi. Hem Kütahya'daki firmalara hem İstanbul'da bu işe gönül veren insanlara çini sanatını anlattı. Onun dışında kimse 16. yüzyıl çinilerine yakın çiniler üretilmedi. Buna rağmen ürettiği eserlere uzun süre bakmaya tahammülü yoktu. Çünkü baktıkça kendinde hatalar görebiliyordu. Son derece zor şartlar altında kurduğu bir fırını vardı. İlk defa renklerin istediği tona yaklaştığı, renklerin akmadığı,

desenden ibaret değildir. Onun bir de teknik, teknolojik boyutu vardır. Ne zaman maliyetler azalsın diye farklı malzemeler kullanılmış, çini

"FATİH BİZİM YAŞADIĞIMIZ DÖNEMDE ESKİ İSTANBULLULARIN OTURDUĞU BİR YERDİ. NÜFUS AZDI. SOKAKTAKİ GÜZELLİKLERİ GÖRMEK İÇİN EVİMİZDEN KAPALIÇARŞI'YA HEP YÜRÜYEREK GİDERDİM."

sırın tuttuğu bir eser üretmişti. Onu bir dostu beğenip almış, seneler sonra o arkadaşı bu parçayı satmak istemiş. Faik Kırımlı da ondan alıp bana getirmişti. Bunun yanında, başarılı olma ümidi taşıdığı eserlerinden birkaç tanesi daha benim koleksiyonumdadır.

Uzun yıllar Fatih'te kalmışsınız. O günlerden hafızanızda neler kaldı?

1956-1964 yılları arasında Taşkasap semtinde oturduk. Oğuzhan Caddesi'nde ve Sofular'da oturmuşluğumuz da var. Her şeyin süratle değiştiği bir ortamda ne şehir ne semtler eskisi gibi kalır. Fatih bizim yaşadığımız dönemde eski İstanbulluların oturduğu bir yerd. Nüfus azdı ve yarıdan fazlası en az üç kuşak Fatihliydi. Vatan caddesinin iki tarafında bostanlar vardı. Nüfus artışıyla birlikte buraya özgü hayat tarzı yok olmaya yüz tuttu. Kapalıçarşı'ya yürüyerek giderdik. Çünkü yürüdüğümüz yerlerde çok güzel eserleri seyretme imkânı bulurduk. Şehzadebaşı Camii ve külliyesi bunlardan biriydi mesela. O güzel binaları büyük oranda kaybedince şehirde yürümenin tadı pek kalmadı.

MEZATLARA ŞEKERLİK SATIŞI İLE BAŞLANIRDI

Geçmişte müzayede ya da mezatlar şimdikinden farklı mıydı?

Müzayede “arttırmak- tezyit etmek”, mezat ise “arttırma yaparak satmak” demek. Müzayede ise eserlerin fiyatlarını arttırmak için taliplileri âdeta yarıştırmak demektir ki bence Türk mantığına uygun değil. Hatta bir deyim vardır, “Haraç mezat satıldı.” denilir. Bir sebep zuhur etmiş ve satılmıştır. Hâlbuki öbüründe eşya iftiharla satışa çıkarılır. Bir insanın evinin eşyasını bu şekilde satması pek hoş karşılanmazdı eskiden. Şimdi usul değişti. Eski âdete göre mezatlar büyük konaklarda yapılırdı. Gazeteye küçücük bir ilan verilirdi. Meraklı olanlar zaten ilanı hemen görür gelirdi. Eserler 50 ila 100 kişiye teşhir edilirdi. Tatlı başlasın tatlı devam etsin diye mezatla ilk şekerlik satışı yapılırdı. Genelde ucuz bir parça olurdu. Benim de çok hoşuma giden bu geleneği hâlâ yaşatan mezatlar var. İnşallah devam ettirilir. Kapalıçarşı'da Sandal bedesteninde 4 mezat salonu vardı. Bunlarda eşya, halı, mücevher ve antika mezatları yapılırdı. Mezat zamanına kadar eserler vitrinde teşhir edilirdi. Eşyanın bedelini tahmin eden, esere bir bedel biçen kişilere muhammen denilirdi. Bu kişiler hem eşyadan hem antikadan çok iyi anlarlardı. Mezat konusunda çarşıda çok tecrübeli insanlar vardı. Şimdi her iki etkinlik de farklı mekânlarda yapılmaya devam ediyor. Hatta artık çevrimiçi müzayedeler bile yapılıyor. ▲

Fatih'te
kitap meraklılarının
yeni mekânı

MERKEZ KÜTÜPHANESİ

YARATICI DÜŞÜNCE,
ESTETİK TASARIM,
YERİNDE
UYGULAMA...
MEKÂNDA
DÖNÜŞÜMÜN
HİKÂYESİ.

Amfi düzeninde tasarlanmış çalışma salonunda oturmuş bu yazıyı kaleme alırken, bir yandan da kulaklığımın hafif bir müzik dinliyorum. Burası Fatih Belediyesi'nin hizmete yeni giren Merkez Kütüphanesi. Vatan Caddesi üzerinde bulunan Fatih Belediyesi ana hizmet binasının içinde açılan bu kütüphane pek çok açıdan dikkatleri üzerine çekiyor. Merkezî konumu, iç mimarisi, kitap kapasitesi, öğrenci dostu ikramlarıyla ders çalışmak, kitap okumak veya benim gibi yazı yazmak isteyenler için biçilmiş kaftan. Şimdi bu yeni kütüphaneyi diğerlerinden ayıran özelliklere kısaca değinelim.

Fransız yazar Marcel Proust, “Okumak bir dostluk kurmaktır.” der. Kuşku yok ki kütüphaneler kitapla arasında dostluk bağı oluşmuş, okuyup öğrenmeyi vazife edinmiş herkesin buluşma noktasıdır. Günümüzde irili ufaklı kütüphanelerin sayısında ciddi bir artış var. Kamu kurumları, özellikle de belediyeler lise çağından başlayarak akademik kariyer planlayan öğrencilerin ders çalışabileceği, araştırma yapabileceği

kütüphaneler kuruyorlar. İstanbul’da kütüphane denildiğinde aklımıza bir çırpıda Atatürk Kütüphanesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi, İSAM gibi günde binlerce insanın faydalandığı mekânlar geliyor. Bu büyük kütüphanelere son eklemelenen Fatih Belediyesi Merkez Kütüphanesi oldu ve bölgede çok önemli bir boşluğu doldurdu.

SEMT KÜTÜPHANELERİ FIRSAT EŞİTLİĞİ DEMEK

Fatih sınırları içinde son iki yılda önemli lokasyonlara yeni kütüphaneler kuruldu. Dervişali Kütüphanesi, Kalenderhane Kütüphanesi, Vani Dergahı Kütüphanesi, Kadırga Kütüphanesi, Topkapı Kütüphanesi, Kariye Kütüphanesi, Abdi Çelebi Kütüphanesi, Kariye Çocuk Kütüphanesi, Karagümrük Kütüphanesi, Kasım Güneşi Kütüphanesi, Davutpaşa Medrese, Fatih Merkez Kütüphanesi ve son olarak da Cerrahpaşa Kütüphanesi kitapseverlerle buluştu. Merkez Kütüphanesi farklı mimari özellikleri ve konumu bakımından ayrı bir yerde duruyor. Kütüphane belediye hizmet binasının içinde, hatta tam ortasında. Yoğun bir koşturmaya ve çalışma temposunun içinde şeffaf duvarlarla yalıtılmış, dingin, sükûnetli ortamıyla dikkatleri üzerine çekiyor. Gençlerin büyük beğenisini toplayan kütüphanenin müdavimlerinden biri de Fatih Belediye Başkanı M. Ergün Turan. Başkan bey, fırsat buldukça kütüphaneye uğrayıp kitaplar arasında vakit geçiriyor. Gençlerle hasbihal ediyor.

Kırk binden fazla kitaba sahip Merkez Kütüphanesi şimdiden İstanbul'un sayılı büyük kütüphaneleri arasında sayılıyor. Kütüphanede kitap okuma ve ders çalışma bölümünün yanı sıra seminer odası, bilgisayar bölümü ve kafeterya da bulunuyor. Çay, kahve ikramı, fotokopi hizmeti ücretsiz. Kütüphanenin işleyişini Fatih Belediyesi'nin diğer kütüphaneleriyle birlikte web sitesi üzerinden görmek mümkün.

Önümüzdeki dönemde kütüphane içinde söyleşi, konferans, seminer programları da düzenlenecek, ayrıca öğrenci koçluğu hizmeti verilecek.

YARATICI FİKİR, KALICI ESER

Fatih Belediyesi Plan ve Proje Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüğü'nün koordineli çalışmasıyla ortaya çıkan kütüphane Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü tarafından modern bir sistemle işletiliyor. Kuruluş sürecinin nasıl gerçekleştiğini sorduğumuz Plan

KÜTÜPHANE, YOĞUN BİR KOŞTURMACA VE ÇALIŞMA TEMPOSUNUN ORTASINDA, ŞEFFAF DUVARLARLA YALITILMIŞ, DİNGİN, SÜKÛNETLİ ORTAMIYLA DİKKATLERİ ÜZERİNE ÇEKİYOR.

ve Proje Müdürü Sümeyye İstif Koç, “Bu kütüphane, sayın başkanımızın Fatihli gençlere hediye etmek istediği bir mekândı. Bizde bu doğrultuda çalışmalarımıza başladık. Bugün Merkez Kütüphanesi olarak hayata geçirdiğimiz mekân belediye binası içindeki atıl bir

alandı. Süreç içinde farklı tadilatlar gören bu alan daha önce hiç işlevsel olarak kullanılmamıştı. Kamusal bir alanın halka açılması ve hizmet vermesi bu mekânı daha da kıymetli kılıyor” diyor. Koç ayrıca şunları ifade ediyor: “Proje süreci yaklaşık iki ay sürdü. Aslında bu bir tadilat projesiydi, yeniden yapım değildi. İyi bir uygulayıcımız ve mimar firmamız vardı. Sonuç da çok güzel oldu. Kütüphanenin kitapları yapılan iş birliği protokolüyle Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından sağlandı. Yine aynı şekilde Gençlik ve Spor Bakanlığı da bu proje için ödenek sağladı. Bir kamu binasının 24 saat boyunca açık kalarak öğrencilere, kütüphaneden hizmet almak isteyenlere hizmet vermesi bu mekânı oldukça değerli kalıyor. Saat 17:00'den sonra yaşamayan bir binayı, ilçenin sakinlerine açarak yaşayan bir hâle getirmiş olduk. Bu projeyi hitap ettiği kitle, içinde barındırdığı değerli kitaplar, misafirlerine sunduğu ikramlarla beraber ayrıcalıklı kılan da yine bir kamu binasının içinde yer alması, bu alanın yeniden tasarlanarak hizmete dâhil edilmesidir.”

"KENDİMİZİ ÖĞRENCİLERİN YERİNE KOYDUK"

Projede emeği olan bir diğer müdürlük ise Fen İşleri'ydi. Projenin detaylarından bahseden Fen İşleri Müdürü Serhat Yakar özellikle şu hususlara dikkat çekiyor: "Bu proje Belediye Başkanımız sayın M. Ergün Turan'ın Fatih'te üretilecek hizmetler doğrultusunda bize işaret ettiği vizyonun şık bir göstergesidir. Bilindiği gibi ilçemiz İstanbul'un en eski yerleşim bölgesini içeriyor. Hizmet üretme noktasında bunun bazı dezavantajları var, bazen kısa zamanda pratik, işlevsel çözümler üretmek zorundasınız. Bu çerçevede biz de teknik ekiplerimizle gençlerimizin spor faaliyetlerini yapabilecekleri alanlar ve kütüphanecilik hizmeti verilecek mekânlarla ilgili hem proje hem ihale hem de uygulama hazırlıklarına başladık. Bu yolda çok hızlı biçimde aksiyon alındı. Çoğu tamamlanan on beşe yakın yapı hayata geçirildi. Merkez Kütüphanesi de kapasite ve iş hacmi olarak bu yapıların en büyüklerinden birisidir. Söz konusu alanın kütüphane olarak işlevlendirilmesi fikrini sayın

Belediye Başkanımız ileri sürdü. Biz de Fen İşleri Müdürlüğü olarak yaşayan bir mekânı nasıl planlayacağımızı elektrik, mekanik ve inşaat anlamında detaylı inceleyerek sürece dâhil olduk. Mekânın uygulama aşamasında belediyemizin hizmetlerinin aksamaması için çoğu zaman gece vardiyaları düzenledik ki bizi en çok düşündüren buydu. Çok şükür problem yaşamadan atlattık. Birebir kendimizi buraya gelen öğrencilerin yerine koyarak onların en ufak ihtiyaçlarını bile düşünerek, mekânsal uygulamaları dokuz ay gibi kısa bir sürede tamamladık."

BÜTÜN DETAYLAR GENÇLERİN MUTLULUĞU İÇİN

Bu büyük ve kullanışlı kütüphanenin işletmesini şu an Fatih Belediyesi Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü üstleniyor. Merkez Kütüphanesi'ni ve müdavimlerini sorduğumuz Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürü Cengiz Usta bize şunları anlatıyor: "Kütüphaneler Başkan Bey'in fevkalade önemseydiği projelerdir. Plan ve Proje Müdürlüğü ve Fen İşleri Müdürlüğü'müzün de gayretleriyle

KİTAP KURTLARI AÇIK RAF SİSTEMİ SAYESİNDE İSTEDİKLERİ KİTABA ANINDA ULAŞIYOR. KİTAPLIK İÇİNE YERLEŞTİRİLMİŞ OTURMA ALANLARI, SES YALITIMINI SAĞLAYAN AKUSTİK PANELLER DİKKAT ÇEKİCİ DETAYLARDAN.

FATİH'TE SON İKİ YILDA KURULAN KÜTÜPHANELERİN 11.'Sİ OLAN MERKEZ KÜTÜPHANESİ HUZURLU ÇALIŞMA ORTAMI VE İKRAMLARIYLA GENÇLERİN GÖNLÜNDE TAHT KURDU.

Fatih'te iki yıl içinde 12 kütüphane kurduk. Bütün kütüphanelerimizde yoğun bir sirkülasyon yaşanıyor. Merkez Kütüphanesi inşaatı sürerken bize ne zaman açılacağını soran birçok öğrenci oldu. Yeni kütüphanemizle bölgedeki ciddi bir ihtiyacı karşıladığımızı ilk gün içeriği tamamen dolduran gençlerimiz sayesinde iyice anlamış olduk. Şu an ortalama günlük bin kişiyi ağırlıyoruz. Raflarımızda bulunan 40 bin eser diğer kütüphanelerimizde olmayan kitaplardan seçildi. Bunun yanı sıra Merkez Kütüphanesi'ne bağış yapmak isteyen yayınevleri de oldu. Kitaplarımızın sayısı her geçen gün artıyor. Burada ders çalışan öğrencilerimizin arasına bazen ben de karışıyor, gözlem yapıyorum. Gözlerindeki memnuniyete şahit olmanın yaşattığı huzur bambaşka. Kütüphanemizle ilgili olarak daha başka projelerimiz de var. Örneğin öğrenci koçluğu bunlardan biri. Yani önümüzdeki dönemde öğrencilerimiz hazırlandıkları sınavlar ve üniversite hedefleri hakkında uzmanlarımızdan birebir destek alabilecekler."

MEKÂNIN TASARIMI ZİHNİ ÇALIŞMAYA İKNA EDİYOR

Havadar, ferah bir mekâna sahip kütüphanenin iç mimarisi de oldukça estetik. Raf sistemleri, kitap kurtları için düşünülmüş kitaplık içi oturma alanları, belediyenin içindeki sesin kütüphaneye geçmesine engel olan akustik paneller dikkat çeken detaylardan. Mimari projeyi hayat geçiren tasarımcı Ayşe Şerbetçi kütüphane tasarımını anlatırken şunları söylüyor: "Belediye hizmet binasının zemin katında bir alanın yeniden işlevlendirilerek kütüphaneye dönüştürülmesi fikri benim açımdan çok heyecan vericiydi. Aynı zamanda İstanbul'un en büyük kütüphanelerinden birini tasarlıyorduk. Bu yüzden kütüphanenin aynı mekânı paylaştığı belediye binasından, yani çalışma ofislerinden en estetik formda ayrılması önemliydi. Binaya giriş -çıkışlar yeni planlama doğrultusunda düzenlendi. En önemli konu, çalışmak için sessiz ve izole bir alanın sağlanmasıydı. Projede kademeli bir geçiş sağlanarak 7/24 açık kamusal alanlar, yarı izole mekânlar ve bireysel çalışma alanları tanımlandı.

Uzay kafes sistemi ile kapatılan iç avlunun merkezine kütüphane çalışma alanlarının kullanımına uygun bir amfi eklendi. Kütüphanenin girişi Fatih'i ve İstanbul'u anlatan şiirlerden seçilmiş ifadelerle, duvar bitkileriyle ve sanat objeleriyle süslendi. Fatih Merkez Kütüphanemiz mekân tasarımı bağlamında daha pek çok ayrıntıyı barındırıyor.”

BÜTÜN SÜREÇLERİYLE BİR MODEL

Kütüphane projesinin uygulamasını yapan yüklenici firmanın şantiye şefi Fatih Arlı ise işleyen bir bina içinde farklı bir hizmet alanı inşa etmenin zorluklarına değinirken şunları söylüyor: “Faaliyetin sürmekte olduğu bir mekânın içinde inşaat yürütmek elbette zordu. Belediye birimlerinin ve belediyeye hizmet almaya gelmiş vatandaşlarımızı rahatsız etmeden çalışmalıydık. Tabii diğer taraftan bizim arkadaşlarımız da rahat çalışmalıydı. Bu nedenle proje iki aşamalı olarak çalışıldı. İlk etapta belediye girişi düzenlendi. İkinci etapta ise kütüphanenin inşası yapıldı. Bu süreçte hâlihazırda devam eden işleyiş hiç etkilenmeden devam etti. Hiçbir hizmet biriminde bir aksilik yaşanmaması için azami dikkat gösterildi.

ROMAN YAZARI MARCEL PROUST, “OKUMAK BİR DOSTLUK KURMAKTIR.” DERKEN NE KADAR HAKLI. MERKEZ KÜTÜPHANESİ’NİN NİCE KALICI DOSTLUĞA KUCAK AÇACAĞI İLK GÜNDEN ANLAŞILDI.

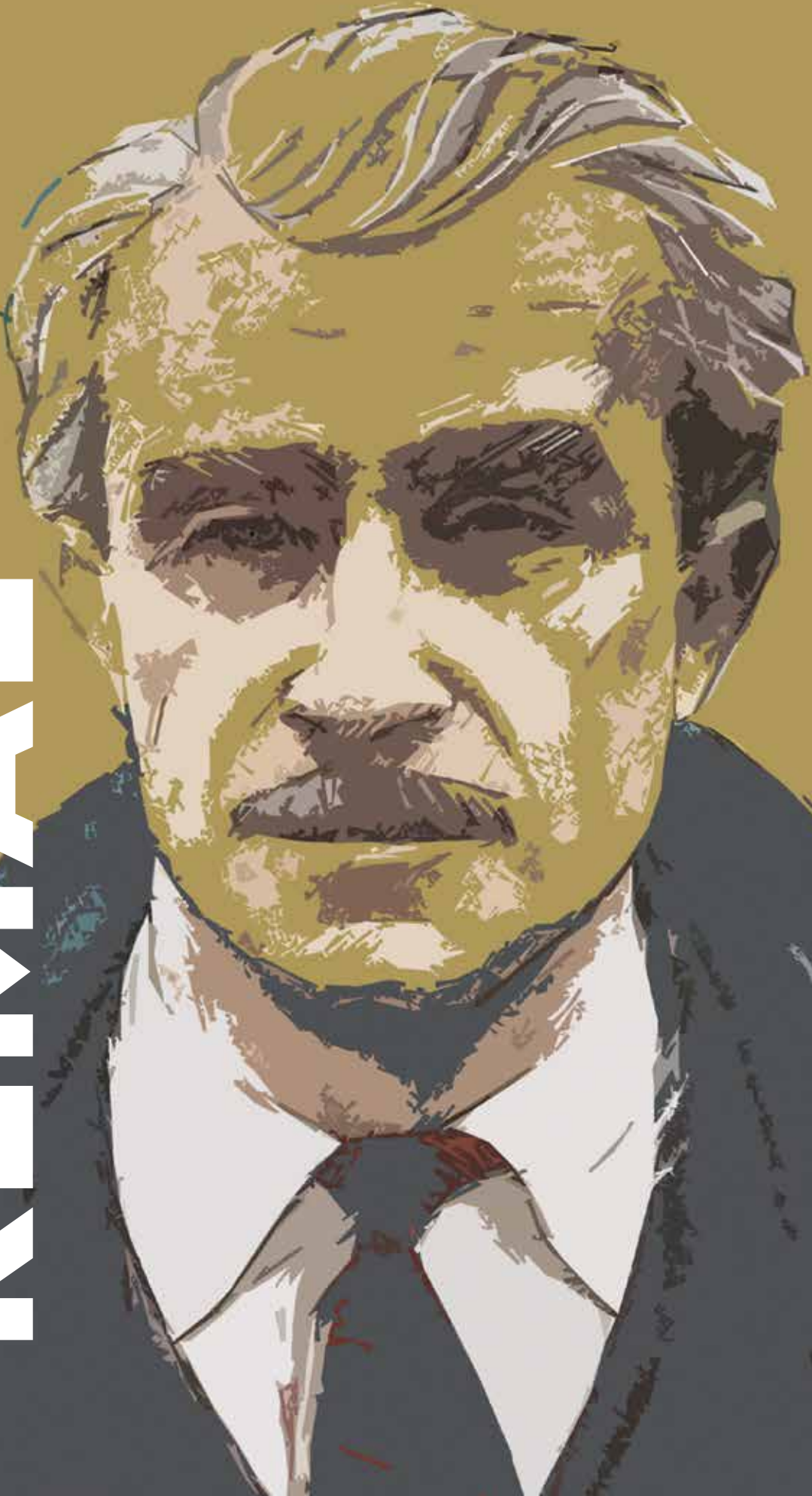
Bu anlamda hep beraber koordine olup tüm çalışma süreçlerini planladık. Gürültülü çalışmalar mesai bitiminde yapıldı, sevkiyatlar belirli saatlere çekildi.”

BU KÜTÜPHANE SIKICI DEĞİL, EĞLENCİLİ

Kütüphane sorumlusu Büşra Özgör de Merkez Kütüphanesi’nin işleyişine dair şu bilgileri veriyor: “Merkez Kütüphanemizde 16 yaş ve üzeri herkesi misafir olarak kabul edebiliyoruz. Özellikle üniversiteye çalışan öğrencilerimiz bu kütüphanemizden çok memnun. Çünkü bu kapıdan içeri girdikleri andan itibaren ihtiyaç duyacakları her şeyi kütüphane olarak karşılıyoruz. 40 bin civarında kitabımız var. Ayrıca internet bağlantısı olan bilgisayarlarımız da ziyaretçilerimizin hizmetinde. Üye olunduğu takdirde ödünç kitap verebiliyoruz, fotokopi hizmetimiz de ücretsiz. Kütüphaneye giriş yaparken oturacakları yeri de seçebiliyorlar. Kafeteryamızda çay, kahve, çorba ikramlarımız var. Burası çok farklı, keyifli bir atmosfer sunuyor ders çalışmak, kitap okumak için gelenlere. Aynı zamanda yoğun işliyor. Sabah açılır açılmaz gelip akşam kapanana kadar burada çalışan müdavimlerimiz de var.”

ORHAN KEMAL

CİBALİ'DEKİ UMUDUN YAZARI

❖ IŞIK ÖĞÜTÇÜ
ORHAN KEMAL MÜZESİ KURUCUSU

1951 yılının nisan ayında Adana'dan İstanbul'a göç eden Orhan Kemal (nüfustaki ismiyle Mehmet Raşit Öğütçü) ve ailesi kısa bir süre Tepebaşı'nda yaşadıkdan sonra, oradan Fatih'in Fener semtine daha sonra da Cibali'ye taşındılar. Benim hikâyem de Cibali'de başladı. Bu nedenle ne zaman Unkapanı-Cibali'ye gitsem 1960'lı yıllar gözümde canlanır. Oturduğumuz iki katlı müstakil kiralık evin içinde dolaştığım odalar film şeridi gibi gözümün önünden geçer.

1954-1966 yıllarında Cibali'de yaşadığı evin üst katındaki odasında babamın daktilosunun sesi yankılanırdı. O kadar kendini kaptırmış, eserin içinde yaşayarak yazardı ki, parmaklarının rüzgârlaşarak tuşlardan çıkardığı sesi raylar üzerinde durmadan giden trene veya tarihî savaş filmlerinde hücumla geçen atlıların yavaş yavaş hızlanarak dörtlünlü şahlanışlarına benzetirdim. Dört, beş yaşlarındayken bana sorarlardı, "Oğlum baban ne iş yapıyor?"

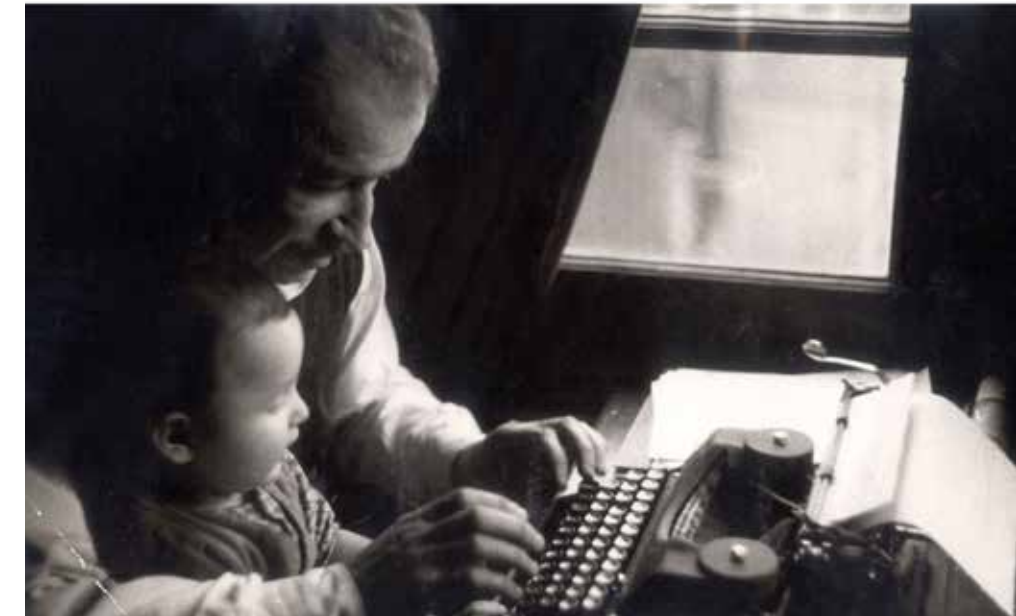
Ben koca Orhan Kemal'in ne iş yaptığını bilmezdim. Fakat gördüğüm ve duyduğum o daktilo makinesinin tuşlarının çıkardığı sestten dolayı, "Babam dıgıdık dıgıdık dıgıdık dıgıdık yapıyor!" derdim. Yıllar sonra kitaplarını okuyunca o seslerin cümlelere dönüşerek muhteşem eserler oluşturduklarını hayranlık içinde gördüm ve bir edebiyat üstadını böyle keşfettim.

Eski adresiyle Cibali, Fırın Sokak No:20; şimdiki adresi ise Orhan Kemal Sokağı No:14 olan bu evde dünyaya geldim. Hatta okuyunca çok mutlu olduğum doğumumun kaydını babam günlüğüne şöyle kaydetmişti:

1 Kasım 1957, Cuma, gece saat 9'a on kala... Nuriye (annem) dün akşamdan beri Süleymaniye Doğumevi'nde. Henüz doğum yok. Çocuklar aşağıda ceviz kırıyorlar. Sesleri geliyor. Gelecek yeni misafirin ismini "Işık" koyduk. Kız olursa da Işık, erkek olursa da. Saat 22:00. Kemali (ağabeyim) koşa koşa geldi müjdeyi verdi. Oğlan olmuş. 4 kilo 200 gr. Kemali kızgınlıkla boyuna, "Niye kız olmadı!" deyip duruyor. Benden ilk azarı yedi, "Kemali, bitsin bu dırlı! Aaa!!" 1957 Türkiye'sinin "pahalılığı" ile alay eder gibi dördüncü çocuk babası olarak yeni güne giriyorum. Hayırlısı.

Cibali İlkokulu'nun ikinci sınıfının sonuna kadar şimdi Fatih Belediyesi tarafından bakımı yapılan o evin içinde acı tatlı anıları babamla yaşayarak solumak büyük keyifti. Hatta damın arka tarafında küçük bir terasımız vardı. Arka evde oturan Feridun Çamoğlu ve ailesinin bahçesindeki

**CİBALİ'DE
YAŞADIĞIMIZ
EVİN ÜST KATINDAKİ
ODASINDA BABAM
ORHAN KEMAL'İN
KULLANDIĞI
DAKTİLONUN SESİ
YANKILANIRDI.**

Cibali Tütün Fabrikası, Fatih, 1940'lı yıllar

dut ağacı bu terasa değerdi, uzanır dutu dallarından yerdik. Tüm aile fertleri damda oturup sohbet ederlerdi. Çatı arasında zaman zaman bir yerden bir yere giden tıkırtılar duyardık. Babam buna, “*Konstantin’in fareleri hareket hâlinde!*” derdi. Gülerdik. Ne de olsa eski Bizans'ta oturuyorduk. Fareler de tarihten kalan mirastı. Türkiye'nin ve dünyanın önemli edebiyatçısı Orhan Kemal'in Cibali'deki yaşamının bir kesitiydi bu. Onun *Evlerden Biri, Müfettişler Müfettişi, Suçlu, Sokakların Çocuğu ve Sokaklardan Bir Kız* adlı eserleri Cibali ve çevresini anlatır. Bu evde oturduğu on iki yıl boyunca otuz adet roman ve öyküler yazdı. *Evlerden Biri* romanı şöyle başlar: “*Yakındaki tütün fabrikasının sabah saat yedi borusu kalın kalın öterken uyandı.*”

Cibali Tütün Fabrikası'nın borusu ötünce sokakta hareketlenme hızlanır ta ki işçiler fabrikaya gidip mesaiye başlayana kadar. Orhan Kemal o hareketi sürekli gözlemler ve onların mücadelesini içinde duyardı. Abidin Dino'ya Kasım 1960'ta yazdığı mektupta kendi sıkıntısını

unutarak yaşam savaşı veren o işçileri şöyle anlatıyordu:

Unkapanı'nda, daha doğrusu Cibali'de oturuyorum. Bir yanımda tütün fabrikası Tekel'in. Her sabah fabrika borusunun kalın kalın ötüşü ve pencerenin önünden kadınlı erkekli işçilerin geçişi. Hele yağmurlu, çamurdan günlerin mor sabahlarında biri kucağında, ikisi yanında, bir lokma ekmek için çabalamaları kendimi, kendi dertlerimi bana unutturuyor. Onların 'yaşama savaşı' yanında benimki, bizimki vallahi 'lüks'. Asıl haklı olan onlar.

Cibali işçilerin, küçük insanların mahallesiydi. Orhan Kemal, mahallenin nabızı gibi atan Tütün Fabrikası'nda çalışan işçilerin sıkıntısı yanında kendi parasızlığını önemsemez, emekçilerin, küçük insanların daha iyi şartlara ulaşmalarını isteyerek onların yanında durur, onlar gibi bir yaşam sürerdi. O, güzel günlere kavuşmanın mücadelesini edebiyatıyla veriyordu. Semtin tüm yaşayanlarıyla dosttu. Cibali'de yaşadığı günler hâlâ bir efsane gibi anlatılır. Benim de semtte yaşayanlardan

**ÇATI ARASINDA
ZAMAN ZAMAN BİR
YERDEN
BİR YERE GİDEN
TIKIRTILAR
DUYARDIK.
BABAM BUNA HEP,
“KONSTANTİN'İN
FARELERİ HAREKET
HÂLİNDE!” DERDİ.
GÜLERDİK.**

Cibali Tütün Fabrikası, Guillaume Berggren,1885

anımsadıklarım var: Kahvehanesi olan Osman Özdeniz, eşi Fethiye, çocukları Yaşar, İnci, Ahmet, Mahmut. Onların ilerisinde simitçi fırını. Evin yukarısında Elektrik İdaresi'nde çalışan İdris Bitikçioğlu ve çocukları Yunus, Nursen ve Nadide. Esnaf lokantası sahibi Mustafa Kutlu (ızgara köftesi ve kompostosu olağanüstüydü bu nedenle benim için Mustafa Amca'ydı), eşi Şükran, çocukları Armağan, Süleyman ve Müjde. Yan sokakta Meziyet Teyze (evinde telefon vardı), oğlu Tanju Karlıklı. Onların ilerisinde çini yer kerosu imalatı yapan bir atölye. Evimizin karşısında Kemal Bey ve Sacide Hanım'ın sahibi olduğu Manizadelerin konağı ve mozaik merdiven imalatı yapan Ahmet Keleş'in (öyle sanıyorum) atölyesi...

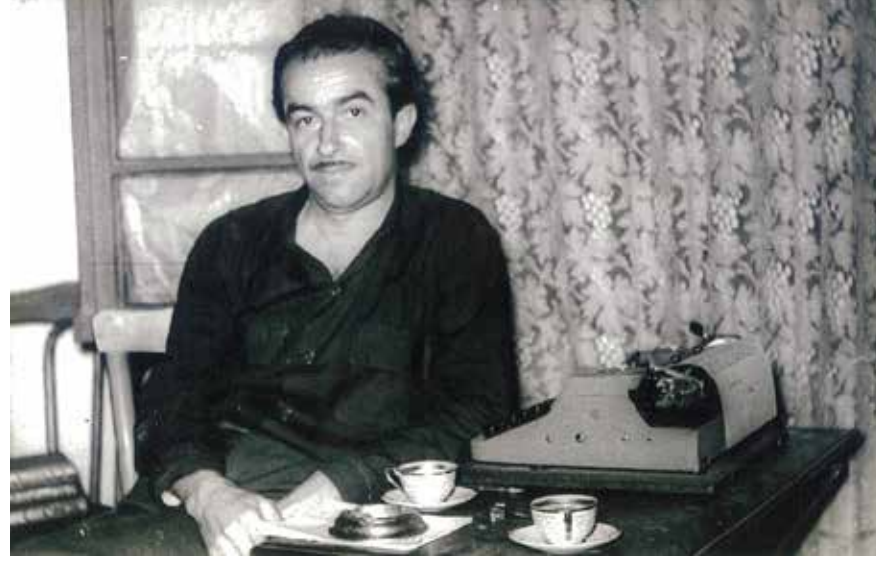
Evde musluk suyu olmadığı için su taşıyan Saka Ahmet ile annem az çekişmezdi. Yazları mahallenin tek eğlencesi Güneş ve Haydar yazlık sinemalarıydı. Yağmur altında siyah beyaz Türk filmi seyrettiğim çok olmuştur. Haydar Sineması'nda yaz aylarında sünnet düğünü de yapılırdı.

Nazım ve Kemali ağabeylerim burada sünnet oldular. Babamın burada oğullarının kanlı sargı bezlerini görünce baygınlık geçirdiğini arkadaşı Fikret Otyam anılarında yazmıştır. Esnaf lokantasının aşağısında köşede Acem Süleyman'ın Çınaraltı Kahvesi, yolun üzerinde Hüseyin Amca'nın bakkalı ve diğer küçük esnaf, bunların biraz ilerisinde Üskübi Çakır Ağa Camii (Üsküplü Camii)... Cibali'de insanlar ve mekânlar mükemmel bir uyum içindeydiler. Orhan Kemal hem kahveye hem esnaf lokantasına gider oturur, buralara gelen işçi, memur ve ustalarla, esnafla sohbet ederdi. Sohbet ettiği insanların büyük kısmı onun büyük bir edebiyatçı olduğunun farkında bile değildi.

Orhan Kemal toplumcu gerçekçi bir yazar olarak eserler kaleme aldı. Onun gibi yazarların ikinci adresleri hep cezaevleri olmuştur. Babam 1938-1943 yılları arasında beş yıl hapis yattı, bunun 3.5 yılını Nazım Hikmet'le birlikte Bursa Cezaevi'nde 52. koğuşta geçirdi. Bu dönemde şiirler yazmakta olan

**YAZLARI
MAHALLENİN TEK
EĞLENCESİ
GÜNEŞ VE
HAYDAR YAZLIK
SİNEMALARIYDI.
YAĞMUR ALTINDA
SİYAH BEYAZ
TÜRK FİLMİ
SEYRETTİĞİM ÇOK
OLMUŞTUR.**

Orhan Kemal ve ailesinin 1954–1966 yılları arasında yaşadıkları ev, Cibali

CİBALİ’NİN SOKAKLARINDA DOLAŞTIKÇA UMUDUN YAZARI ORHAN KEMAL’İN EVİNDEN ÇIKIP ÇINARALTI KAHVESİ’NE GİDEREK SABAH KAHVESİNİ İŞÇİLERLE, SEMT SAKINLERİYLE İÇTİĞİ GÜNLERİ HAYAL EDİYORUM. CİBALİ, ORHAN KEMAL’İN KAHRAMANLARINI BAĞRINDA HÂLÂ YAŞATIYOR.

babamı Nazım Hikmet, hikâye ve roman yazmaya teşvik ederek deyim yerindeyse Türk edebiyatına Orhan Kemal ismiyle kazandırmıştır (Babam gerçekten de üretken bir yazardı; öykü ve roman olarak elli dokuz esere imza attı, üç yüze yakın senaryo kaleme aldı, beş tiyatro oyunu yazdı. Onun eserleri Türkiye sınırlarını aşarak bugün kırka yakın ülkede okunmaktadır.).

Mart 1966’da hiç unutamadığım bir olay yaşandı, bir ihbar üzerine Cibali’deki evimize gece yarısı polisler geldi, evde arama yaptılar. Babamı, evimizdeki pek çok kitabı ve babama ait müsveddeleri alıp gittiler. Ben o tarihte dokuz yaşındaydım. İlkokul ikinci sınıfa gidiyordum. Yapılan duruşmanın sonunda

babam ve iki arkadaşı tutuklanarak Sultanahmet Cezaevi’ne götürüldü. Babamı cezaevinde iki kere annemle ziyaret ettim. 9 Mart 1966’da yazdığı mektubun son paragrafı benimle ilgiliydi, *“Başkaca hepinizin ve bütün dostlarınızın gözlerinden öperim. Işıklığım üzülmessin. Çıkınca bisikletini mutlaka alacağım.”* Evet aldı. Tam üç yıl sonra. Babamı savunma işini çok sayıda avukat üstlenmişti. Babam otuz beş gün sonra tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Üç yılın sonunda da beraat etti. Bu arada biz de 1966 yılının ağustos ayında ailece Cibali’den Fatih Hoca Üveyz Mahallesi’ne taşındık.

Elli altı yıllık ömrünü ekonomik sıkıntılarla, gözaltı, mahkeme ve hapislerle geçiren büyük edebiyatçımız belki de en verimli dönemini 16 yıl

boyunca Fatih’te yaşayarak geçirdi. Yaşamının özeti kendi satırlarındadır: *“Yüzlerce hikaye, roman, senaryo ve tiyatro yazdım. Kalemimden başka geçim imkânım yok ama kalemimi hiç mi hiç daha iyi bir geçim için araç olarak kullanmadım, satmadım. Halka dönük halktan yana bir yazarım. Kursağımdan hakkım olmayan bir tek kuruş dahi geçmemiştir.”*

Cibali’den hem ülkemizin hem de dünyanın en önemli edebiyatçılarından biri geçti. Geçti mi? Yoksa yaşamaya devam mı ediyor? Ben Cibali’nin sokaklarında dolaştıkça umudun yazarı Orhan Kemal’in evinden çıkıp Çınaraltı Kahvesi’ne giderek sabah kahvesini işçilerle, semt sakinleriyle içtiği günleri hayal ediyorum. Cibali, Orhan

Kemal’in kahramanlarını hâlâ bağrında yaşıyor.

Kadim İstanbul’un buram buram tarih kokan Fatih’inde Orhan Kemal’in oturduğu evi onarak toplumsal hafızada tekrar canlanmasını sağlayan Fatih Belediye Başkanı M. Ergün Turan’a, Kültürel Miras Koruma Müdürü Sümeyye Meryem Arslan’a ve ekibine, KUDEB’ten Sema Özyılmaz’a, evi sürekli gündemde tutarak bugüne gelinmesini sağlayan Mehmet Geyik ve Gökhan Erten’e edebiyatseverler adına teşekkür ediyorum. Orhan Kemal Türkiye’de ve dünyada yaşamaya, bize eserleriyle yüreğimize dokunmaya devam edecek. **▲**

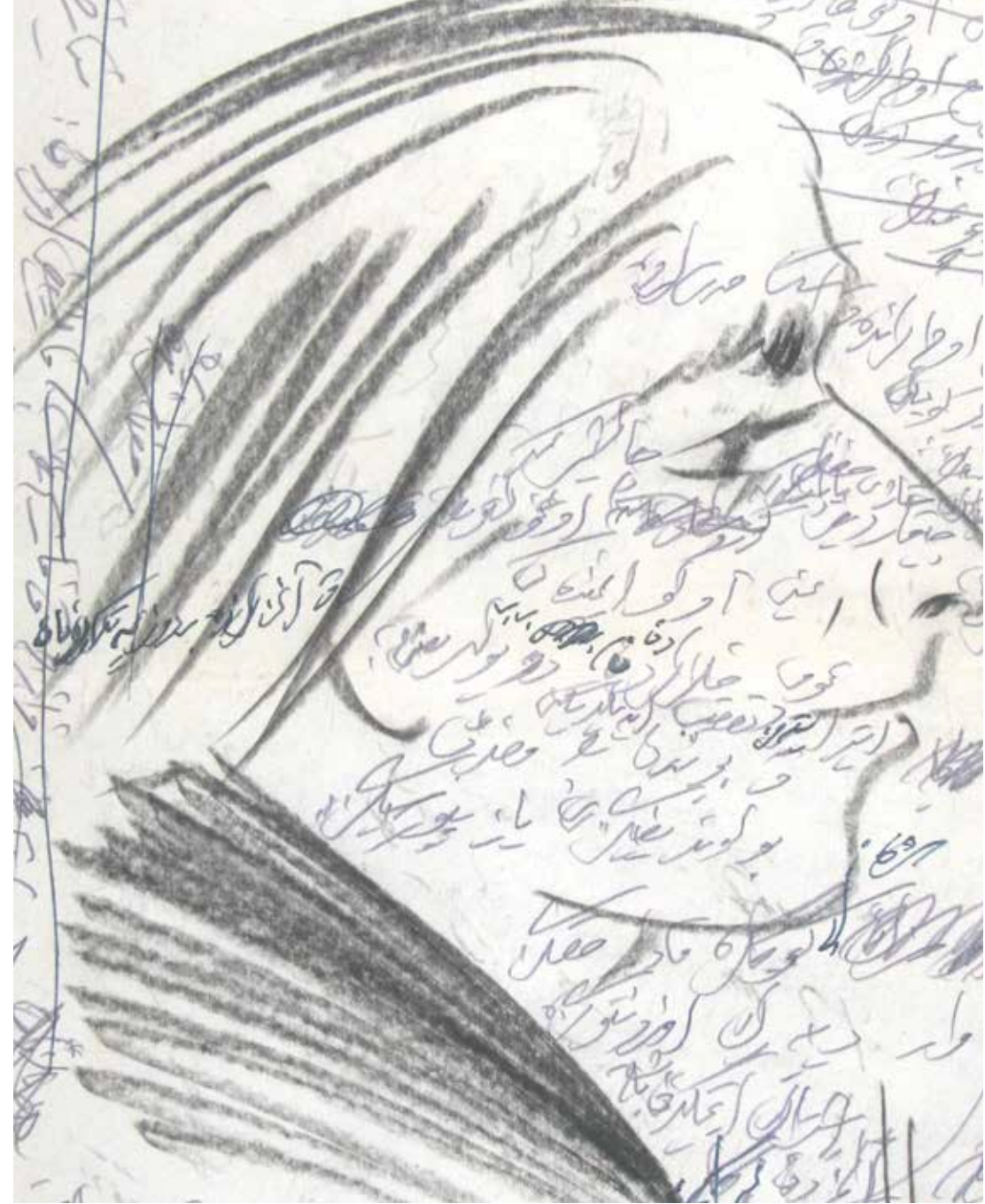
REVNAKOĞLU'NUN

İstanbul'u İÇTEN ve SAHİDEN Yaşamamanın Kitabı

İLK İKİ CİLDİ 29 MAYIS'TA OKURLA BULUŞAN VE 5 CİLT OLMASI PLANLANAN *REVNAKOĞLU'NUN İSTANBUL'U* FATİH BELEDİYESİ KÜLTÜR YAYINLARI'NDAN ÇIKTI. EN YALIN İFADESİYLE SUR İÇİ İSTANBUL'UNUN KÜLTÜR TARİHİNİ DEĞİŞTİRMEYE ADAY BU ESER BÜYÜK BİR EMEĞİN ÜRÜNÜ. SUR İÇİNİ İLMEK İLMEK İŞLEYEREK ŞEHRİN DERİNLİKLERİNDE SEYRANA DAVET EDİYOR. TOPKAPI, ŞEHREMİNİ, SAMATYA, YEDİKULE, KOCAMUSTAFAPAŞA, YENİKAPI, AKSARAY, MEVLANAKAPI, BELGRADKAPI, SİLİVRİKAPI, HASEKİ, SAMATYA GİBİ SEMTLERİN GÖRÜLMEDİK MEKÂNLARINA GİRİP BİLİNMEDİK ŞAHSİYETLERİYLE HASBİHAL ETMENİN ZEVKİNİ YAŞATIYOR.

BUGÜNE KADAR YAYIMLADIĞI ESERLERLE İLİM VE KÜLTÜR HAYATIMIZA DEĞERLİ KATKILAR SUNAN PROF. DR. MUSTAFA KOÇ YİNE ZOR OLANA TALİP OLARAK 53 YILDIR BEKLEYEN HAZİNEYİ AÇIĞA ÇIKARDI. KENDİSİYLE, SON ESERİ *REVNAKOĞLU'NUN İSTANBUL'U* ÜZERİNE KONUŞTUK.

Otoportre, Cemalettin Server
Revnakoğlu, Revnakoğlu'nun
İstanbul'u - İstanbul'un İç
Tarihi: Fatih, Mustafa Koç, Fatih
Belediyesi Kültür Yayınları 2021

İBRAHİM AKKURT

Öncelikle geniş çevrelerden büyük takdir toplayan yeni çalışmanız hayırlı olsun. Bu yoğun teveccühe mazhar olan çalışmanızın tabiri caizse kahramanı Cemaleddin Server Revnakoğlu kimdir? Nasıl bir cemiyet hayatı içinde ömür sürmüştür?

Geçen asrın başlarında İstanbul’un en eski, fethin ilk şekillenen mahallelerinden Fethiye’de, Posta ve Telgraf memurlarından Server beyden olma, saraylı Revnak hanımdan doğma Cemaleddin Server Üstünbaş 1912 yılında doğdu. Devlet-i Aliyye döneminde İstanbul’da gözlerini açtı. Çocukluk ve ergenlik devresini Devlet-i Aliyye ayaktaırken idrak etti. Bu itibarla Cemaleddin, iki dünyayı bünyesinde cem eden talihlilerdendi. Babası Server bey, Posta ve Telgraf müdürlüklerinde bulunmuş, ehl-i tarik, Fatih’in eski müderrislerinden medrese eğitimi almış, kültürlü, iş bilir bir zattı. Emekli olduktan sonra Fethiye’de muhtarlık da yapmış nüfuzlu bir insandı. Devletin ve cemiyet hayatının nasıl işlediğini bilen biriydi. Annesi Revnak hanım ise saray

terbiyesinden geçmiş, adabımuaşeret nedir bilen, musikiye aşına bir hanımefendiydi. Cemaleddin bey böyle bir ebeveynin tek oğlu olarak eski bir İstanbul mahallesinde büyüdü. Yaşadıkları muhitte eski İstanbul hayatı hükmünü sürdürüyor, etrafında İstanbul Türkçesi konuşuluyordu. İstanbul’un 6 asır boyunca kıvamına getirdiği kültürü ve irfanı tabii bir şekilde teneffüs ediyordu. Henüz İstanbul şehir mimarisi, mabetleriyle, tekkeleriyle ayaktaıdı. Şüphesiz İstanbul’da yaşayıp İstanbul’u görmek her ölümlünün bahtı değildir. İstanbul’u bilmek İstanbul’u inşa eden kıymetlere hakkıyla aşına olmayı gerektirir. Revnakoğlu bu hazırlık safhasından geçti.

Çocukluğu sıra dışıydı. Osmanlı’nın bütün müktesebatını hususi ve umumi hayatına aksettirmiş mühim şahsiyetlerle daha çocukluk döneminde temas kurmuştu. Revnakoğlu, bakan ve gören insanlardandı. İstanbul zarafetinin, görgüsünün büsbütün hükmünü yürüttüğü bu zamanda ilk öğrenimini Fethiye’de yaptıktan sonra Galatasaray Mekteb-i Sultanisi’ne girdi. Herhâlde bunda insiyatif sahibi olan babası Server beydi. Server bey Darüşşafaka Lisesi’nde okumuştı. Şarkı da garbı da bilen bir insandı. Oğlunun da bu istikamette ilerlemesini istemiş olmalı. Cemaleddin bey bugünkü adıyla Galatasaray Lisesi’ne devam ederken İstanbul tekkelerinin zikir halkalarını, devranlarını, usullerini erkânlarını bizzat içine dâhil olarak öğreniyor, tatbik ediyor, ruhunun inkişafını temin ediyordu. Aynı zamanda İstanbul üdebasının ilim ve fikir sohbetlerinden de geri kalmıyordu. Evde yüksek bir musiki tahsili görüyor, annesinden hat meşk ediyordu. Bu onun ufkunu genişletti ve İstanbul’un bütün ölü ve diri hattatlarını keşfe başladı.

Galatasaray Mekteb-i Sultanisi’nin eğitim kadrosu müderrisler, şeyhler ve mühim edebiyatçılardan mürekkepti. Çok sevdiği

Kızlarağası Mehmed Ağa Camii’nin kitabe ve çeşmesi, 1950’ler, Salt Araştırma, Halûk Doğanay Arşivi

Çakır Ağa Tekkesi’nin son şeyhi Hulusi Efendi’nin Hilal-i Ahmer azalık belgesi

hocalarından birisi Eyüp’te Hasan Hüsnü Paşa Tekkesi’nin şeyhiydi. Okulun müdürü *Galatasaray Tarihi*’ni yazan Fethi İsfendiyyeroğlu’ydu. Bu zat aynı zamanda Afife Hatun Tekkesi’nin son şeyhinin oğluydu. Yine bu yıllarda Galatasaray Mekteb-i Sultanisi’nde şark terbiyesinden geçmiş çok kıymetli insanlara rastlanıyordu, kendi memleketlerine bir oryantalist edasıyla yaklaşan insanları yetiştiren bir ortam henüz oluşmamıştı. Şeyhülislam Musa Kazım Efendi de okulun hocalarındandı. Revnakoğlu bu insanların rahleitedrisinden geçti. İki dünyayı birden bilmek karşılaştırmayı ve görmeyi kolaylaştırır, zenginleştirir. İstanbul’un bize ait olan kısmını Yahya Kemâl ancak Paris’e gidince keşfedebildi.

Galatasaray yıllarında Revnakoğlu’nun dimağı kendi mikyasında bir kütüphaneye dönüşmüştü. Şehri görüyor, duyuyor ve anlıyordu. Çünkü bu şehir anlamak için şehrin kıymetlerini bilmek ve takdir etmek icap eder. İstanbul ilmin ve irfanın mücessem hâlidir. Bunu idrak etmek ancak istidadımızı ve ilmimizi arttırmakla mümkündür. Revnakoğlu İstanbul’u bir bütün hâlinde temaşa ediyordu. Mimarisiyle, kültürüyle, insan manzaralarıyla... Evvela bu şehrin en mühim sermayesinin insan olduğunun farkına varmıştı. Bu şehir 6 yüzyıl içinde mimariden musikiye bir yığın şeyi var etmişti ama en ziyade inşasına

muktedir olduğu insandı. İstanbul insanı demek, İstanbul beyefendisi, Osmanlı çelebisi, kalem beyefendisi demektir. O da İstanbul’da yetişen bu müstesna tipin peşine düştü. Tekke, medrese ve diğer kültür mahfilleri, her ne varsa taş ve tuğla arasında insanı inşa ediyordu. Allah’ın yaratıp ruhuna üflediği insana ikinci ruh bu mekânlarda üfleniyordu. Bu insan, şehrin mazisini, değerlerini, kendisine intikal eden mirası doya doya teneffüs ederek istikametini tayin ediyor, aynı zamanda bir gelecek inşa ediyordu. Revnakoğlu, teker teker kaybolmazdan önce İstanbul’un bu insanlarını görmüş ve kaleme almıştır. Şimdiki zamanda ne yazık ki insanı inşa edemeyen mekânları muhafazanın gayreti içindeyiz. Hakikaten içinden insanın çekildiği mekânlar taş ve tuğladan ibarettir. Maaalesef biz bugün taşları, duvarları korumaya çalışıyoruz. Bütün bu mekânların asıl fonksiyonu insanı inşa etmektir oysa. Şimdi hiçbir mekân insanı inşa etmekte o kadar tesirli değil. İstanbul’un modern zamanda başına gelen en büyük felaket hafızasını yitirmiş olmasıdır. Revnakoğlu’nda İstanbul’un hafızasını iade etme çabası vardır. O şehrin başına gelebilecekleri sezmiş ve şehrin hafızası kaybolmadan şehri her hususiyeti ile kaydetmiştir.

Kendi faaliyetlerini “cünûn-ı celîle” olarak tarif eden Revnakoğlu’nun arşivi nasıl ne şekilde oluştu?

**"REVNAKOĞLU,
YAPTIĞI İŞİN
BİLİNCİNDEYDİ.
BU YÜZDEN İSTANBULU
DIŞARIDAN DEĞİL,
İÇERİDEN YAZMIŞTI.
MABEDE HACET
PENCERESİNDEN
BAKMAKLA
YETİNMEMİŞ,
İÇERİ GİRMİŞ, TEKKEDE
HALKAYA DÂHİL
OLMUŞTU."**

Merhum, İstanbul'un iç tarihini yazmaya Galatasaray Lisesi'nde henüz talebe iken karar vermiş. Böyle bahtlı insanlar vardır. Yürüyeceği yolu çok erken yaşlarda tayin eder ve oradan ilerlerler. Buradaki ilk teşebbüsü; İstanbul'un son ediplerini, sufilerini, müderrislerini tespit etmek yönünde olmuştur. Ardından kademe kademe İstanbul'un iç tarihini yazmayı sürdürmüştür. Peki, bir şehrin iç tarihini yazarken köşe taşlarımız nelerdir? İstanbul'da insanı inşa eden 3 temel unsur vardır: cami, tekke ve medrese. Bu üç saç ayağı İstanbul'u inşa eden omurganın esasını teşkil etmektedir. Devamında bunların tamamlayıcı unsurları devreye girer. Revnakoğlu tamamlayıcı unsurlar derken güzel sanatları ve kültür değerlerini kastediyordu. Mesela musiki, hüsniyat, orta oyunu, tuluat, Karagöz-Hacivat diyordu, hafızlardan, mesnevihanlardan bahsediyordu.

Daha 1930'lu yıllarda İstanbul'un bütün şahsiyetleri, bu yetenekli delikanlıdan İstanbul'un iç tarihini dinliyordu. Mehmet Akif, Tahirülmevlevi berhayattı, Fatih Camii'nin 40 yıllık

İmamı Arap hoca, Hafızıkütüp İsmail Saib Sencer hayattaydı. Böyle yüzlerce isim sayabiliriz. Daha 1940'larda Revnakoğlu'ndan İstanbul'un iç tarihini tamamlamasını rica ediyorlardı. Yani geniş bir alanda, bir o kadar derinden işe başlamıştı. Rahmetli Tahirülmevlevi, Fındıkzade'de evine gelen Revnakoğlu'nu üstü başı perişan hâlde görünce, "Yine hangi hafriyattan geliyorsun?" diye kendisine takılmış. Hazire hazire gezerek bütün mezar taşlarını, cami cami gezerek bütün kitabeleri derlemiş, tabiri caizse şehrin hafızasını hem ölülerden hem de dirilerden dinlemiştir. Hâliyle Revnakoğlu'nun çalışmaları etrafında bir beklenti de oluşmuştur. Kendisini kim görse, "Ne zaman bitecek Cemaleddin, bitir artık İstanbul'un şu iç tarihini de görelim beyâhu" derlermiş. Hatta Abdülbaki Gölpınarlı'dan Reşad Ekrem Koçu'ya birçok isim henüz neşir kisvesine bürünmeyen notlarından istifade etmeye başlamışlardır. Ama Revnakoğlu'nun ele aldığı şehir, zamanıyla mekânıyla ilmiyle insanıyla bir hadde, bir daireye sığamayacak kadar büyüktü. İstanbul'un bütün bir ömrünü mahdut bir ömre veya sayfaya nasıl sığdırabilirdi ki.

Revnakoğlu, yaptığı işin bilincindeydi. Diğerlerinden farklı olarak dışarıdan değil, içeriden yazmıştı. Mabede hacet penceresinden bakmakla yetinmemiş, içeri girmiş, halkaya dâhil olmuş, zikre katılmış, ders almış, diz dize oturmuş halleşmişti. Gittiği her yerde onu kendilerinden kabul ediyorlar, sırlarını, hikâyelerini eksiksiz, vesikalarıyla, terekeleriyle birlikte ona teslim ediyorlardı. Kendisine duyulan itimat İstanbul'u çalışan hiç kimseye nasip olmamıştır. Bilhassa cumhuriyete geçtikten sonra şeyh ailelerinde, medreselerde vücut bulan tedirginlik ve ürkeklik Revnakoğlu konu olduğunda bertaraf oluyordu. Ona

gönüllerini açıyorlardı, çünkü aynı dili konuşuyorlardı.

Ayrıca mezarlıkları dolaşıyordu. İddia ediyorum ki Revnakoğlu'nun İstanbul'da kitabesini okumadığı tek bir mezar taşı yoktur. Bunca meşgale içinde hiç evlenmemiş ve dolayısıyla çocuğu olmamıştı. Vefatından sonra terekesi el yazmalarından oluşan tasnif edilmemiş şekilde 400'e yakın dosya, ömrü boyunca topladığı İstanbul'a ait hatlar, tezhipler, ebrular, tarikat taşlarından oluşuyordu. Bir müzeyi andıran Fethiye Mehmet Şah Sokak Numara 7'deki evi bir kayyuma devredildi. 370 küsur dosya Galata Mevlevihanesi'ne intikal etti. Mütebakisinden hiçbir şey kalmadı. Vakaa öldüğünde 4-5 kişinin defnettiği mezarı da kayıptır. Üzerine bir başkasını defnetmiş olmalıdır. Ziyaretçisi olmayan birçok mezarın başına gelen bir durumdur. Ömrü yıllarca Mezarlıklar Müdürlüğü'nde memuriyetle geçen ve neredeyse her mezar taşının hikâyesini yazan biri için hazin bir manzara. Hele ki mezar taşı dikilmeyen mühim zevata reva görülen muameleyi zamanında sıklıkla eleştiren biri için...

Peki bu zengin arşive sonra ne oldu? Revnakoğlu'nun vefatından sonra Galata Mevlevihanesi'ne intikal eden koleksiyon tasniften, indeksten, fihristten mahrum bir hâldeydi. Ancak zaman zaman ziyaret edenler oluyordu. Fakat bu sefer de el yazısını görenler dumura uğruyordu. Çünkü yazısını okumak son derece zordu. 1968'den 2000'lere kadar herkes yılında Galata Mevlevihanesi'ndeki arşivden nasibince faydalandı. Kimileri de bu dosyalardaki malumatları referans vermeden şahsileştirerek, nefsileştirerek kendi malıymış gibi kullandı. Revnakoğlu'na referans vermeden kitaplar yazan, tezlerini şekillendiren bir yığın insan gördüm. Ömrünü İstanbul'a vakfetmiş bir insanın mirasının böyle

Hacegi-Hocazade Camii ve Tekkesi'nin Haliç Caddesi yönünden çekilmiş bir fotoğrafı, Belediye Arşivi

yağmalanmasından kim mutlu olabilir? Bir de kontrolden büsbütün uzak dosyaların bazı sayfalar da eksiliyordu suretiyle yağmalanıyordu. Bunu yapan kimseler içinde tanınmış isimler de var.

2000'li yıllarda Süleymaniye Kütüphanesi'nin muazzez müdürlerinden - Allah ömrünü ve sıhhatini daim eylesin - Nevzat Kaya hocamızın teşebbüsleriyle bu dosyalar Galata Mevlevihanesi'nden Süleymaniye Kütüphanesi'ne intikal etti. Arşivin tasnifine Süleymaniye Kütüphanesi'nde birkaç kez teşebbüs edildiye de muvaffak olunamadı. Kimse üstesinden gelememi. Dosyaların içinde binlerce vesika vardı, bunların bağlantılarını kurabilmek mümkün görünmüyordu. Söz gelişi 13. dosyadaki bir sayfanın mütebakisi 150. dosyada bilmem neredeydi. Konteksi takip etmek, o yazıyı çözmek çok zordu.

Revnakoğlu ile tanışma serüveniniz ve bu arşivi kitaba dönüştürme yolunda ilk adımlarınız nasıl oldu, bahseder misiniz? Revnakoğlu merhum, fakir el atmadan önce de ismi bilinen maruf, meşhur birisiydi. Önce bunu bir yerine koyalım.

**"REVNAKOĞLU
ARŞİVİNİ
İNCELERKEN
1001 ODALI BİR
KONAKTAYDIM.
HER KAPIYI
AÇTIĞIMDA DAHA
ÖNCE GÖRÜLMEMİŞ
BİR HİKÂYE İLE
BİR SERVET İLE
KARŞILAŞIYORDUM."**

Fakat bahsettiğim zorluklar kendisiyle hakkıyla temasa maniydi. Müşkil olanın üstesinden gelmeye meyilli bir mizacıım var, bu nedenle çalışma hayatımda hep daha zorunu aradım. Nitekim Revnakoğlu’nun dosyalarıyla muhatap olunca bunun çalışılabilecek en zor meselelerden birisi olduğunu anladım. Bu kale zapt edilmeli diye düşündüm. Zira çok defa muhasara edilmiş, surları dövülmüş fakat kapılarından girilememiş bir kaleydi bu. Başlangıçta beni zalimce yere çalan Revnakoğlu’nun dosyaları, bu acıyı zamanla hazza dönüştürdü. Ham olan notlar, sabırla kemale evrildi.

Peki, bu dağınık notlar nasıl toplanabildi?

Bu notları toplamanın yolu şuydu: Revnakoğlu, İstanbul’u bir bütün olarak ele aldığı için, bir İstanbul haritası üzerinde merhumun bilgilerini bir rehber mantığında yerleştirmek gerekiyordu. Hakikaten de onun girmedığı sokak, anlatmadığı mabet, içine girmedığı tekke yok gibidir. Öyleyse bunları bir haritaya yayabilirim diye düşündüm. Bu teşebbüsümü fiiliyata dökünce bütün İstanbul’un eski sokaklarının şenlenmeye başladığını gördüm. Herhangi bir sokağa giriyor, 3 numarada falanca şahsiyet oturuyor, onu anlatıyordum, 12 numarada falanca bir çeşme var, onu not ediyordum. Bilgileri yerli yerine oturttukça denizin altında nefessiz kalmış kadim şehrin gün yüzüne çıkıp nefes aldığını görüyordum.

Arşivi incelerken nelerle karşılaştınız, sizi en çok etkileyen ne oldu?

Bir metnin, bir kitabın çok defa %1’i, %2’si orjinaldir. Bir müellif o % 1’i, 2’yi göstermek için kendisinden öncekilerin aktardıklarını toplar. Fakat Revnakoğlu’nun metinlerinin %90’ı yenidir. Dolayısıyla her cümle beni şaşırtmıştır desem abartı olmaz. Kendimi âdeta 1001 odalı bir konakta hissediyordum, her kapıyı açtığımda

daha önce duyulmadık bir hikâyeyle karşılaşıyordum. Misal olarak söyleyeyim, İstanbul’un sufi cephesinde 300 tekkesi vardı diyelim. Revnakoğlu, bunların hepsinin son şeyhiyle oturup kalkmıştır. –Hüseyin Vassaf’ı ayrı tutuyorum– hiç kimseye böyle bir şey nasip olmamıştır. Revnakoğlu, İstanbul Mezarlıklar Müdürlüğü'nde memurdu ki zihninde yapmayı tasarladıklarına uygun bir pozisyondu bu. Her hikâyenin içinde o vardı. Atatürk Bulvarı açılırken de, Vatan Caddesi, Millet Caddesi açılırken de ordaydı. Her bir yer için yazı yazdı. Miras yağmalanırken de ordaydı, bu yağmanın engellenmesi için çabaladı. İmparatorluğun yarım son yüzyılını imbiikten süzercesine, en mühim sesleriyle cumhuriyete taşıdı. Elmalı Hamdi Yazır, Mehmed Akif Ersoy onunlaydı. İstanbul koskocaman bir romansa ve roman içinde binlerce şahıs varsa o şahısları bizzat tanıyan tek adamdı. Eski İstanbul ölürken onu tekfin eden, teşhiz eden, telkin eden, cenaze namazını kılan oydu.

İstanbul’u birçok şair ve yazar anlatmaya gayret etmiştir. Revnakoğlu’nu diğer yazarlardan ayıran özellikleri nelerdir?

Mütemadiyen tekrar ediyorum bu ifadeyi ama Revnakoğlu’nu herkesten farklı kılan, müslüman İstanbul’a odaklanmasıydı. Şimdi İstanbul’u kaleme alan, berhayat olan kimilerinin amacı Bizans İstanbul’unu ön plana çıkarmaktır. Bizans İstanbul’una ait bir tweet atın takipçileriniz binleri bulur. Müslüman İstanbul biraz daha geride kalmıştır. Neden sur içi İstanbul’una gelen müslüman İstanbul’u değil de ortodoks Balat’ı ziyarete gidiyor. Artık nazar–ı dikkatimizi müslüman İstanbul’a döndürmenin ve bunu göstermenin vakti gelmiştir. Esas servet, esas malumat burada. Akif ve neslinin İstanbul’unu anlatan Revnakoğlu’na kulak vermeli,

Revnakoğlu, Hatice Sultan Çeşmesi yıkılmadan hemen önce tespit hâlinde

"ZİRA ÇOK DEFA MUHASARA EDİLMİŞ, SURLARI DÖVÜLMÜŞ FAKAT KAPILARINDAN GİRİLEMEMİŞ BİR KALEYDİ REVNAKOĞLU’NUN DOSYALARI. BAŞLANGIÇTA BENİ ZALİMCE YERE ÇALDI, ZAMANLA DA ACIMI HAZZA DÖNÜŞTÜRDÜ."

Cemaledin Server Revnakoğlu (oturan), Ali Rıza Sağman’la birlikte, 12 Ağustos 1949

uyanıp kaldığımız yerden devam etmeliyiz.

İstanbul’u yazan bir yığın güzide yazar var şüphesiz. Ama Revnakoğlu’ndan bahsederken müslüman İstanbul dedim ve İstanbul’un bütünü dedim. Bu ikisi diğer çalışmalarda merkeze alınmadı. İkincisi, İstanbul münhasıran mekânlar şehri olarak gösterilir. Revnakoğlu’yla biz İstanbul’u ilk defa kâinatın varlık sebebi olan insan karakterleriyle bu denli derinlemesine okuyabiliyoruz. Bana kalırsa esas kıymeti buydu.

Revnakoğlu’nun notlarında tarihçi Raşid Efendi’nin kabrini ve konağını keşfettiğini biliyoruz. Bu arşivden yola çıkarak keşfedilen hangi mekânlara rastlıyoruz?

Kitabın herhangi bir 10 sayfasını okuduğunuzda Sunullah Efendi Mektebi, Mevlanakapı’da Bayraktar Mehmed Dede gibi yolunu izini kaybettiğimiz, unuttuğumuz en az birkaç mekânla, isimle karşılaşacağız. Bitmek tükenmek bilmez keşifler bu metne hacim katıyor.

Kitabınızın muhtevasına değinecek olursak, kitap içinde yer alan Kültür Okumaları kısmı neyi ifade ediyor?

Bu kitapta yer alan Kültür Okumalarının bir kısmı fakire, bir kısmı da Revnakoğlu’na ait. Kitap boyunca hazırlayan olarak benim konuştuğum yeri ve Revnakoğlu’nun konuştuğu yeri renklendirdim. Yani kitabı okuyanlar, iktibas yaptığım yeri de benim devreye girdiğim yeri de rahatlıkla görür. Revnakoğlu’nun daha iyi anlaşılabilmesi için okuyucuya naçizane bir tür rehberlik yaptım diyebilirim. Bağlama göre ihtiyaç duyulan yerde onlara bir donanım yüklemeyi hedefledim. İlgili yerde eski İstanbul’da nikâh adap ve erkânını bilmen lazım diyerek bir parantez açtım mesela. Metinde tekkeden ve posta oturtmaktan bahsediyor diyelim, bir okuma parçası açıyor posta oturtma kültürü neydi, onu anlatıyorum. Mesela Direklerarası hep sur içinin Beyoğlu’su gibi anlatılır. Fakir, bu konunun geçtiği yerde “durun ey kalabalıklar” diye seslenip “ben size tekke şeyhleri olup da ortaoyununa çıkanları anlatayım” diyor, arkasından 25–30 sayfa ortaoyunu ve Karagöz’le meşgul olan şeyhleri anlatıyorum. Kültür Okumalarının büsbütün orijinal olmasını istedim. Başka bir kitapta bulabilecekleri malumat olsun istemedim. Okuyucu belki de en çok bu kültür okumalarından hoşlanacaktır.

Revnakoğlu’nun İstanbul’u ile neyi hedeflediniz?

Birincisi müslüman İstanbul’u görmek, göstermek. Çünkü Revnakoğlu merhumun hikâyesi buydu, bunu hedefledi ve ömür

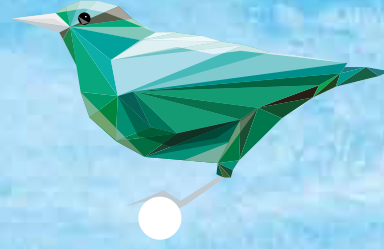
sermayesini bu yolda tüketti. Bende bunu merkeze aldım. İkincisi İstanbul mirasını vesikalarıyla tespit etmek, doğru bilinmesini ve doğru anlaşılmasını sağlamak. Üçüncüsü, bu metnin bir referans metin olabilmesini başarmak. Bu itibarla çalışmayı akademik bir dikkatle yürüttüm. Revnakoğlu’ndan iktibasları onun dosya ve imaj numaralarını göstererek verdim. Dördüncüsü, yazarın anlatımıyla alternatif bir şehir rehberi oluşturmak. Okuyucuların İstanbul’u gezip şehrin ruhunu duymalarını, anlamalarını ve neleri kaybettiklerini görmelerini hedefledim.

Çalışmanızın sonraki safhaları nasıl olacak, bahseder misiniz?

Öncelikle Fatih Belediye Başkanı Ergün beyin bu çalışmayı fark etmesi benim için çok değerliydi. Eğer Ergün beyin dikkati olmasaydı kendi hâlinde giden, ağır ağır yıllara yayılan bir çalışma olacaktı. Çalışmama talip oldu, beni teşvik etti. Sağ olsun her türlü imkânı seferber etti. Onun bu teveccühü benim bu işe çok odaklanmamı sağlamıştır. Başta kendisine ve onun mesai arkadaşlarına minnettarım, müteşekkirim.

Fatih ile ilgili iki cildi yayımladık, 5 cilde tamamlamayı planlıyoruz. Sonraki safhalar hakkında bir şey söylemek icap ederse, 3. cilt Vatan Caddesi ile Fevzipaşa Caddesi’ni toplayacak. 4. ciltte muhtemelen Mevlanakapı, Silivrikapı, Şehremini, Samatya bahisleri yer alacak. 5. ciltte ise Unkapanı, Süleymaniye çevresi, Beyazıt, Sultanahmet, Kadırga, Kumkapı ve etrafına odaklanılacak. Fatih kısmı bittikten sonra, gönlüm önce Eyüp ve Haliç’i, Üsküdar ve kademe kademe boğazı ve diğerlerini kaleme almaktan yana, ya nasip! 🗡

FATİH'TE DALDAN DALA PIRPIR EDEN,
DAMDAN DAMA KANAT ÇIRPAN KUŞLAR...
GÜVERCİN, SERÇE, KUMRU, KARGA, MARTI,
SIĞIRCIK, YEŞİL PAPAĞAN, SAKSAĞAN, ÇİĞDECI,
BÜYÜK BAŞTANKARA, ÇIVGIN, ALACA AĞAÇKAKAN,
İSPİNOZ VE DAHASI...

FATİH'İN

ÖMER YUSUF SALMAN

Kuşlar, gökyüzünün süsü; ormanların, bahçelerin sesidir. Neşedir, renktir, hayattır, candır kuşlar. Bu güzel canlılar, insanlar onları duysun, görsün diye bin çaba içinde gibiler. Yanı başımıza kadar gelmelerine rağmen o kuşların seslerini duymuyor, onların renk renk kanatlarını, biçim biçim gagalarını göremiyoruz. İlgisizlik ve bilgisizliğimiz gözlerimizi onlara karşı kör, kulaklarımızı da sağır etmiş. Azıcık alakadar olmakla tabiatla bin bir vazife ifa eden bu sevimli minikleri fark edebilir, hayatımızı renklendirebilir, yaşantımızdaki bir boşluğu doldurabiliriz.

Kuşlar sadece şehirden ve yerleşimden uzak ağaçlık, yeşil ve sulak alanlarda mı görülür? Elbette hayır! Bizans'a ve Osmanlı Devleti'ne merkez olmuş, her yeri mazi kokan, tarihle sarmaş dolaş İstanbul'un özü Fatih'te, binaların içi içe olduğu bu kadim şehirde birçok kuş türünü görmek mümkündür. Çünkü İstanbul, kuşların göç güzergâhında bulunuyor.

KUŞLARI

Fatih'te yılın hiçbir mevsiminde daldan dala pırpır eden, damdan dama kanat çırpan kuşlardan yana bir eksiklik yaşanmaz. Güvercin, serçe, küçük kumru, leş kargası, gümüş martı, sıgırcık, yeşil papağan, iskender papağanı... Bu kuşlar bizim yaşadığımız ortama uyum sağlamışlar. Bundan dolayı adı geçen kuşları yakın çevremizde uçarken veya beslenirken sık sık görebiliriz. Bir de Fatih Camii, Gülhane Parkı ve tarihî surların çevresi gibi yeşilliği bol olan bölgelerde çiğdeci, büyük baştankara, mavi baştankara, çıvgın, alaca ağaçkakan, ispinoz, gri balıkçıl, küçük karga ve saksağan gibi kuşları da görebiliriz. Haliç ve Marmara'da ise karabatak, küçük karabatak, tepeli karabatak ve yelkovanları da görürüz. Adını andığımız bu kuşları sene içinde herhangi bir ayda görmek mümkündür. Bir de yılın belli mevsimlerinde, hatta belli günlerinde gördüğümüz kuşlar vardır. Binlerce kilometre yolu bin bir zahmetle kat ederek ülkemizden ve şehrimizden geçen, büyük-küçük göçmen kuşlar... Parklardaki çalılara ve ağaçlara

dinlenmek ve beslenmek için inen ötücü kuşları minik bir dikkatle görmek mümkündür. Farklı renkleri, değişik biçimleri ile arziendam ederler. İlkbahar'da Afrika'dan, Asya'dan; sonbaharda Avrupa'nın en kuzeyinden, Rusya'nın Sibirya'sından gelip ülkemizde ve tarihî şehrimizde kısa bir süre konaklayıp gitmek istedikleri yere doğru aceleleri varmış gibi uçup giderler... Sur içinde yapılaşma çok yoğun olduğu için ağaçlık ve çalılık yer ancak parklarda, tarihî camilerin avlularında ve hazirelerinde var. Bundan dolayıdır ki ilkbahar ve sonbaharda ötücü kuşların uğrak yeri buralar oluyor. Yol yorgunu ve aç olan kuşlar, kedi nüfusunun çok yoğun olduğu parklara, avlulara, hazirelere kedilere yakalanma pahasına iniyorlar... Gördüğümde beni, duyduğunda kuş gözlemcisi birçok kişiyi şaşırtan türlü kuşları Edirnekapı-Topkapı surları çevresinde, Fatih Camii, Yavuz Selim Camii'nin avlusunda ve çevresinde, Gülhane Parkı'nda görme şansımız oldu. 40 yıldır İstanbul'da görülmediği söylenen bıyıklı ötleğen kuşunu 21-22 Nisan

2020’de Fatih Camii’nin cenaze namazı kılınan avlusundaki havuzun etrafında beslenirken görmek ve onun fotoğrafını almak beni çok heyecanlandırmıştı. Fatih’te ötücü kuşların birçoğunu görme şansım oldu. Bülbül ve benekli bülbül ilkbahar şarkıları söylerken, kızılgerdan sonbahar ve kış gecelerinde en güzel bestelerini dinletir bizlere. Karabaşlı çinte, ispinoz, dağ ispinozu, kocabaş, küçük iskete, karabaşlı iskete, göz alıcı renkleri ve tatlı ötüşü olan saka gibi kuşları ağaçlarda ya da çimenlerde kendilerine yiyecek ararken izledik... Böcekler ve çalı meyveleriyle beslenen ötlegeñler de tarihî yarımada

Kızıl Sırtlı Örümcek Kuşu, Fatih Camii’nin ziyaretçilerinden

Mavi Baştankara, Yavuz Selim Camii'nin Ziyaretçilerinden

konaklayan güzel sesli, hoş edalı minik kuşlardandır. Sarı gözleri ve ürkekliğiyle bilinen çizgili ötlegeñ, gül yapraklarındaki bitleri temizleyerek çok faydalı işler gören akgerdanlı ötlegeñ, küçük akgerdanlı ötlegeñ, bıyıklı ötlegeñ, karabaşlı ötlegeñ de bahar göçlerinde Fatih’te kuş gözlemi yaptığım mekânları ziyaret ederler, Fatih Camii haziresinde yatan Ahmet Mithat Efendi’nin kabrine uğramayı ihmal etmezler... Böceklerle ve küçük sürüngeñlerle beslenen örümcek kuşları da şehrimizi dinlenme tesisi olarak kullanan göçmeñlerdendir. Kızılbaşlı örümcekkuşu, karalınlı örümcekkuşu, kızsırtlı örümcekkuşu ve maskeli örümcekkuşu tarihî yerlerimizi nisan ve mayıs aylarında ziyaret etmişlerdir. Daha birçok kuşu surların çevrelediği bu şehirde görmek mümkün. Kamışçınlar, kızkuyruklar, sinekkapanlar, kuyruksallayanlar, kuyrukkakanlar, ardıçlar, ebabiller, kırlangıçlar... Sumru, karagagalı sumru, bıyıklı sumru; karabaş martı, küçük gümüş martı, Akdeniz martısı benim denizlerimizde gördüğüm kuşlar arasındadır. Biraz düşündüğümüzde tür sayısının azımsanmayacak kadar çok olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz. Ötücü kuşlar, su kuşları Fatih’teki kuşların ilk bölümüdür.

Daha ilgi çekici ikinci bölüm var. Sadece belgeselerde gördüğümüz ve ancak o programlarda görebileceğimizi zannettiğimiz yırtıcı kuşlara da Fatih’in mavi göklerinde rastlayabileceğimizi biliyor muydunuz? Bu soruyu yönelttiğim çoğu kişinin cevap olarak böyle bir şeyin mümkün olamayacağını söylediklerine şahit oldum. Sadece yırtıcılar mı? Leylekler, kara leylekler, pelikanlar da sürüler hâlinde minarelerin, kubbelerin arasından, üstünden süzüle süzüle hedeflerine doğru giderler. Fatih’te göç, en güzel sonbaharda izlenir. İlkbahar göçü daha çok İstanbul’un kuzeyinden aktığı için o mevsimde Fatih’te göçmeñ kuşları pek göremeyiz.

AKGERDANLI, KÜÇÜK AKGERDANLI, BIYIKLI, KARABAŞLI ÖTLEĞENLER BAHAR GÖÇLERİNDE FATİH’TE KUŞ GÖZLEMİ YAPTIĞIM MEKÂNLARI ZİYARET EDERLER, FATİH CAMİİ HAZİRESİNDE YATAN AHMET MİTHAT EFENDİ’NİN KABRİNE UĞRAMAYI DA İHMAL ETMEZLER.

Kızılbaşlı Örümcekkuşu

Ağustosun başında leylekler göçü başlatır. Belli aralıklarla büyük leylek sürüleri semayı kaplar ve doğuya doğru giderler. Kara leylekler eylül ve ekimde 30-40 kuşluk sürüler hâlinde geçerler şehrimizden. Yırtıcı göçü ağustosun sonunda arı şahinleriyle başlar, eylülde karışık yırtıcı göçü olarak ekimin sonuna kadar devam eder. Hatta kasımda, aralıkta bile şahinlerin geçtiği görülür. Bu göçlerde büyük orman kartalı, küçük orman kartalı, küçük kartal, şah kartal, yılan kartalı; arı şahini, az da olsa kıvılcık şahin ve binlerce belki de on binlerce şahin Fatih’ten geçer. Gökdoğan, delice doğan ve aladoğan; atmaca, yaz atmacası; saz delicesi, bozkır delicesi; kara çaylak, kerkenez, kıvılcık akbaba İstanbul’un merkezinde görülen diğer yırtıcı kuşlardır. Delice doğan ve gökdoğanın avlandıklarına bile şahit olabiliriz. Muhakkak ki benim görmediğim kuşlar da geçmiştir İstanbul’umuzdan. Ayrıca hepsini bir göçte görmek de mümkün olmayabilir. Bu şekilde hesaba vurduğumuzda çevresi tarihî surlarla, içi beton binalar ve asfaltla dolu olan Fatih’te inanılması çok güç bir kuş çeşitliğinin varlığından söz edebiliriz. Beş tür kartal, üç tür şahin, bir tür

çaylak, iki tür delice, dört tür doğan ve iki tür atmaca aynı göğü paylaşmak heyecan verici bir durum ve bizim için büyük bir zenginlik.

Yüzlerce, binlerce kuşun geçişini hiçbir ücret ödmeden, yol masrafı yapmadan Fatih’in herhangi bir noktasından, evlerin pencerelerinden dahi görmek mümkündür. Bazen kartalların, şahinlerin gözlerini ayırt edecek kadar yakından geçtiklerini görürüm. 2018 sonbahar göçünde Yavuz Selim Camii’nin Haliç’e bakan tarafında birçok kartalı çok yakından görmek imkânım olmuştu. Keşke Fatih’te belediye öncülüğünde sonbahar göçünü izleme etkinlikleri düzenlense. Ben pandemi kısıtları henüz başlamamışken Edirnekapı surlarından sonbahar göçünü takip ediyordum. Sonra Yavuz Selim’dan, Fatih Camii’nin avlusundan ve evimin penceresinden göçü takip etmeyi sürdürdüm. Kuşları yakından görmek için dürbüne ihtiyaç olduğu doğru, fakat ben yıllardır çıplak gözle takip ederim. Bence Fatih’teki kuş zenginliğini görmek için hiçbir araca ihtiyaç yok. Sadece başımızı göklere kaldıralım yeter. Gözümüz yükseklerde olsun!

**KUŞ EVLERİ MÜNACATLA
GÖĞE AÇILMIŞ ELLER
GİBİ, CAMİLERE,
MEDRESELERE,
HANLARA, ÇEŞME
VE SEBİLLERE
NAKIŞLANMIŞTIR.
TAŞ DUVARLAR
KUŞ EVLERİYLE
DİLE GELMİŞ, BİRER
MERHMET, SEVGİ VE
VİCDAN ABİDESİNE
DÖNÜŞMÜŞLERDİR.**

Merhamet Medeniyetinin Estetiği

◆ **EDA SELİMOĞLU**
KÜLTÜR SANAT EDITÖRÜ

Türklerde kuş evlerinin tarihi İslam öncesi döneme kadar gider. Kuşlar Orta Asya'daki şaman köklerden Osmanlı'ya, Türk inancında ve kültüründe kutsal ve seçkin bir imge olarak var olagelmıştır. Bütün bir Türk sanatının hemen her cephesinde bin bir çeşitte, birbirine yakın metaforlarla, ama farklı tekniklerle kendini gösterir. Kuşlara verilen değer özellikle mimariye bir süsleme unsuru olmanın ötesine geçerek bambaşka bir anlama bürünmüştür. Türk mimarisinin estetik bir formu olarak karşımıza çıkan kuş evleri, aynı zamanda merhamet medeniyetinin somut göstergeleridir. Yüzlerce yıl önce yapılmış bu evleri kendisine sığınak yapmış sayısız kuştan sonsuza yayılan şükran şakımaları sokaklarımızı, mahallelerimizi kuşatan gök kubbede hâlâ dolaşmaktadır.

Kuş evleri münacaatla göğe açılmış eller gibi, camilere, medreselere, hanlara, çeşme ve sebillerle nakışlanmıştır. Taş duvarlar kuş evleriyle dile gelmiş, bir merhamet, sevgi ve vicdan abidesine dönüşmüşlerdir.

KUŞ EVLERİ

Eyüp Şah Sultan Sıbyan Mektebi

Kuş evlerinin en güzel örneklerine köşk, saray, cami, mescit, türbe, han, sıbyan mektebi, çeşme gibi Osmanlı yapılarında, hâsılı İstanbul sur içinde rastlarız. Bu kuş evlerinin kimi sade kimi gösterişlidir, ama hepsi ince bir fikrin ve zevkin mahsulüdür. Kimisi bir saray minyatürünü andırarak denli şaşaalıdır.

KUŞ EVİ HAYAL MİMARİSİ

Güvercin köşkü, serçe saray, kuş köşkü olarak da adlandırılan, daha çok serçe, saka, güvercin, kırlangıç gibi kuşların barınması için yapılan bu evlere elbette Osmanlı coğrafyasının

her yerinde rastlamak mümkündür. Ahşap olanları hâliyle günümüze ulaşamamıştır. Anıtsal kuş evlerini yaratan usta ve mimarlar, kendilerini ön plana çıkartmak istemediklerinden eserlerinin altlarına imza atmayarak anonim kalmayı tercih etmişlerdir. Genel olarak kuş evleri yapının mimari üslubuyla bütünlük gösterecek şekilde, çok ince detaylarla tasarlanmışlardır. İstanbul'daki örnekleri o kadar güzel, o kadar incedir ki kimi yazarlarca “hayal evler”, “hayal mimarisi kuş evler” olarak tanımlanırlar.

Sadr-ı Esbak Seyyid
Hasan Paşa Medresesi

KUŞ EVLERİ, HAYVANLARDAN HERHANGİ BİR MENFAAT UMMAKSIZIN TAMAMEN HAYIR NİYETİYLE YAPILMIŞLARDIR.

Üsküdar Valide-i Atik Camii

SİVAS İZZEDDİN KEYKAVUS DARÜŞŞİFASI'NDA BULUNAN KUŞ EVİ ANADOLU'DAKİ İLK MUHTEŞEM ÖRNEKLER ARASINDADIR..

Tarihin çok eski devirlerinden itibaren Mezopotamya'da, Mısır'da, Avrupa'da da kuşlar için yapılar mevcuttu kuşkusuz. Ancak bu yapılar, genellikle kendisinden fayda sağlanan kuşlar için düşünülmüştür ki bunların bazısı eti, bazısı gübresi için, bazısı da haberleşme amacıyla besleniyordu. Osmanlı'da yapılan kuş evlerinde böyle bir ayırım gözetilmemiş, hayvanlardan herhangi bir menfaat ummaksızın, sadece hayır niyetiyle yapılmışlardır.

Anadolu'da kuş evlerinin ilk muhteşem örneklerine 13. yüzyılda Anadolu Selçukluları döneminde rastlarız. Sivas'ta İzzeddin Keykavus Darüşşifası'nda bulunan kuş evi bunlardan biridir. İstanbul'da bilinen en eski örneği ise Fatih'teki Bali Paşa Camii'ndedir.

Kuş evlerinin yapımında çoğunlukla iki metot tercih edilir. Birinci tipte,

duvarların içi oyularak açılır ve yuva buraya gömülerek kuş evi oluşturulur. Ya da kuşun cinsine göre yuva cephe üzerine yerleştirilir.

Birkaç delikten oluşan basit, yalın tipteki bu kuş evlerinde yüzey genelde düz olup dışa çıkıntı hemen hemen görülmez. Bu gruba giren örneklerde taş kemer biçiminde oyularak veya tuğla ile oluşturulan tasarımlar olduğu gibi pahlı köşeler ve mukarnas dilimler de kullanılabilir. Ayrıca bazı yapıların örtü sisteminde yer alan bacalarında da kuş evlerine rastlanır.

İkinci grup kuş evleri daha görkemli yapılardır. Bir çeşit küçük ölçekli ev veya köşk maketini anımsatan şekilde tasarlanır ve uygulanırlar. Kuş evlerinin yapı malzemesi olarak ahşap, mermer, küfeki taşı, kiremit, tuğla, sıva veya harç kullanılmıştır.

**YALNIZCA KUŞ
EVLERİNİ TAKİP
EDEN BİR ROTA
TEK BAŞINA
BİZE TÜM TARİHİ
YARIMADA'YI
GEZDİREBİLİR.**

Üsküdar Valide i Atik Camii

FAYDAYI ESTETİKLE BULUŞTURAN DÜŞÜNCE

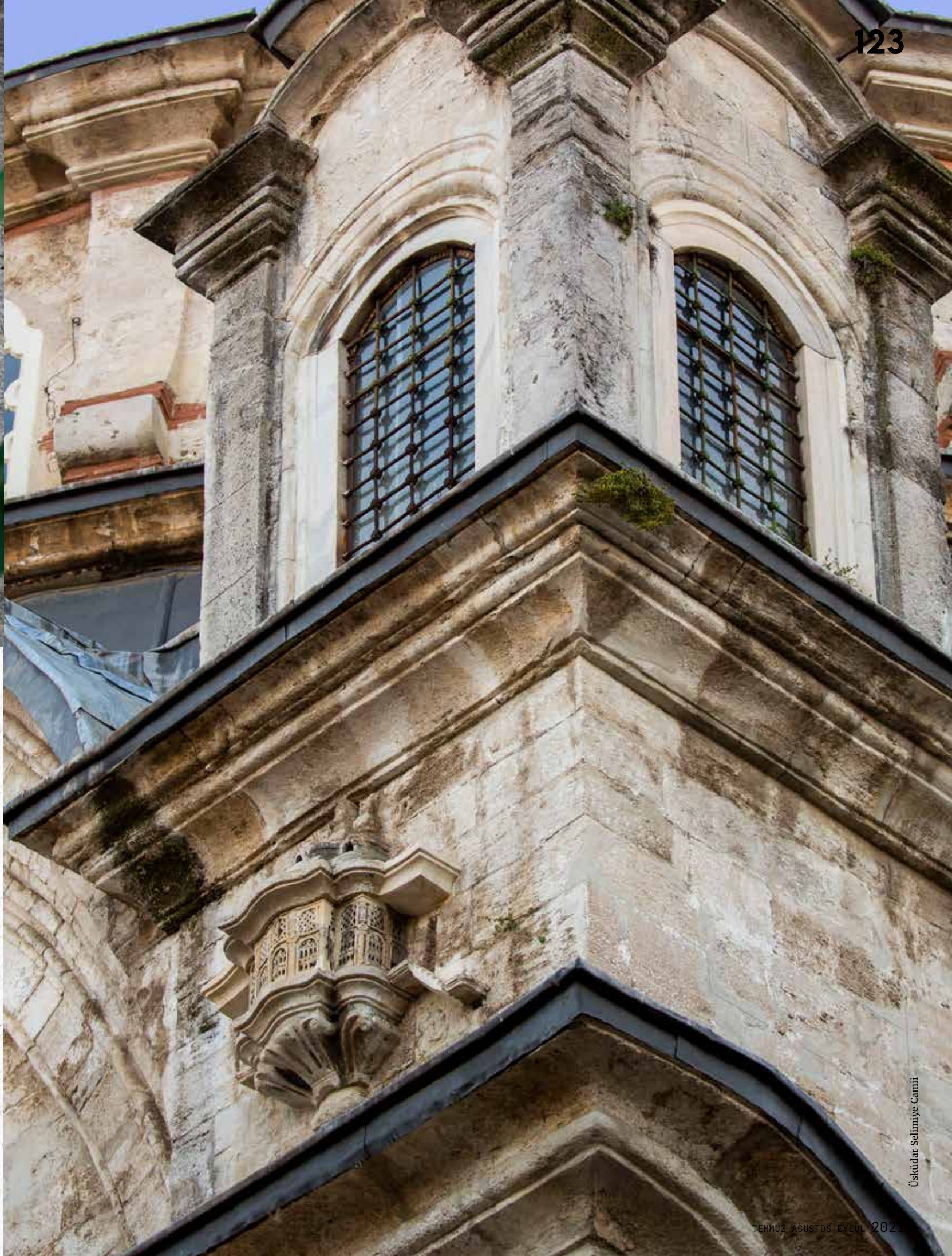
Kuş evleri sadece estetik gerekçelerle değil, kuşların yaşam koşullarını en iyi şekilde karşılayacak donanımda tasarlanmışlardır. Her detayın ilmek ilmek işlendiği bu yapılar kuşları doğadaki düşmanlarından korumak için, insanların ulaşamayacağı yüksek yerlerde konumlandırılmışlardır. Daima yapıların sert rüzgâr almayan cepheleri, güneş ve yağmurdan korunmaları için saçak, korniş ve konsolların altı tercih edilmiştir.

Birçoğunda kuşların kolaylıkla havalanıp uçmalarına ve iniş yapabilmelerine olanak sağlayan pist benzeri boş alanlar ile su içebilecekleri

küçük havuzlar bulunur. Bu evlerden bazıları barınak olmanın ötesinde, âdeta hastane işlevi görür. Bazı evler soğuk havalarda yiyecek bulmakta zorlanan kuşlar için besin deposu olacak şekilde tasarlanmıştır.

Kimi kuş evlerinde sakaların, serçelerin inip çıkabilmeleri için yollar, başlarını çıkarıp etrafı kolaçan edebilecekleri balkonlar bile bulunur.

Kuş evleri hakkında daha fazlasını öğrenmek ve görmek isteyenler için bir önerim var: kuş evlerini görmek için Fatih'te bir seyre ve keşfe çıksınlar. Sur içini baştan sona kat eden keyifli bir güzergâh onları bekliyor. ◀

Üsküdar Selimiye Camii

SUR İÇİ'NDE BİR GÜN Zeyrek

İBRAHİM AKKURT
TARİHÇİ - YAZAR

KADRI ERDEM

BU ROTAMIZDA DURAĞIMIZ, “SOKAKLARI DAR, GÖNÜLLERİ GENİŞ İNSANLARIN MEKÂNI” ZEYREK. HANI ESKİLERİN “SERÇEDEN BAŞKA KUŞ, ZEYREK'TEN DİK YOKUŞ” OLMAZ DİYEREK TARİF ETTİĞİ ŞİRİN SEMTİMİZ...

Haliç'e hâkim bir noktada İstanbul'un 4. tepesi üzerine yayılmış bölge, Bizans döneminde; tepe üzerine konumlandırılmış sivil ve dinî yapılar, istinat duvarları üzerine oturtulan teraslarıyla ve yer altı su yapılarıyla ön plana çıkmaktaydı. Osmanlı döneminde ise şirin ahşap konutların hâkim olduğu bir yerleşim yeri olmuştur. Zeyrek, İstanbul'daki UNESCO Dünya Mirası alanı içerisinde yer alan 4 bölgeden birisidir.

Rotamıza Fatih İtfaiye durağı arkasındaki Hava Şehitleri Parkı'ndan başlıyoruz. Parkın ortasında bulunan Teyyare Şehitleri Anıtı, 1. Dünya Savaşı sırasında İstanbul'dan Kahire'ye uçarken düşen

uçaklarda bulunan 3 askerimizin anısını yaşatmaktadır. Havacılık tarihimizin ilk şehitleri olan Fethi, Sadık ve Nuri Beyler adına dikilen bu anıt, kırk bir sütun şeklindedir. Hemen yanında yer alan ve günümüzde Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi Rektörlük binası olarak kullanılan Şehremaneti Fatih ve İstanbul İtfaiyesi'nin kullanımındaki Fatih Kimyahanesi binaları 1908-1930 yılları arasında varlık gösteren Millî Mimari Rönesansın zarif bakiyeleridir.

Roma imparatoru Valens döneminde 4. yüzyılda yaptırılan Su Kemerî'nden Zeyrek'e doğru ilerlediğimizde karşımıza Kadınlar Pazarı çıkar.

**HALİÇ'E HÂKİM BİR
TEPEDE KONUMLANAN
VE BİZANS
DÖNEMİNDE
“MANASTIRLAR
BÖLGESİ” OLARAK
TANIMLANAN
YERLEŞİMİN
MERKEZİNİ
PANTOKRATOR
(EVRENİN HÂKİMİ)
MANASTIRI
KİLİSESİ YAPILARI
OLUŞTURUYORDU.
HZ. İSA'YA
ATFEDİLEN BU
İHTİŞAMLİ YAPI,
İSTANBUL'UN
FETHİYLE BİRLİKTE
CAMİ VE MEDRESEYE
DÖNÜŞTÜRÜLDÜ.**

Balkan Savaşları'nda İstanbul'a göç etmek zorunda kalan ailelerin kendi ürettikleri ürünleri satmak için tezgâh açtıkları bu yer bugünlerde lokantalarıyla, kasaplarıyla, kuru bakliyat ve aktar dükkânlarıyla Fatih'in önemli lezzet duraklarından birisi olmuştur. Valens ya da diğer ismiyle Bozdoğan Su Kemerî'ne bitişik 1596 tarihli Gazanfer Ağa Medresesi, türbesi, sebili ve çeşmesiyle küçük bir külliye biçimindedir. Sultan 3. Mehmed'in has odabaşısı Gazanfer Ağa tarafından yaptırılan külliyenin mimarı mimarbaşı Davud Ağa'dır. Külliyenin çaprazında konumlanan sultan 1. Ahmed devrinin şeyhülislamı Sunullah Efendi'nin 1612 tarihli türbesi ve Hüsamibey Tezgaççılar Camii bölgenin tarihine ışık tutmaktadır.

Kadınlar Pazarı'ndan Zeyrek Camii'ne doğru yolumuza devam ederken, Barbaros Hayreddin Paşa'nın Beşiktaş'ta maalesef günümüze ulaşamayan medresesine gelir getirmesi amacıyla yaptırdığı Çinili Hamam ile 1580 tarihli Ümmü Gülsüm Çivicizade Camii bizleri selamlar. Abdülaziz Bekkine ve Mehmed Zahid Kotku gibi önemli şahsiyetlerin görev yaptığı cami, Kadınlar Pazarı'nın sonunda yer alır.

Buranın biraz ilerisinde bir ilim ve gönül insanının manevi huzurunda buluruz kendimizi. 2. Bayezid, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman dönemlerinde 23 yıl şeyhülislamlık yapmış, zühdü, takvası ve doğruluğu ile meşhur olan Zenbilli Ali Efendi'yi fatihalarımızla selamlarız. Yaptırdığı sıbyan mektebinin bahçesine defnedilen Zenbilli Ali Efendi, anlatılana göre, şeyhülislamlığı döneminde kendisine sorulan soruları evinin balkonundan bir zenbil (zembil de denilir; hasırdan örülmüş bir torbadır) sarkıtarak alır, bunları cevapladıktan sonra muhataplarına ulaşması için tekrar zenbiliyle aşağı sarkıtmış.

Haliç'e hâkim bir tepede konumlanan ve Bizans döneminde “manastırlar bölgesi” olarak tanımlanan yerleşimin merkezini Pantokrator (Evrenin hâkimi) Manastırı Kilisesi yapıları oluşturuyordu. Hz. İsa'ya atfedilen bu ihtişamlı yapı, İstanbul'un fethiyle birlikte cami ve medreseye dönüştürüldü, hâlen Zeyrek Kilise Camii olarak kullanılmaktadır. Bu ilginç yapının tarihine biraz değinecek olursak... 12. yüzyılın başlarında imparator İoannes Komnenos ve eşi Eirene tarafından yaptırılan Pantokrator Manastırı Kilisesi, Ayasofya'dan sonra İstanbul'daki bu en

büyük ve en eski ibadethaneydi. Yan yana üç yapıdan oluşan kilise, Orta Çağ Bizans mimarisinin klasik bir örneği idi. Yapının en büyük, merkezî kısmı Pantokrator (Evrenin hâkimi) Hz. İsa'ya adanmıştı. Bunun kuzeyinde Şefkatli Hz. Meryem'e sunulan küçük bir kilise bulunmaktaydı. Bu ikisi arasında ise Baş Melek Mikail'in adına eklenen bir mezar şapeli yer alıyordu. 1124 yılında ölen imparatoriçe Eirene başta olmak üzere, Bizans'ın birçok imparator ve imparatoriçesinin

**KÜLLİYESİYLE BİRLİKTE TÜM BU MUHİT ADINI
MEDRESENİN İLK MÜDERRİSİ OLAN MOLLA
MEHMED EFENDİ'DEN DOLAYI ALIR. ZEYREK,
HOCASI HACI BAYRAM VELİ TARAFINDAN
KENDİSİNE VERİLMİŞ BİR LAKAPTIR; FARŞÇADA
UYANIK, ZEKİ, AKILLI ANLAMINA GELİR.**

bu şapele defnedildiği rivayet edilir. Mimar Nikeforos'un tasarladığı yapılar topluluğunda manastır bölümlerinde 700 rahip eğitim görüyordu. Aynı zamanda manastıra bağlı hastane, tıp mektebi, eczane, ayazma ve bir kütüphanenin varlığından bahsedilmektedir. 1204 yılında gerçekleşen 4.Haçlı Seferi'nde Latinler tarafından işgal edilen manastır İstanbul'un çalınıp yağmalanan zenginliklerinin saklandığı bir depoya dönüştürüldü.

İstanbul'un fethinden sonra şehir halkının ihtiyaçlarına cevap verebilmek gayesiyle medrese ve camiye çevrildi. Öyle ki burası İstanbul'un ilk medresesi olarak kabul edilir. Günümüzde İstanbul Üniversitesi'nin amblemindeki 1453 tarihi geleneksel bir yaklaşımla buradaki eğitimin başlangıç tarihine gönderme yapar. Külliyesiyle birlikte tüm bu muhit adını medresenin ilk müderrisi olan Molla Mehmed Efendi'den dolayı alır. Zeyrek, hocası Hacı Bayram Veli tarafından Mehmed Efendi'ye verilmiş bir lakaptır; Farsçada uyanık, zeki, akıllı anlamına gelir. Şeyh Süleyman Mescidi, Zeyrek Sarnıcı, Eski İmaret Camii, 3 nimel ceyş kabri Zeyrek semtinin diğer önemli mekânlarıdır.

Zeyrek Kilise Camii'nin hemen arka sokağında İstanbul'un evliyalarından Mehmed Emin Tokadi'nin kabrini ve onun yanındaki Piri Mehmed Paşa Camii'ni de ziyaret ettikten sonra, İstanbul'un en güzel seyir teraslarından birine ulaşırız. Fatih Belediyesi tarafından Zeyrek Kafe adıyla halkın istifadesine sunulan bu nokta, İstanbul'un en etkileyici panoramalarından birine nazırdır. Kafede çay ve kahvelerinizi yudumlarken Haliç, boğaz ve tarihî yarımadanın doyumsuz güzelliklerini seyre dalaabilirsiniz. Bu arada Fatih Belediyesi hazırladığı bir uygulamayla çok faydalı bir hizmete daha imza atmış, terastan izlenen mekânlar panoramik bir tabloyla ayrıntılı şekilde tanıtılıyor. Programı karekod uygulamasıyla mobil telefonunuza indirmeniz yeterli. ▲

Yavuz Sultan Selim Camii'nin arka terasına Fatih Belediyemiz tarafından bilgilendirme panosu yerleştirildi.

22 mekân ile ilgili bilginin bulunduğu
Pano üzerindeki kare kod ile *Panorama Yavuz Selim*
cep telefonlarına kolayca indirilebilmektedir.

Geçtiğimiz yıl belediyemizce *Zeyrek Kafe terasına* da
panorama yerleştirilmişti.

Sıradaki adres ise *Süleymaniye Camii*
Kalafat Yeri olacak.

PANORAMA
CEBİNİZDE

Ailem Sahakyan: SAMATYA SAHAKYAN KOROSU

MAHALLESİNDE YAŞAYAN İNSANLARIN HAYATLARINI MERAK EDEN ERDİL ONUR KOCATÜRK, SAMATYA SAHAKYAN KOROSU ÜYELERİ İLE TANIŞMIŞ VE KORONUN BELGESELİNİ ÇEKMEYE KARAR VERMİŞ. GEÇMİŞİNİZLERİNİ TAŞIYAN BİR SEMTTE DOĞDUĞU İÇİN KENDİNİ ŞANSLI HİSSEDEN YÖNETMEN İLE ULUSLARARASI FİLM FESTİVALLERİNİN KAPISINI ÇALAN BELGESELİ HAKKINDA KONUŞTUK.

Sahakyan Korosu'nun belgeselini yapma fikri nasıl doğdu?

2017 yılında çekimlerine başladığım “Mahallem Samatya” video röportaj serisi aslında Ailem Sahakyan: Samatya Sahakyan korosu belgeselim için alt yapı hazırlamış oldu. Mahallemden insan hikâyelerini araştırdığım, merak ettiğim ve kayıt altına aldığım bir projeydi. Mahallem Samatya... Demircisinden, çay ocağı işletmecisine, organizatöründen kuyumcusuna birçok farklı meslekten, yaş ve cinsiyetten insanla röportajlar gerçekleştirdim. Bu röportajları yaparken tanıştığım ağabeyim Aram Nalçacıyan, Sahakyan Korosu üyesiydi ve sohbetlerimizde sıklıkla bu korodan bahsedirdi. Biz önce Aram ağabeyin hayatını anlatan kısa biyografik bir belgesel çekmek istedik, ancak bu süreçte birtakım teknik-bürokratik engellere takıldık. Ardından biz de Aram ağabeyin dilinden düşürmediği Sahakyan Korosu'nun hikâyesini araştırmaya ve belgelemeye karar verdik.

Sahakyan Korosu, İstanbul'da Patrikhane'ye kayıtlı 20 kilise korosundan biri. Bu belgeselde bahsedilenler önemli oranda diğer korolar için de geçerli.

Çekimler boyunca kilise korolarına dair sizin edindiğiniz izlenimler nelerdir?

Kilise koroları çok köklü yapılar, en genç kilise korosunun bile beslendiği zengin bir birikim var. Yalnızca müzikal bir birikim değil bu. Sanatsal değeri yaratan aslında kuşaktan kuşağa aktarılan gelenek, inanç ve toplum kültürüdür. Bu kültürü kısa bir süre de olsa solumak oldukça iyi hissettirdi.

KORO YAŞAYAN BİR ORGANİZMADIR

Kilise koroları Ermeniler için neyi ifade ediyor?

Beni “Ailem Sahakyan: Samatya Sahakyan Korosu” belgeselini çekmeye teşvik eden de tam olarak bu soruydu. Buna en detaylı cevabı zaten belgeselimle verdim. Fakat birkaç cümleyle gözlemlerimi ifade etmem gerekirse: Kilise koroları Ermeniler için tek bir şey ifade etmiyor diyebilirim. Bir sosyalleşme alanı, dinî hizmetlerin yapıldığı, kültürel devamlılığın sağlandığı, müzikal birikimin edinildiği yerler. Belgeselde bir görüşmeci koro ile ilgili “Koro yaşayan bir

organizmadır” tanımını yapmıştı. Bu tanımlama koroların Ermeni toplumu için ifade ettiği anlamı çok güzel açıklıyor bence. Gerçekten de her biri farklı dinamiklere sahip, yaşayan organizmalar...

Belgeselin nerelerde gösterilmesini öngörüyorsunuz? İzlemek isteyenler ne yapmalı?

Ailem Sahakyan: Samatya Sahakyan Korosu belgeseli ilk gösterimini Documentarist İstanbul Belgesel Günleri kapsamında 10 Temmuz’da Pera Müzesi’nde gerçekleştirdi. Ankara, Adana Film Festivallerine katılım başvuruları yapıldı. Bu festivaller dışında pandeminin izin verdiği ölçüde Türkiye’de ve dünyada gerçekleşecek birtakım festivallere başvurularımız devam edecek. İzleyicilerimiz belgeselin sosyal medya hesaplarını (@ailemsahakyan) takip ederek gösterimlerden haberdar olabilirler.

GEÇMİŞİN KOKUSU: TARİHİ YARIMADA’DA..

Sizin çocukluğunuzda Samatya Mahallesi nasıldı bize anlatır mısınız? Benim çocukluğumda Samatya Mahallesi aşağı yukarı bugünkü gibiydi. Samatya’yı benim açımdan diğer semtlerden farklı kılan bu semtteki geçmişin izleri ve kokusudur. Aslında tarihî yarımadanın çoğu semtinde, mahallesinde gezerken hissedilebilecek bir kokudan söz ediyorum. Bu sokakları ömürlerince arşınlayanlar o kokuyu burunlarında hissetti bile! Hissetmeyenler için ise en güzel önerim kendilerini bir an önce Yarımada’nın bir mahallesine atıp etrafa farklı bir gözle bakmayı denemeleri olacaktır.

Sahakyan Ailesi’nin tarihini anlatır mısınız?

Samatya Surp Kevork Kilisesi korosudur. Muganni heyeti 1703’te kurulmuştur, dolayısıyla İstanbul’un en eski muganni heyetidir. 1938 yılında kurulan koro

ise adını semtteki Sahakyan-Nunyan Okulu’ndan alır. Koronun ilk şefi Haçik Sucuyan’dır. 1944’te kilisenin eski baş mugannilerinden Krikor Çulhayan’ın bestelediği Çulhayan (Nihavend, Fa Minör) Kutsal Sunu (S. Badarak) Tören İlahileri, koronun karma elemanları tarafından çok sesli olarak söylenir. İlerleyen yıllarda da ilahiler Çulhayan düzenlemesiyle seslendirilmeye devam eder. Bunun yanı sıra koro katıldığı sosyal etkinlik, konser ve festivallerde dinî, folklorik şarkıları

“BENİM ÇOCUKLUĞUMDA SAMATYA AŞAĞI YUKARI BUGÜNKÜ GİBİYDİ. BURAYI FARKLI KILAN GEÇMİŞİN İZLERİ VE KOKUSUDUR. BU SOKAKLARI ÖMÜR BOYU ARŞINLAYANLAR O KOKUYU ŞU AN HİSSETTİ BİLE!”

da tanıtır. Koronun kuruluşunun 300. yıldönümü vesilesiyle çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Koro, günümüzde Sevan Agoşyan önderliğinde çalışmalarına devam etmektedir.

Belgeseli çekerken ne gibi zorluklar yaşadınız?

Proje sürecindeki kritik iki dönemden bahsedebilirim: ilki filme başlamadan giriştiğim araştırma süreciydi, diğeriye çekimleri takip eden post

“BİR SONRAKİ PROJEM YİNE BU TARİHİ YARIMADANIN İNSANLARININ HİKÂYELERİNE YÖNELECEK. SAMATYA’DAN SONRA, FATİH’İN TARİH, KÜLTÜR VE SANATLA YOĞRULMUŞ DİĞER MAHALLELERİNDE GEZİNTİM SÜRECEK.”

prodüksiyon aşamasıydı. Başlarken Sahakyan Korosu’na dair sınırlı bir bilgiye sahiptim, tabii ki icra ettikleri eserleri, koronun yapısını, tarihini vb. bilgileri edinerek gitmiştim fakat koristlerle, koro şefi Sevan Agoşyan’la, koro yönetim kurulu başkanı Hugas Arzuman’la konuştuktan sonra, edindiğim bilgilerin tek başına yeterli olmadığını anladım. Bu dönemde okumalar, arşiv taramaları ve farklı kaynaklardan araştırmalar yaparak, Sahakyan Ailesi’nin desteğiyle belgeselin çekimlerini tamamladık. Zorlandığım bir diğer konu toplamda 30 saati aşan ham görüntüleri taramak ve önümdeki bilgi, deneyim ve anılardan oluşan birbirinden değerli materyalleri ayıklamaktı. Sahakyan Korosu’nun 600 yıla yaklaşan tarihini, müzikal, sanatsal birikimini 55 dakikalık bir belgeye sığdırmak elbette kolay bir iş değildi. Ben de kendi baktığım, gördüğüm yerden, kendi deneyimim üzerinden Sahakyan Korosu’nun kısa bir dönemini anlattım. İzleyiciye koronun tarihinden ilginç bir kesiti sunmak istedim.

Bir sonraki projenizden bahseder misiniz?

Bir sonraki projem yine bu tarihî yarımadanın insanların hikâyelerine yönelecek. Mahallem Samatya’dan sonra, Fatih’in tarih, kültür ve sanatla yoğrulmuş diğer mahallelerinde gezintimiz sürecektir. Takipte kalın.

ERDİL ONUR KOCATÜRK KİMDİR?

Erdil Onur Kocatürk 1994 İstanbul Fatih doğumlu, Ayvansaray Üniversitesi Radyo Televizyon bölümünde ön lisans, İstanbul Üniversitesi Radyo Televizyon ve Sinema bölümünde lisans eğitimini tamamladı. Çeşitli kısa film, belgesel, tanıtım, reklam filmlerinde farklı görevlerde yer aldı. 2017 yılında başladığı Mahallem Samatya projesi ile bu eski semtin insan hikâyelerine yöneldi. 2018 yılından beri Yeni Nesil İnternet Radyosu Onbironsekiz’de editörlük yapmaktadır. 2019 yılında 560 yıllık geçmişle İstanbul’un en eski kilise korosu olan Surp Kevork Kilisesi Sahakyan Korosu’nun tarihini ve müzikal kökenlerini anlatan Ailem Sahakyan isimli belgeye imza attı.

KEYİFLİ OKUMALAR

KAYIP TANRILAR ÜLKESİ

Ahmet Ümit / Yapı Kredi Yayınları

Türkiye’de polisiye türünün beğenilen yazarlarından olan Ahmet Ümit’in yeni romanı haziran ayı itibarıyla okurlarıyla buluştu.

İstanbul Hatırası, Sis ve Gece, Bab-ı Esrar, Beyoğlu Rapsodisi gibi eserleriyle özellikle İstanbul’un arka sokaklarını, kenarda kalmış yaşamlarını işleyen bir isim Ahmet Ümit. Son kitabı *Kayıp Tanrılar Ülkesi*’nde de diline ve hikâyesine bambaşka bir soluk getiriyor; polisiye türünü, mitoloji ve arkeolojiyle harmanlayarak ortaya sıra dışı bir eser koyuyor.

Berlin’e gidiyoruz Ümit’in bu yeni kitabıyla. Ana karakterlerimiz Berlin Emniyet Müdürlüğü’nün gözükara Başkomiseri Yıldız Karasu ve yardımcısı Tobias Becker. Sokak sanatçılarının, göçmenlerin bulunduğu Berlin’in renkli sokaklarından başlayıp Bergama’ya doğru yol alan macera boyunca bir seri cinayet dizisi çözülmeye çalışılıyor. Bir noktada Türkiye’ye de ulaşan bu serüvene sürpriz bir karakterin de dâhil olmasıyla beraber heyecan doruğa ulaşıyor.

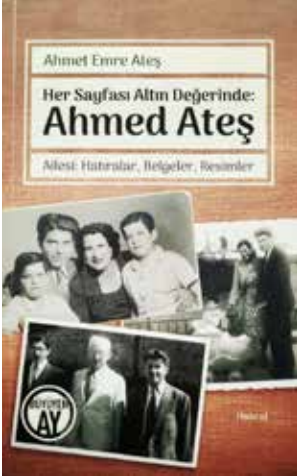
Kayıp Tanrılar Ülkesi mit dünyasından da besleniyor. Ümit, sanatın hemen bütün dallarına etki eden mitik söylenceyi kendi kurgusu içinde yoğurarak suçlu ve suç olgusunun kültürler ve çağlar arasındaki değişimini tartışmaya açıyor. Ahmet Ümit bu yeni yapıtında Zeus Altarı ve Pergamon Tapınağı arasında gelişen olaylar zincirini mitolojik bir alt yapıyla okuruna sunarken polisiye türüne ilginç taze bir soluk getiriyor.

HER SAYFASI ALTIN DEĞERİNDE: AHMED ATEŞ AİLESİ HATIRALAR, BELGELER, RESİMLER

Ahmet Emre Ateş / Büyüyenay Yayınları

Türkiye’de Resim ve Politika ile Cumhuriyet ve Modernleşme kitaplarının yazarı Ahmet Emre Ateş’in yeni kitabı *Her Sayfası Altın Değerinde: Ahmed Ateş Ailesi: Hatıralar, Belgeler, Resimler* edebiyat dünyasındaki yerini aldı.

Politik felsefe, kültür tarihi, sanat ve estetik üzerine akademik çalışmaları da bulunan Ahmet Emre Ateş yeni kitabında ülkemizin yetiştirdiği değerli bilim insanlarından Prof. Dr. Ahmed Ateş ve ailesinin hayat hikâyesine odaklanıyor. Merhum şarkiyatçı profesör aynı zamanda yazarın dedesi. Ateş ailesi oldukça renkli kişiliklerden oluşuyor, ayrıca üç nesil boyunca akademisyen yetiştirmiş. Anlatının merkezinde her ne kadar Ahmed Ateş yer alsada kitabın gizli kahramanı karısı Fikret Ateş. Zira yazar genç yaşta vefat eden dedesini hayattayken görme şansını elde edememiş, ama ilginç bir şahsiyet olan babaannesiyile uzun süre vakit geçirmiş. Dolayısıyla kitabın sayfalarında akıp giden olayların anlatımında ailede her işi çekip çevirmiş, son derece becerikli bu hanımefendinin güçlü varlığı hissediliyor. Amca Toktamış Ateş ise bir siyasetbilimci, o da kültür hayatımıza damga vurmuş önemli isimlerden. Halide Edip Adıvar, Şerafettin Yaltkaya, Hellmut Ritter, Bernard Lewis kitapta bahsedilen isimlerden bazıları.

Kitapta bir ailenin hikâyesiyle iç içe geçmiş bir şehir anlatısı da var. Tabii ki anılardan, tanıklıklardan fırlamış görünümleriyle. Tarihî yarımada, sur içi göz alıcı güzelliğiyle kitabın doğal dekorunu oluşturuyor.

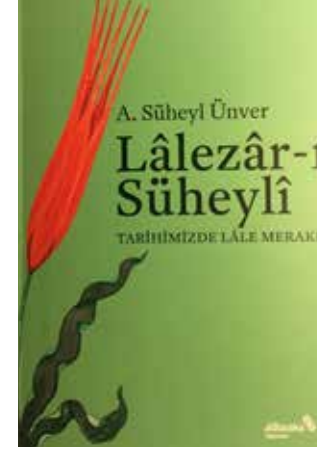
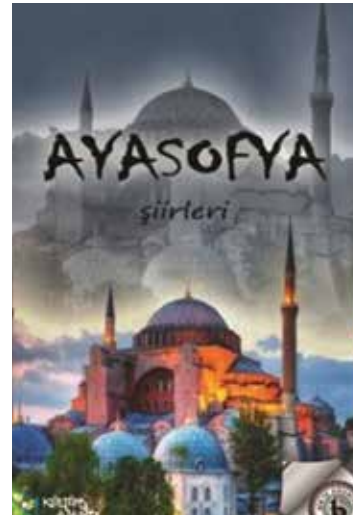
Sosyal hayatın tarihine ışık tutan bu hatıralar kolektif hafızanın önemine vurgu yapıyor. Bir yandan da yeri geldiğinde kuşaklar arası farkı gözler önüne seriyor. Otobiyografik bir roman olarak tanımlayabileceğimiz bu çalışmanın asıl başarısı yakın tarihimizin özellikle bilim ve kültürle özdeşleşmiş entelektüellerinin dünyasını kısa ama keyifli bir dille anlatmasıdır. Özetle kitap bilim, kültür, siyaset üçgeninde Türkiye’nin kısa tarihini merak edenlere keyifli bir yolculuk vadediyor.

AYASOFYA ŞİİRLERİ

Adem Yazar / Kültür Ajans Tanıtım

Peygamber Efendimizin “Kostantiniye muhakkak fetholunacaktır. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan ve onu fetheden asker ne güzel askerdir.” müjdesine sekiz asır sonra mazhar olan Fatih Sultan Mehmed’in fermanıyla 1 Haziran 1453’te Ayasofya camiye çevrildi ve içinde ilk cuma namazı kılındı.

Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan 10 Temmuz 2020’de Ayasofya’yı müzeden camiye çeviren imzayı atarak 86 yıllık hasrete son verdi. Ayasofya yüzyıllar içinde eklenen yapılarla bir külliye dönüşmüştü. Cami, medrese, sıbyan mektebi, hamam, muvakkithane, padişah (II. Selim, III. Murad, III. Mehmed, I.İbrahim, I. Mustafa) ve şehzade türbeleri bu külliyenin parçalarını oluşturur. Hep hasret duyulan, içinde yüzümüzü Kâbe’ye dönmek istediğimiz Ayasofya adına birçok şair şiirler yazmış, ona hissedilen derin muhabbeti anlatmıştır. Eşsiz Ayasofya için yazılan kitaplara bir yenisi geçtiğimiz günlerde Adem Yazar tarafından eklendi. Yazar, Ayasofya üzerine yazılmış şiirlerden yaptığı bir seçkiyi *Ayasofya Şiirleri* adıyla bir araya toplayarak milletimizin hislerine tercüman olan bir esere imza attı.

LÂLEZÂR-I SÜHEYLÎ – TARİHİMİZDE LÂLE MERAKI

A. Süheyl Ünver / Albaraka Yayınları

Lale bir Türk çiçeği. Tarihte koca bir dönem onun ismiyle anılır. Öyle bir dönem ki güzel sanatların her türü bu laleli çağda yükselişe geçmiş. Mimariden šiire her formun estetiğinde kendine bir yer edinmiş lale. Aslında kültürümüzde laleye duyulan ilginin belirgin örnekleri çok daha eskiye, Selçuklulara kadar gider. Türk Anadolu’sunun bir remzidir lale.

Elbette en parlak dönemini 16. ve 18. yüzyıllar arasında yaşamıştır. Bu dönemde Osmanlı bahçeleri, kasırları ve sarayları laleler ile donatılırdı. Halı, kilim, cami, mescit, türbe, medrese gibi yapıların duvarlarına her renkten lale işlenirdi.

Evlerde, bahçelerde süs bitkisi, sanatta süsleme motifi olarak kullanılan laleleri hayatımızda bu denli özel kılan acaba neydi? Belli ki kültürel hafızamızdaki konumu onun bir bitki olmasının çok daha ötesinde. Lale, yüksek zevklerle hitap ediyor; resim ve musikiyle, zenginlik ve refahla özdeşleşmiş, deyim yerindeyse seçkinliği işaret eden bir koda dönüşmüş. Merhum Ord. Prof. Dr. Ahmet Süheyl Ünver tarihimizde lale merakını bütün boyutlarıyla masaya yatırarak incelemiş ve ortaya çok kıymetli bir eser çıkmış. *Lâlezâr-1 Süheylî* 13. yüzyıldan başlayarak 20. yüzyıla kadar lalenin serüvenini anlatıyor.

Kültür ve sanat tarihçileri ve bilhassa çiçek meraklıları için hazine niteliğinde bir eser.

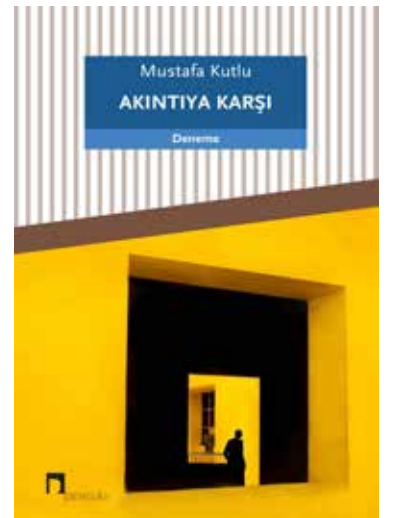
AKINTIYA KARŞI

MUSTAFA KUTLU / DERGÂH YAYINLARI

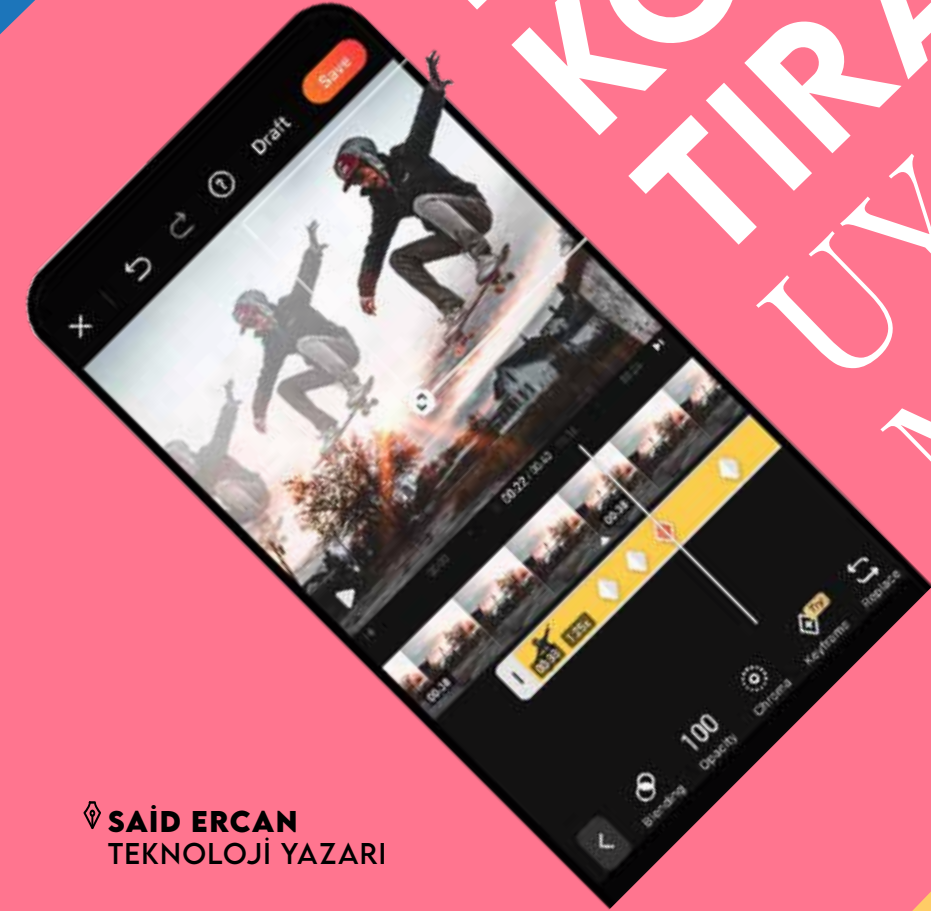
“Şu hızla akıp giden nehirde akıntıya karşı çıkalım ve kendi hikâyemizi yazalım. Çıkış Yok adlı film oynuyor ama bizim hikâyemiz bir yol bulup bu akıştan çıkacak. Kalbin sesi bize yol gösteriyor.” diyor Mustafa Kutlu okurlarına.

Etkileyici ve akıcı üslubuyla, içinde boğulduğumuz toplumsal sorunlara, darboğazlara ve sürüklendiğimiz akıntının oluşturduğu tahribatlara dikkat çekerek; “Akıntıya Karşı” durabilmenin mümkün olduğunu hatırlatıyor. Sadece sorunlara ışık tutmakla kalmayarak; hasbî, kalbî ve sahih olanı metne aktararak, kalpler için bir şifa reçetesi sunuyor âdeta. Sürüklendiğimiz akıntıya direnebilmenin yegâne yolunun değerlere sınırsız tutunmak olduğunu söylüyor. Ona göre maziden hâle, hâlden istikbale bakarken yapacağımız ilk iş, bizi biz yapan değerlerin varlığını hatırlamak, gücünü hissetmek olmalı.

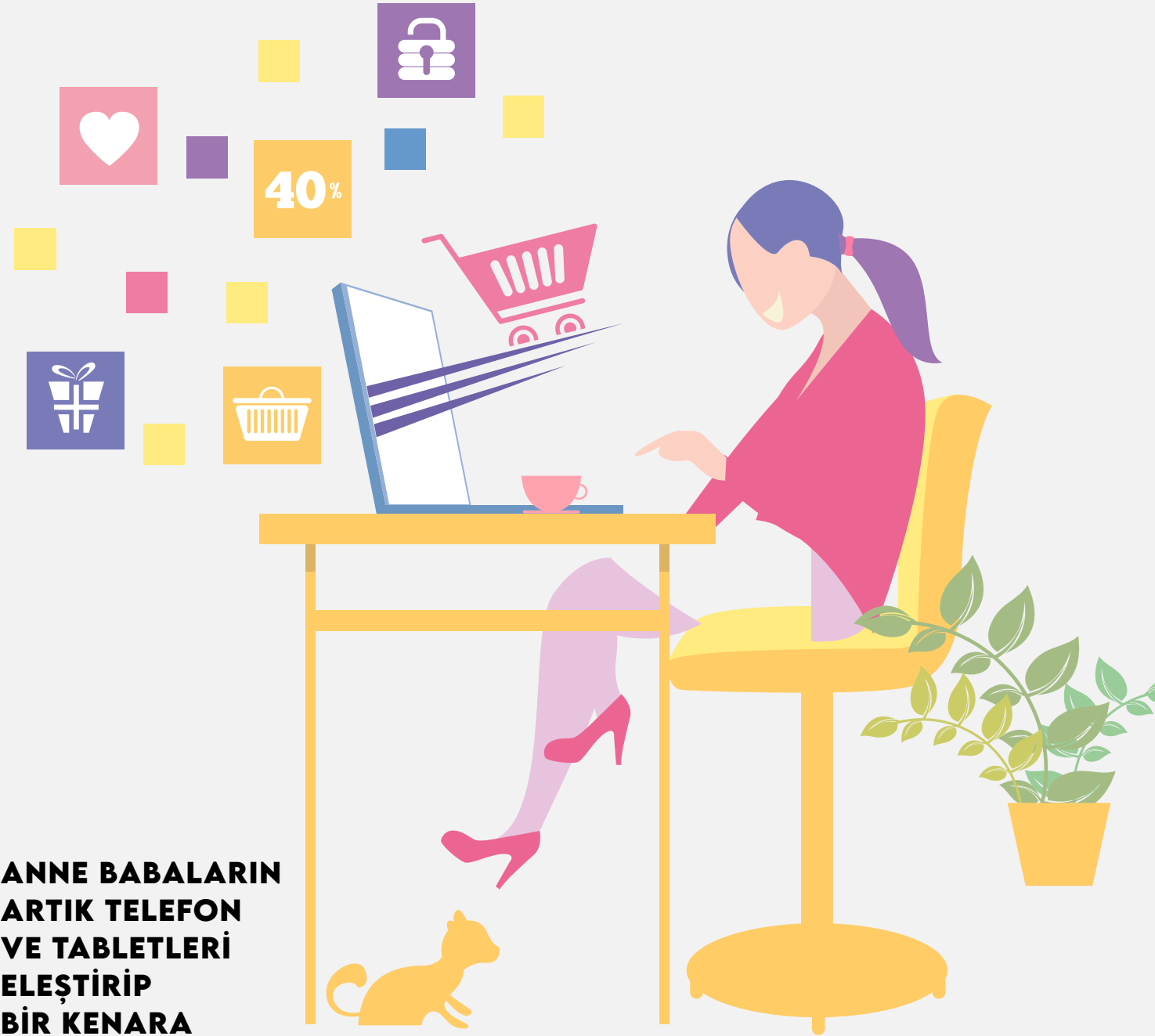
Duygu ve düşünce dünyamızı kaleme aldığı hikâyelerle besleyen Mustafa Kutlu, bu defa *Akıntıya Karşı* kitabında denemeleriyle karşımıza çıkıyor. Gazete yazılarından derlenen denemeler, usta öykücünün naif yaklaşımından fazlasıyla payını almış metinlerden oluşuyor.

HAYATIMIZI KOLAYLAŞ- TIRAN UYGULA- MALAR

SAİD ERCAN
TEKNOLOJİ YAZARI

**ANNE BABALARIN
ARTIK TELEFON
VE TABLETLERİ
ELEŞTİRİP
BİR KENARA
ÖTELEMELERİNİN
BİLİNÇLİ BİR KULLANICI
OLARAK
ÇOCUKLARININ
NELERE İLGİ
DUYDUKLARINI
ÖĞRENEMELERİ, HATTA
ONLARLA AYNI
SOSYAL MEDYA
ORTAMLARINDA
BULUNMALARI
GEREKİYOR.**

Sosyal medya ve akıllı telefonlar hayatımızın büyük bir kısmını işgal ediyor. Özellikle gençlerin çok kullandığı sosyal ağların ve mobil uygulamaların denetimsiz oluşu onları; siber zorbalık, tehdit, cinsel ve psikolojik istismar, kültürel dezenformasyon gibi birçok olumsuzluğa açık hâle getiriyor. Burada ebeveynlere çok iş düşüyor. Anne babaların artık telefon ve tabletleri eleştirip bir kenara ötelemek yerine onları bilinçli kullanması, çocuklarının nelere ilgi duyduğunu bilmesi, hatta onlarla aynı sosyal medya ortamlarında bulunması gerekiyor.

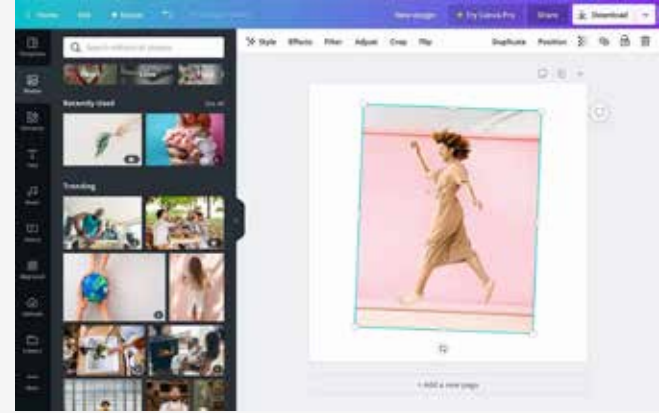
İyi bir çocuk gelişimi ve sağlıklı sosyal medya kullanımı için faydalı uygulamaları kullanma eğiliminde de olmak gerekli... Bu yazımızda sizlere faydalı olabilecek 25 mobil uygulamayı ele alacağız.

KENDİ TASARIMINIZI YAPABİLECEĞİNİZ UYGULAMALAR

CANVA

Canva, kullanıcıların sosyal medya grafikleri ve video animasyonlar oluşturmalarını, afişler hazırlamasını sağlayan bir görsel tasarım platformudur. Hem web hem de mobil uyumlu alt yapıya sahiptir ve ücretsiz sürümü belli bir sayı sınırını barındırır. Ücretsiz versiyonunun sunduğu içeriklerle bile çok güzel grafikler tasarlamak mümkündür.

Uygulamanın şüphesiz en güzel tarafı eğitim amaçlı veya kâr amacı gütmeyen kuruluş tarafından kullanılacaksa profesyonel paketini ücretsiz sunuyor olmasıdır. Bunun için üniversite veya sivil toplum kuruluşu e-posta adresi ile üye olmak gerekiyor.

OVER

Tıpkı Canva ve Snapseed gibi görsel oluşturma, düzenleme yapabilen Over aynı zamanda bir logo tasarlama yazılımıdır. Başarılı bir sosyal medya yöneticisi olmak isteyenlerin tercih edebileceği güzel uygulamalardan biridir.

FOTOĞRAF VE VIDEO DÜZENLEMELERİ

SNAPSEED

Google'ın bir yan kuruluşu olan Nik Software tarafından geliştirilmiş, profesyonel düzeyde fotoğraf düzenleme yazılımıdır. Kullanıcılar fotoğraflarını dijital filtreler ile renklendirebilir, yıpratma ve perspektif düzenlemesi yapabilirler.

PIXLR

En güzel ve kaliteli görsel düzenleme, kolaj yapma uygulamalarından biridir. Görsel üzerine filtre yerleştirme, çerçeve ekleme, blurlama, renk ayarlarını değiştirme, kırmızı göz kaldırma gibi birçok özelliği bulunur. En güzel özelliği ise tamamen ücretsiz olmasıdır.

VIVAVIDEO

Video kurgu yapmak isteyen kullanıcılar için en ideal uygulamalardan biri de VivaVideo'dur. Videoyu döndürme, yaklaştırma, ağır ve hızlı çekimde oynatma, videonun renk ve sesini değiştirerek oynatma gibi birçok özelliği bulunur. Uygulamanın büyük kısmı ücretsiz kullanılabilir, fakat tüm filigran özelliklerinden yararlanabilmek hem de filigran olmadan videoyu dışa aktarmak için premium versiyon kullanmak faydalı olacaktır.

KÜLTÜR SANAT ALANINDA UYGULAMALAR

GOOGLE ARTS & CULTURE

Google tarafından geliştirilmiş bir çevrimiçi sanat ve müze uygulamasıdır. Google Arts & Culture, 80 ülkeden 2000'den fazla müze ve sanat galerisini çevrimiçi ortamda ücretsiz olarak gezdiriyor. Uygulamada, yüksek çözünürlüklü sanat kamerası, 360 derece gezinti, 3D görüntüleme gibi birçok özellik bulunuyor.

World Heritage - UNESCO List

UNESCO Dünya mirası alanlarını, bu uygulama sayesinde keşfedebilir ve ayrıntılı bilgilere sahip olabilirsiniz. Eyaletlere, yıllara veya dünya haritası üzerindeki konumuna göre arama seçenekleri olan uygulamada; 1154 doğal ve kültürel UNESCO Dünya mirası alanı yer alıyor. Konunuza göre size en yakın miras alanlarını listeleyebilir ya da size kilometrelerce uzak bir miras alanını ziyaret edebilirsiniz.

TRT Dinle

'Radyo olmadan asla' diyenler için tüm TRT Radyoları'nın canlı radyo yayınlarına bu uygulama sayesinde ulaşılabilir. Uygulamada sadece müzik değil, podcast, sesli kitap veya radyo tiyatrosu yayınları da yapılıyor. İstedığınız şarkıyı, sanatçıyı, programı ya da sesli kitabı kütüphanenize ekleyebilirsiniz.

DailyArt

DailyArt, klasik, modern veya çağdaş tabloları merak edip araştırmaya vakit ayıramayanlar için kolaylık sağlayan bir uygulama. Başyapıtlar hakkında kısa hikayelere, 780 sanatçının biyografisine ve 500 müzenin koleksiyonuna bu uygulama sayesinde ulaşabilirsiniz. Çalışma saatlerinize göre kuracağınız anlık bildirimler sayesinde her gün sanat eserleri hakkında bilgilerinizi arttırabilirsiniz.

Storytel

Storytel uygulaması seslendirme sanatçısı, oyuncu ve ünlü isimlerin seslendirdiği kitapları dinleyicisine ulaştırmakta. Uygulamanın uyku zamanlayıcı özelliği bulunuyor. Aynı zamanda kitapların kütüphaneye kaydedilmesi halinde internetsiz kullanıma da olanak sağlamakta. Son olarak Türkçe içeriklerin yanı sıra birçok yabancı içeriğe de yer verilmekte.

SANAL MÜZE

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından kurulan Sanal Müze'ye <https://sanalmuze.gov.tr/> adresinden ulaşabilir ve sistemde kayıtlı olan onlarca müzeyi çevrimiçi olarak ziyaret edebilirsiniz.

SANAT CEPTE

Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı sanat birimleri resmî mobil uygulamasıdır. Bu uygulamayla ilgili sanat birimleri tarafından gerçekleştirilecek sanat etkinliklerinin duyurulması ve etkinlik biletlerinin temin edilmesi amaçlanıyor. Uygulama sanat etkinliklerine en hızlı şekilde ulaşmanızı, takviminizde işaretlemenizi, duyuruları çevrimiçi almanızı ve etkinlik bilgilerini detaylı bir şekilde görmenizi sağlıyor.

MİLLET KÜTÜPHANESİ

Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesinin çevrimiçi veritabanı servisine <https://mk.gov.tr/veritabanlari/> Veritabanlar%C4%B1%20Listesi/liste adresinden ulaşarak her dilden ve kültürden kitaba çevrimiçi ulaşmak mümkün.

MÜZEASİST

Türkiye'nin yeni müze rehberi olarak adlandırılan bu sistem, konunuza en yakın olan müzeyi göstermekte ve MüzeAsist sistemin kurulu olduğu müzelerde benzersiz bir sanal rehber deneyimi sunmakta. Türkiye'deki tüm müzelere bulunduğunuz konumdan yol tarifi alabilir, müzeyi sosyal medya platformlarından paylaşabilir ve favorilerinize ekleyebilirsiniz. Ayrıca MüzeAsist, tüm müzelere ücretsiz üyelik sunarak müzelerin ziyaretçilerine uygulama üzerinden etkinlik ya da tanıtım yapma imkânı sağlıyor. Müzelerin sisteme girmiş oldukları dil seçeneklerine göre uygulamayı farklı dillerde kullanmanız da mümkün.

HISTORY OF ART

Tarih öncesi dönemlerden günümüze resimden mimariye, İslam sanatından Rönesans'a kadar sanat eksenli pek çok bilgiyi bu uygulama sayesinde öğrenebilirsiniz.

Uygulamada 200'den fazla sanat akımı, 300'den fazla kültürel-tarihsel dönem, 350'den fazla mimari stil ve bölge, 180'den fazla sanat okulu, 40 binden fazla sanatçı ve 120 binden fazla sanat eseri bulunuyor.

NATURAL HISTORY MUSEUM

Çevrimiçi doğa ve tarih müzesidir. Çocuklar için de uygun olan bu uygulamada tarih öncesi çağlarda yaşamış hayvan fosillerini, dinazorları, kaya ve mağara figürlerini görmek mümkün. Bunlar dışında vahşi hayvanlar ve doğal yaşam hakkında da ilginç bilgilere ulaşabilirsiniz.

SMARTIFY

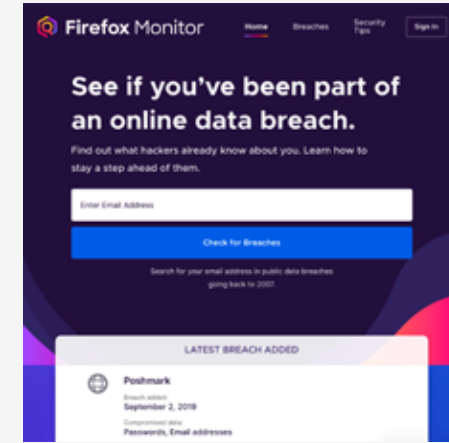
Sanat ve kültürü keşfetmek isteyenlere hitap eden küresel bir platform Smartify. Yenilikçi teknolojisi ve cazip anlatımı sayesinde müzeleri küresel bir izleyici kitlesinin ilgisine sunuyor. Müzelerde, galerilerde, tarihî evlerde, heykel parklarında, sokak sanatlarında ve hatta otellerde çalışan Smartify, bu mekânların değerli sanat koleksiyonlarını ücretsiz olarak dünyayla paylaşmalarını sağlıyor.

FARKLI ALANLARDA KOLAYLIKLAR

FIREFOX MONITOR

Firefox Monitor, Mozilla tarafından geliştirilen, kullanıcılarına e-posta adreslerinin ve şifrelerinin veri ihlallerinde sızdırılıp sızdırılmadığı konusunda bilgilendirme yapan bir yazılımdır. <https://monitor.firefox.com/> adresi üzerinden sıkça kullandığınız e-posta adresinizle sorgulama yaparak e-posta adresinizle üye olduğunuz hangi sitelerde veri ihlalleri olduğunu görebilirsiniz. Sonuç çıkan sitelerde hak ve veri kaybına maruz kalmamak için şifrelerinizi yenilemekte fayda var.

BEELINGUAPP

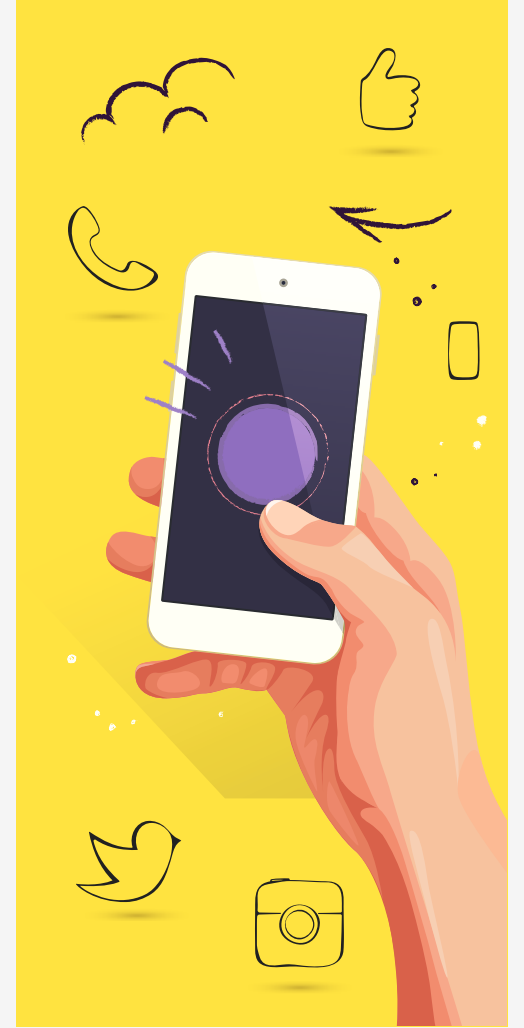
Yabancı dil öğrenme mobil uygulamasıdır. Kullanıcıya aynı anda iki dilde bir metin göstererek çalışır ve kullanıcıların kendi dillerini referans olarak kullanmalarına izin verir. Sistem sesli kitap mantığında işler. Aynı ekranda aynı metnin iki ayrı dilde yazımı görünmektedir. Bu sayede gramer kalıplarını görmek de mümkündür.

PHOTOMATH

Matematik konusunda yeteri kadar bilgiye sahip değilseniz size yardımcı olacak en güzel uygulama Photomath'tır. Uygulama matematik sorusunun nasıl çözülmesi gerektiğini formüller eşliğinde anlatıyor.

TRT BİL BAKALIM

TRT tarafından geliştirilen Bil Bakalım uygulaması tek başınıza veya arkadaşlarınızla oynayabileceğiniz güzel bir bilgi yarışmasıdır. Uygulamada birçok kategoride sorular bulunur ve belli bir süre içerisinde bu sorulara doğru cevap vermeniz beklenir.

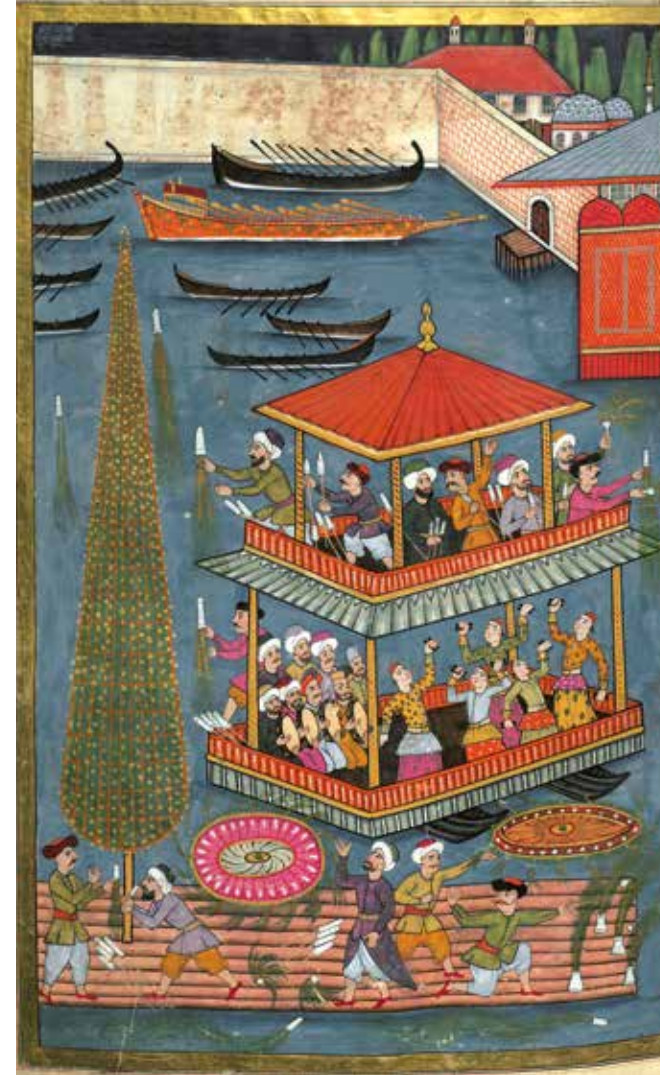

YARIMADA ÜZERİNDE
KURULMUŞ
ŞEHRİN KİYILARI,
BOĞAZ VE BİLHASSA
DİNGİN TABİATIYLA
HALİÇ, SU SPORLARI
İÇİN ELVERİŞLİYDİ.
ÖZELLİKLE HALİÇ,
SURNAME GİBİ
ŞENLİKLERİN
KURGULANDIĞI
ŞAHANE BİR
PLATOYDU. BURADA
DAHA ÇOK SU
GÖSTERİLERİ
SERGİLENİRDİ.

TARİHTEN BUGÜNE KISACA HALİÇ'TE SU SPORLARI

Haliç'te Sallar üzerinde Nümayiş, Levni,
Surname-i Vehbi, Topkapı Sarayı Müzesi
Yazma Eserler Kütüphanesi

E sasında bir bozkır toplumu olan Türklere dair su sporlarıyla ilişkilendirebileceğimiz en eski bilgiler muhtemelen Çin elçisi Wang Yen-Te'nin seyahatnamesinde anlattıklarına dayanır. Batı'da büyük ilgi gören ve Turfan Uygurları hakkında elimize ulaşan en önemli kaynaklardan sayılan bu seyahatnamenin bir yerinde elçi Wang şöyle bir sahne betimler: “Huang-ho'ya (Sarı Nehir) geldiğimiz zaman, koyun derisinden tulumlar yaptık, bunları hava ile şişirdik, böylece [tulumlar] suda yüzdü. Bazı zaman develer tarafından çekilen ağaçtan yapılmış salları kullanarak öbür kıyıya geçtik...”

Türklerin yaşadıkları denize uzak ana coğrafyada elbette büyük nehirler, göller bulunmaktaydı, dolayısıyla Türk toplulukları arasında yüzme başta olmak üzere, su sporu sayılabilecek etkinliklere rastlamak kuvvetle muhtemeldir. Wang Yen-Te'nin *Uygur Seyahatnamesi*'nde anlatıldığı gibi, insan ihtiyacına binaen keşfedilen pratik yöntemlerin, icatların hayata yerleştikten sonra spor ve eğlence maksatlı olarak da kullanılması her zaman rastlanabilecek bir durumdur. İnsanları nehrin bir kıyısından diğer kıyıya geçiren tulumların bir süre sonra günümüzdeki kano yarışlarına benzer şekilde müsabakalarda yarışdırılmadıkları ne malum?

Anadolu'ya rüzgâr gibi dalarak soluğu kısa zamanda Marmara, Ege ve Karadeniz kıyılarında alan Türkler suyla münasebetleri çok gelişkin olmadığı hâlde çevik filolar kurarak denizlerde büyük askerî başarılar elde ettiler. Suda elde edilen askerî başarıları rahatlıkla spora da hamledebiliriz, zira savaşı spordan ayırmanın imkânı yoktur. Kuvvetle muhtemeldir ki idman/ spor amaçlı yüzme ve kayak yarışları yapılıyordu, ancak bunların geleneksel kabul edilen okçuluk, güreş ve atlı oyunlar kadar görünür olmadıkları bir gerçektir. Şimdilik elimizdeki yazılı kaynaklardan, minyatür ve resimlerden bunu anlıyoruz.

Haliç'te sallar üzerinde nümâyış, Levni, Surnâme-i Vehbî, Topkapı Sarayı Müzesi Yazma Eserler Kütüphanesi

İstanbul'un payitaht olmasının akabinde Türklerin hayatında pek çok şey değişmiştir. Osmanlı suların hâkimiyetini de eline geçirerek tam manasıyla bir cihan imparatorluğuna terfi edince kendini doğunun ve batının sultanı olarak tanımlayan padişahlar onuruna saray çevresinde tertip edilen şöenler, törenler daha ihtişamlı bir hâl almıştır. İzlemeleri için yabancı devlet elçilerinin davet edildiği, teşrifat kaidelerinin had safhada uygulandığı bu organizasyonlar devletin her bakımdan gücünü göstermeyi amaçlıyordu. Örneğin günlerce, haftalarca, hatta aylarca süren şehzade sünnet şenliklerinde üretim araçlarından

sportif kabiliyetlere ne varsa reayanın hayranlık, yabancılarında taaccüp dolu bakışları altında sergileniyordu. Bunları anlatan eserler ve bunların içinde yer alan minyatürler, dönemin eğlence ve rekabet anlayışından izler taşır. Bizans'ta hipodrom, Osmanlı'da At Meydanı, nihayet bugün Sultanahmet Meydanı olarak adlandıran bölge sportif etkinlikler için oldukça elverişli bir yerdi. Bunun yanında muhteşem bir boğaza sahip, yarımada üzerinde kurulmuş şehrin kıyıları, bilhassa dingin tabiatıyla Haliç su sporları için biçilmiş kaftandı. Özellikle Haliç, surname gibi şenliklerin kurgulandığı şahane bir platoydu. Burada

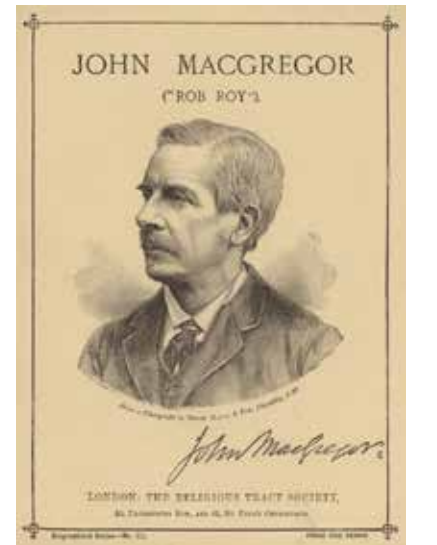
daha çok su gösterileri sergilenirdi. Evliya Çelebi'nin seyahatnamesinde Kâğıthane'de düzenlenen yüzme yarışlarından bahsedildiğine göre Haliç'te sair zamanlarda başta yüzme olmak üzere, kayık ve yelkenli yarışları da yapılmış olmalıdır. Ancak Haliç'in Osmanlı sanayisinde üstlendiği rolün bu tip faaliyetleri fazlasıyla sınırlandırdığını unutmayalım. Haliç kıyıları daha Fatih döneminden başlayarak 20. yüzyıla kadar sanayi tesisleriyle donatılmıştı. Tersaneler, lengerhane, Şirket-i Hayriye, Feshane-i Amire, Cibali Tütün Fabrikası, tuğla, giyim ve gıda fabrikaları... Derken Haliç çok uzun bir süre spor ve eğlence etkinlikleriyle şenlenmiş sosyal bir yaşamın parçası olmaktan uzak kaldı. Bu arada, İstanbul'da profesyonel anlamda su sporlarından ve müsabakalardan bahsedebilmek için 19. yüzyılı beklemek gerekecekti. İstanbul halkının büyük eğlencelerinden olan kayık yarışlarının tespit edildiği kadarıyla ilk büyük organizasyonları 1890'lı yıllarda gerçekleştirildi. Padişahın izniyle tertip edilen bu yarışlar genelde ağustos ayı ortalarında Moda, Büyükdere, Heybeliada, Yeşilköy, Tarabya, Büyükdere veya Beykoz açıklarında oluyordu. İstanbul halkı bugünlerde kıyılara doluşmakla kalmaz, biletlerini aldıkları takdirde yarışları çok daha yakından, denizden izleyebilirlerdi. Bunun için römorkör, motor, istimbot ve kotralar, kayık ve sandallar hazırlanırdı. Her biri için ayrı bir ücret tarifesi uygulanırdı. Yarışlardan temin edilen gelir kimi zaman bir hayır kurumuna, bir cemiyete bağışlanırdı.

Kayık yarışlarının yanında, boğazda yüzme, atlama, yat, kotra ve motorbot yarışlarının yapıldığını biliyoruz. Yine bir tatbikat mahiyetinde cankurtaran sandalları da bu müsabakalarda yer alır, alkış nümâyış içinde manevra yaparlardı. Profesyonel takımların yanında amatör sporcular, kadınlardan oluşan takımlar da yarışlara katılabilirlerdi.

Modern anlamda Osmanlı'nın katıldığı ilk kürek yarışı Osmanlı'dan çok uzak bir

denizde gerçekleşti. Ancak bu hikâye hazin bir ayrıntı da barındırır. Singapur'daki kürek yarışlarına katılarak birinci olan kürek takımımız o esnada Japonya'ya bir dostluk ziyaretine gitmekte olan Ertuğrul fırkateyninin personelinin başkası değildi. İstanbul'daki ilk resmî kürek yarışmaları ise 1913'te Donanma-i Osman-i Muavenet-i Milliye Cemiyeti tarafından düzenlendi. 1957 yılınca kurulacak olan Kürek Federasyonunun nüveleri de ilk bu yıllarda atılmıştır. Motorlu taşıtların artarak kara ulaşımının rağbet görmesiyle birlikte boğaza, boğaz etkinliklerine ilgi giderek azaldı ve deniz arada bir siren öttürüp iskelelere usulca yanaşarak yolcu toplayan vapur seferlerine terk edildi.

Tarihe dönük küçücük bir hatırlama bile aslında içinde yaşadığımız büyük zenginliğe işaret ediyor. Üç tarafı denizle çevrili İstanbul anakarasında, yani Fatih'te bugün su sporlarının yaşaması ve yaşatılması için bütün koşullar hazır. Haliç nicedir tersane ve fabrikalarla kuşatılmış değil, endüstriyel atıklarla kirlenilmiş, yaşanmaz hâldeki günlerinden şükür eser kalmadı. Haliç kıyıları bütün unsurlarıyla, doğal güzelliğiyle birlikte kültürün, sanatın, turizmin, sporun merkezi olmaya aday. En çok da su sporlarının... Haliç hem içinde taşıdığı potansiyeli ortaya çıkarmak hem bunca zaman kendisinden saklanmış bir zenginliğin tadına varmak istiyor artık.

FATİH KANO VE KÜREK SPORLARI MERKEZİ

HALIÇ'TE
FAALİYETLERİNE
HIZ VEREN KANO VE KÜREK
SPORLARI MERKEZİ SU SPORLARINA
İLGİ DUYAN TÜM GENÇLERİ BEKLİYOR.

HALIÇ'I
YEPYENİ BİR
GELECEK BEKLİYOR:
HEDEF, SU SPORLARINDA
OLİMPİK BAŞARI

Kano engebeli, akıntılı sularda, iki ucu da kürek şeklinde kullanılabilen padilla kolayca hız yapılabilen, süratli bir kayak türü. Bu nedenle kuzey coğrafyalarda, eskimo toplumlarında daha çok görülen bir ulaşım aracı. Modern kanolar da Kanada ve Eskimo tipi olarak ikiye ayrılır. İngiliz sporcu John MacGregor'un başarısı sayesinde, hızla açılan kano kulüpleri dünyada bu sporun yaygınlaşmasına, bugünkü popülerliğine ulaşmasına katkı sağlamış.

Kano sporunun Türkiye'deki gelişimi 1990'lı yıllarda Marmara Üniversitesi bünyesinde başlar. Ülkemizdeki suların kano sporuna uygunluğu iyice anlaşıncı 1994'te önce Kürek Federasyonu'na bağlı Türk kanoculuğu resmen başlar. Ardından 2002 yılında Kano ve Rafting Federasyonu olarak yeniden biçimlenir. 2008 yılından itibaren de Türkiye Kano Federasyonu altında faaliyet gösterir.

Haliç, 2020 yılında Fatih Belediyesi tarafından kurulan Kano ve Kürek Sporları Merkezi'yle özlemini kurduğumuz günlere daha da yaklaştı. Nitekim hemen arkasından takip eden su sporları festivali sporseverlerden büyük beğeni aldı.

Fatih Belediyesi tarafından Haliç'te kurulan Kano ve Kürek Sporları Merkezi çok önemli bir misyonu üstlenmiş olarak İstanbul'un tüm gençlerini selamlıyor. Temel hedef gençlere su sporlarını sevdirmek ve ülkemize başarılı, pırıl pırıl sporcular yetiştirmek. Bunun için Fatih İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'yle koordineli faaliyet yürütülüyor. İlçemizdeki tüm ilkokul, ortaokul, lise öğrencileri beden eğitimi öğretmenleri aracılığıyla merkezin eğitim programlarına katılabiliyor. Bunun için tahsis edilmiş özel bir servis aracı

var, sporcu adaylarının kumanyalarına kadar her şey düşünülmüş. Kano ve Kürek Sporları Merkezi'nin hedef kitlesi bununla sınırlı değil, merkez aynı zamanda yediden yetmişe bütün Fatihlilere, İstanbul halkına su sporlarını sevdirmeyi amaçlıyor.

Nitekim bunun sinyalleri Haliç Su Sporları Festivali'yle çok güçlü bir şekilde verildi. Geçtiğimiz temmuz ayı içinde yapılan Fatih Belediyesi ile Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın ortaklaşa gerçekleştirdiği festivale halkın ilgisi büyüktü. Yarışlar, seyircilerin coşkulu alkış ve tezahüratları eşliğinde 4 ayrı kategoride (büyük erkekler/kadınlar, genç erkekler/kadınlar) yapıldı. İki gün boyunca 18 dragon, 37 kano, 40 kürek takımı yarıştı. Özetle Haliç eski minyatürlerdeki şölen betimlemelerini aratmayacak renkli görüntülere sahne oldu.

HALIÇ SU SPORLARI FESTİVALİ'NDE ELDE EDİLEN DERECELER KANO BÜYÜK KADINLAR K1 200 M

1. Züleyha POLAT (Haliç Su Sporları)
2. Gülşen GÜLER (Karaburun Su ve Doğa Spor Kulübü)
3. Beyza BALOĞLU (Haliç Su Sporları)

KANO GENÇ KADINLAR K1 200 M

1. Seher GEYİK (Haliç Su Sporları)
2. Damla Ceren CAN (Karaburun Su ve Doğa Spor Kulübü)
3. Ayşenur EREN (Haliç Su Sporları)

KANO BÜYÜK ERKEKLER K1 200 M

1. Emre KARAHAN (Tuzla Denizyıldızı Kano Kulübü)
2. Baran DEMİR (Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kano Kulübü)
3. Mustafa ÖZMEN (Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kano Kulübü)

KANO GENÇ ERKEKLER K1 200M

1. Berkay ÇAKMAK (Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kano Kulübü)
2. Furkan Emre CİVAN (Sakarya Büyükşehir Belediyesi Kano Kulübü)
3. Mahan ALIZZADEH (Haliç Su Sporları) ▲

İRFAN

E-SPORCU TANIMIYLA YENİ YENİ TANIŞTIĞIMIZ BUGÜNLERDE AVRUPA OYUN LİĞİNDE MAD LIONS TAKIMINA TRANSFER OLAN İRFAN TÜKEK, TAKIMININ ŞAMPİYON OLMASINDA BÜYÜK ROL OYNADI. DAHA ÖNCE TÜRKİYE ŞAMPİYONLUK LİĞİNDE HWA, ROYAL YOUTH, SUPER MASSİVE GİBİ TAKIMLARDA OYNAYAN İRFAN TÜKEK, NAMIDIĞER “ARMUT” ÇEVİRİM İÇİ RÖPORTAJIMIZDA BİLGİSAYAR OYUNLARI DÜNYASINA DAİR SORULARIMIZI YANITLADI.

🔑 BENGİ YAKUTLU

TÜKEK

Bilgisayar oyunu oynamaya kaç yaşında başladınız?

6 yaşından beri bilgisayar oyunu oynuyorum. Küçükken babam çok oynardı. Ağabeyimle ben babamı izlerdik. Bayağı güzel vakit geçirirdik. Özlüyorum o günleri. Ağabeyimin de aynı şekilde bilgisayarla arası çok iyiydi, oyun oynardı hep. Benim de ilgimi çekiyordu ve farklı bilgisayar oyunlarını oynuyordum. Bir süre sonra en keyif aldığım oyunun League of Legends (LOL) olduğuna karar verdim. 8 senedir de oynuyorum.

LOL oynarken bu alanda ilerleyeceğine karar vermiş miydin?

Bütün oyunları oynayan biriyim. Tabii karşıdaki oyuncuyla kapışabildiklerimi daha çok seviyordum. Yarışma hâlini daha çok seviyorum. O yüzden LOL'u çok sevdim. Sonra bir baktım işler büyüdü. E-spor oluştu, insanlar para kazanmaya başladı. Ben de iyi oynadığımı düşünüyordum. Kendime de güvendiğim için o piyasaya girmek istedim. Başlarken e-sporcu olmak gibi bir amacım yoktu.

Rekabet ve strateji içerikli bir oyun oynuyorsun. Her ihtimali göz önünde bulundurman gerekiyor. Aslında bilgisayar oyunundan çok daha fazlası gibi... Sana kazandırdığı artılardan bahseder misin?

Beynimizi çok fazla kullanmak zorunda olduğumuz için çok sık beyin jimnastiği yapıyoruz gibi düşünebilirsiniz. Bu durum ister istemez tüm hayatına sirayet ediyor. O yüzden kesinlikle yararları çok. Başka bir taraftan bakarsak da profesyonel bir oyuncu olduğum için şu an yurt dışında bir firmada çalışıyorum ve Berlin'de yaşıyorum. Farklı ülkelerden arkadaşlarımla beraber kalıyorum. İngilizce konuşuyorum, farklı diller öğreniyorum. Bu imkânların hepsini bana bu bilgisayar oyunları sağladı. Bana bir hayat tecrübesi kazandırdı. Daha ne isteyebilirim bilmiyorum.

E-sporcu ne demek?

E-sporcu ya da uzun hâliyle elektronik sporcu, video oyunları oynayarak hayatını kazanan kişiye deniyor. Sporcuysun ama fiziksel olarak çok da bir şey yapmıyoruz. E-sporcuların da lisansı var. Belli aralıklarla yenilemek gerekiyor.

Bilgisayar başında boyun, sırt ve özellikle bileklerimiz işlevsel özelliklerinde problem yaşamamamız için fizyoterapistler egzersiz yaptırıyorlar.

Diğer spor ve antrenmanlardan farkınız nedir?

Antrenmanlarımız 5 kişilik takım arkadaşlarımızla birlikte 7-8 saat sürüyor. Arkada teknik direktörler, analist uzmanları ve koçlar var. Sonra karşı takımla anlaşıyoruz. Bu hafta aynı ligde oynamayacağımız rakiplerden biri ile mücadeleye giriyoruz. Bu mücadele 5 saat sürüyor. Karakterlerin seçim aşamasında daha çok koçlar devreye giriyor. Planımızı belirliyorlar. Biz takım olarak bu plana sadık kalarak antrenmanı gerçekleştiriyoruz. Aslında antrenman olarak diğer sporlardan çok bir farkı yok. Fizyoterapistimiz var. Bilgisayar başında boyun, sırt ve özellikle bileklerimiz işlevsel özelliklerinde problem yaşamamamız için egzersiz yaptırıyorlar. E-sporcuların da beslenmelerine çok dikkat etmeleri gerekiyor. Sağlıklı beslenmeye özen gösteriyoruz. Haftada sadece bir gün istediğimizi yiyebiliyoruz.

Tabii bu antrenmanlara ek saydığım spor ve beslenme düzeni her takımın oyuncusuna sunduğu bir ayrıcalık değil. Çok iyi takımlarda işler biraz bahsettiğim şekilde ilerliyor. Avrupa ligi çok büyük bir lig olduğu için çoğu takım bu düzende

çalışıyor. Oyuncular için psikolojik danışmanlar bile var. Genç yaşta gelen ün ve tanınırlık ile baş etmek güç bir şey. Kötü oynadığımız zamanlarda çok fazla üstümüze gelen oluyor. Bu noktada danışmanlardan yardım alıyoruz.

Türkiye'den Avrupa ligine gitme hikâyenizi anlatır mısın?

Türkiye'de LOL oynamaya 2018'in ortasında başladım. 2. Lig, sonra 1. lig derken Türkiye şampiyonu oldum. İki kere bu oyunda Türkiye şampiyonu olunca kendime güvenim arttı. Tüm dünyadan en iyi takımların gelip mücadele ettiği LOL Dünya Şampiyonası'na katıldım. Bu tip organizasyonlarda kendini gösterme şansı elde ediyorsun. Ben de iyi mücadele ettiğimi düşünüyorum. O sene yurt dışından epey teklif almıştım.

Neden MAD Lions takımını tercih ettin?

Bu takımı biliyor, takımdaki arkadaşlarımı tanıyordum. Aslında şimdi oynadığım takıma karşı galip de gelmiştim. MAD Lions, Avrupa'nın üçüncü olarak gelen takımıydı. Türkiye'den Super Massive takımı ile katıldığımız oyunda MAD Lions'ı yenmiştik. Hatta Avrupa takımını yenen ilk Türk takımı olarak tarihe geçtik. Her ne kadar onları yensek de çok iyi bir takım olduklarına hep inanmışımdır. O yüzden burayı tercih ettim.

**“EĞER MİLYONLARA
KARŞI MÜCADELE
EDECEKSENİZ
KENDİNİZİ İYİ
TANIMANIZ
GEREKİR.”**

Bir Türk sporcu olarak Avrupa liginde bir takımın şampiyon olmasına destek vermek sana neler hissettirdi? Epey garipti. Hiç beklemiyordum şampiyon olmayı. Takım yeni kurulmuştu. Oyuncular da yeni sayılırdı. Yani takımımızın potansiyelini çok yüksek görüyordum; ama geldiğimiz ilk sezonda da şampiyon olmayı beklemiyordum. Çok güçlü rakiplere rağmen kazanmak iyi hissettirdi.

Şampiyonluk sürpriz olmuş ama MVP (Most Valuable Player) En değerli oyuncu olmayı bekliyordun sanırım... Maçları oynadıktan sonra tahmin ediyordum. Çünkü oyunda gerçekten iyiydim. İzleyicinin beni destekleyeceğini biliyordum. Böyle

de oldu. Türkiye’den çok fazla destek mesajı aldım. “İlk kez bir Türk Avrupa Şampiyonu oldu” diye basında geniş yer buldu. İnsanların bu sayede haberi oldu.

Baban da sıkı takipçilerinden biri. En başından beri böyle miydi?

Babam bilgisayar oyunlarında dozu kaçırdığımı düşünüyordu. Yine de fazla tepkisel davranmıyordu. Bu işin bir mesleğe dönüşeceğinin garantisi o yıllarda yoktu. Kimse bu işten para kazanmıyordu. E-sporcu diye bir tanım da yoktu. O yüzden güzel bir eğitim alıp meslek sahibi olmam konusunda ısrarcıydı. Bu çok normal aslında. Ama şimdi benim gibi o da daha rahat. Desteğini esirgemiyor.

Korelilerin ve Çinlilerin bilgisayar oyunları alanındaki başarısı hakkında ne düşünüyorsun?

Baya güçlüler. Orada yapılan ödemeler çok uçuk rakamlar. Çin özellikle e sporu bizim futbol seviyemizde yaşıyor. Bu işe çok yatırım yapıyorlar. Çok mesai harcıyorlar. Kendilerini sürekli geliştiriyorlar. Ekonomik olarak da yatırımları çok cesur. O yüzden oyuncuların transfer ücretlerini de aynı şekilde tahmin edebilirsiniz. Çok çalıştıkları, bu işe zaman ve para harcadıkları için başarı beraberinde geliyor.

Bilgisayar Mühendisliği okuyorsun, e-sporcusun ve Twitch’te yayın yapıyorsun. Tüm bunları harmanlayıp nasıl devam etmeyi düşünüyorsun ya da bağımsız yapmak istediğin bir şey var mı?

Açıkçası bilgisayar mühendisliğini seçmemim sebebi bilgisayar oyunlarıydı. Ama sonradan farkına vardım ki doğru bir tercih değilmiş. Çünkü çok farklı alanlar, artık bilgisayar mühendisi olmak istediğimi sanmıyorum. Şu an paramı biriktirip e-sporcu olarak hayatıma katkı sağlayacak bir bölümde okumayı düşünüyorum. Yayınlara da devam edeceğim.

E-sporla ilgilenmek isteyenlere neler tavsiye edersin? Bilgisayar oyunlarında başarılı olmak için ne yapılmalı?

Bence ilk önce öz güvenli olmak gerekiyor. Öz güven yoksa yapamazsınız. Eğer milyonlara karşı

**"ÖNÜME ÇIKAN BİR FIRSATI KAÇIRIP PIŞMAN
OLMAKTAN KORKARIM. HELE SONUNDA ÇOK
ÜZÜLECEĞİMİ SEZERSEM, GÖZÜMÜ KARARTIR
O FIRSATI MUTLAKA DEĞERLENDİRİRİM."**

mücadele edecekseniz kendinizi iyi tanımanız gerekiyor. İyi bir sıralamaya girmek gerekiyor. Diğer insanlardan farkınızın olması için sıralama önemli. Öz güvenli olup risk almak gerekiyor. Sonuçta ben hayatımın birkaç yılını risk ederek elimde hiçbir şey yokken çalıştım ve başardım. Bunu bence herkes yapamaz, zannetmiyorum.

Önüme çıkan bir fırsatı kaçırıp pişman olmaktan korkarım. Hele sonunda çok üzüleceğimi sezersem, gözümü karartır o fırsatı mutlaka değerlendiririm. Yapmadığım için pişman olmak beni daha çok üzer.

E-sporcu olarak Berlin’e gelmeseydim, sadece üniversiteye devam etseydim muhtemelen pişmanlıktan derslerime de kanalize olamazdım.

Başarılı olmak içinse çok fazla çalışmak gerekiyor. Antrenman haricinde de çalışmamız gerekiyor. Çünkü çalışanlar kazanıyor.

Bilgisayar başında çok vakit geçirenlere yapıştırılan bir etiketi sana da sormak istiyorum. Asosyal misin?

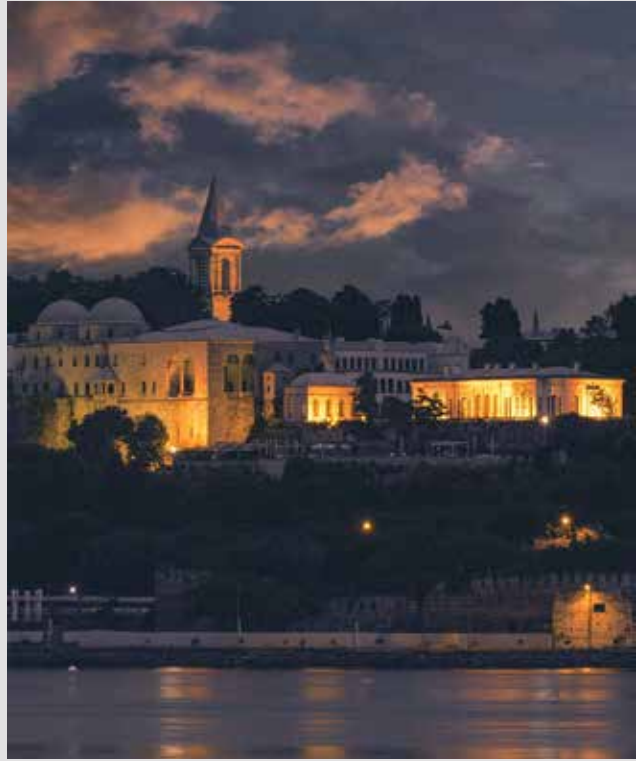
Önceden asosyal olduğumu düşünüyordum. Artık hafiften ünlü olmaya başlayınca asosyallığın yerini sosyallik aldı. İster istemez böyle oldu. Bir sürü insanla tanışıyorum. Kameraların önündeyim. İnsanlar benimle tanışmak istiyor. Bu muhabbet ve sohbet artık asosyal olmamı engelliyor. Artık sosyal biriyim diyebilirim. ▲

#manzara
fatih

INSTAGRAM YARIŞMASI
SONUÇLARI

ÖDÜL
“İŞte Sanat Serisi Seti”

@aliemreguven

@ujbejfotograf

@_ksoylu_

@atak57

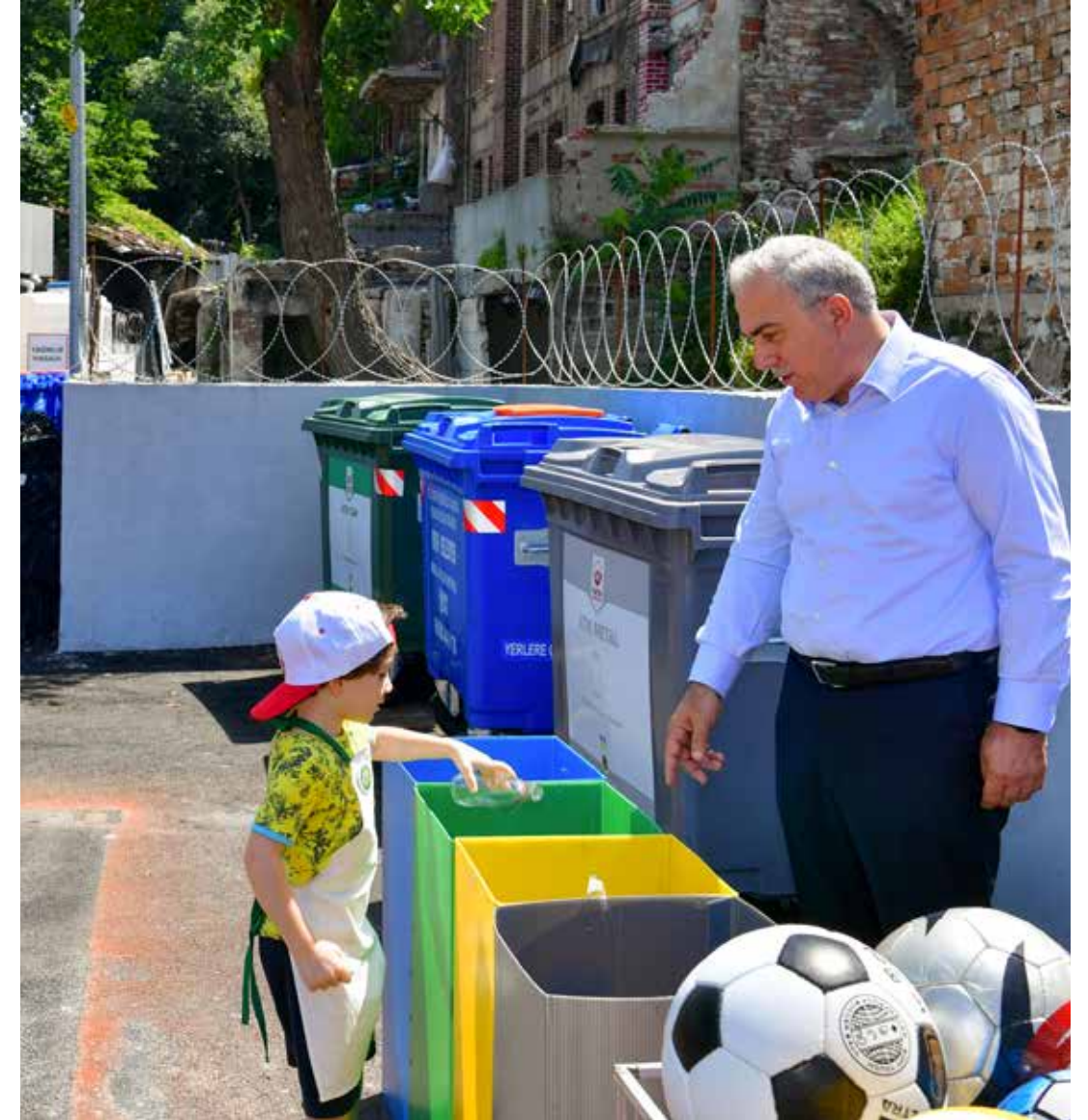
@kaanergen

GERİ DÖNÜŞÜMLE, YAŞAM ALANLARINIZDA FARKLILIK YARATIN!

**KULLANMADIĞINIZ VEYA ESKİYEN
EŞYANIZLA, EVİNİZİN DEKORASYONUNU
DEĞİŞTİRMEK İSTER MİSİNİZ? ÜSTELİK
BUNU YAPARKEN GERİ DÖNÜŞÜME KATKI
SAĞLAYARAK SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK AKIMINA
DA DESTEK VERMİŞ OLACAKSINIZ!**

FATMA KARACA MEŞE
İLETİŞİM UZMANI

Kullanılmış veya bir daha kullanılmayacak durumda olan maddelerin yeniden işlenmesi anlamına gelen “geri dönüşüm” artık hepimiz için hayati önem taşıyor. Sürdürülebilirliğe katkı sunmak ve doğayı korumak için siz de geri dönüşüm konusunda bir şeyler yapabilirsiniz! Bunun için yaşam alanlarınızdan başlamaya ne dersiniz? Evinizin dekorasyonunda değişiklikler yapmak istiyor ancak bunun için bütçenizin kısıtlı olduğunu düşünüyorsanız doğru yerdesiniz! İşte size, eskinin “çöplerini” değerlendirerek yapabileceğiniz geri dönüşüme uygun ve çevreci dekoratif öneriler...

Küçük birkaç dokunuşla bir pet şişeyi dekoratif bir eşyaya dönüştürebilirsiniz

PLASTİK ŞİŞELERDEN VE CAM KAVANOZLARDAN SIRA DIŞI VAZOLAR

Her gün yüz binlerce pet şişe ve cam kavanoz çöpe gidiyor. Oysa plastik şişelerin doğada yok olma süresi bin yılı bulurken, camlarınkı 4 bin yıla kadar çıkıyor. Hâl böyle olunca bunları çöpe atmak yerine değerlendirerek farklı bir kullanım ile hayatımıza sokmak büyük önem taşıyor. Plastik şişelerin ağız kısımlarını kesip yapışkan kâğıtlarını çıkararak onları renkli spreyle boyayabilirsiniz. Böylece kalemlik veya vazo olarak kullanabilirsiniz. Özellikle metal renk boyalar hem dekoratif duruyor hem de uzun yıllar dayanıklılığını koruyor. Aynı şekilde cam kavanozları da boyayıp halat ipler ve renkli boncuklarla süsleyerek evinizin tarzına uygun sıra dışı vazolar yapabilirsiniz. İrili ufaklı farklı boyutlarda yapacağınız vazolarla evinizin bir köşesini çiçek bahçesine çevirmeniz mümkün.

KUTUDAN SEPETE, SEPETTEN SAKSIYA DÖNÜŞÜM HİKÂYESİ

Karton kutularınız gün geçtikçe yırtılıp artık kullanılmayacak hâle geliyorsa hiç sorun yok! Kutularınızın yıpranan kısımlarını bantlayıp sağlamlaştırdıktan sonra bir yapıştırıcı yardımıyla çevresine

Kintsugi tekniğiyle yeniden hayat bulan seramiklerinizi önceki hâlimden daha çok sevebilirsiniz!

halat ipi geçirin. Halat ipiyle sardığınız kutunuz, artık oldukça sağlam bir sepete dönüştü. İster depolama isterseniz de dekoratif amaçlı kullanabilirsiniz. Eğer kullanmaktan sıkıldığınız sepetleriniz varsa ve evinizde saksıya ihtiyaç duyuyorsanız, bu sepetleri saksı olarak da değerlendirebilirsiniz. Son zamanlarda bohem stilin evlerimize yansması olarak karşımıza çıkan sepet saksılarla siz de evinizde ekonomik tercihlerle natürel bir hava yaratabilirsiniz.

ÇOCUK ODALARINDA GERİ DÖNÜŞTÜRÜLEBİLİR OYUN ALANLARI

Çocuklar kalem tutmaya başladıkları andan itibaren en sevdikleri şey resim çizmek. Boyalarını ellerine aldıklarında onları tutabilene aşk olsun! Duvarlarınızı ve mobilyalarınızı ilk günkü gibi korumak istiyorsanız çocuklara bir yazı ve boyama alanı oluşturmanız şart. Eski bir karton kâğıdı duvarınızın ölçüsüne göre keserek işe başlayın. Ardından kartonunuzun üzerini kara tahta boyasıyla boyayarak duvara asın. Şimdi hem silinebilir hem de çocuğunuzun keyifle resim yapacağı tahtası hazır! Çocuğunuzun odasında oyuncaklar bir türlü düzenli durmuyorsa, bunun da pratik bir çözümü var. Eski ahşap

Eskiyen kutularınızı sepet, gözünüze sıkıcı görünen sepetlerinizi saksı olarak değerlendirebilirsiniz

HER GÜN YÜZ BİNLERCE PET ŞİŞE VE CAM KAVANOZ ÇÖPE GİDİYOR. ÜSTELİK PLASTİK ŞİŞELERİN DOĞADA YOK OLMA SÜRESİ BİN YILI BULURKEN, CAMLARINKİ 4 BİN YILA KADAR ÇIKIYOR. GERİ DÖNÜŞÜM BU NEDENLE HAYATİ ÖNEM TAŞIYOR.

FATİH BELEDİYESİ ÖNCÜLÜĞÜNDE DÜZENLENEN GERİ DÖNÜŞÜM ATÖLYELERİNDE KATILIMCILARA AHŞAP, METAL VE CAM MALZEMELERİN NASIL DEĞERLENDİRİLECEĞİ ÖĞRETİLİYOR. KULLANILMIŞ AHŞAPLARDAN İMAL EDİLEN KUŞ YUVALARI, KEDİ-KÖPEK EVLERİ MASUM CANLARIN BARINMA İHTİYACINI KARŞILIYOR.

yıldır süregelen bu Japon sanatının asıl amacı, toz altın, gümüş veya platinle kırılan parçaları bir araya getirip zarar

Çocuklar atölyelerde hem geri dönüşüm konusunda farkındalık kazanıyor hem de keyifli vakit geçiriyor.

bir kasayı renklendirip ayaklarına dört tekerlek takarak ona hareketli bir oyuncak kutusu yapabilirsiniz. Ayrıca üzerine çocuğunuzun adını yazarak kasasını kişiselleştirebilirsiniz. Tekerlekleri sayesinde oyuncaklarını bir odadan diğerine taşımak da oldukça kolay olacak.

KINTSUGİ TEKNİĞİ İLE KIRILAN PORSELENLER HAYAT BULUYOR

Bir Japon felsefesi olan kintsugi ile kırılan eşyanız artık çöp olmuyor, farklı bir görünümle yeniden hayat buluyor! Kintsugi, altın ile birleştirme ya da diğer bir adıyla kintsukuroi altın ile onarma sanatı olarak da biliniyor. Yüzlerce

gören seramiklerin onanılarak tekrar kullanılmasını sağlamak. Siz de çok sevdiğiniz bir tabak, kâse veya fincan kırıldığında onu kintsugi yapım kitiyle yeniden kullanabilirsiniz. Sizi uyarıyoruz, seramiklerinizin yeni görüntüsünü bir önceki hâlimden daha çok sevebilirsiniz!

ÇOCUKLAR FATİH BELEDİYESİ'NİN GERİ DÖNÜŞÜM ATÖLYELERİNDE BULUŞUYOR!

Geri dönüşümün önemini artık hepimiz biliyoruz. Fatih Belediyesi tarafından düzenlenen Geri Dönüşüm Atölyeleri hem katılımcılara bu konuda farkındalık kazandırıyor hem de keyifli vakit geçirmelerini sağlıyor. İlköğretim düzeyindeki öğrencilerin katılabildiği atölyelerde ahşap, metal ve cam malzemeler değerlendirilerek tekrar kazandırılıyor. Kullanılmış ahşaplardan kuş yuvaları, kedi ve köpek evleri yapılarak patili dostlarımızın barınma ihtiyacı karşılanıyor. Her hafta farklı bir aktivitenin yapıldığı etkinlik; çevre mühendisleri, sanatçılar ve belediye bünyesindeki uzman personeller eşliğinde hafta içi gerçekleşiyor ve 1.5 saat sürüyor. Siz de çocuğunuzun bu atölyelere katılmasını isterseniz, atölyenin gerçekleştiği Yenikapı 1. Sınıf Atık Getirme Merkezinden veya Fatih Gençlik ve Spor Müdürlüğü'nden başvuru yapabilirsiniz. ▲

PANDEMİ DÖNEMİNDE

YEME BOZUKLUĞU

◆ MERVE BULUT

**UZMANLAR PANDEMİ SÜRECİNDE
YEME BOZUKLUKLARINDA CİDDİ
ORANDA ARTIŞ GÖRÜLDÜĞÜNÜ
BELİRTİRKEN 12-18 YAŞ ARASI
ÇOCUKLARDA BU ORANIN
%25'LERE YÜKSELDİĞİNİ SÖYLÜYOR.**

Aralık 2019'da ilk olarak Çin'in Hubei eyaletine bağlı Wuhan şehrinde ortaya çıkan ardından tüm dünyayı etkisi altına alan yeni koronavirus enfeksiyonu KOVİD-19 insanlık için küresel bir tehdit oluşturdu. Son derece ağır ve ölümcül seyreden hastalık Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından "salgın" olarak nitelendirilerek tüm dünyada bir sağlık seferliğinin başlamasına neden oldu. Hem kendi sağlığımızı hem de toplum sağlığını gözeterek hastalığın bulaş riskini azaltmak amacıyla "Sosyal İzolasyon", "Hayat Eve Sığar",

"Evde Kal" yaklaşımlarını benimsedik. Tam anlamıyla hayatın akışını bir süreliğine durdurmak zorunda kaldık. Salgının fiziksel etkilerine karşı aldığımız önlemler tehdidin hiç şüphesiz sosyal, psikolojik, ekonomik alandaki olumsuz sonuçlarıyla yüzleşmemize neden oldu. Seyahatler sınırlandı, iş yerleri kapatıldı, çoğu kişi evden çalışarak işlerini yürütmeye çalıştı, zaruri ihtiyaçlar dışında evden çıkılmadı. Yakın çevremizle, hatta aile bireylerimizle aramıza mesafeler koymak zorunda kaldık. Hayatımızda meydana gelen ani değişiklikler hiç şüphesiz beden ve ruh sağlığımızı önemli ölçüde etkiledi. Hastalığa yakalanma ve ölüm korkusu, eski alışkanlıklara duyulan özlem, geleceğe ait belirsizlik, hayatımızdaki

kontrol hissinin azalması, aile içi iletişim sorunları, umutsuzluk, stres, kaygı, depresyon... Bu tür olumsuz duyguları yönetmede yaşanan güçlükler bireylerin yeme davranışlarında, besinleriyle iletişimde ciddi bozulmaları beraberinde getirdi. Anoreksiya nervoza, bulimiya nervoza, tıknırcasına yeme, gece yeme sendromu gibi birçok hastalık tanı grubunu barındıran yeme bozuklukları ve duygusal açlığa bağlı yeme davranışları yapılan araştırmalara göre pandemi sürecinde arttı. Bu artış bilimsel verilere göre özellikle de çocuk ve gençlerde dramatik bir düzeyde seyretti.

Yeme bozukluklarının temelinde genetik, psikolojik ve çevresel

faktörler rol oynamaktadır. Salgın, afet gibi toplumu derinden sarsan olaylar yeme bozukluklarında önemli bir tetikleyicidir. Salgın ile ilgili olumsuz haberlere maruz kalan insanlarda, gıdaya erişememe korkusu (aç kalma endişesi), izolasyon zorunluluğu baş gösterir. Sosyal desteğin azalması, duygu durum bozuklukları bireylerin bu süreci yönetmede güçlük yaşamasına, uygun olmayan baş etme yöntemlerine başvurmalarına (alkol, madde bağımlılığı vb.) neden olur.

Olumsuz duygulardan kaçmada, deneyimlenen duyguları görmezden gelmede besinler bir baş etme yöntemi olarak kullanılır. Özellikle de yağlı, tuzlu, şekerli besinler rahatlamak, haz ve keyif almak

amacıyla sıklıkla tercih edilir. Bu tarz besinler yüksek kalorilidir, kilo almaya neden olurlar. Atıştırma alışkanlığının artması, hazır besinlerin fazla tüketilmesi, hareketsizlik kilo artışlarını ciddi boyutlara ulaştırır. Tüm bunlar bireylerin kendini suçlu hissetmesine sebebiyet verir; kişinin kendini kusturma, aç bırakma, aşırı egzersiz yaparak telafi davranışlarında bulunma gibi cezalandırma yöntemlerine başvurmasına neden olur, dolayısıyla yeme bozukluklarının gelişmesine zemin hazırlar.

Üstelik evde kalmayla beraber sosyal medyada geçirilen sürenin artması kendisini geliştirmek isteyen bireyleri mükemmeliyetçi yaklaşımlara yöneltmiş, bu da katı diyet ve egzersiz anlayışını beraberinde getirmiştir. Özellikle beden imajı ile ilgili problem yaşayan, yeme bozukluğu teşhisi bulunan hassas bireylerde sorun daha karmaşık hâle gelmiştir. Bu bireylerde yeme bozukluğu belirtilerinde /ataklarında artışlar meydana gelir. Yeme bozukluğu tedavisi devam eden bireylerin bu süreçte sağlık hizmetlerine yeterli erişimi sağlayamamış olmaması maalesef sorunu belirgin kılmıştır.

Peki uygunsuz yeme isteklerinin önüne geçmek, duygusal yemeyi engellemek için neler yapılabilir?

Duygularınızın farkında olun, yaşadığınız tüm olumlu ve olumsuz duyguları keşfedin ve kabullenin.

Dikkatinizi besinler yerine ruhunuzu doyuracak aktivitelere (müzik dinleme, kitap okuma, nefes egzersizleri, maneviyata yönelim vb.) çevirin.

Yeme isteğiniz belirlediğinde kendinize “Gerçekten aç mıyım?” sorusunu sorun.

Evinizde, gözünüzün önünde sağlıklı yiyecekler bulundurmayın.

Kendinizi aç bırakmayın. Besinleri ödül-ceza olarak nitelendirmeyin.

Kısıtlayıcı diyetlerden uzak durun.

Egzersiz ruh hâlini iyileştirir. Sevdiğiniz bir egzersizi hayatınıza dâhil edin.

Yaratıcı bir hobi edinin (resim, el işi vb.).

Uyku kalitenize dikkat edin.

Sizi kötü ve yetersiz hissi verecek haberlere maruz kalmayın. Sosyal medya kullanımını sınırlandırın.

Sosyal bağlarınızı koparmayın. Sevdiklerinizle imkânlar doğrultusunda uzaktan dahi olsa görüşmeler yapın.

Olumsuz duygu durumlarınızla baş edemiyorsanız, yeme ataklarınızın önüne geçemiyorsanız mutlaka profesyonel bir destek alın. Online destek gruplarına katılabilirsiniz, sağlık temelli uygulamaları telefonunuza indirebilirsiniz. En önemlisi de tedavi sürecindeyseniz uzmanınızla iletişiminizi sürdürmeye devam edin. ▲

TATLI İSTEĞİNE TATLI ÇÖZÜMLER

Kendinizi daha mutlu ve enerjik hissetmek ister misiniz? Bunun için yapmanız gereken yeterli ve dengeli beslenmek ve bunu sürdürebilir hâle getirmek. Yasaklar içeren, uygulanabilirliği zor diyetler hiçbir zaman çözüm değildir. Çünkü aç kalırsanız bedeniniz mutlaka bunun rövanşını alır. Bu yüzden diyeti mutluluk olarak görmeniz yediklerinizle mutlu olmanıza bağlıdır. Diyet denilince en sık yaşanan krizlerden biri tatlı yeme isteğidir. Buna sağlıklı bir çözüm üretebilecek birtakım önerilerim var. İşte şeker isteğinizi azaltacak öneriler:

- Düzenli olarak ve yeterli miktarda su için. Suyunuzu, maden suyunuzu sebze ve meyvelerle canlandırın.
 - İkinci ara öğününüzü ihmal etmeyin; bu, ana öğün kadar değerlidir.
 - Meyvenin yanında mutlaka süt için veya badem/fındık yiyin. Üzerine tarçın serpin.
 - Beslenmenizde düzenli olarak probiyotik ve prebiyotik besinlere yer verin; kefir, ev yoğurdu, tarhana, turşu tüketin.
 - Gazlı içeceklerden ve şekerli her türlü meyve suyundan kesinlikle uzak durun.
 - Her gün 2 fincan bitki çayı tüketin (beyaz, yeşil, mate çayı, rooibos).
 - Egzersizi günlük rutininizin bir parçası hâline getirin.
 - Uykusuz kaldığınızda yaşayacağınız enerji düşüşleri vücudunuzda tatlı isteğinin artmasına sebep olur. Düzenli ve derin uyumaya dikkat edin.
 - Stresinizi iyi yönetmek tatlı isteğinizi azaltacaktır.
- Yasaksız beslenebilmek için yerine alternatifler koymak gerekir. Tercihimizi şeker içeren tatlılar yerine hem sağlıklı hem de lezzetli tariflerden yana kullanabiliriz.

PİŞMEYEN FİT CHEESECAKE TARİFİ

MALZEMELER

Alt taban için,
• 2 su bardağı yulaf,
• 14-15 adet fındık,
• 1 orta boy muz.

Cheesecake için,

- 400 gram labne,
- 1 orta boy muz,
- 10 çilek,
- 1-2 yemek kaşığı bal,
- 3-4 çilek (iri doğranacak).

HAZIRLANIŞI

- Yulaf ve fındığı toz hâline getiriyoruz. Muzu çatalla eziyoruz ve yulaf fındık karışımına iyice karıştırıyoruz.
- Yağlı kâğıt serilmiş kalıba yayıyoruz. (19 cm'lik kalıp) dolaba kaldırıyoruz.
- Cheesecake için muz ve çileği püre hâline getiriyoruz. Labneyle karıştırıyoruz. Balı ekliyoruz.
- Üç dört adet çileği iri iri doğruyoruz. Harca ekleyip spatulayla karıştırıyoruz.
- Dolaptaki tabana ekleyip buzluğa kaldırıyoruz. 3-4 saat sonra tüketebiliriz.

Afiyet olsun.

yaz aylarında içimizi açacak

Renkli Balkonlar

YAZ SICAKLARININ KENDİNİ İYİCE HİSSETTİRDİĞİ GÜNLER EVLERİMİZDE VAKİT GEÇİRMEYİ SEVDİĞİMİZ VE BİRAZ NEFES ALMAK İÇİN TERCİH ETTİĞİMİZ BİR ALAN OLAN BALKONLARIMIZI UYGUN ÇİÇEKLERLE VE OBJELERLE DEKORE ETMEMİZ İÇİN EN UYGUN ZAMANLARDIR. ÖZELLİKLE YAZ AKŞAMLARINDA ZAMANIMIZIN BÜYÜK KISMINI GEÇİRDİĞİMİZ BALKONLARIMIZI ÇİÇEK BAHÇESİNE DÖNÜŞTÜRÜP DAHA KEYİF VERİCİ BİR HÂLE GETİRMEK BİZİM ELİMİZDE. HAYALLERİMİZDE YER ALAN BAHÇELİ EV KONSEPTİNİ BALKONLARIMIZA TAŞIMAK HİÇ DE ZOR DEĞİL!

◆ **DİLARA OBENİK**
İLETİŞİM UZMANI

📷 **KADRI ERDEM**

Fatih'i gezerken cam önlerinde ya da balkonlarında renkli dünyalar yaratmayı başarmış evler görebilirsiniz. Bu evler, tabiata duyulan sevginin, çevreye gösterilen saygının bir nişanesidirler. Yıllara yayılmış bir emekle büyütülen bitkilerin, taç yapraklarıyla ıslıl ıslıl parlayan çiçeklerin şenlendirdiği balkonlar toprakla hemhâl ve çiçeklere sevgisinde cömert oldukları aşıkâr insanların varlığını müjdelir.

Komşular arasında alışverişi sık yapılan şeylerden biri de çiçeklerdir. Renginden, kokusundan dolayı veya bir faydası nedeniyle komşular birbirlerine çiçek hediye etmeyi severler. Bir bitkiden alınan dallar ayrı cam ve balkonlarda aynı heyecanla yeşermeye devam eder.

Balkon ve teraslar aslında yaşam alanlarımızın bir uzantısıdır. Ancak iç mekânlarımıza verdiğimiz önemi çoğu zaman balkonlarımızdan esirgeriz. Oysa iç mekâna yaptığımız dokunuşları dış mekânlarımıza taşımamız hâlinde dekorasyonda bir bütünlük sağlamış oluruz.

Evimizin enerjisini balkonlarımıza da yansıtabilmek mümkün. Metrekaresi ne olursa olsun balkonlarımızı keyifli mekânlara dönüştürebiliriz. Bunun için uygun bitki ve çiçekleri seçmek yeterli. Bitkilerle birlikte dinlendirici bir alan olmasını da sağlayacak ahşap ürünler, ufak bir kilim ve led ışıklandırma yaz akşamlarında daha sıcak ve keyifli bir ortam yaratmamıza imkân sağlar.

UFAK BİR BALKONA SAHİPSENİZ BAKIMI KOLAY BİTKİLER

Balkonunuz küçükse veya Fransız bir balkona sahipseniz dışa doğru asabileceğiniz saksılarda sardunya, petunya ve camgüzeli yetiştirebilirsiniz.

SARDUNYA

Balkonlarımızı süsleyen renkli çiçeklerden. Güneşi ve açık havayı çok sever, aynı zamanda çok sulama gerektirmez. Günün erken saatlerinde sulamanız yeterlidir, ancak çok fazla gölgeye maruz kalmaması gerekir. Kış aylarında haftada bir su ister, yaz aylarında hava sıcaklığına göre daha fazla su vermeniz gerekir. Sardunya yetiştireceğiniz saksının çok büyük olmamasına özen gösterin. Toprağın gübre ve kil oranı yüksek olmalı. Sardunya değişimi pek sevmeyen bir bitki, bu nedenle saksı ve toprağın yılda bir kez değiştirilmesi yeterli. Ancak bunu yaparken köklere yaklaşmamaya ve zarar vermemeye özen gösterin.

PETUNYA

İlkbahardan dondurucu soğuklar gelene kadar devamlı çiçek açar. Rengarenk yapraklarıyla

balkonunuzda renkli bir görüntü yaratır ve sıcaklığı çok sever. Bu nedenle haftada bir sulamanız yeterlidir. Saksılarda yetiştirilebileceği gibi balkonunuzda bulunan köşeleri doldurmak için de mükemmel bir seçimdir.

Petunya günde en az 6 saat güneş ışığı görmelidir. Güneş ışığını yeterli süre aldıktan sonra ortamın kuru olması çok önemlidir, çünkü tuzu çok sever. Tuz ihtiyacını karşılayabilmek için gübre kullanabilirsiniz. Petunya ekimi için en uygun zamanın bahar ayları olduğunu unutmayın!

CAMGÜZELİ

İsminden de anlaşılacağı üzere cam önlerini ve balkonları çok sever. İlkbahar ve sonbahar arasında devamlı çiçek açar ve iyi bakıldığında bütün bir yıl çiçeklerini koruyabilir. Toprağı kurudukça sulanmalı, sulama yaparken aynı gün ve aynı ölçüde yapılması gerekir.

Doğrudan güneş ışığını çok sever. Bu nedenle güneş ışığını alan bir yerde durmalıdır. Çok sıcak havalarda çok su verilip soğuk havalarda ise suyunu azaltmak gerekir. Saksı değişimi bahar ayının başlangıcı olan nisan ayında yapılmalıdır. Yılda bir vitamin ve mineral desteği sağlanması tavsiye edilir. Hava akımlarından da korunduğu takdirde yetiştirilmesi zahmetsiz bir çiçektir.

BÜYÜK BİR BALKONUNUZ VARSA

Özellikle teras gibi açık, daha büyük ve geniş alanlarda görmeye alışık olduğumuz sarmaşıkların birçok çeşidi bulunur.

SARMAŞIK

Balkonlarımıza daha yeşil bir görünüm kazandırmak için tercih edilebilir. Birçok çeşidi olmasına rağmen duvar sarmaşığı ve saksı sarmaşıkları çok tercih edilir. Sarmaşık her ortama uyum sağlayabilir, bakımı kolay bir bitkidir. Saksı sarmaşıklarını balkonlarımızda konumlandırırken gölgede kalan kısımları düzenli olarak güneşe doğru çevrilirse yapraklarındaki çürüme ve sararmalar engellenebilir. Kış aylarında haftada bir yaz aylarında ise haftada iki kez sulanmalıdır. Sarmaşıkların yeri sabit olmalı, bunun için de hava akımına maruz kalmayacakları bir alan seçilmelidir. Kapı ağzına veya cam kenarına konumlandırılan sarmaşıklar hava akımı yüzünden zor büyür ve gelişirler. Sarmaşıkların solan yaprakları budanmalı ve temizlenmelidir. Toprak değişimini ise üç yılda bir, yine en uygun ay olan nisan ayında yapılabilirsiniz. Humuslu ve lifli toprak kullanımı bitkinin büyümesini kolaylaştırır.

YASEMİN

Kokusuyla hayranlık uyandıran yasemin çiçeği zarif görüntüsüyle de balkonlarınıza ayrı bir hava katar. Yasemin yalnızca geceleri açar. Yaz mevsimi yaseminin iyice çiçeklendiği bir dönemdir. Çoğu yasemin bitkisi asma ve kafes etrafında büyür. Eğer saksıda yetiştirecekseniz boy attıkça uzun çubuklarla yaprak ve çiçeklerini sabitlemek gerekebilir.

Yaseminin toprağı hafif kumlu ve humuslu olmalı, toprağını sürekli nemli tutmak çok önemlidir. Bu çiçek güneşi çok sever, dolayısıyla günde en az 4 saat güneş alabileceği bir yerde durması güzel olur. Yasemini haftada bir sulamak yeterli. Saksı değişimini ilkbaharda yapmanız ise idealdir.

BODRUM PAPATYASI

Papatyagiller familyasından olan bu süs bitkisi farklı renkleriyle sizi kendine âşık edecek! Çiçeklenme dönemi ilkbahar başı olan bu çiçek güneşi çok sever ve çeşitli renklerde

açabilir. Kış günlerine çok dayanıklı olmamakla birlikte, ilkbahar ve yaz dönemlerinde bakımı daha kolaydır. Toprak bakımından seçici bir bitki değildir, ancak toprağının sürekli nemli olduğundan emin olunmalıdır. Çiçek açtıktan sonra verdiğiniz su miktarını azaltmanızda fayda var. Ayrıca toprağının fazla gübrenmemesi gerek, çünkü fazla gübre çiçek gelişimine katkı sağlamaz, sadece yapraklarının çoğalmasına sebep olur.

BALKONLARINIZI RENKLENDİRECEK SÜS BİTKİLERİ İÇİN YEDİKULE BAHÇE'DE BULUŞALIM!

Fatih Belediyesi “Yedikule Bahçe” projesiyle birlikte Fatihli kadınların kendi ekim dikim işlerini yapabilmeleri için onlara harika bir eğitim programı düzenliyor. “Yedikule Süs Bitkileri” atölyesi sayesinde kadınlarımız toprakla daha fazla haşır neşir olma imkânı bularak, balkon bitkileriyle ilgili merak ettikleri her şeyi öğrenebiliyorlar.

“Yedikule Bahçe” kursları süresince bitkilerin yapısı, çoğaltılması, bakımı, hastalık ve zararlılarla mücadele gibi konular ele alınıyor. Hafta

içi her gün 9:40 – 15:50 saatleri arasında gerçekleşen eğitimlere siz de katılabilirsiniz. Bunun için yapmanız gereken çok basit: bulunduğunuz yerdeki semt konağına giderek kayıt için form doldurabilirsiniz.▲

Murat Küçükyaylalı ile

Karakalem Resim Eğitimi

YETİŞKİNLER İÇİN
Eğitim Tarihi | **17 Eylül**
Son Başvuru | **6 Eylül**

Erhan Olcay ile

Kaligrafi Eğitimi

YETİŞKİNLER İÇİN
Eğitim Tarihi | **22 Eylül** - Son Başvuru | **13 Eylül**

Fatih Belediyesi - Kadırga Sanat Galerileri
bünyesinde başlıyor.

Ayrıntılı bilgi ve başvuru için:
www.fatih.bel.tr

#neyiözledim

FATİH BELEDİYESİ RESİM YARIŞMASI Evdeyken Neyi Özledim?

İLKOKUL KATEGORİSİ [6-11 YAŞ ARASI]

KATILAN TÜM ÖĞRENCİLERE: BAŞARI BELGESİ | ÇİZGİ ROMAN

ORTAOKUL KATEGORİSİ [12-14 YAŞ ARASI] & LİSE KATEGORİSİ [15-18 YAŞ ARASI]

»3 BAŞARI ÖDÜLÜ 2.000₺ »10 MANSİYON ÖDÜLÜ 1.500₺

»15 FATİH BELEDİYESİ ÖZEL ÖDÜLÜ 1.000₺ »15 SERGİLEME ÖDÜLÜ

ESERLERİN TESLİM TARİHİ: 3 EYLÜL - 4 EKİM 2021 ESERLERİN TESLİM YERİ: KADIRGA SANAT GALERİLERİ

Detaylı bilgi ve başvuru için: www.fatih.bel.tr

FATİH BELEDİYESİ

2. Fotoğraf Yarışması

TOPLAM
200.000 TL'ye
VARAN ÖDÜLLER

M. ERGÜN TURAN
FATİH BELEDİYE BAŞKANI

SERBEST VİZÖR | FOTOĞRAFLARLA BİR HİKAYE ANLAT | ÇEK KURGULA YARIŞ | VIDEO ÇEK YARIŞ

Fatih'i yaşa
Fatih'te yaşa

Son Başvuru Tarihi: 12 Kasım 2021
Detaylı Bilgi ve Kayıt İçin: www.fatih.bel.tr

FATİH BELEDİYESİ